

ÄLDRE SVENSKA FRÄLSESLÄKTER

ÄTTARTAVLOR

UTGIVNA AV

RIDDARHUSDIREKTIONEN

GENOM

FIL. DOKTOR

HANS GILLINGSTAM

II

Häfte 1

STOCKHOLM 2001

ÄLDRE SVENSKA FRÄLSESLÄKTER

ÄTTARTAVLOR

UTGIVNA AV

RIDDARHUSDIREKTIONEN

GENOM

FIL. DOKTOR

HANS GILLINGSTAM

II

Häfte 1

STOCKHOLM 2001

AB C O Ekblad & Co, Västervik 2001

Förord

Efter ett uppehåll på 12 år föreligger nu första häftet av andra delen av bokverket *Äldre svenska frälsesläkter (ÅSF)*. Författare av samtliga artiklar är den i dessa sammanhang välkände medeltidsforskaren fil.dr *Hans Gillingstam*, tidigare verksam vid redaktionen för Svenskt biografiskt lexikon. Dr Gillingstam medverkade redan i första häftet av del I som gavs ut redan 1957, alltså för nästan ett halvt sekel sedan. Till dr Gillingstam framförs därför Ridderskapet och adelns stora tack för en enastående insats och en kulturgärning utan motstycke i detta sammanhang.

Föreliggande häfte omfattar 17 ätter med uppgifter om sammanlagt omkring 900 personer. Arbetet inleddes 1995 och avslutades under andra halvåret av detta år. Forskning i ämnet har således bedrivits under mer än sex år för att förverkliga denna utgivning.

Det är Ridдарhusets förhoppning att inom en inte alltför avlägsen framtid få ge ut fortsättningen av del II i form av ett andra häfte, vilket också rimligen blir bokverkets sista. Enligt planerna kommer det att innehålla artiklar om 25 ätter. Ett omfattande person- och ortsnamnsregister kommer att införas i häfte 2 täckande hela bokverket. Redigeringen av häfte 2 har inletts och hitintills har fyra artiklar skrivits, även dessa författade av dr Gillingstam.

Alla texter digitaliseras kontinuerligt. Även de tre häftena i del I har förts över till datamedium. I samband med digitaliseringen har redaktionen övervägt alternativ till att ange datum i SIS-format (år - tal - månad - år) för anpassning till datortekniken. Förslaget har dock förkastats för att preferera en enhetlig utformning i hela bokverket. På samma sätt övervägdes och förkastades förslaget att skriva ut vissa förkortningar i sin helhet, till exempel härad i stället för "hd" och socken i stället för "sn".

Digitaliseringen bör på sikt leda till att hela bokverket kan göras tillgängligt på lämpligt lagringsmedel, *compact disk* eller motsvarande och i ett för ändamålet lämpligt format. Detta medger att texterna blir lättillgängliga och framförallt sökbara på ett synnerligen funktionellt sätt.

Del II är en beställning av Adelsmötet 1992 och har finansierats av ett antal stiftelser. Ett stort tack framförs därför till Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur, Petrelliska fonden för främjande av släktforskning, Kungl. Patriotiska sällskapet, Åke Wibergs stiftelse, Längmanska kulturfonden och Ingvar Anderssons stipendium för svensk arkivvetenskap. Vidare har Kungl. Vetenskapsakademien bidragit till utgivningen indirekt genom att avstå från del av avkastningen från den Thamiska stiftelsen som förvaltas av Ridдарhuset. Till akademien riktas således även ett varmt tack. Lönekostnader inom kansliet har bekostats av medel ur Ridдарhusadministrationen anvisade av adelsmötet 1992 och 1995. Ridдарhusadministrationen kommer vidare att kompenseras genom intäkter från försäljning av häftet.

Slutligen ber jag att på Ridдарhusdirektionens vägnar till alla som arbetat med utgivningen av detta häfte få framföra ett varmt och hjärtligt tack. Här må särskilt nämnas Ridдарhusets förre genealog, fil.dr *Lars Wikström*, och nuvarande genealog, fil kand. *Per Nordenwall*.

Ridдарhuset i november 2001

Otto von Schwerin
Ridдарhussekreterare

Innehåll

Förord	5
Innehåll	6
Förkortningar	7
Gera	9
Grip	17
Gylta	34
Gädda	43
Hallkvedsätten	49
Likvidssönernas ätt	51
Liljesparre	56
Peter Finvidssons ätt	62
Peter Rangvaldssons ätt	65
Rossviksätten	67
Snakenborg	72
Stallare	78
Svan	81
Tre rosor	86
Vasa	102
Ängaätten	115
Örnsparre	119

Förkortningar

AC	Diplomatarium Svecanum, Appendix: Acta pontificum Svecica, 1:Acta Cameralia.
Anrep	Anrep, Svenska adelns ättar-taflor.
APD	Acta pontificum Danica.
ATA	Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet.
ATS	Antikvarisk tidskrift för Sverige.
BFH	Bidrag till Finlands historia.
Brask	Biskop Hans Brasks släktbok.
BSH	Styffe, Bidrag till Skandinaviens historia.
BSÄK	Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria.
DAA	Danmarks Adels Aarbog.
DBL	Dansk biografisk leksikon.
DChr1	Diplomatarium Christierni primi.
DDal	Diplomatarium Dalekarlicum.
DDan	Diplomatarium Danicum.
dep.	deposition.
DIGA	DelaGardiska Archivet.
DM	Danske Magazin.
DMS	Det medeltida Sverige.
DN	Diplomatarium Norvegicum.
DRA	Rigsarkivet, Köpenhamn.
DS	Diplomatarium Suecanum.
E	Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns ättartavlor.
f.	folio eller följande.
ff.	följande.
FMU	Finlands medeltidsurkunder.
Fol.	folioserien.
FrG	Almquist, Frälsegodsen i Sverige under storhetstiden.
Fritz	Fritz, Hus, land och län.
FRL	Frälse- och rusttjänstlängder, RA
Gen	Genealogica, RA.
G1R	Konung Gustaf den förstes reigstratur.
HB	Historiskt bibliotek.
hd	härad.
Herrg	Almquist, Herrgårdarna i Sverige under reformationstiden.
HH	Historiska handlingar.
HiSig	Hildebrand, Svenska sigiller från medeltiden.
HKR	Hertig Karls registratur, RA.
HR	Hanserecesse.
HT	Historisk tidskrift.
KB	Kungliga biblioteket, Stockholm.
KLNM	Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid.
Kv.	kvartoserien.
LagS	Almquist, Lagsagor och domsagor i Sverige.
LokF	Almquist, Den civila lokalförvaltningen i Sverige 1523 - 1630
LSB	Linköpings stadsbibliotek.

LUB	Lunds universitetsbibliotek.
MNSF	Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening.
MRA	Meddelanden från Svenska Riksarkivet.
MU	Me(c)klenburgisches Urkundenbuch.
N. f.	Ny följd.
NF	Nordisk familjebok
NMU	Närkes medeltida urkunder.
NRA	Riksarkivet, Oslo.
p.	pagina.
PASig	Petersen, Danske adelige Sigiller fradet XIII og XIV Aarhundrede.
perg	pergamentsbrev.
PHT	Personhistorisk tidskrift
pl.	plansch
ppr	pappersbrev.
R	Ramsay, Frälsesläkter i Finland intill Stora ofreden.
RA	Riksarkivet, Stockholm.
Raneke	Raneke, Svenska medeltidsvapen.
RepD	Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis.
RHA	Riddarhusets arkiv, Stockholm.
RK	Svenska medeltidens rimkrönikor, utg. af Klemming.
RKB	Räntekammarböcker, RA.
RPB	Svenska riks-archivetspergamentsbref från och med år1351.
RR	Riksregistraturet, RA.
SAT	Svenska autografsällskapets tidskrift.
SBL	Svenskt biografiskt lexikon.
Sc	Scandia.
SD	Svenskt diplomatarium från och med år 1401.
skplg	skeppslag.
SMoK	Svenska män och kvinnor.
SMP	Sveriges medeltida personnamn.
SMR	Svenska medeltidsregister.
sn	socken.
SoH	Sälkt och Hävd.
SoK	Schlegel och Klingspor, Den med sköldebref förlånade men ej å riddarhuset introducerade svenska adlens ättar-taflor.
SRA	Svenska riksdagsakter.
SRS	Scriptores rerum Svecicarum medii ævi.
SStadsB	Stockholms stadsböcker från äldre tid.
ST	Sveriges traktater.
Styffe	Styffe, Skandinavien under unionstiden (3. uppl., 1911).
SU	Svensk uppslagsbok.
SvK	Sveriges kyrkor.
TSig	Thiset, Danske adelige Sigiller fra det XV., XVI. och XVII. Aarhundrade.
ULA	Landsarkivet i Uppsala.
UUB	Uppsala universitetsbibliotek.
v	baksidan (verso).
VFT	Västergötlands fornminnesförenings tidskrift.
VHAA	Kungl. Vitterhets historie och antikvitets akademien.
vid.	vidimation.
VSLÅ	Vetenskaps societetens i Lunds årsbok.
ÅboSvB	Registrum ecclsiæ Aboensis eller Åbo domkyrkas svartbok.
ÅSF	Äldre svenska frälsesläkter.

Gera

ÖSTGÖTSK, URSPRUNGLIGEN LÅGFRÄLSE SLÄKT, FRÅN 1561 FRIHERRLIG, utdöd på manssidan 1588, på kvinnosidan omkring 1612. Släktnamnet har tidigast kunnat beläggas i Wittenbergs universitets matrikel 1539 (C. Callmer, Svenska studenter i Wittenberg, 1976, s. 21) men i Sverige först 1562 (UUB perg 8.6 1562; SRA 2, s. 77); jfr Gillingstam i HT 1964, s. 46. Det återgår på släktens vapen, en spets nedifrån (jfr C.G.U. Scheffer i KLN 5, 1960, s. 273 f., Raneke, s. 57, och Nordisk heraldisk terminologi, 1987, nr 22); det fornsvenska ordet gere betyder kil (K.F. Söderwall, Ordbok öfver svenska medeltids-språket, 1, 1884–1918, s. 397). Tinkturerna var blå spets i silverfält (Gen 42, f. 71; jfr Raneke, vars hänvisning till ”RA:s vapensamling” åsyftar den av R. de Robelin, Carl Ludvig von Schantz’ manuskript till en medeltidsvapenbok, Svensk heraldisk tidskrift 1983, s. 9–24, utgivna 1700-talsmanuskriptet). Någon släktskap med de lågfrälse danska personer från 1300-talet till 1600-talet som i släktböcker efter sitt vapen kallats Gere (DAA 1893, s. 184–188; Raneke, s. 58 f.) har ej kunnat beläggas. Deras vapen visar helt andra tinkturer.

SoK och Raneke har ifrågasatt, om inte släkten Geras äldste säkert kände stamfar Knut Niclisson kan ha varit sonson till den 1369-76 nämnde häradshövdingen (LagS 1, s. 333 och 2, s. 46) i Östbo hd i Småland Knut Lindormsson, som med spets nedifrån beseglat ett pergamentsbrev 1376 (RPB 1210). Eftersom Knut Niclisson endast kunnat beläggas ha ägt jord i Östergötland, måste denna filiation betraktas som en obestyrkt vapenkombination, särskilt som något mellanled Niclis Knutsson ej kunnat beläggas.

Samma författare har uppgett att Knut Niclisson var bror till den södermanländske väpnaren Måns Nilsson i Yxta, men dennes son har av B. Hildebrand i PHT 1934, s. 138, visats ha fört en sparre i vapnet, varför förväxling av de snarlika vapenbilderna torde föreligga. Raneke har dubblat genealogin över Yxtaätten på s. 127.

Rester av släkten Geras arkiv har kommit till RA bl.a. (jfr L Sjödin i MRA 1939, s. 153–157) från Bergshammar i Fogdö sn, Åkers hd, Södermanland, och till UUB från Eka i Lillkyrka sn, Trögds hd, Uppland (jfr E. Lewenhaupt i Bibliografiska undersökningar tillägnade Claes Annerstedt, 1914, s. 198).

Litteratur: SoK, s. 83 f.; H. Gillingstam i SBL 17 (1967-69) s. 71 f.; Raneke, s. 57.

TAB. 1

Knut Niclisson. Nämnas i livet 25.7 1398 (RA perg; jfr DIGA 16, s. 176) -1434 (SMR 33). Häradshövding (jfr LagS 1, s. 314 och 2, s. 46) i Skärkind, Östergötland, åtminstone 1402 (SD 244–245) – 14.10 1429 (fotostatkopia RA efter perg på Hylinge). Innehade jord i Skärkinds (SD 74, 244, 245, 1803, 1804, 2081 och 2718 samt RA perg 3.5 1427 och 1431 utan datum) där han 1410 (SD 1330) daterade brev på Björkvik i Östra Ryd, samt i Bobergs (RA perg 1.5 1427), Göst-rings (SD 1384) och Hanekinds (odat ppr Bergshammarsaml., RA; SMR 33) hd, Östergötland. Vapen: spets nedifrån (RA perg 24.2 1410, 23.6 1421, 11.11 1421, 27.10 1422, 30.6 1424, 1.8 1425,

17.6 1426 och 1.12 1427). - Gift senast 25.7 1398 (RA perg; jfr DIGA 16, s. 176) med *Birgitta Magnusdotter* (SMP 1. sp. 389), som levde ännu 25.1 1447 (RA ppr), dotter (Brask, s. 30/31 och 78; BSÄK 2:7, s. 137) till Magnus Johansson (balk belagd med 2 avhuggna varghuvuden; Raneke, s. 765) i Häckerstad, Skeda sn, Hanekinds hd, Östergötland, och en dotter (SD 1330 och 1803; RPB 2518 och 2748; RA perg 3.5 1427; Gillings-tam, s. 35 och 70) till häradshövdingen i Skär-kind Peter Tomasson (3 balkvis ordnade rosor; Raneke, s. 501).

Barn (RA perg 1.5 1427; Brask, s. 30/31 och 78; BSÄK 2:7, s. 137; Gillingstam, Siöblad, s. 35 och 70; åtminstone Karl född i angivet äktenskap enligt sistnämnda källor och både han och Niels en-

ligt Brask):

Elena (SMP 1, sp. 648 f.) levde 1.5 1427 (RA perg) som nunna i Askeby kloster.

Niels Knutsson (Brask, s. 30/31).

Karl Knutsson 1455–96, riddare, riksråd. Se tab. 2.

TAB. 2

Karl Knutsson (son till Knut Niclisson, tab. 1). Uppges 1477 vara 40 år (Processus seu negocium canonizacionis b Katerine, 1942–46, s. 185), vilket torde innebära att han fyllt 40 men ej 50 år (Engström, Bo Jonsson, 1935, s. 9, not 33) och alltså var född tidigast 1427, om detta är möjligt med hänsyn till föräldrarnas ålder. Nämnas i livet 1455 (DN 16, s. 198)–1496 (BSH 4, s. 203; jfr Lundholm, Sten Sture, 1956, s. 235). Blev riddare mellan 1455 (DN 16, s. 198) och 1458 (B 16, f. 234 v, RA), alltså sannolikt vid Kristian I:s kröning 3.7 1457, och möjligen redan 1459 (J. Hadorphius, Några gamla stadgar, 1687, s. 54; C.A. Klingspor och B. Schlegel, Engso, 1877, s. XXXI; jfr K.H. Karlsson, Arfstvisten mellan Erik Eriksson och Ture Turesson, 1908, s. 89) och säkert senast 1472 (DChrI, s. 258) riksråd, vilket han var ännu 1496 (BSH 4, s. 203). Var häradshövding (LagS 1, s. 314, och 2, s. 46) i Skärkind, Östergötland, åtminstone 18.5 1474 – 25.5 1484 (RA perg). Hade som förläning Bobergs hd, Östergötland, 1473 (E 169, p. 225, UUB), och Åkerbo hd, Östergötland, 21.1 1492 (UUB perg). Hans sätesgård var åtminstone 1470 (HSH 7, s. 22) -1492 21.1 (UUB perg) det förutnämnda Björkvik, där han beseglat två brev redan 29.8 1463 (RA perg). Innehade även jord i Norrköping (RA perg 22.1 1487) och Söderköping (RA perg 18.4 1482), i Bankekind och Björkekind hd, Östergötland, i Kinnevalds hd, Småland (DN l6, s. 256) samt i Sotholns och Österrekarne hd, Södermanland (perg 14.6 1493 Sävstaholms-saml., RA). Vapen: spets nedifrån (RA perg 19.3 1455, 13.6 1487 och 21.1 1492). - Gift senast 1455 med *Birgitta Jönsdotter*, som nämnes i livet 1448–64 och var dotter till riddaren och riksrådet Jöns Svarte Skåning och Ingeborg Nilsdotter (Natt och Dag; jfr E 5, s. 387, och Raneke, s. 3)

enligt ÄSF 1, s. 262. - Omgift senast 1469 (DN 16, s. 256) med *Katarina Ulfsdotter*, dotter (DN 16, s. 256) till riddaren och riksrådet Ulf Pedersson (Roos; jfr SBL 30, s. 350, E 6, s. 393, och Raneke, s. 498) och *Birgitta Jönsdotter* (Lejonansikte; ÄSF 1, s. 73).

Barn (Brask, s. 78, och Gen 41, f. 185; åtminstone *Holger* född i det senare gifet enligt HH 1, s. 386):

Knut Karlsson, hövitsman under kriget mot ryssarna 1496, under vilket han pinades ihjäl av dem (RK 3, s. 135 och 172). Begravdes i Nådensdals kloster (SRS 1:1, s. 69). Vapen: spets nedifrån (E 8918; jfr RK 3, s. 266).

2. *Holger Karlsson*, 1497, dog 1541, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

TAB. 3

Holger Karlsson (son till Karl Knutsson, tab. 2). En nu ej längre bevarad gravstensinskriftions uppgift, att han vid sin död var 84 år (C.F. Broocman, Beskr. öfwer ... Öster-Götl., 2, 1760, s. 379) och alltså född omkring 1457, kan ej vara riktig, eftersom hans far då ännu var gift med den hustru han hade före äktenskapet med modern (SBL 17, s. 72). Nämnas tidigast 1.7 1497 (RA perg) och dog 29.3 1541 på det förutnämnda Björkvik (Broocman, a. a., 2, s. 379). Blev riddare mellan 1.7 1497 och 16.9 1499 (RA perg), alltså sannolikt vid kung Hans' kröning i Stockholms Storkyrka 26.11 1497, och var riksråd åtminstone 1509 (ST 3, s. 555) -1520 (ST 3, s. 613 och 618) och ånyo åtminstone 1526 (GIR 3, s. 82) -1540 (GIR 13, s. 164), häradshövding i Skärkind, Östergötland, åtminstone 1509 (fotostat-kopia RA efter perg på Ekhult) -4.10 1516 (RA perg), hövitsman på Stegeborg åtminstone 7.5 1513 (RA ppr) -1517 (BSH 5, s. 583 f.), lagman i Närke 1520 (ST 3, s. 623) och i Östergötland från 22.8 1525 (G1R 2, s. 200), häradshövding i Östra Ryds och Yxnerums socknar i Skärkind från 24.8 1525 (G1R 2, s. 201), kallas häradshövding i Skärkind 1526 (E 173, p. 34, UUB) och 1528 (E 173, p. 36, 39 och 42, UUB), blev häradshövding i Hanekind, Östergötland, 7.10 1532 (G1R 8, s. 145), var häradshövding i Hammarkind, Öster-

götland, 25.5 1535 och 16.5 1536 (fotostatkopior i RA efter perg på Lagerlunda) samt 2.3 1540 (avskr bland osignerade ppr efter L.C. Wiede: paket XVI: fascikeln Diplomavskrifter, LSB) och blev ledamot av regementsrådet senast 9.4 1540 (SRA 1, s. 290), fick som förläning 1527 Munkeboda slott samt Gullbergs, Bobergs och Aska hd, Östergötland (G1R 4, s. 265), 1528 Stegeborgs slott med Björkekinds, Bråbo, Hammarkinds, Lösings, Åkerbo och Östkinds hd, d.v.s. större delen av norra Östergötland (G1R 5, s. 153; jfr LokF 1, s. 323), 1530 Östra Skrukeby sn i Åkerbo hd (G1R 7, s. 94) samt 1537 hela Åkerbo hd och Östra Stenby sn i Östkind (G1R 11, s. 384). I början av 1540-talet återstod av dessa förläningar endast Östkind (LokF 1, s.324, not 4). Hans sättesgård var det fäderneärvda förutnämnda Björkvik (Herrg., s.158). Innehade jord i Bankekinds (perg 30.10 1514 Sävstaholmssaml; RA), Björkekinds (De la Gardieska saml., vol 84: löst blad i bunten Kogleholm, LUB), Bobergs (HH 40, s. 264), Bråbo (perg 11.4 1527 Bergshammarsaml., RA; HH 1, s. 386), Hanekinds (ppr 12.3 1533 Bergshammarsaml., RA), Skärkinds (RA perg 2.7 1516; ppr 12.3 1533 Bergshammarsaml., RA) och Åkerbo (perg 11.4 1527 och 5.2 1528 samt ppr 12.3 1533, alla i Bergshammarsaml., RA) hd, Östergötland, i Allbo, Kinnevalds och Norrvidinge (perg 26.2 1530 Bergshammarsaml., RA) samt Östra (perg 14.3 1530 ibidem) hd, Småland, i Österrekarne hd, Södermanland (HH 40, s. 264), i Bälinge (DMS 1:3, s.66 och 94) och Vaksala (DMS 1:2, s.147 och 168) hd, Uppland, och i Åkerbo hd, Västmanland (HH 1, s. 386, De la Gardieska saml., vol 84: löst blad i bunten Kogleholm, LUB). Vapen: spets nedifrån (RA perg 16.9 1499 och 3.5 1515; perg 30.10 1514 Sävstaholmssaml; RA). Litteratur: SBL, N.f., 4 (1861–62), s. 223 f; B. Schlegel i NF 9 (1908), sp. 1017; H. Norman i SMoK 3 (1946), s. 46; SU 11 (1950), sp. 559; H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 72–75; Nationalencyklopedin, 7 (1992), s. 428. - Gav 30.10 1514 på Stegeborg (perg Sävstaholmssaml., RA) morgongåva till sin hustru *Beata Nilsson* (SMP 1, sp. 234), född omkr. 1494, dog 7.10 (Broocman, a a, 2, s. 379) eller 14.10 (Marg. Gripsbok, p.39, mikrofilm, RA) 1547 på Björkvik dotter (Brask, s. 42/43, 44/45 och 62) till riddaren

och riksrådet Nils Bosson (Grip; jfr SoK, s. 92, SBL 17, s. 303–307, och Raneke, s. 409) och Anna Arvidsdotter (Trolle; jfr E 8, s. 371, och Raneke, s. 412) samt innehavare av jord i Bankekinds, Bråbo Göstrings, Hanekinds, Skärkinds och Östkinds hd, Östergötland, i Daga, Jönåkers, Rönö, Selebo, Sotholms, Svartläsa, Öknebo och Österrekarne hd, Södermanland, i Norra Vedbo, Tjusts, Tvetas och Uppvidinge hd, Småland, i Norrbo och Siende hd, Västmanland, samt i Vaksala hd och Värmdö skeppslag, Uppland (Rött nr. 300, RA), och efter makens död förlänad med Östra Ryds och Yxnerums socknar, Östergötland, 1541 - 1547 (LokF1, s. 341, och 3, s. 26f. och 198)

Barn (Brask, s. 62, enligt vilken åtminstone Karl, Katarina, Emerentia, Elin och Jöran var födda i angivet äktenskap; UUB perg 8.6 1562, enligt vilket även Ebba hade samma mor):

Karl Holgersson eller *Karl Gera*, 1533, dog 1566, riksråd, lagman, friherre. Se tab. 4.

Katarina Holgersdotter dog 27.1 1558 på Stockholms slott (Margareta Grips bok, p. 39, tidigare i Trolleholms arkiv; mikrofilm i RA). Ägde jord i Tvetas och Östra hd, Småland (FrG 4, s. 590, 606 och 762). - Gift 26.12 1540 i Stockholm (G1R 13, s. 176; morgongåva 29.12 1540, enl. MRA 1939 s. 157) med *Ture Pedersson*, från 1560-talet (Gillingstam i HT 1964, s. 46) kallad *Ture Bielke* (jfr E 1, s. 362), som var född 1514 (SBL 4, s. 190), tidigast nämnes 1534, då han fick Gustav I:s rekommendationsbrev till hertig Magnus av Sachsen-Lauenburg (G1R 9, s. 93), var kammarråd 1539-1540 (Edén, Om centralregeringens organisation, s. 57 f.), kallad befallningsman på Stockholms slott 1539 (Peterzén, Studier rörande Stockholms historia, s. 134 med not 71) och 1542 (G1R 14, s. 232) och slottsfogde där 1540 (Peterzén, s. 136) och 1558 (SStadsB, 2, n.f., 3, s. 203; jfr Peterzén, s. 161), något av åren 1549-1550 (SRA 1, s. 834) blev riksråd, vilket han var ännu 1577 (MRA 2:5, 1881, s. 106), var lagman i Uppland enligt obestyrt uppgift (LagS 1, s. 15, och 2, s. 25) från 1552 till sin död, var i slottsloven (RA:s kopiesaml. I, vol. 18, f. 1) på Nyslott 1555-1556 (G1R 25, s. 446, 448, 500f. och 508, samt 26, s. 12, 16, 64, 123, 139, 180, 227, 236, 279, 293, 305f., 308f., 349f., 436f., 497f., 608 och 632), dubbades till riddare vid Erik XIV:s kröning 29.6

1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 99; HH 20, s. 165) och var en av Johan III:s fyra ståthållare på Stockholm 1569 (SStadsB, 2, n.f., 4, s. 48; jfr B Lager-Kromnow, Att vara stockholmare på 1560-talet, 1992, s. 281 f.). Hans sätesgård var Kråkerum i Mönsterås sn, Stranda hd, Småland, 1540 och 1544 (Herrg., s. 185 och 364) och Salsta i Tensta (nu Lena) sn, Norunda hd, Uppland, från 1545 (Herrg., s. 44 och 364). Landbohemman hade han i Bälinge, Frösåkers, Hagunda, Håbo, Lagunda, Norunda, Simtuna, Sollentuna, Trögds, Vaksala och Örbyhus hd, Uppland, i Norrbo, Siende och Snevringe hd, Västmanland, i Örebro hd, Närke, i Jönåkers, Rönö och Öknebo hd, Södermanland, i Bråbo, Gullbergs, Lysings, Skärkinds och Vifolka hd, Östergötland, i Skånings hd, Västergötland, i Aspelans, Handbörds, Norra Möre, Sunnerbo, Södra Möre, Tvetta, Uppvidinge, Vista, Västbo, Västra, Östbo och Östra hd, Småland, i Algutsrums, Förbo, Hulterstads, Runstens, Slättbo och Åkerbo hd på Öland, samt i Grundsunda sn, Ångermanland (FRL 12). Som förlänningar innehade han Värmdö skeppslag i Uppland 1539-1543 (LokF 1, s. 228 och 230, samt 3, s. 14), Alunda och Morkarla socknar i Olands hd, Uppland, från 1549 till sin död (d:o, 1, s. 209, samt 3, s. 8 och 10), Walk i Estland från 1566 (d:o, 2, s. 607), samt Östra hd i Småland 1569-1572 (d:o, 2, s. 42, och 3, s. 47 f.). Han dog 17.6 1577 på Gäddeholm (nu Tureholm) i Trosa, Södermanland (Sörmländska kyrkor, 1:6, s. 12), efter att ha gift om sig med Sigrid Sture (Sörmländska kyrkor, 1:6, s. 12).

Ebba Gerasdotter (UUB perg 8.6 1562), även kallad *Ebba Gera* (Gen 121), dog i pesten på Fyrby i Östra Ryd, Östergötland, 12.9 1580 (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum; jfr Broocman, a a, 2, s. 380). Innehade jord i Aska (FrG 3, s. 531 och 543), Bankekinds (FrG 3, s. 82 och 1027), Bråbo (FrG 3, s. 82 och 233), Finspånga läns (FrG 3, s. 249), Göstrings (FrG 3, s. 82, 590 och 594), Lysings (FrG 3, s. 82 och 568), Memmings (FrG 3, s. 82 och 206) och Skärkinds (FrG 3, s. 188) hd samt Vånga bergslag (FrG 3, s. 270), Östergötland, och i Tjusts hd, Småland (FrG 4, s. 83, 138, 158 och 1095).

Emerentia Gerasdotter (UUB perg 8.6 1562), även kallad *Emerentia Holgersdotter* (Margareta

Grips bok, p. 39, tidigare i Trolleholms arkiv, mikrofilm i RA), dog 15.10 1566 och begravdes i Östra Ryds kyrka (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum). Hade som förläning Algutstorp gäll (6 sn:r) i Västergötland 1562-66 (LokF 2, s. 133, och 3, s. 59). Hennes sätesgård var Mångsholm i Siene, Västergötland (Herrg., s. 32). Innehade jord i Aska (FrG 3 s. 83 och 528), Göstrings (FrG 3, s. 83, 591 och 594), Hanekinds (FrG 3, s. 83, 299 och 816), Lysings (FrG 3, s. 83 och 569), Vifolka (FrG 3, s. 83, 375 och 1074) och Åkerbo (FrG 3, s. 83 och 285) hd, Östergötland, i Kinnevalds (FrG 4, s. 84, 417 och 425) och Sunnerbo (FrG 4, s. 84) hd, Småland, i Västerrekarne (FrG 2, s. 73 och 320) och Österrekarne (FrG 2, s. 74, 287 och 295), Södermanland, i Trögds hd, Uppland (FrG 1, s. 104) och i Siende hd, Västmanland (SoH 1972, s. 11). - Gift 24.2 1555 i Arboga (Margareta Grips bok, p. 39) med *Abraham Eriksson* (Leijonhufvud; jfr E 4, s. 547, SBL 22, s. 464, och Raneke, s. 287). Han nämnes tidigast 1536 (G1R 11, s. 185), var ståthållare i Stockholm 1540 (G1R 13, s. 80; jfr Peterzén, Studier rörande Stockholms historia, s. 136 f.) och 1551 (G1R 22, s. 200; jfr Peterzén, s.151), blev senast 1540 (SRA 1, s. 252) riksråd, vilket han var ännu 1556 (G1R 26, s. 863), och 12.10 1542 överbefälhavarens "lutinant" under fälttåget mot de upproriska smålänningarna (G1R 14, s. 287), dubbades till ridare mellan 25.5 1551 (G1R 22, s. 203) och 10.6 1551 (SStadsB, N.f., 2, s. 132) och blev 27.10 1555 den ene av de båda "förste överstarna" för krigsfolket i Viborg (G1R 25, s. 430). Hans sätesgård var Ekeberg i Lillkyrka sn, Glanshammars hd, Närke (Herrg., s. 136 och 405). Hans landbohemman låg i Aska (FrG 3, s.77), Bråbo (d:o, s. 77 och 232), Finspånga läns (d:o, s. 267), Gullbergs (d:o, s. 351), Göstrings (d:o, s. 77 och 595), Lösings (d:o, s. 217 och 714) och Skärkinds (d:o, s. 191 och 193 f.) hd, Östergötland, i Norra Möre (DMS 4:1, s. 218), Norra Vedbo (FrG 4, s. 75 och 697 f.), Norrvidinge (d:o, s. 75, 443 och 451), Stranda (DMS 4:2, s. 305) och Södra Möre (d:o, 4:1, s. 35 f., 49, 55, 85, 87, 110 ff., 115, 121, 131, 148 och 150) hd, Småland, samt i Frösåkers (d:o, 1:1, s. 104 och 119 f.), Hagunda (d:o, 1:6, s. 149), Torstuna (d:o, 1:8, s. 183, 186, 198, 211, 213 f. och 216) och Örbyhus (d:o, 1:1, s. 62 och 165, samt

DMS 1:4, s. 67, 69, 72, 81 f. och 152) hd, Uppland. Som förlänningar innehade han Hovs län (Dals, Göstrings, Lysings och Vifolka hd, Östergötland) 1536 (LokF 1, s. 324) -1543 (d:o, s. 364, och d:o, 3, s. 33), Vista hd, Småland, 1539 (d:o, 2, s. 52, not 2), Glanshammars och Lillkyrka socknar i Glanshammars hd, Närke, från 1539 (d:o, 1, s. 293) till sin död (d:o, 3, s. 23), Varnhems klosterters landbor från 1543 och till största delen till sin död (d:o, 2, s. 205), Valle hd, Västergötland 1543-1555 (d:o, s. 168 med not 2, och d:o, 3, s. 64 f.), Julita sn, Oppunda hd, Södermanland, från 1546 till sin död (d:o, 1, s. 267, och 3, s. 16 f.), staden Skara från 1550 till sin död (d:o, 2, s. 145, och 3, s. 64) och Viste hd, Västergötland, från 1555 till sin död (d:o, 2, s. 138, och 3, s. 64). Han hade 1538-1552 varit gift med Anna Åkesdotter (Tott) och dog 1.3 1556 (ÄSF 1, s. 285).

Elin (Brask, s. 62).

Jöran Holgersson eller *Jöran Gera*, tidigast nämnd 1539 (G1R 12, s. 160; Callmer, a. a., s. 21), dog 18.5 1588 på det förutnämnda Björkvik (Broocman, a a, 2, s. 379). Var till 1539 hos hertig Albrekt av Preussen (G1R 12, s. 160) och studerade därefter i Wittenberg från 1539 (Callmer, a. a., s. 21) och ännu 1544 (E 256 c, f. 65 v, UUB). Återkom till Sverige först 1550 (SBL 17, s. 77), var småsven hos Gustav I åtminstone 1551 (RKB 26:9, f. 14 v) -1553 (RKB 31:5, f. 18), blev häradshövding i Österrekarne, Södermanland, 1554 (I. g.2, p. 27, KB), vilket han var ännu 1559 (G1R 29, s. 661), var kungens köksmästare 5.2 1557 (RA perg), blev friherre 29.6 1561 (HH 20, s. 165; Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 96; jfr G. Forsgrén, Bidrag till svenska gref- och friherreskapens historia 1561-1655, 1, 1885, s. 62), nämnes som kungens sekrete råd 5.9 1562 (Rålamb, Fol. 195, KB), var häradshövding i Skärkind, Östergötland, omkring 1567 - omkring 1580 (PHT 1953, s. 63; LagS, 1, s. 314, och 2, s. 46), var hovmästare hos Karin Månsdotter 17.1 1568 (KB: autografsaml: Bengt Gylta), var lagman i Västmanland och Dalarna från 12.1 1569 (Kansliets utg. diarier, vol. 6, RA) och ännu 26.1 1569 (SRA 2, s. 293), blev lagman i Östergötland 1569 (Förläningsreg 1569-70, RA) och avlade rådsed till Johan III 2.8 1569 (SRA 2, s. 404). Innehade som förlänning Kåkindes hd, Västergötland, 1557-60

(LokF 2, s. 166, samt 3, s. 65, 246 och 248) Kils, Väse och Ölme hd, Värmland, 1561-67 (LokF 2, s. 186, och 3, s. 70), Östra Stenby sn, Östergötland, 1562-64 och 1568-75 (LokF 1, s. 332, och 3, s. 26-29), Östra Ryds och Yxnerums socknar, Östergötland, 1566-88 (LokF 1, s. 344, och 3, s. 27 ff.), Södra Vedbo hds skatte- och kronobönder, Småland, 1566-70 (LokF 2, s. 54, och 3, s. 50) samt sju socknar i Södra Vedbo hd och fyra socknar i Norra Vedbo 1570-86 (LokF 2, s. 54, och 3, s. 52). Skrevs till Ållonö i Östra Stenby sn 1560-61 och 1569-86 (Herrg., s. 152 och 382) men till det förutnämnda Björkvik 1569-75 (Herrg., s. 152. och 158). Innehade jord i Aska (FrG 3, s. 528, 540 och 543), Bankekinds (FrG 3, s. 323, 328 f. och 1027), Björkekinds (FrG 3, s. 92 och 906), Bobergs (FrG 3, s. 397, 403, 405 och 411), Bråbo (FrG 3, s. 93, 233 och 951), Finspånga läns (FrG 3, s. 249 och 270), Göstrings (FrG 3 s. 601), Hanekinds (FrG 3, s. 93, 294 och 816), Kinda (FrG 3, s. 471), Lysings (FrG 3, s. 569), Skärkinds (FrG 3, s. 187), Valkebo (FrG 3, s. 428), Vifolka (FrG 3, s. 93 och 375), Ydre (FrG 3, s. 993), Åkerbo (FrG 3, s. 278, 282 och 905) och Östkinds (FrG 3, s. 912) hd, Östergötland, i Daga (FrG 2, s. 78 och 355), Oppunda (FrG 2, s. 78, 206 och 222), Rönö (FrG 2, s. 78, 126 och 129), Selebo (FrG 2, s. 383 och 532), Villåttinge (FrG 2, s. 595), Västerrekarne (FrG 2, s. 320) och Österrekarne (FrG 2, s. 287) hd, Södermanland, i Allbo (FrG 4, s. 384 och 392), Kinnevalds (FrG 4, s. 424, 428 och 1290), Konga (FrG 4, s. 491 f.), Norra Vedbo (FrG 4, s. 672 och 1678), Norrvidinge (FrG 4, s. 449), Sunnerbo (FrG 4, s. 518, 548 och 559), Södra Vedbo (FrG 4, s. 1587), Tjusts (FrG 4, s. 158), Tveta (FrG 4, s. 762 och 771), Uppvidinge (FrG 4, s. 643), Västbo (FrG 4, s. 942, 983 och 986), Västra (FrG 4, s. 844, 860 och 862) och Östbo (FrG 4, s. 897) hd, Småland, i Ale, Kullings, Sävedals och Vedens hd, Västergötland (J. E. Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1576-77, 1984, s. 75) samt i Örebro hd, Närke (SoH 1975, s. 264). Vapen: spets nedifrån (Ständernas beslut och försäkringar, nr 3 och 9, RA). Litteratur: Biographiskt lexicon öfver namnkunnige svenska män, 5 (1839), s. 140 f.; H. Hofberg, Svenskt biografiskt handlexikon, 1 (1876), s. 343; F. Westling i NF 9 (1908), s. 1018:

F. Ödberg, Om riksrådet frih. Jöran Gera och hans tid (ms I.g. 2, KB); densamme. Om riksrådet friherre Jöran Gera, den siste Geran (VFT 3:9–10, 1918, s. 16–29); H. Norman i SMoK 3 (1946), s. 46; SU 11 (1950), sp. 560; H. Gillings-tam i SBL 17 (1967–69), s. 77–80; Nationalencyklopedin, 7 (1992), s. 428. - Gift 21.9 1572 på Påtorp i Fristads sn, Vedens hd, Västergötland (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) med *Mätta Gylta*, född 12.8 1554 på Påtorp i Fristads sn, Vedens hd, Västergötland, och begravd 24.7 1642 i S:t Johannes kyrka i Norrköping, dotter till riksrådet och lagmannen Bengt Gylta och Ingeborg Jacobsdotter eller Ingeborg Krumme samt omgift 1601 med ryttmästaren och hovmästaren Sven Månsson (Somme) enligt ÄSF 1, s. 253.

? ”*jumfru M*” (Broocman, a a, 2, s. 380).

? *Brita Holgersdotter Gera* dog ogift 1554 (SoK, s. 84).

TAB. 4

Karl Holgersson eller **Karl Gera** (son till Holger Karlsson, tab. 3). Nämnas tidigast 1533 (G. Carlsson, Från Erik Segersäll till Gustav Vasa, 1961, s. 74) och dog 25.7 1566 (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum; jfr SBL 17, s. 76). Åtnjöt boklig och ridderlig utbildning hos hertig Albrekt i Königsberg från 1533 (Carlsson, a. a., s. 74), inskrevs vid universitetet i Wittenberg 1539 (Callmer, a. a., s. 21), var småsven hos Gustav I från 1542 (X 265 g, f. 236 och 239 v, samt X 265 h, f. 57, UUB), häradshövding i Skärkind, Östergötland, från 1543 (X 265 g, f. 235 v och 238, samt X 265 h, f. 56 v, UUB; jfr LagS s. 314), i slottsloven på Viborg från 27.10 1555 (G1R 25, s. 430), riksråd senast 1560 (SRA 1, s. 714), lagman i Östergötland från 1560 (A. A. v. Stiernman, Swea och Götha höfdinga-minne, 1, s. 283), ”gubernator” eller ståthållare över Småland från 8.8 1561 (G1R 29, s. 776) och ännu 1566 (E 256, f. 21 v, UUB), kungens sekrete råd senast 5.9 1562 (Sv sköldebrev och frälsebrev i orig, UUB), ståthållare i Blekinge jämte Jakob Turesson (Rosengren) från 00.9 1564 (E. Tegel, Konung Ericus den XIV:des historia, 1751, s. 139). Innehade som för-

läning Östra Ryd och Yxnerum, Östergötland, 1548–66 (LokF 1, s. 341, och 3, s. 26 f., 235 och 248), Uppvidinge hd, Småland, 1550–55 (LokF 2, s. 39), Kinda hd, Östergötland, 1556–60 (LokF 1, s. 372, och 3, s. 33 och 248), Mo hd, Småland, och Frökinds hd, Västergötland, 1561 (LokF 2, s. 59 och 153, samt 3, s. 51 och 65), Östra Husby sn, Östergötland, 1561–62 (LokF 1, s. 332, och 3, s. 26 f.), Björsätters sn, Östergötland, och större delen av Västra hd, Småland, 1561–66 (LokF 1, s. 353, 2, s. 45, och 3, s. 32 f. och 46 f.) samt Norrvidinge hd, Småland, 1562–65 (LokF 2, s. 38, och 3, s. 46 f.). Hans sätesgård var det förutnämnda fäderneärvda Björkvik (Herrg., s. 158). Innehade jord i Aska (FrG 3, s. 94, 538 och 540), Banekinds (FrG 3, s. 94, 318, 326 och 329), Bobergs (FrG 3, s. 94, 397, 403, 405 och 411), Bråbo (FrG 3, s. 95 och 230), Finspånga läns (FrG 3, s. 95, 248 f. och 998), Gullbergs (FrG 3, s. 95 och 354), Göstrings (FrG 3, s. 95, 588 f., 598 och 730), Hanekinds (FrG 3, s. 95, 294 och 301), Kinda (FrG 3, s. 95 och 479), Memmings (FrG 3, s. 95 och 720), Skärkinds (FrG 3, s. 95, 187 f., 192, 195 och 909), Valkebo (FrG 3, s. 95 och 428), Vifolka (FrG 3, s. 95 och 375), Åkerbo (FrG 3, s. 95, 278, 905 och 1015) och Östkinds (FrG 3, s. 95 och 170) hd samt Hällestads (FrG 3, s. 95 och 261) och Vånga (FrG 3, s. 95 och 270) bergslager, Östergötland, i Allbo (FrG 4, s. 100, 384, 388, 392, 395 och 399), Aspelands (FrG 4, s. 100 och 1491), Handbörds (FrG 4, s. 100 och 259), Kinnevalds (FrG 4, s. 100 f., 417, 423 f., 426 och 1290), Konga (FrG 4, s. 101, 461 och 476), Norra Möre (FrG 4, s. 101, 303, 306 och 1107), Norra Vedbo (FrG 4, s. 101, 672, 676, 682, 1144 och 1418), Norrvidinge (FrG 4, s. 101, 440 och 449), Stranda (DMS 4:2, s. 274, 282, 284, 287, 289, 299 och 304), Södra Möre (FrG 4, s. 101 och 337), Tjusts (FrG 4, s. 101, 137, 141, 143, 153, 158, 165 och 1095), Tvetta (FrG 4, s. 101 och 760), Uppvidinge (FrG 4, s. 101 och 643), Vista (FrG 4, s. 101 och 804), Västra (FrG 4, s. 850) och Östra (FrG 4, s. 627) hd, Småland, i Algutstrums (DMS 4:3, s. 192 f. och 202 f.; FrG 4, s. 101 och 366–369), Gräsgårds (DMS 4:3, s. 291, 293 f., 302 och 315; FrG 4, s. 101), Hulterstads (DMS 4:3, s. 263 och 271f.; FrG 4, s. 101) och Möckleby (DMS 4:3, s. 229, 233 och 235; FrG 4, s. 101 och 366–369) hd på Öland, Daga (FrG 2, s.

80, 353, 357, 359 362, 450, 544 och 732), Jönåkers (FrG 2, s. 80, 161 och 168), Oppunda (FrG 2, s. 80, 205 f, 222, 231 och 237), Rönö (FrG 2, s. 80, 114 f., 119, 122 och 135), Selebo (FrG 2, s. 80, 532 och 645), Villåttinge (FrG 2, s. 80, 595 och 741), Åkers (FrG 2, s. 80 och 666), Öknebo (FrG 1, s. 113 och 826) och Österrekarne (FrG 2, s. 80, 281 och 657) hd, Södermanland, i Bälunge (DMS 1:3, s. 90 f., 93 och 100), Håbo (FrG 1, s. 113, 764 och 907), Lagunda (FrG 1, s. 113 och 866), Långhundra (FrG 1, s. 113 och 716), Norunda (FrG 1, s. 113), Olands (FrG 1, s. 113), Rasbo (FrG 1, s. 337), Seminghundra (FrG 1, s. 113), Simtuna (DMS 1:8, s. 120), Trögds (FrG 1, s. 113), Åsunda (FrG 1, s. 113 och 919) och Örbyhus (FrG 1, s. 113 och 359) hd, Uppland, samt i Norrbo, Siende, Simtuna och Åkerbo hd, Västmanland (SoH 1972, s. 16). Vapen: spets nedifrån (perg 12.3 1559, Sävstaholmssaml., RA; Rådets handl. och brev, vol. 4: 11.1 1565, RA). Litteratur: Biographiskt lexicon öfver namnkunnige svenska män, 5 (1839), s. 140; F. Westling i NF 9 (1908), sp. 1017 f.; H. Norman i SMoK 3 (1946), s. 46; SU 11 (1950), sp. 560; H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 75 ff.; Nationalencyklopedin 7 (1992), s. 428. - Gift 7.10 1548 med *Kristina Bengtsdotter*, som innehade jord i 9 härnder i Uppland, 8 härader i Södermanland, 10 härader i Östergötland, 5 härader i Småland, 2 härader i Västergötland och 2 härader i Västmanland, dog 17.8 1560 och var dotter till riddaren och riksrådet Bengt Nilsson (Färla) och Bengta Åkesdotter (Tott) enligt ÄSF 1, s. 142 f.

Barn i angivet äktenskap (E 8676, f. 117 v, RA; Rålamb Fol. vol. 12, f. 117 v, KB; Vapen och dräkter på svenska gravstenar från äldre Vasatiden, 1926, pl 6):

Holger Gera, född omkr 1556 (faderns brev 11.5 1566 i E 6187, RA), dog 18.4 1566 (Vapen och dräkter, pl. 6; Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum).

Beata Karlsdotter Gera dog mellan 17.12 1611 (E 671, RA) och 6.9 1613 (brev från Conrad v Yxkulls hustru Elisabet i E 757, RA). Hennes sättesgård var Steninge i Husby-Ärlinghundra, Uppland, åtminstone 1594–1610 (Herrg., s. 66 och 381) och det förutnämnda Björkvik 1607–10 (Herrg., s. 158 och 381; E 671, RA). I övrigt innehade hon jord i Allbo (FrG 4, s. 395 och 599), As-

pelands (FrG 4, s. 1491), Handbörds (FrG 4, s. 259), Kinnevalds (FrG 4, s. 417 och 425 f.), Konga (FrG 4, s. 476, 492 och 1404), Norra Möre (FrG 4, s. 297, 303 f., 306, 1107 och 1519), Norra Vedbo (FrG 4, s. 1144 och 1418), Norrvidinge (FrG 4, s. 449), Sunnerbo (FrG 4, s. 539, 547 och 559), Tjusts (FrG 4, s. 158), Uppvidinge (FrG 4, s. 643), Västra (FrG 4, s. 1294) och Östra (FrG 4, s. 590) hd, Småland, i Daga (FrG 2, s. 355, 357 och 544), Jönåkers (FrG 2, s. 161 och 168), Oppunda (FrG 2, s. 205, 231, 237, 454 och 729), Rönö (FrG 2, s. 115 och 129), Villåttinge (FrG 2, s. 259 och 264), Västerrekarne (FrG 2, s. 312 och 315), Åkers (FrG 2, s. 333, 335 och 426) och Österrekarne (FrG 2, s. 281) hd, Södermanland, i Aska (FrG 3, s. 528 och 540), Bankekinds (FrG 3, s. 330 och 1027), Bobergs (FrG 3, s. 403), Finspånge läns (FrG 3, s. 249 och 697), Göstrings (FrG 3, s. 589, 591, 594 och 600), Hanekinds (FrG 3, s. 299 och 817), Lysings (FrG 3, s. 567 ff.) och Skärkinds (FrG 3, s. 187 ff. och 1003) hd, Östergötland, samt i Hulterstads hd på Öland (FrG 4, s. 367). - Gift 27.12 1575 i Stockholm (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) med sin systers svåger *Christiern Gabrielsson* (E 5, s. 592), som undantagsvis kallas *Ochsenstern* (SBL 28, s. 470) och var född 14.5 1545 (Rålamb kv. vol. 91, f. 114, KB) samt dog 20.2 1592 (Vapen och dräkter, pl. 30). Han var skeppshövitsman 1566–1570 (Börjeson och Hafström, Skeppshövidsmän, s. 60) och hovjunkare hos Johan III 1568–1573, varav som "bisare" (hovfunktionär som skulle övervaka tafeln) åtminstone 1569 (SBL 28, s. 470). 5.8 1571 blev han ryttmästare för adelsfanan (RR: suppl., f. 13 v), och 21.6 1573 – 28.10 1573 förestod han bevakningen av kung Erik på Västerås slott (J. Liedgren i Västmanlands fornminnesförenings årsskr. 1960, s. 24). 1575–1578 hade han översta befallningen på Kalmar slott (Olsson, Kalmar slotts historia, 2A, s. 150), och 1584–1586 var han ståthållare i Narva (Schulmann, Die zivile Staatsbeamtschaft in Estland, s. 76). Han blev riksråd 1587 eller 1588 och lagman i Södermanland senast 1590 samt kallas 1591 överste skattmästare (SBL 28, s. 470). 1569 och 1591 skrevs han till Steninge i Husby-Ärlinghundra sn, Ärlinghundra hd, Uppland, men 1579, 1581, 1584, 1590 och 1591 skrevs han till Hammarskog i Dalby sn,

Hagunda hd, Uppland, och 1590 uppgavs hans sätesgård vara det förutnämnda Björkvik, var jämte han efter sin fars död kallas friherre till Mörby i Esterna (nu Fasterna) sn, Sjuhundra hd, Uppland 1585-1592 (SBL 28, s. 470). Arvskiftet efter föräldrarna hölls först 1592 efter Christiern Gabriëlssons död, varvid på hans barns lott föll landbohemman i bl. a. Rasbo, Torstuna, Ulleråkers, Vaksala, Ärlinghundra och Örbyhus hd, Uppland, i Göstrings och Ydre hd, Östergötland, i Kinds och Marks hd, Västergötland, och i Aspelands, Handbörds, Konga samt Norra och Södra Möre, Småland, och ett laxfiske i Norrbotten (I. o. 16, p. 1-11, KB).

Benedicta Gera levde ännu 1594 (Tham, Axel Oxenstierna, s. 49) men anses ha dött före 1601 (Herrg., s. 53). Hon ärvde sätesgården Eka i Lillkyrka sn, Trögds hd, Uppland (Herrg., s. 52). I övrigt innehade hon jord i Aska (FrG 3, s. 528), Bankekinds (FrG 3, s. 318), Björkekinds (FrG 3, s. 150), Bobergs (FrG 3, s. 397, 405 och 411), Bråbo (FrG 3, s. 230, 233 och 1023), Finspånga läns (FrG 3, s. 248 och 998), Gullbergs (FrG 3, s. 354), Göstrings (FrG 3, s. 590 och 598), Hanekinds (FrG 3, s. 294, 299, 301 och 817), Lysings (FrG 3, s. 567 f.), Memmings (FrG 3, s. 206), Skärkinds (FrG 3, s. 187 f., 194 och 1003) och Åkerbo (PrG 3, s. 278, 287 och 1015) hd, Östergötland, i Daga (FrG 2, s. 354, 359, 362 och 732), Jönåkers (FrG 2, s. 160, 165, 167 f. och 681), Oppunda (FrG 2, s. 206, 231, 237 och 485), Rönö (FrG 2, s. 115, 119 och 129), Selebo (FrG 2, s. 383), Villåttinge (FrG 2, s. 487 och 515), Västerrekarne (FrG 2, s. 317) och Åkers (FrG 2, s. 160, 165, 466 och 666) hd, Södermanland, i Allbo (FrG 4, s. 388 och 399), Aspelands (FrG 4, s. 1492), Norra Möre (FrG 4, s. 540, 543, 1107 och 1435), Norra Vedbo (FrG 4, s. 682), Norrvidinge (FrG 4, s. 440 och 449) och Sunnerbo (FrG 4, s. 518), Tjusts (FrG 4, s. 143, 158 och 165) och Västra (FrG 4, s. 850 och 862) hd, Småland, i Gräsgårds hd på Öland (FrG 4, s. 369) och i Håbo (FrG 1, s. 764) och Långhundra hd, Uppland (FrG 1, s. 716). - Gift 9.10 1575 (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) med sin systers blivande svåger *Erik Gabriëlsson* (E 5, s. 594), som tidvis kallade sig *Ochssensternn* (SBL 28, s. 471). Han var hovjunkare hos Johan III från 1574 (Mantalsreg. Hovet 1568-1621, RA)

och ståthållare i Reval 1580-1581 (Tham, Axel Oxenstierna, s. 4) och 1590-1592 (Schulmann, Die zivile Staatsbeamtschaft in Estland, s. 27 f.). Han skrevs 1573 till sin fars sätesgård Mörby i Esterna (nu Fasterna) sn, Sjuhundra hd, Uppland, 1577 till Lindö i S:t Johannes sn, Lösings hd, Östergötland, 1580-1593 till hustruns förutnämnda Eka och 1592-1593 till Årsta i Brännkyrka sn, Svartlösa hd, Södermanland (SBL 28, s. 471). Hans landbohemman låg bl. a. i Bre, Färentuna, Norunda, Sollentuna och Vaksala hd, Uppland, i Hölebo, Rönö, Sotholms, Svartlösa och Åkers hd, Södermanland, i Göstrings och Åkerbo hd, Östergötland, och i Konga samt Norra och Södra Möre hd, Småland (I. o. 16, p. 13-23, KB). Han dog 5.6 1594 (C. L. v. Schantz' genealogier, RHA), vilket styrkes av att hertig Karl fick kännedom om dödsfallet två dagar senare enligt *Caendria Caroli IX* (1903), s. 98.

Grip

HÖGFRÄLSE SLÄKT, KÄND SEDAN 1296, FRIHERRLIG SEDAN 1561 och utdöd på manssidan 1592 eller 1594 och på kvinnosidan 1666.

Släktens vapen, ett griphuvud, har tidigast kunnat beläggas 1328 då det fördes av stamfaderns två söner (H. Gillingstam, *Brev ur askan*, 1996, s. 68 f.). Redan 1322 fördes detta vapen av riksrådet Knut Folkesson (Algotssönernas ätt; ÄSF 1, s. 4) och dennes fadernekusin sedermera västgötaglammannen Algot Bengtsson (ÄSF 1, s. 5 f.). Det är därför beaktansvärt att släkten Grips stammoder förmodats ha varit brorsdotter till Knut Folkessons och Algot Bengtssons gemensamma farmor (N-E Eriksson i PHT 1987, s. 104). Efter nämnda vapen uppkallade släktens främste medlem, drotsen. Bo Jonsson (tab. 4), omkring 1380 sin borg Gripsholm (A.-C. Mattisson, *Medeltida nordiska borg- och sätesgårdsnamn på -holm*, 1986, s. 161–169). Först på 1560-talet började släktmedlemmarna kalla sig Grip efter vapnet (jfr H. Gillingstam i HT 1964, s. 47 och densamme i PHT 1961, s. 41, not 8), alternativt dock en tid "Grijpzhuffudt" (nedan tab. 9). Bo Jonssons vapentinkturen var enligt Bergshammarsvapenboken (SAT 2, plansch vid s. 120) svart griphuvud i vitt fält, men på 1500-talet framställdes släkten Grips vapen med svart griphuvud i gult eller gyllene fält (SvK: *Uppland*, 5, 1953–58, s. 490; *Gen* 42, f. 56 v; E 8676, f. 45v, RA; J. Messenius, *Thentrum nobilitatis Svecanæ*, 1616, s. 54; jfr G. Lundberg, *Bo Jonsson och Östergötland*, 1981, s. 41).

Jordabrev för Bo Jonsson och hans ättlingar, som ofta bär påskrifter av hans ättling Margareta Grip (tab. 9), finns framför allt i LSB men även i RA och UUB (L. Sjödin i MRA 1939, s. 115 f.; J. Liedgren i KLN 1, sp. 221; H. Gillingstam i PHT 1957, s. 93 f.). Ej längre bevarade brev med samma proveniens är kända genom avskrifter och notiser i Margareta Grips bok, tidigare i Trolleholms arkiv (mikrofilm i RA; jfr Gillingstam i PHT 1957, s. 93 f.) och genom en brevförteckning i den till ULA 1965 testamenterade Vretstorpssamlingen med proveniens från ättlingar till Margareta Grips brorsdotter Birgitta Grip (tab. 10; jfr J. Liedgren i VHAA:s årsbok 1968, s. 215 f., och densamme i *Acta Bibliothecæ Regiæ Stockholmiensis*, 25, 1976, s.33). I Viksamlingen i RA finns jordeböcker för Birger Nilsson (tab. 9) med signum E 2741 och för Birgitta Grips syster Ebba Grip med signum E 2747, tydligen ärvda genom att en dotter till en av Ebba Grips sonsöner blev svärmor till landshövdingen Carl Gustaf von Lieven på Vik (Gillingstam i PHT 1957, s. 96). Genom arv via Birgitta och Ebba Grips syster Margareta och hennes son riksmarsken Carl Gustaf Wrangel har hennes farfars far Nils Bossons (tab. 8) jordebok (E 8928) och brev för hennes far Moritz Grip (E 8845) kommit till Skoklostersamlingen i RA och handlingar rörande dennes döttrar (E 8087) till Rydboholmssamlingen i RA
Litteratur: SoK, s. 92 ff.; H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 301-311.

TAB. 1

Thomas Jonsson. Förekommer som levande 1296 (DS 1165 och 1166)–1299 (DS 1272). Blev senare riddare och dog före 1318 (S. Engström, Bo Jonsson, 1, 1935, s. 2). - Gift senast 1296 (DS 1165 och 1166) med *Katarina*, som överlevde sin make och innehade jord i Väne hd, Västergötland (DS 3066). Hon var dotter (DS 1165 och 1166; H. Gillingstam, Brev ur askan, s. 76) till tiundalandslagmannen Israel Anderssons (And; ÄSF 1, s. 8; Raneke s.766) hustru Ramfrid Gustavsdotter (lejon; jfr Liljeholm i GT 3, 1952–54, s. 105, och N.-E. Eriksson i PHT 1987, s. 103 f.) i hennes föregående äktenskap med en okänd man, som antagits (K. H. Karlsson i SAT 2, s. 34 f.) ha hetat Ulvase, eftersom Ramfrids son hette Ragnvald Ulvaseson (DS 1165 och 1166).

Barn i angivet äktenskap (Gillingstam, Brev ur askan, s. 76; DS 3066):

Jon Thomasson, 1328 (? 1316)–1331. Se tab. 2.

Harald Thomasson. Förekommer 1328–29 och innehade jord i Trögds hd, Uppland, och i Snevrings hd, Västmanland (Gillingstam, a. a., s. 68 och 76). Vapen: griphuvud (Gillingstam, a. a., s. 68).

? *Margareta* Levde 1334 (D3 3066) men var dog 1342 (DS 3646) och innehade jord i Väne hd, Västergötland (DS 3066). - Gift senast 1334 (DS 3066 med *Sigge djäkn* (belagd balk enligt DS 4297 och 4399; jfr Raneke, s. 227), vars far hette Peter (DS 4297 och 4399). Han nämnes i livet 1323 (DS 2416)–1349 (DS 4481) och var 1349 häradshövding i Frökinds hd, Västergötland (DS 4481; jfr LagS 1, s. 256, not 1, och 2, s. 117, Lurdahl, Det medeltida Västergötland, s. 64, not 5, och M.-L. Nordmark i KÅ 1942, s. 125). Innehade jord i Kinds (DS 3646) och Redvägs (DS 2416, 2874, 3089, 3646 och 4297) hd, Västergötland. Om deras ättlingar se ÄSF 1, s. 95 och 103.

TAB. 2

Jon Thomasson (son till Thomas Jonsson, tab. 1). Möjligen identisk med personer med detta namn 1316 (DS 2055 och 2056) och 1317 (DS 2085). Säkert belagd 1328 (Gillingstam, Brev ur askan, s.

68 f.)–1331 (Engström, Bo Jonsson, s. 8). Innehade jord i Trögds hd, Uppland, och i Snevrings hd, Västmanland (Gillingstam, a. a., s. 68 och 76) samt i Hammarkinds hd, Östergötland (DS 2794; för ortnamnsidentifieringen se E. Nygren i LBH, Ny serie, 4:1:2, 1944, s. 61). Vapen: griphuvud (HiSig 3, nr 378; Engström, a. a., s. 13, not 43; Gillingstam, a. a., s. 68 f.). - Gift senast 1328 (Gillingstam, a. a., s. 69) med *Ingeborg Bosdotter*, som var född tidigast 1307 (Engström, a. a., s. 9 f., not 33) och dog tidigast 1377 (Acta et processus canonizacionis beate Birgitte, 1924–31, s. 63), dotter (Engström, a. a., s. 5) till riddaren, riksrådet och lagmannen Bo Nilsson (Natt och Dag; SBL 26, s. 418 ff.; E 5, s. 386 f. Raneke, s. 2) och Cecilia Knutsdotter (Aspenäsätten; ÄSF 1, s. 12; Raneke, s. 414) samt omgift (DS 5838 a) med riddaren Jon Dansson (Båt enligt Engström s. 9, not 52; jfr HT 1951, s. 445, not 1), som dog omkr 1350 (Acta et processus canonizacionis beate Birgitte, s. 63). Hon innehade jord i Vifolka hd och staden Linköping, Östergötland (DS 8108) och i Stranda hd, Småland (DS 8109; jfr DMS 4:2, s. 210).

Söner i angivet äktenskap (DS 5838a; jfr Engström, s. 10, not 35):

Thomas Jonsson, 1352, dog 1369, häradshövding. Se tab. 3.

Bo Jonsson, 1354, dog 1386, riksråd, lagman, drots. Se tab. 4.

TAB. 3

Thomas Jonsson (son till Jon Thomasson, tab. 2). Nämnes tidigast 1352 (DS 4862). Dog mellan 26.3 1369 (DS 7864) och 4.10 1369 (DS 7977). Sannolikt häradshövding i Bankekindes hd, Östergötland (DS 7988–7990 och 7992; jfr Engström, Bo Jonsson, s. 10 f., not 37, och LagS 1, s. 297, och 2, s. 49). Innehade jord i Redvägs hd, Västergötland (DS 7598). Vapen: griphuvud (DS 4862 och 5838 a). - Gift med *Märta Matsdotter*, som 1369 överlevde honom (DS 7977).

Son (Engström, a. a., s. 10):

Jon Thomasson, häradshövding i Bankekindes hd, Östergötland, 1369 (DS 7991)–1376 (RPB 1862; RA:s fotostatkopier av brev 16.1 1376 i Sturefors arkiv; jfr Engström, s. 11, not 37, och LagS

1, s. 297, och 2, s. 49). Dog sannolikt senast 1384 (Engström, a. a., s. 10 f.).

TAB. 4

Bo Jonsson (SMP 1, sp. 422; son till Jon Thomasson, tab. 2). Nämnes tidigast 1354 (DS 4997). Blev riksråd senast 1359 och uppges då tidigare ha innehaft Kalmar slott och varit marsk (DS 6153), vilket knappast kan åsyfta tiden före detta år (Engström, Bo Jonsson, s. 28 f.). Var fogde i Stockholm 1364 och 1367–71 (B. Fritz, Hus, land och län, 2, s. 148 f.), lagman i Östergötland från 1366 (DS 7373; Engström, a. a., s. 109, not 77) till sin död (LagS 1, s. 274, och 2, s. 48) och häradshövding i Dalarna åtminstone 1367 (DS 7505)–1384 (DDal, nr 286; jfr LagS 1, s. 161, och 2, s. 48). Blev kung Albrekts högste ombudsman (väldige ämbetsman; officialis generalis) 6.8 1369 (DS 7938), vilket han var ännu 1372 (DS X 147). Var häradshövding i Hanekinds hd, Östergötland 2.11 1370 (UUB perg) och ännu 20.11 1378 (LSB perg; jfr LagS 1, s. 300, och 2, s. 48), hövitsman på Viborg 1371 (DS X 28–29), hövitsman i Österlanden 1371 (DS X 96), drots 1371 (DS X 30–31)–1372 (DS X 147) samt 1375 (BSH 1, s. 161)–1386 (RPB 2255; jfr Löfqvist i VSLÅ 1936, s. 52), hövitsman i Finland 1375 (Acta et processus canonizacionis beate Birgitte, s. 163), “constabularius regni” 1376–79 (Acta et processus, s. 48, 51 och 59), lagman i Finland 1380 (ÅboSvB, s. 173) och “regni capitaneus” 1.4 1382 (UUB perg). Blev 2.4 1381 (LSB perg) häradshövding i Tjust (LagS 1, s. 364, och 2, s. 48), vilket han var ännu 1386 (RPB 2187), och var häradshövding i Oppunda hd (LagS 1, s. 99, och 2, s. 48), Södermanland, åtminstone 1383 (RPB 1982)–22.5 1384 (perg Sävstaholmssaml., RA). Innehade jord i 22 häradar i Uppland, 9 häradar i Västmanland, 2 häradar i Dalarna, 4 häradar i Närke, 13 häradar i Södermanland, 21 häradar i Östergötland, 15 häradar i Småland, 2 häradar på Öland och 2 häradar i Västergötland (Rosman, Bjärka-Säby, 1, s. 339–350. Den senare upptäckta brevförteckningen i Vretstorpsamlingen i ULA ändrar knappast i någon väsentlig grad intrycket av Rosmans uppgifter). Dog 20.8 1386 (E 9047, f.

6 v, RA; A 28, p. 8, KB; SRD 5, s. 496; SRS 1:1, s. 234) och begravdes i Vadstena kloster 25.8 1386 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 40 f.). Vapen: grip-huvud (Rosman, a. a., 1, s. 149; Gardell, nr 226; jfr Engström, a. a., s. 13, not 43). Litteratur: Rosman, Bjärka-Säby, 1, s. 139–280; S. Engström i SBL 5 (1925), s. 82–91; dens, Bo Jonsson, 1 (1935); G. Lundberg, Bo Jonsson och Östergötland (1981). - Gift med *Margareta*, som dog i Kalmar 00.9 1360 (DS 6351) och var dotter (Engström, a. a. 1935, s. 32 f., not 81) till riddaren Peter Porse (SBL 29, s. 412; Raneke, s. 438). - Omgift sannolikt omkring 1373 (Engström, a. a. 1935, s. 197) med *Greta Dume* (Rosman, a. a., 1, s. 359), som även kallade sig *Margareta Lambriksdotter* (SD 1143), låg på sin sotsäng 4.9 1409 (SD 1143) och begravdes i Vadstena 13.2 1410 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 122 f.). Hon var sannolikt (Engström, s. 195) dotter till en väpnare Lambert Dume (MU 9117 och 9268; jfr SBL 11, s. 511, och Raneke, s. 929) och gifte om sig något av åren 1389–1394 (Engström, a. a. 1935, s. 198, not 52) med riddaren Bengt Nilsson (Lejonansikte), som dog 1423 (ÄSF 1, s. 71). Litteratur: G Carlsson, Till Margareta Dumes biografi (HT 1947, s. 159–171).

Barn (DS 6351; Nordman, Albrecht, s. 320; SD 495 och 1143; RA perg 22.3 1453):

1. *Jon*, född 00.9 1360 (DS 6351), dog senast 15.3 1361 (DS 6445).
2. *Flera döttrar*, födda senast 1377 (Engström, a. a. 1935, s. 196 f. och 311) men ej i övrigt kända. En av dem är möjligen identisk (påpekande av antikvarien Kaj Janzon, DMS) med fogden *Bo Jönssons* (jfr G. Sparrlöf i SoH 2001, s. 143) änka *Katarina*, som dog senast 1414 (SD 1953) och 1402 (SD 237) med riddaren Johan Dume som målsman till Bo Jönssons (Grip) successer matronii Bengt Nilsson (Lejonansikte) sålde jord i Göstrings, Valkebo och Vifolka hd, Östergötland, Sunnerbo, Södra Vedbo och Västbo hd, i Småland, i Fjäre, Höks och Tönnersjö hd, Halland, i Rönö hd, Södermanland, och i Vilske hd, Västergötland (jfr Rosman, a. a., 1, s. 206).
2. *Knut Bosson*, 1389, dog 1406, häradshövding, riddare. Se tab. 5.
2. *Margareta Bosdotter* (SMP 1, sp. 422), sanno-

likt född tidigast 1379 (Engström, a. a. 1935, s. 200), tidigast nämnd 1400 (RPB 3143; jfr dock G. Carlsson i HT 1947, s. 165), dog mellan 17.3 1411 (fotokopia hos Sv. Dipl., RA) 1417 (Marg. Grips bok, p. 34; jfr Rosman, a. a., 1, s. 312). Hon uppges ha bott på Bro (-kind) i Vårdnäs sn, Kinda hd, Östergötland (Marg. Grips bok, p. 20 och 37; jfr Rosman, 1, s. 298, 309 och 312) och innehade också jord i Selebo hd, Södermanland (SD 450) - Gift något av åren 1404-1409 (SD 495 och 1143) med *Detleff Bylow* (SMP 1, sp. 583 f.; Raneke, s. 610), som nämnes från 1399 (Rääf, Ydre, 4, s. 433) och dog något av åren 1414-1416 (SD 1953 och 2293).

TAB.5

Knut Bosson (SMP 1, sp. 422; son till Bo Jonsson, tab. 4). Sannolikt född tidigast 1376 (Engström 1935, s. 199). Tidigast nämnd 1.6 1387 (fotostatokopia, RA) och var då häradshövding i Tjust, Småland. Blev riddare något av åren 1589-95 (G. Carlsson i HT 1947, s. 165 f.). Innehade Åbo och Kastelholms slottslän med Satakunta och delar av Nyland 1395 (FMU 1037) - 1399 (G. Carlsson i Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund: Scripta minora 1963-64:4, s. 21) och tillsammans med styvfadern Bengt Nilsson (Lejonansikte) Stäkeholm med Tjust, Kinda och Ydre från 1399 (Rääf, Ydre, 4, s. 431; Fritz, 2, s. 99). Hans sätesgård uppges ha varit Vinäs i (Västra) Eds sn, Tjusts hd, Småland (Marg. Grips bok, p. 20 och 37), där brev för honom daterats 1405 (SD 549 och 550), och där hans änka (se nedan) daterat brev 1409 (SD 1223 och 1224). Innehade jord i Tjusts hd, Småland (SD 549, 553 och 580), i Kinda hd, Östergötland (SD 576), i Selebo hd, Södermanland (SD 450), i Vaksala hd, Uppland (DMS 1:2, s. 185) och i Tuhundra hd, Västmanland (SD 45). Dog 13.10 1406 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, 1996, s. 104 f.). Vapen: griphuvud (Rosman, a. a., 1, s. 296). - Som hans änka nämnes från 1408 (Kalmar stads tänkebok, s. 5) hans systems svägerska (jfr Rosman, 1, s. 311) *Ermegard* (SMP 1, sp. 770), som innehade jord i Norrbo och Ytterturbo (SD 1480 och

1780) samt Siende (SD 1480, 1503 och 1780) hd, Västmanland, i Jönåkers (SD 1960) och Rönö (SD 1480) hd, Södermanland, i Valkebo hd, Östergötland (SD 1224) och i Södra Vedbo hd, Småland (Handl. ur Brinkmanska arkivet på Trolle-Ljungby, 2, 1865, s. 105), och begravdes i Vadstena kloster 7.3 1421 (Vadstenadiariet, s. 170 f.), dotter (Vadstenadiariet, s. 128 f.) till riddaren Johan Bulow (Raneke, s. 610) i hans äktenskap med Dorotea (Chronicon genealogicum, 1718, s. 5), som uppges (Gen 41, f. 36 v och 38 v) ha varit dotter till Arend Pinnow (Raneke, s. 895); denna uppgift förefaller emellertid dubiös, eftersom denne endast kunnat beläggas 1415-1428 enligt SMP 1, s. 130, alltså efter den uppgivne svärsonen Johan Bulows död 1411 (Vadstenadiariet, s. 128 f.). Ermegard gifte om sig senast 1416 (SD 2293) med greve Hans av Everstein (SBL 12, s. 25-28), som gifte om sig med Elna Folmersdotter (Lunge; A. Hofmeister i Monatsblätter der Gesellschaft für pommersche Geschichte und Altertumskunde, 51, 1937, s. 21. DAA 1902, s. 308) och drunknade 1446 (SRS 3:1, s. 222).

Barn (SD 817; RA perg 8.9 1426, 30.4 1442 och 22.3 1453) i angivet äktenskap (Brask, s. 95):

Bo Knutsson (SMP 1, sp. 424 f.). Tidigast nämnd 1407 (SD 817), då allmogen i Kinda hd, Östergötland, bad kung Erik och drottning Margareta att få honom, ehuru omyndig, till häradshövding, vilket han var 1413 (J. A. Almquist i Meddelanden från Nord. museet 1902, s. 149) och ännu 1415 (LagS 1, s. 276, och 2, s. 48) men ej 1417 (SD 2383). Blev 1435 riksråd (G. Carlsson i HT 1936, s. 21 och 27) och hövitsman i Tjust (RK 2, s. 335), något av åren 1437 (SMR 598) och 1441 (ST 3, s. 187; SMR 1335) hövitsman på Axvall, mellan 4.7 1441 (Bring, Saml., 2, s. 207) och 30.9 1441 (SMR 1475) riddare - alltså dubbad vid kung Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441 (jfr Vadstenadiariet, s. 230 f.) - och senast 1442 (BSH 2, s. 293) kammarmästare (jfr KLN 8, sp 195). Innehade jord i Gudhems, Kullings, Kåkind, Redvägs och Vartofta hd, Västergötland (RA perg 13.4 1426), i Gullbergs hd (SMR 637) och staden Vadstena (RA perg 14.4 1429), Östergötland, i Selebo hd, Södermanland (RA perg 8.9 1459), i Lagunda (B 16, f. 250 v, RA) och Trögds (RA perg 18.6 1427) hd, Uppland,

samt i Tuhundra hd, Västmanland (B 16, f. 250 v, RA). Var 1442 i fångenskap hos kung Erik på Gotland (BSH 2, s. 289 och 293), där han uppges ha svultit ihjäl (Brask, s. 95). Vapen: griphuvud (Rosman, 1, s. 297). - Gift senast 27.12 1426 (RA perg) med *Ramborg Mattsdotter* (RA perg 14.4 1429), som fick jord i Selebo hd, Södermanland, som morgongåva (RA perg 8.9 1459) och dog 1451 (Gardell, nr 432), dotter (RA perg 27.12 1426; SMR 603) till riksrådet och lagmannen Matts Ödgislasson (Lillie; SBL 23, s. 63; E 4, s. 663; Raneke, s. 474) i äktenskap (SMR 603) med Ingeborg Gregersdotter (Aspenäsätten; ÄSF 1, s. 14; Raneke, s. 415) och omgift (RA perg 8.9 1459; Gardell, nr 432) med riddaren och riksrådet Eggert Krummedige, som gifte om sig med Marine Jensdotter (Göye; jfr DAA 1896, s. 143, och 1900, s. 231, samt SMP 1, sp 612).

Katarina Knutsdotter, 1426–1449. Se tab. 6.

TAB. 6

Katarina Knutsdotter (dotter till Knut Bosson, tab. 5). Innehade jord i Sotholms och Svartlösa (SMR 1197) samt Åkers (B. Beckman i PHT 1974, s. 58) hd och staden Nyköping (RA perg 30.4 1442), Södermanland, och i Bobergs hd, Östergötland (RA perg 23.10 1452). Dog något av åren 1449–1452 (ÄSF 1, s. 237). Vapen: griphuvud (Rosman, 1, s. 297). - Gift 19.8 1426 med *Nils Eringisleson* (Hammerståätten), som nämnes tidigast 20.9 1396 och redan då var riddare, varför han torde dubbats vid Mora stenar 23.7 1396, blev riksråd något av åren 1396–1413, vilket han var ännu 1439 (SMR 904), senast 1409 efterträdde sin 1406 avlidne far som lagman i Södermanland, vilket han var ännu 1440, blev något av åren 1406–1419 hövitsman på Faxeholm och 1434 på Ringstadaholm, vilket han lämnade något av åren 1436–1438, blev hövitsman i hela Östergötland 1435, som sätesgård hade Hammersta i Ösmo sn, Sotholms hd, Södermanland, innehade annan jord i Hölebo, Rönö, Sotholms och Svartlösa hd, Södermanland, i Frösåkers, Hagunda, Rasbo, Trögds och Ulleråkers hd, Uppland, i Siende hd, Västmanland, i Bobergs och Vifolka hd, Östergötland, samt i Norra Vedbo och

Sunnerbo hd, Småland, fick Åsunda hd i Uppland som förläning 1438 och dog 22.8 1440 på Fällnäs i Sorunda sn, Sotholms hd, Södermanland, samt sedan senast 1423 var änklings efter Märta Magnusdotter (Magnus Marinasons ätt) enligt ÄSF 1, s. 236. - Katarina gifte om sig (Chronicon genealogicum, s. 7) mellan 15.6 1444 och 15.4 1445 (RA perg, jfr B. Beckman i PHT 1974, s. 58, not 16) med *Ragvald Gustavsson* (Tre Rosor av Horshaga; SMP 2, sp. 543; SBL 3, s. 189; Raneke s. 502). Han nämnes tidigast 1434 (SMR 42), blev riddare mellan 26.1 1448 och 9.7 1449 (RA perg), alltså sannolikt vid kung Karls kröning i Uppsala domkyrka 29.6 1448, innehade jord i Kinne, Källands och Vilske (ppr 21.1 1449 i vid. 30.1 1449, RA) samt Laske (perg 17.12 1446 och 26.1 1448, RA) hd och staden Lödöse (perg 11.6 1443, RA), allt i Västergötland, och dog mellan 21.1 1449 och 9.7 1449 (ÄSF 1, s. 237).

Barn i första giften (RA perg 30.4 1442, 27.10 1451, 22.3 1452, 23.10 1452 och 30.5 1463; UUB perg 8.6 1458):

Anna, dog senast 30.4 1442 (RA perg).

Bo Nilsson, 1440–65, riddare, häradshövding, fogde, riksråd. Se tab. 7.

TAB. 7

Bo Nilsson (SMP 1, sp. 426; son till Katarina Knutsdotter, tab. 6). Tidigast nämnd 1440 (SMR 1197). Blev riddare mellan 21.1 1449 (vid. ppr 30.1 1449, RA) och 27.10 1451 (RA perg), alltså sannolikt dubbad vid kung Karls kröning i Trondheims domkyrka 20.11 1449 (jfr RK 2, s. 276). Blev häradshövding i Tjust 16.8 1459 (BSÅK 2:7, s. 134; jfr LagS 1, s. 364, och 2, s. 48), vilket han var ännu 4.5 1465 (A II: 8, Helsingfors univ. bibl.; foto Sv. dipl., RA; påpekande av fil. kand. Roger Axelsson, DMS). Var 13.6 1461 (RA perg) fogde över Rumlaborgs län med Vedbo hd och kan beläggas som riksråd 24.6 1461 (RA perg) -1463 (DChri, s. 150 och 153 f.). Hans sätesgård var det förutnämnda Vinäs (RA perg 27.10 1451). Innehade i övrigt jord i Tjusts (Rääf, Ydre, 1, s. 259, och 3, s. 381), Möre (Rääf, 1, s. 260) och Vedbo (d:o, s. 260, och 3, s. 382) hd, Småland, i Bankekinds (RA perg 22.3 1454; Rääf,

1, s. 259), Hanekinds (RA perg 5.6 1462; Rääf, 1, s. 260; DN 16, s. 186), Kinda (Rääf, 1, s. 260, och 3, s. 383), Gullbergs och Ydre (Rääf, 1, s. 260) hd samt staden Vadstena (B 15, f. 172, RA), Östergötland, i Jönåkers (Rääf, 3, s. 382; DN 16, s. 186 och 225; UUB perg 9.2 1456, 8.6 1458 och 13.8 1490; U 269 a, p. 22, UUB), Rönö (Rääf, 1, s. 258 f., och 3, s. 382; UUB perg 9.2 1456), Selebo (Rääf, 3, s. 382) och Västerrekarne (RA perg 22.3 1453; Rääf, 3, s. 382) hd, Södermanland, samt i Kumla hd, Närke (UUB perg 9.2 1456). Dog mellan 4.5 1465 (A II:8, Helsingfors univ.bibl.; foto Sv. dipl., RA; påpekande av ovannämnde Roger Axelsson) och 14.5 1466 (RA perg) i Söderköping (sistnämnda källa), i vars kloster han begravdes (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 647). Vapen: griphuvud (RA perg 8.12 1461; sigillstamp inv. nr: 3121: B: 9, Statens hist. museum, Stockholm; jfr C. R. af Ugglas i Fornvännen 1939, s. 95, not 8). - Gav 5.2 1454 (RA perg) jord i Rönö hd, Södermanland, Håbo hd, Uppland, samt vid Västerås som morgongåva till sin hustru *Beata Karlsdotter* (SMP, sp. 233), som levde ännu 8.12 1461 (perg Sjöholmssaml., RA) och innehade jord i Nardinghundra och Viksala hd, Uppland, samt i Österrekarne hd, Södermanland (perg 8.12 1461 Sjöholmssaml., RA), dotter (perg 8.12 1461 Sjöholmssaml., RA) till riksrådet Karl Cristiernsson (Vasa) i äktenskap (Brask, s. 44/45) med Ebba Eriksdotter (Krummedige).

Son (UUB perg 13.8 1490) i angivet äktenskap (RA perg 23.6 1479):

Nils Bosson, 1478, död 1522, riksråd, riddare, lagman. Se tab. 8. En uppgift (SoK, s. 92) att han hade *flera syskon*, som dog före fadern, har ej kunnat verifieras.

TAB. 8

Nils Bosson (SMP 1, sp 426 f.; son till Bo Nilsson, tab. 7). Förekommer tidigast 1478 (Vretstorps-saml.: brev M: 33, ULA). Kan beläggas som riksråd 1.7 1488 (RA perg) - 1520 (ST 3, s. 623). Blev riddare mellan 18.10 1497 (ST 3, s. 461) och 29.11 1497 (ST 3, s. 464), alltså sannolikt dubbad vid kung Hans' kröning i Stockholms Storkyrka 26.11 1497 (jfr A. Huitfeldt, Danmarckis Rigis

Kronicke, 2, 1652, s. 1019). Blev mellan 1497 (LagS 1, s. 274) och 22.6 1499 (Sjögren, Trolle, s. 322) lagman i Östergötland, vilket han var ännu 1521 (Str. hist. handl., vol. 3: Skänninge nunnekloster, RA). Blev sannolikt mellan 1497 (DMS 4:3, s. 103) och 25.4 1501 (LSB perg) och säkert senast 1504 (ST 3, s. 496; perg LSB 12.10 och 28.10 1504) kung Hans' hövitsman på Borgholm, vilket han var till mellan 13.12 1507 och 6.5 1508 (Missiver, 2, nr 186 och 191). Fick som förläning av riksföreståndaren Svante Nilsson staden Torshälla 1509 (HH 7: bilaga, s. 12). Hans sätesgård var det förutnämnda Vinäs (HH 39, s. 65; perg 24.7 1491, Skoklostersaml., RA; perg 13.2 1500, 4.7 1510 i vid. 10-15.4 1525 och 17.7 1514, RA; UUB ppr 10.8 1495; LSB perg 29.3 och 25.4 1501, 7.2 1509, 17.6 1510 och 7.1 1512). Innehade även annan jord i Tjust samt i Handbörds, Konga, Norra Möre, Norra Vedbo, Norrvinge, Sevede, Stranda, Sunnerbo, Södra Möre, Södra Vedbo, Uppvinge, Vista och Östra hd, Småland, i Bankekinds, Björkekinds, Bobergs, Bråbo, Dals, Finspånga läns, Gullbergs, Hanekinds, Kinda, Lösings, Skärkinds, Vifolka, Ydre, Åkerbo och Östkinds hd, Östergötland, i Daga, Hölebo, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Selebo, Svartlösa, Västerrekarne, Öknebo och Österrekarne hd, Södermanland, i Håbo, Nardinghundra, Ulleråkers och Vaksala hd, Uppland, i Hulterstads, Runstens, Slättbo och Åkerbo hd på Öland, i Norrbo och Siende hd, Västmanland, och i Kumla hd, Närke (E 8928, RA). Mördades i Täppa (N. A. Lundgren, Beskrifning öfver Vestra Vingåkers sn, 1873, s. 21; jfr Gillingstam i PHT 1957, s. 98) i Sävsta (J Liedgren i HT 1938, s. 397), Västra Vingåkers sn, Oppunda hd, Södermanland 14.2 1522 (SRS 1:1, s. 237). Vapen: griphuvud (RA perg 23.6 1479; Str. hist. handl., vol. 3: Skänninge nunnekloster; HH 39, s. 66). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 17 (1967-69), 303-307. - Gift 17.7 1491 på Fällnäs i Sorunda sn, Sotholms hd, Södermanland (SRS 1:1, s. 234) med *Anna Arvidsdotter* (SMP 1, sp. 103), född 4.5 1476 (SRS 1:1, s. 234; jfr Sjögren, Trolle, s. 267, not 5) och död 1.11 1532 (SRS 1:1, s. 238), dotter (Sjögren, a. a., s. 267) till riksrådet, lagmannen och riddaren Arvid Trolle (E 8, s. 371) och Beata Ivarsdotter (Tott; ÄSF 1, s. 292 f.). Hon innehade jord i Tve-

ta (HH 31, s. 68 och 70 ff.), Uppvidinge (HH 31, s. 59), Vista (HH 31, s. 69 ff.), Västra (HH 31, s. 80) och Östra (HH 31, s. 78 f.) hd, Småland, i Jönåkers (HH 31, s. 93), Oppunda (HH 31, s. 88 och 94), Rönö (HH 31, s. 93 f.), Sotholms (HH 31, s. 89–92) och Svartlösa (HH 31, s. 92) hd, Södermanland, samt i Långhundra och Ärlinghundra hd, Uppland (HH 31, s. 92).

Barn i angivet äktenskap (Brask, s. 44/45 och 62; ordningsföljden bäst i Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 38 v, RHA):

Anna (Brask, s. 44/45 och 62), troligen död ung.

Karin (Brask, s. 44/45 och 62), troligen död ung.

Yrian (Brask, s. 44/45 och 62), troligen död ung.

Beata Nilsson(SMP 1, sp. 234). Innehade jord i Bankekinds, Björkekinds, Bråbo, Gös-trings, Hanekinds, Skärkinds och Östkinds hd, Östergötland, i Daga, Jönåkers, Rönö, Selebo, Sotholms, Svartlösa, Öknebo och Österrekarne hd, Södermanland, i Norra Vedbo, Tjusts, Tveta och Uppvidinge hd, Småland, i Norrbo och Siende hd, Västmanland, samt i Vaksala hd och Värmdö skeppslag, Uppland (Rött nr 300, RA). Innehade som förläning Östra Ryds och Yxnerums socknar, Östergötland, 1541–47 (LokF 1, s. 341, och 3, s. 26 f. och 198). Dog 7.10 1547 (C. F. Broocman, Beskr öfver... Öster-Götl., 2, 1760, s. 379) eller 14.10 1547 (Marg. Grips bok, p 39) på Björkvik i Östra Ryd, Östergötland, 53 år gammal (Broocman, a. a., 2, s. 379). Vapen: griphuvud (Sjöholmssaml:s. autografsaml., RA). - Fick 30.10 1514 på Stegeborg (perg Sävstaholmsaml., RA) morgongåva av *Holger Karlsson* (Gera; SBL 17, s. 72-75; SoK, s. 84; Raneke, s. 57). En nu ej längre bevarad gravstensinskriftions uppgift, att han vid sin död var 84 år (Broocman, a.a., 2, s. 379) och alltså född omkr. 1457, kan ej vara riktig, eftersom hans far då ännu var gift med den hustru han hade före äktenskapet med modern (SBL 17, s. 72). Nämnas tidigast 1.7 1497 (perg, RA) och blev riddare mellan detta datum och 16.9 1499 (perg, RA), alltså sannolikt vid kung Hans' kröning i Stockholms Storkyrka 26.11 1497. Var riksråd åtminstone 1509 (ST 3, s. 555) -1520 (ST 3, s. 613 och 618) och ånyo åtminstone

1526 (G1R 3, s. 82) -1540 (G1R 13, s. 164), häradshövding i Skärkind, Östergötland, åtminstone 1509 (fotostatkopier i RA efter perg på Ekhult) -4.10 1516 (perg, RA), hövitsman på Stegeborg åtminstone 7.5 1513 (ppr, RA) -1517 (BSH 5, s. 583 f.), lagman i Närke 1520 (ST 3, s. 623) och i Östergötland från 22.8 1525 (G1R 2, s. 200), häradshövding i Östra Ryds och Yxnerums socknar i Skärkind från 24.8 1525 (G1R 2, s. 201), kallas häradshövding i Skärkind 1526 (E 173, p. 34, UUB) och 1528 (E 173, p. 36, 39 och 42, UUB), blev häradshövding i Hanekind, Östergötland, 7.10 1532 (G1R 8, s. 145), var häradshövding i Hammarkind, Östergötland 25.5 1535 och 16.5 1536 (fotostatkopier i RA efter perg på Lagerlunda) samt 2.3 1540 (avskr. bland osignerade ppr efter L. C., Wiede: paket XVI: fasc. Diplomavskr, LSB) och blev ledamot av regementsrådet senast 9.4 1540 (SRA 1, s. 290). Hans sätesgård var Björkvik i Östra Ryds sn, Skärkinds hd, Östergötland (Herrg., s. 158). Hans landbohemman låg i Bankekinds (perg 30.10 1514, Sävstaholmsaml., RA), Björkekinds (De la Gardieska saml., vol. 84: löst blad i bunten Kegelholm, LUB), Bobergs (HH 40, s. 264), Bråbo (perg 11.4 1527, Bergshammarsaml., RA; HH 1, s. 386), Hanekinds (ppr 12.3 1533, Bergshammarsaml., RA), Skärkinds (perg 2.7 1516, RA; ppr 12.3 1533, Bergshammarsaml., RA) och Åkerbo (perg 11.4 1527 och 5.2 1528 samt ppr 12.3 1533, alla i Bergshammarsaml., RA) hd, Östergötland, i Allbo, Kinnevalds och Norrvidinge (perg 26.2 1530, Bergshammarsaml., RA) samt Östra (perg 14.3 1530 ibidem) hd, Småland, i Österrekarne hd, Södermanland (HH 40, s. 264), i Bälinge (DMS 1:3, s. 66 och 94) och Vaksala (d:o, 1:2, s. 147 och 168) hd, Uppland, och i Åkerbo hd, Västmanland (HH 1, s. 386; De la Gardieska saml., vol. 84: löst blad i bunten Kegelholm, LUB). Som förläningar innehade han från 1527 Munkeboda slott samt Gullbergs, Bobergs och Aska hd, Östergötland (G1R 4, s. 265), från 1528 Stegeborgs slott med Björkekinds, Bråbo, Hammarkinds, Lösings, Åkerbo och Östkinds hd, d. v. s. större delen av norra Östergötland (G1R 5, s. 153), från 1530 Östra Skrukeby sn i Åkerbo hd (G1R 7, s. 94) samt från 1537 hela Åkerbo hd och Östra Stenby sn i Östkinds hd (G1R 11, s. 384). I bör-

jan av 1540-talet återstod av dessa förlänningar endast Östkind (LokF 1, s. 324, not 4). Han dog 29.3 1541 på Björkvik (Broocman, a. a., 2, s. 379).

Kerstin Nilsson. Innehade jord i Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Villåttinge, Västerrekarne, Öknebo och Österrekarne hd, Södermanland, i Aska, Bankekinds, Hanekinds, Kinda, Lösings och Östkinds hd, Östergötland, i Handbörds, Tjusts, Tveta, Vista och Västra hd, Småland, samt i Norunda och Vendels hd, Uppland (Biographica G 31, RA). Dog 1538 och begravdes i Gryts kyrka, Hammarkinds hd, Östergötland (Broocman, a. a., 2, s. 357). – Blev gift 1527 (Biographica G 31, RA) med (Broocman, a. a.) *Jöran Eriksen* eller (från omkr. 1570; se Gillingstam i HT 1964, s. 46 med not 31) *Jöran Gyllenstierna* (SBL 17, s. 591; E 3, s. 358). Han har tidigast kunnat beläggas 1526 (G1R 3, s. 165) och blev något av åren 1549 (G1R 20, s. 279) -1552 (VFT II:2-3, s. 92) riksråd, vilket han var ännu 1575 (Biographica K 16 b: Krumme, RA). Han var en av dem som var i slottsloven på Vadstena 1552 (G1R 23, s. 197) och på Viborg 1555 (G1R 25, s. 430), där han och svågern Birger Nilsson i brev till den ryska ståthållaren i Novgorod 1556 uppgav sig vara ståthållare 1556 (Arwidsson, Handl. till upplysning af Finlands häfder, 4, 1851, s. 142). Vid Erik XIV:s kröning 29.6 1561 blev han riddare (HH 20, s. 165). Hans sätesgård var Fågelvik i Tryserums sn, Tjusts hd, Småland (Herrg., s. 177 och 385). Landbohemman hade han i Mo, Tjusts, Tveta och Västra hd, Småland, i Frökinds, Kinds, Kullings, Kåkins, Marks, Redvägs, Skånings, Vartofta och Ås hd, Västergötland, i Aska, Bankekinds, Bobergs, Gullbergs, Göstrings, Hammarkinds, Hanekinds, Vifolka och Åkerbo hd, Östergötland, i Håbo, Norunda, Seminghundra, Simtuna och Trögds hd Uppland, i Snevringe hd, Västmanland, i Örebro hd, Närke och i Näs hd, Värmland (FRL 32). Som förlänningar innehade han Tryserums och Hannäs socknar i Tjust 1527-1561 och från 1565 (LokF 2, s. 10 f., och 3, s. 40 och 42), Tuna län i Småland 1532-1542 (d:o, 2, s. 15, och 3, 2. 41 f.) samt Ukna och Gårdserums socknar i Tjust och Åtvids sn i Bankekinds hd, Östergötland, från 1568 (d:o, 1, s. 354, 2, s. 11, och 3, s. 32 ff., 40 och 42). Han dog 19.12 1575 (obestyrkt uppgift i E 3, s. 358) och begravdes

17.2 1576 (Broocman, a. a., 1, 1760, s. 147) i Söderköpings stadskyrka (Vapen och dräkter, plansch 22). Om hans fästningsamtal med en lågbördig frilla 1570 och deras fyra barn se J. Liedgren, En sidogren av ätten Gyllenstierna (PHT 1975, s. 45-48).

Birger Nilsson, 1512, dog 1565, riddare, riksråd, friherre. Se tab. 9.

Ingeborg Nilsson. Innehade jord i bl. a. Östra hd, Småland (FrG 4, s. 600) och dog sannolikt 1533 (SvK: Närke, 1, 1970-1972, s. 103). - Gift (E 8676, f. 47 v och 329, RA) med **Åke Johansson** (Natt och Dag; SBL 26, s. 412; E 5, s. 402) vars sätesgård var Göksholm i (Stora) Mellösa sn, Askers hd, Närke (Herrg., s. 133; VFT II: 6-7, s. 383). Han nämnes i livet 1522 (VFT II: 8-9, s. 163) - 1534 (G1R 9, s. 72), innehade också jord i Kållands hd, Västergötland (VFT II: 8-9, s. 163), och förlänades 1533 med (Stora) Mellösa sn (G1R 8, s. 247).

Peder Nilsson hade som sätesgård Fällnäs i Sorunda sn, Sotholms hd, Södermanland (Herrg., s. 90 och 383). Han var född 1507 och drunknade i Mälaren 26.9 1533 (ÄSF 1, s. 195). - 00.8 1532 gav han jord i Selebo och Västerrekarne hd, Södermanland, i Nardinghundra hd, Uppland, och i Vifolka hd, Östergötland, som morgongåva till *Görvel Fadersdotter*, född 1517 på Hjulsta i Enköpings-Näs sn, Åsunda hd, Uppland, och död 20.4 1605 på Börringe i Gustavs sn, Vemmenhögs hd, Skåne, dotter till Fader Nilsson (Sparre av Hjulsta och Ängsö) och Botil Knutsdotter (Tre rosor) samt omgift 1534 eller 1535 med riddaren och danska riksrådet Truid Ulfstand på Torup i Bara sn och hd, Skåne, död 16.11 1545, och 1546 eller 1547 med riddaren och danska riksrådet Lage Brahe på Krageholm i Sövestads sn, Herrestads hd, Skåne, död 5.3 1567 (ÄSF 1, s. 195).

Birgitta Nilsson. Innehade jord i Färentuna, Håbo, Norunda, Nardinghundra, Trögds och Vaksala hd, Uppland, i Oppunda, Rönö, Sotholms, Svartlösa, Villåttinge, Åkers och Österrekarne hd, Södermanland, i Bankekinds, Björkekinds, Bråbo, Finspånge läns, Gullbergs, Hammarkinds, Hanekinds, Lösings, Memmings, Valkebo, Vifolka, Ydre och Östkinds hd, Östergötland, i Norra Möre, Sunnerbo, Södra Möre, Södra Vedbo, Tjusts och Tveta hd, Småland, i Barne,

Bjärke, Frökinds, Gudhems, Gäsene, Kullings, Kåkinds, Kållands, Skånings, Valle, Vartofta, Vilske och Åse hd, Västergötland, samt i Grimstens och Kumla hd, Närke (FRL 10:63, f. 8v-25). Dog 7.11 1549 och begravdes i Sorunda kyrka (Marg. Grips bok, p. 39, mikrofilm, RA). – Blev gift 1536 (G1R 11, s. 170) med *Björn Persson* (Bååt; E 1, s. 698; SBL 7, s. 48; Raneke, s. 560). Han har med tvekan (LokF 4, s. 31) identifierats med en Björn småsven, som 22.10 1523 (G1R 1, s. 170) blev fogde i Västbo hd i Småland, och med den Björn Pedersson som 25.9 1525 (G1R 2, s. 224) blev fogde på Värmlandsberg. Han har också identifierats (LagS 1, s. 35 och 42, samt 2, s. 31) med den Björn Persson som blev häradshövding i Sollen-tuna hd, Danderyds skeppslag, Uppland, 26.8 1534 (G1R 9, s. 252) och i Vallentuna hd, Uppland, 1537 (LagS 1, s. 35, och 2, s. 31). Säkert (Gen 71, p. 61) är att han var den Björn Pedersson eller Persson som blev häradshövding i Svartlösa hd i Södermanland och på Färingön i Uppland 1540 (G1R 13, s. 179; jfr LagS 1, s. 45 och 50, samt 2, s. 31) och var det ännu 1553 (Militieräkningar 1553:1, KrA). Han var en av de personer som var i slottsloven på Stockholm 1538 (G1R 12, s. 41 och 279; jfr Peterzén, Studier rörande Stockholms historia under Gustav Vasa, s. 131) och 1542 (G1R 14, s. 232; jfr Peterzén, a. a., s. 138). 1540-1545 var han kammarråd (Edén, Om centralregeringens organisation under den äldre Vasatiden, s. 58, 65 f., och 107 f.). Blev möjligen riksråd något av åren 1546-1547 (SRA 1, s. 830) och var det säkert 1560 (d:o, s. 714) men ej senare (d:o 2, s. 1121). Hans sätesgård var Fällnäs i Sorunda sn, Sotholms hd, Södermanland (Herrg., s. 90). Annan jord innehade han i Bro, Bälinge, Frösåkers, Håbo, Lagunda, Närdinghundra, Olands, Rasbo, Simtuna, Sollen-tuna, Torstuna, Vaksala, Åsunda och Ärlinghundra hd samt Vaddö och Häverö och Åkers skeppslag, Uppland, i Jönåkers, Rönö, Sotholms, Svartlösa, Villåttinge och Österrekarne hd, Södermanland, samt i Norrbo hd, Västmanland (FRL 10:63). Han dog 1.6 1570 (N. W. Marks von Würtenbergs konceptgenealogier, RHA) efter att ha gift om sig med Kerstin Krumme, som begravdes 18.2 1562 (ÄSF 1, s. 245).

Marina Nilsson. Hade som sätesgård Nynäs

i Bälinge sn, Rönö hd, Södermanland (Herrg., s. 98). I övrigt innehade hon jord i Aska, Bankekinds, Björkekinds, Dals, Hanekinds, Vifolka, Ydre och Östkinds hd, Östergötland, i Norra Vedbo, Stranda, Södra Möre, Tjusts, Tveta och Vista hd, Småland, i Jönåkers, Oppunda, Rönö och Svartlösa hd, Södermanland, samt i Färentuna, Närdinghundra och Vaksala hd, Uppland (Rött nr 300, RA). Levde ännu 1562 (RR, f. 172), då hon förordnades som hovmästarinna hos Erik XIV:s halvsysstrar. - Gift (Chronicon genealogicum, s. 45) med sin syster Kerstins svåger *Karl Eriksson* (Gyllenstierna; SBL 17, s. 590; E 3 s. 357), som tidigast kunde beläggas 1526 (G1R 3, s. 165). Han blev 12.1 1528 (G1R 5, s. 9) riddare och 29.9 1529 (G1R 6, s. 299) lagman i Västergötland och Dalsland, vilket han var ännu 1541 (HSH 29, s. 93; jfr LagS 1, s. 209, och 2, s. 52), samt nämnes 25.4 1529 (G1R 6, s. 57) bland rikets råd och män, från 29.7 – 7.8 1530 (G1R 7, s. 470) som riksråd, vilket han var ännu 16.3 1541 (G1R 13, s. 232), och 1540-1541 (SRA 1, s. 290; HSH 29, s. 84 och 93) som regementsråd. Hans sätesgård var Vinstorp (nu Vinsarp) i Dalums sn, Redvägs hd, Västergötland (Herrg., s. 290), och han innehade också jord i Ås hd, Västergötland (G1R 10, s. 378), i Norunda hd, Uppland (DMS 1:2, s. 115, 117, 119 f. och 127), i Stranda hd, Småland (d:o 4:2, s. 233), samt i Förbo (d:o, 4:3, s. 94) och Hulterstads (d:o, s. 277 f.)hd, Öland. Som förlänningar innehade han i Västergötland Redvägs hd från 1529 (LokF 2, s. 124, och 3, s. 57 f.), Kåkinds hd från 1530 (d:o, 2, s. 165, och 3, s. 57 och 65), Ås hd från 1531 (d:o, 2, s. 121 f., och 3, s. 57 f.), Gudhems hd 1536-1540 (d:o, 2, s. 151, och 3, s. 57) samt i Vartofta hd Daretorps gäll och Ettaks gård från 1536 (d:o, 2, s. 156, och 3, s. 57 och 65). Han dog 00.3 1541 i Kalmar (Tegel, Then stoormechtighe ... her Gustaffs, fordom Sweriges ... konungs etc historia, 2, 1622, s. 129; jfr G1R 13, s. 232 och 327). - Marina gifte om sig 7.10 1548 (G1R 19, s. 304) med *Claes Jöransson* (Stiernsköld; E 7, s. 668). Han har tidigast kunnat spåras 1544 (Broomé, Nils Stiernsköld, s. 13) och hade som sätesgård Biby i Gillberga sn, Västerrekarne hd, Södermanland (Herrg., s. 116), vilken sn var förlänad till honom 1562-1566 (LokF 1, s. 284, och 3, s. 22f.). Förutom där (FrG 2, s. 81) låg hans jord

mestadels i Uppland (FrG 1, s. 113 f.; DMS 1:1, s. 105 och 109, 1:3, s. 70, 94 och 173, 1:4, s. 155, 1:5, s. 116 och 140, samt 1:7, s. 317 och 319), medan en jämförelse med Rött nr 300 visar, att den jord i Södermanland i övrigt samt i Östergötland och Småland som redovisas under honom 1562 (FrG 2, s. 81, 3, s. 96, och 4, s. 101 f.) huvudsakligen var hans hustrus. Han var svårt sjuk 1570 (HKR 2, f. 6 och 51) och dog något av åren 1571 (Herrg., s. 434) -1576 (Herrg., s. 116; jfr Broomé, a. a., s. 14, not 14).

TAB. 9

Birger Nilsson (son till Nils Bosson, tab. 8). Förekommer tidigast 19.1 1512 (perg, RA). Blev häradshövding i Tjust 24.8 1525 (G1R 2, s. 200) vilket han var ännu 8.5 1535 (RA:s. fotostatsaml. Serie II: häfte 10; jfr efterträdarens brev ibidem 19.9 1535) och ånyo enligt obestyrt uppgift 1545 (G. Berg, Bidr till den inre statsförvaltningens hist, s. 25) men säkert åtminstone 1553 (Kalmar läns landskontors arkiv G VII a: 23, f. 50, VLA) – senast 1559 (LagS 1, s. 365). Blev riddare 12.1 1528 (G1R 5, s. 9). Kan beläggas som kungens fodermarsk 1529 (G1R 6, s. 327) -1530 (G1R 7, s. 74 f. och 180) och fick en efterträdare 1531 (G1R 7, s. 440). Nämnas bland rikets råd och män 1529 (G1R 6, s. 57) men kan ej beläggas som riksråd förrän 1531 (G1R 7, s. 365; jfr SBL 18, s. 774). Var häradshövding i Göstring, Östergötland, 28.10 1532 (G1R 8, s. 155) – senast 1543 (LagS 1, s. 283). Ingick från 21.2 1534 jämte 12 andra personer i slottsloven på Läckö (G1R 9, s. 52), vars hövitsman han var 1537 (G1R 11, s. 326; jfr LokF 2, s. 138), och som han 12.7 1543 beordrades överlämna till Svante Sture (G1R 15, s. 412). Var ett av de fyra västgötska biråden 1540 (SRA 1, s. 262). Uppges ha varit häradshövding i Källands hd, Västergötland, 1537 (LagS 1, s. 264, och 2, s. 48) men har kunnat beläggas som sådan endast 1543 (VFT 2:1, s. 39)–1550 (Gen 71, p. 149) och fick en efterträdare senast 1552 (LagS 1, s. 264). Blev den ene av de båda "förste överstarna" för krigsfolket i Viborg 27.10 1555 (G1R 25, s. 430) och uppgav sig i brev till den ryske ståt-hållaren i Novgorod 1556 liksom svågern Jöran

Eriksson (Gyllenstierna) vara ståt-hållare på Viborg (Arwidsson, Handl. till upplysning af Finlands häfder, 4, 1851, s. 142). Blev friherre 29.6 1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 96; HH 20, s. 165; jfr G. Forsgrén, Bidrag till svenska gref- och friherreskapens hist 1561–1655, 1, 1885, s. 62 f.). Förutom de under Läckö lydande häraderna Gäsene, Kinne, Kinnefjärding, Kålland, Skåning och Åse (LokF 2, s. 102, not 1, 127, 138 och 144, samt 3, s. 56 f. och 64) hade han som förläning Alvastra kloster 1527–1528 (G1R 4, s. 265, och 5, s. 207), större delen av Tjust under flera decennier från 1528 (G1R 5, s. 192, 13, s. 222, och 18, s. 604; jfr LokF 2, s. 3, 10 f. och 91, samt 3, s. 40, 235, 246 och 248), Hovs gård med Vifolka, Dals, Lysings och Göstrings hd 1531 (G1R 7, s. 363) – senast 1534 (LokF 1, s. 324), Frökinds hd, Västergötland, 1558 (LokF 3, s. 246 och 248; jfr d:o 2, s. 153, och 3, s. 64 f.) och Södra Vedbo hd, Småland, 1559 (G1R 29, s. 216) -1564 (LokF 2, s. 54; jfr d:o 3, s. 50). Hans sätesgård var det förutnämnda Vinäs (Herrg., s. 178 och 382). Innehade i övrigt jord i Handbörds, Mo, Sevede, Stranda, Tjusts, Tveta, Norra och Södra Vedbo, Vista och Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 80), i Aska, Bankekinds, Björkekinds, Bobergs, Dals, Gullbergs, Hammarkinds, Hanekinds, Kinda, Valkebo, Vifolka, Ydre och Östkinds hd samt Hällestads bergslag, Östergötland (FrG 3, s. 80 f.), i Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Selebo, Svartlösa, Villättinge, samt Väster- och Österrekarne hd, Södermanland (FrG 2, s. 72, och 1, s. 102), i Frökinds, Gudhems, Kinds, Redvägs, Vartofta och Ås hd, Västergötland (E 2741, RA), i Bälinge, Långhundra, Seminghundra, Sjuhundra och Sollen-tuna hd, Uppland (FrG 1, s. 102), i Norrbo, Siende och Tjurbo hd, Västmanland (SoH 1972, s. 9 f.), i Grimstens hd, Närke (FRL 22), i Faurås, Fjäre och Himle hd i Halland (E 2741), i Slättbo och Hulterstads hd på Öland (FrG 4, s. 81) och i städerna Linköping, Nyköping, Söderköping och Vadstena (E 2741) samt Kalmar (DMS 4:1, s. 297 ff), Stockholm och Nya Västervik (FRL 32). Dog 15.3 1565 på Tärnö i Husby-Oppunda, Södermanland (SRS 1:1, s. 238) och begravdes i Söderköping (Marg. Grips bok, p. 7). Vapen: griphuvud (perg 12.3 1559, Sävstaholmssaml., RA; Rådets handl. och brev, vol 4: 6.11 1563, RA; U Ot-

terstedt, Från gotik till renässans, 1929, s.120 och 122). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 307–310. - Gifte sig 6.7 1533 i Söderköping (SRS 1:1, s. 238; jfr G. Carlsson i HT 1924, s. 154, not 1) med sin bryllingsdotter och halvbrylling *Birgitta Joakimsdotter*, som ägde Tärnö i Husby-Oppunda sn, Södermanland (Herrg., s. 126; jfr Brask, s. 191), död 22.6 1554 på Vinäs och begravd i Söderköping (SRS 1:1, s. 238), dotter (Brask, s. 111) till Joakim Brahe (jfr SBL 5, s. 639, och E 1, s. 555) och Margareta Eriksdotter (Vasa).

Barn i angivet äktenskap (Marg. Grips bok, p. 7 ff.):

Nils Birgersson, senare *Nils Grip*. Född 7.1 1535 på Läckö, kan beläggas som riksråd 1561–62 och som häradshövding i Oppunda hd, Södermanland, 1562–66 samt utnämndes till ståthållare på Varberg 13.5 1566 men flydde 1569 därifrån till danskarna i Halmstad och var därefter sinnessjuk till sin död 1592 eller 1594 på Finsta i Skederid, Uppland (H. Gillingstam i PHT 1961, s. 40–46). Hans sätesgård var Tärnö i Husby-Oppunda, Södermanland (Herrg., s. 127 och 383). I övrigt innehade han jord i Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Selebo och Villåttinge hd, Södermanland, i Örebro hd, Närke, i Kinds, Redvägs, Vedens och Ås hd, Västergötland, samt Bergslagen (Marg. Grips bok, p. 264 f.). Innehade som förläning Ludgo sn i Rönö hd 1565–1566 (LokF 1, s. 262, och 3, s.16) och åtminstone tionden av Svinstads, Grebo och Värna socknar i Bankekinds hd, Östergötland, 1563–1566 (LokF 1, s. 353, och 3, s. 32 f.). Vapen: griphuvud (SK: Uppland 5:1, 1953–58, s. 490). Litteratur: H. Gillingstam, Nils Grip. Till belysning av Vasaättens sinnessjukdom (PHT 1961, s. 40–46).

Klara Birgersdotter, född 4.12 1536 på Läckö (SRS 1:1, s. 239), dog 1566 i pesten (Marg. Grips bok, p. 7) och begravdes jämte sin make i Rackeby kyrka, Kållands hd, Västergötland (Marks von Würtenbergs konceptgenealogier, RHA). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11 och 28). - Gift (Marg. Grips bok, p. 7) med *Jöns Bonde* (SBL 5, s. 313; E 1, s. 515; Raneke, s. 553), som var häradshövding i Åse hd i Västergötland 17.10 1548 (LagS 1, s. 262, not 2) -1559 (VFT II:1, s. 43; FRL 8; Frälsemän i Västergötland, f. 5v), blev foder-

marsk och ryttmästare 12.10 1560 (HH 7: Förteckning öfver pappershandskrifterna på Säfsta-holm, s. 17), riddare vid Erik XIV:s kröning 29.6 1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 99; HH 20, s. 165) och riksråd senast 26.1 1562 (MRA 4, 1880, s. 52), vilket han var ännu 1564 (Sävsta-holmssaml. I, vol. 36, nr 18–21, RA), kallas överamiral 1562 (DIGA 1, s. 144; Sävstaholmssaml. I, vol. 36, nr 8) och blev häradshövding i Kullings hd, Västergötland, 13.1 1564 (d:o, nr 18; jfr LagS 1, s. 223, och 2, s. 27). Hans sätesgård var länge Stensholmen i Rackeby sn, Kållands hd, Västergötland (Herrg., s. 273 och 366) men senare Tranenberg i Kållandsö sn, samma hd (d:o, s. 272 och 366), och han innehade också jord i Gudhems, Marks, Vadsbo och Åse hd i samma landskap (J. E. Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1576–77, s. 73), i Valbo hd, Dalsland (SoH 1973, s. 171), i Näs hd, Värmland (d:o, s. 164), i Allbo, Aspelands, Konga, Södra Möre, Norrvinge, Sunnerbo, Tveta, Norra och Södra Vedbo, Västra och Östbo hd, Småland (FrG 4, s. 96), i Hulterstads hd, Öland (FrG 4, s. 96), samt i Gös-trings och Lysings hd, Östergötland (FrG 3, s. 91). 1563 hade han som förläning Näs hd, Värmland (LokF 2, s. 186, och 3, s. 70). Han dog mellan 1564 (Sävstaholmssaml. F 36, nr 19–21 och 40, RA) och 7.12 1572 (perg, RA), och hade 1554 varit gift med Märta Axelsdotter (Posse; jfr E 6, s. 3, och Broomé, Ätten Posses hist., s. 127).

Margareta Birgersdotter, senare *Margareta Grip*, född 1538 (Gillingstam i PHT 1957, s. 83, not 3) 19.12 på Läckö (SRS 1:1, s. 239), död 9.3 1586 (A. Sandberg i PHT 1934, s. 196, not 2; jfr Gillingstam i PHT 1957 s. 99, not 92, och Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) på Bro (nu Brokind) i Vårdnäs sn, Kinda hd, Östergötland (Marg. Grips bok, p. 8). Ärvde efter sina föräldrar jord i Långhundra och Nardinghundra hd, Uppland, i Rönö och Svartlösa hd, Södermanland, i Gamla Norbergs bergslag, Västmanland, i Grimstens hd, Närke, i Hammarkinds, Hanekinds, Kinda, Valkebo och Vifolka hd, Östergötland, i Tjust och Tveta hd, Småland, samt i Frökinds, Skånings, Vartofta, Vilske och Ås hd, Västergötland (Marg. Grips bok, p. 91–119 och 262 f.). Innehade som förläning Nykils sn i Valkebo hd, Östergötland, 1566–68 (LokF 1, s. 352,

och 3, s. 32). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11, 28 och 29). Litteratur: H. Gillingstam, Marg. Grips bok (PHT 1957), s.83 ff. - Gifte sig 1.11 1562 i Söderköping (Sävstaholmssaml. F 36, nr 61, RA) med *Erik Månsson* (Natt och Dag; E 5, s. 390), vilken följande dag som morgongåva gav henne sin sätesgård Bro i Vårdnäs jämte andra gårdar i Kinda hd, Östergötland (HH 4, s. 393), men ej kunnat beläggas i livet senare. Sannolikt dog han senast 1563, eftersom sonen Erik Eriksson var tre år (Marg. Grips bok, p. 4), då han 1566 dog i pesten (ibidem, p. 8), och bör ha varit född efter sin fars död, då han fått samma förnamn som denne. Erik Månsson hade blivit riddare vid Erik XIV:s kröning 29.6 1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s.99; HH 20, s. 165), men uppgiften, att han skulle ha varit riksråd, är oriktig (Gillingstam i Släkthist. Forum 1994:5, s. 20). Förutom den förutnämnda sätesgården Bro innehade han jord i Björkekinds, Bobergs, Fin-spånga läns, Göstrings, Hanekinds, Kinda, Lysings, Skärkinds, Valkebo, Vifolka, Ydre och Åkerbo hd, Östergötland (FrG 3, s. 84 f.), i Mo, Sunnerbo, Södra Möre, Tveta, Vista, Västbo, Västra och Östbo hd, Småland (FrG 4, s.85), i Jönåkers, Oppunda, Rönö, Selebo och Västerrekarne hd, Södermanland (FrG, 2, s. 74, i Färentuna och Håbo (FrG 1, s. 105) samt Simtuna och Torstuna (SoH 1972, s. 12) hd, Uppland, i Norrbo, Snevringe och Vagnsbro hd, Västmanland (SoH 1972, s. 12), i Karlstads och Näs hd, Värmland (SoH 1973, s. 162), samt i Sundals och Valbo hd, Dalsland (SoH 1973, s. 170).- Margareta gifte om sig 31.8 1571 i Kalmar (G. V. Sylvander, Kalmar slotts och stads hist., 7 (= 3:3), 1872, s. 202) med *Sten Banér* (SBL 2, s. 640–647; E 1, s. 221; Raneke, s. 73). Av honom fick Margareta som morgongåva hans sätesgård Händelö i S:t Johannis sn, Östergötland, jämte jord i Björkekinds, Bråbo, Lösings, Memmings och Östkinds hd, Östergötland (Marg. Grips bok, p. 131-139). Han var född 1546 (Stiernman, Swea och Götha höffdinga-minne, 1, 2. uppl., 1836, s. 137), inskrevs vid universitetet i Rostock i nov. 1558 (C. Callmer, Svenska studenter i Rostock, 1988, s. 21) och i Greifswald 19.11 1562 (Aeltere Universitäts-Matrikeln, 2. Universität Greifswald, 1, s. 277 och blev riddare vid Johan III:s kröning 10.7 1569

(HH 20, s. 209), riksråd 18.2 1584 (PHT 1934, s. 186) och lagman i Södermanland 1585 men tillträdde ej (HKR 10, f. 27; jfr LagS 1, s. 97, och 2, s.20). Förutom den förutnämnda sätesgården Händelö innehade han annan jord i Björkekinds, Bråbo, Göstrings, Hammarkinds, Hanekinds, Kinda, Lösings, Memmings, Valkebo, Ydre och Östkinds, hd, Östergötland, i Aspelands, Mo, Norra Vedbo, Stranda, Sunnerbo, Södra Möre, Södra Vedbo, Tjusts, Tveta, Vista, Västbo, Västra och Östbo hd, Småland, samt i Barne, Frökinds, Gäsene, Kinds, Kinne, Skånings, Vartofta, Vilske och Ås hd, Västergötland (E 2741, RA). Som förläning innehade han från 1569 i Kinda hd, Östergötland, till en början sex och från 1572 fem socknar (LokF 1, s. 373, och 3, s. 33 ff.). Han avrättades i Linköping 20.3 1600 efter att 1590 ha gift om sig med Ingeborg Clausdotter även kallad Ingeborg Tott (ÅSF 1, s. 288).

Jochim Birgersson, senare *Jochim Grip*, enligt obestyrt uppgift (SoK, s. 93) född 1539, dog ogift i Frankrike 1569 (Marg. Grips bok, p. 8). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 302; S. Tommos, Erik XIV och Jacques de Crussol (Aktuellt och historiskt 1976), s. 15, 17, 28, 30 och 42 f. Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Bo Birgersson, senare *Bo Grip* eller undantagsvis *Grijpzhuffudt* (RR 1567 f. 119, 121 v, 152 v, 162 v, 164, 185 v och 328 v), enligt obestyrt uppgift (SoK, s. 93) född 1540, blev riddare senast 1566 (HH 28:2, s. 98), var ståthållare på Varberg från 14.1 1567 (RR, f. 19; Erik XIV:s almanacks-anteckningar, 1912, s. 48) och nämnes som riksråd 1569 (SRA 2, s. 293 och 404). Hans sätesgård var det förutnämnda Vinäs (Herrg., s. 178 och 383). Blev ogift skjuten 11.11 1569 under försvaret av Varberg (Gen 121: Diarium Gyllencreutzianum; jfr Monumenta historiae Danicæ, 2:1, 1884, s. 684 och 687). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Ädelgård Birgersdotter dog i Sko kloster av pesten (Marg. Grips bok, p. 8), enligt obestyrt uppgift 13 år gammal (SoK, s. 93) Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Beata Birgersdotter dog i Sko kloster samtidigt som system Ädelgård (Marg. Grips bok, p. 8), enligt obestyrt uppgift 10 år gammal (SoK, s. 93). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Anna Birgersdotter dog av pesten 1566 på Bro (nu Brokind) i Vårdnäs, Östergötland (Marg. Grips bok, p. 8) enligt obestyrt uppgift (SoK, s. 93) 18 år gammal. Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Cecilia Birgersdotter dog av pesten 1566 på Bro (Marg. Grips bok, p. 8), enligt obestyrt uppgift (SoK, s. 93) 16 år gammal. Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11).

Moritz Birgersson, senare *Moritz Grip*, född 1547, dog 1591, riksråd. Se tab. 10.

Elisabet Birgersdotter, senare *Elisabet Grip*, dog 1624 på Finsta i Skederid, Uppland (Marg. Grips bok, p. 9 och 11). Finsta var hennes sätesgård (Herrg., s. 6 och 383). Innehade i övrigt jord i Färentuna, Långhundra, Seminghundra och Sjuhundra hd samt Värmdö skeppslag, Uppland, i Jönåkers och Rönö hd, Södermanland, samt i Frökinds, Kinds, Laske, Redvägs, Skånings, Vilske och Ås hd, Västergötland (FRL 15:3, p. 1264–1274). Som förläning innehade hon under sin makes landsflykt Daretorps gäll med Ettaks gård, Västergötland, 1598 (LokF 2, s. 158, och 3, s. 67), Skövde gäll och stad, Västergötland, 1598–99 (LokF 2, s. 166, och 3, s. 67) samt Skederids sn, Uppland, 1599–1612 (LokF 1, s. 219, och 3, s. 13). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11 och 28). - Gifte sig 3.1 1574 i Stockholm (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) med *Anders Keith*. Han var en skotsk "ädelman", som tidigast kunnat beläggas i Sverige vid sin anslutning till hertigarnas uppror mot Erik XIV sommaren 1568 (HH 20, s. 201). Keith kallas ryttmästare 1571 (RR, f. 2 v) och hovjunkare 1572 (RKB, vol. 49) -1574 (Mantalsreg. Hovet 1568-1621, RA), blev riddare mellan 7.11 1573 (SStadsB, N. F., 4, s. 317 f.) och 30.4 1574 (RR, f. 85; jfr RR 1575, f. 54) och kallas commissarius 1574 (RR, f. 302 v) -1578 (SStadsB, N. F., 5, s. 335), hovråd 1574 (RR, f. 302 v) -1583 (RR, f. 143 v) och hoffcommissarius 1576 (RR, f. 180) -1578 (Beställningsreg., vol. 1). Hans sätesgård var åtminstone 1575 (RR, f. 54) -1586 (RR, f. 185) ett svårlokaliserat (Mattisson, Medeltida nordiska borg- och sätesgårdsnamn på -holm, s. 115; C. Lovén, Borgar och befästningar i det medeltida Sverige, 1996, s. 160) Forsholm men 1594 (HKR 18, f. 212 v) hustruns förutnämnda sätesgård

Finsta, och samma år kallas han friherre till Dingwalla (HKR 18, f. 209 v; i Sigismunds RR 1597-1600, f. 242, kallat "Digunuel"; jfr The Scots Peerage, 1906, s. 115f.). Keith fick då förnyad fullmakt som häradshövding i Björkekindes hd i Östergötland, som han blivit redan på 1570-talet (PHT 1953, s. 63 och 71). 1573-1574 hade han av Johan III fått jord i detta och i Valkebo hd i Östergötland (FrG 3, s. 159, 429-434, 436-439, 441-447, 739, 1029 och 1113), och han ägde också hus i Stockholm (SStadsB, N. f., 5, s. 301, 335 och 341 ff.; d:o från år 1592, 1, s. 330, 3, s. 61, och 5, s. 158). Som förläningar innehade Keith från 1573 Daretorps gäll och Ettaks gård i Vartofta hd i Västergötland (LokF 2, s. 158 och 165, samt 3, s. 67), 1575-1578 Laaks gård i Estland (LokF 2, s. 570, och 3, s. 136) och från 1577 jord i Sjuhundra hd i Uppland (LokF 1, s. 219). Under konflikten mellan kung Sigismund och hertig Karl måste han lämna Sverige (HKR 27, f. 6v och 15; Sigismunds RR 1597-1600, f. 242). Keith dog i Danzig (Gdansk) 1616 (Marg. Grips bok, p. 9; jfr LokF 2, s. 158, not 3, SStadsB från år 1592, 9, s. 100, 103, 133 och 141, samt tyska RR 1609, f. 73)

Ture Birgersson omkom 1558 vid en sågkvarn vid 8 års ålder (Marg. Grips bok, p. 9). Vapen: griphuvud (ibidem, p. 11).

TAB. 10

Moritz Birgersson, senare *Moritz Grip* (son till Birger Nilsson, tab. 9). Enligt obestyrt uppgift (SoK, s. 93) född 1547. Kan beläggas som hovjunkare 1574 (Mantalsreg. Hovet 1568-1621, RA; Klädkammarens reviderade räkenskaper A. 37:2, f. 73, Slottsarkivet) -1580 (RKB 54:1, f. 18) och som häradshövding i Hammarkinds hd (jfr LagS 1 s. 316:1 och 2, s. 49) 1578 (Östergötlands handl. 1578:6, f. 7, RA) -1591 (d:o 1591: 11 A:1, f. 8). Var ståthållare på Hapsal (Haapsalu), Lode (Lohde) och Leal (Lihula) samt över Wiek (E 8845) 31.3 1585 (RR, f. 89) -3.7 1586 (RA f. 245 v). Blev hertig Sigismunds hovmästare 26.4 1587 (E 8845) och riksråd mellan 9.8 1588 (E 8845) och 15.1 1589 (RR, f. 15 v) samt krigsöverste i Finland och Livland (E 8845), d.v.s. överbefälhavare i kriget mot ryssarna, 28.11 1590 (RR 1590:I, f. 225). In-

nehade som förläning Odensvi sn, Småland, 1581–91 (LokF 2, s. 12, och 3, s. 42 f.), Vings gäll, Västergötland, 1589–91 (LokF 2, s. 123, och 3, s. 61) samt Blacksta, (Västra) Eds och Locknevi socknar, Småland, 1591 (LokF 2, s. 12, och 3, s. 42 f.). Hans sätesgård var det förutnämnda Vinäs (Herrg., s. 178 och 383). Ärvde i övrigt efter föräldrarna jord i Bålinge, Långhundra och Seminghundra hd, Uppland, i Rönö och Svartlösa hd, Södermanland, i Grimstens och Kumla hd, Närke, i Östkinds hd, Östergötland, i Tjusts och Tve-ta hd, Småland, samt i Kinds och Ås hd, Västergötland (Marg. Grips bok, p. 266 f.). Senare kan han beläggas som jordägare även i Jönåkers (FrG 2, s. 474), Oppunda (FrG 2, s. 682), Selebo (FrG 2, s. 381 f.), Villåttinge (FrG 2, s. 608) och Österrekarne (FrG 2, s. 296) hd, Södermanland, i Hardemo, Sköllersta och Örebro hd, Närke (SoH 1975, s. 267 f.), i Björkekinds (FrG 3, s. 1029), Göstrings (FrG 3, s. 602), Kinda (FrG 3, s. 476) och Ydre (FrG 3, s. 505) hd, Östergötland, i Norra (FrG 4, s. 1691 och Södra (FrG 4, s. 722) Vedbo hd, Småland, samt i Frökinds och Redvägs hd, Västergötland (J. E. Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland. 1576–77, s. 108). Dog 7.5 1591 på Villnäs i Egentliga Finland (Urkunder upplysande Finlands öden och tillstånd i slutet af 16de och början af 17de århundradet, 2:1, s. 17; jfr Gillingstam i PHT 1961, s. 46 med not 33). Vapen: griphuvud (Marg. Grips bok, p. 11 och 28). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 310 f. - Gifte sig 24.7 1580 på Gräfsnäs i Erska sn, Bjärke hd, Västergötland (A. Rydström, Boken om Tjust, 3, 1922, s. 85) med *Edla Levenkopf*, född 30.1 1552 på Gräfsnäs (Rålambska saml., kvarto, vol. 91, f. 145, KB), dog 1.10 1586 (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) på Vinäs (Rydström, a. a.), dotter (E 8676, f. 43, RA) till riksrådet och lagmannen friherre Sten Eriksson (Leijonhufvud; SBL 22, s. 476–479; E 4, s. 599 ff; Raneke, s. 287) och grevinnan Ebba Månsdotter (Lilliehöök; SBL 23, s. 105; E 4, s. 707 f; Raneke, s. 883). Barn i angivet äktenskap (Marg. Grips bok, p. 8; Gen 41, f. 28; Messenius, Theatrum nobilitatis Svecanæ, s. 54):

Birgitta Grip, född 1582 (obestyrkt uppgift i SoK, s. 94), dog omkr. 1622 (Rosman, Bjärka-

Säby, 2 s. 85 med not 2). Innehade jord i Aska, Bankekinds, Göstrings, Hanekinds, Kinda, Vifolka och Ydre hd, Östergötland, i Norra Vedbo hd, Småland, i Kumla och Örebro hd, Närke, samt i Seminghundra hd, Uppland (Älvsborgs lösen 1613, bunt 4: häfte IV, RA). Vapen: griphuvud (Rosman, a. a., s. 84; Älvsborgs lösen 1613, bunt 4: häfte IV). – Blev gift 13.6 1602 i Stockholm (Abraham Brahes tidebok, s. 52) med *Anders Hold* (SBL 19, s. 318; E 3, s. 662), född 27.2 1566 i Wels, Österrike (Danske Domme 1375-1662, 6, 1983, s. 190), som falskeligen uppgav sig vara friherre von Berneck och dömdes till döden i Köpenhamn 1603 (H. Schück, Ur gamla papper 2, 1894, s. 132–143; S. U. Palme, Sverige och Danmark 1596–1611, 1942, s. 392 ff; E. Reitzel-Nielsen, Den falske friherre. To københavnske rådstueretsdomme fra 1603, i Historiske Meddelelser om København. Årbog 1983, s. 7-28). Den tidigast i Marks von Würtenbergs konceptgenealogier, RHA, spårade uppgiften, att han skulle ha blivit överste i svensk tjänst och dött 1620 (SoK, s. 94), har ej kunnat verifieras (Schück, a. a., s. 142). - Birgitta gifte om sig 1615 eller 1616 (Rosman, a. a., 2, 84 med not 1) med *Pär Nilsson* (Natt och Dag; SBL 26, s. 413; E 5. s. 391). Han var häradshövding i Bankekinds hd i Östergötland från 1612 till 1621 eller 1622 (LagS 1, s. 299, och 2, s. 93) och enligt sena och obestyrkta (SBL 26, s. 413) uppgifter kansliråd 1612 och furstligt råd 1616 hos hertig Johan. Han skrev sig (Rosman, a. a., 2, s. 78 f.) till Säby (nu Bjärka-Säby) i Vists sn, Hanekinds hd, och till Bro (nu Brokind) i Vårdnäs sn, Kinda hd, båda i Östergötland, och innehade förutom i dessa båda hd jord i Göstrings, Lysings, Åkerbo och Östkinds hd i detta landskap, i Konga, Mo, Sevede, Sunnerbo, Västbo och Östra hd, Småland, i Ale, Barne, Flundre, Kinds, Laske, Marks, Redvägs, Vedens och Väne hd, Västergötland, i Grimstens och Kumla hd, Närke, i Jönåkers och Villåttinge hd, Södermanland, samt i Inlands Torpe hd, Bohuslän (S 103, UUB). Han dog 1634 (Originalgenealogierna, RHA) efter omgifte 4.3 1624 med Sofia Christina Stenbock (Rosman, a. a., 2, s. 85 med not 6).

Ebba Grip. Född 1583 och dog 9.11 1666 på Hörningsholm i Mörkö sn, Hölebo hd, Södermanland (obestyrkta uppgifter i SoK, s. 94) samt

begravd 9.7 1667 (Storkyrkoförsamlingens kyrkoarkiv, L I a: 32, p. 13 och 154, Stockholms stadsarkiv). Innehade jord i Färentuna hd och Danderyds skeppslag, Uppland, i Hölebo, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Svartlösa och Öknebo hd, Södermanland, i Övertjurbo hd, Västmanland, i Björkekinds, Hammarkinds, Hanekinds, Lysings, Lösings, Valkebo, Åkerbo och Östkinds hd, Östergötland, i Aspelands, Sevede och Östra hd, Småland, samt i Frökinds, Kinds, Redvägs och Skånings hd, Västergötland (E 2747, RA). Vapen: griphuvud (E 562 och 2753, RA; Ericssbergsarkivets autografsaml, RA). Litteratur H. Gillingstam, Margareta Grips bok (PHT 1957), s. 86–97. - Blev gift 28.8 1617 (S:t Nikolai kyrkas i Stockholm vigselbok 1609–1650, 1894, s. 17; Abraham Brahes tidebok, s. 97) med *Svante Banner* (SBL 2, s. 655–658; E 1, s. 221 f.). Han inskrevs vid universitetet i Frankfurt a. d. Oder 1603 (Aeltere Universitäts-Matrikeln, I. Universität Frankfurt a. O., 1887, s. 478), befordrades i svensk krigstjänst till överstelöjtnant 18.2 1614 (RR jan. - maj, f. 318) och blev kommandant på Gdov i Ryssland 30.11 1615 (RR juli - dec., f. 830 v), överste 1.12 1615 (RR juli - dec., f. 845 v), häradshövding i Väddö och Häverö skeppslag 1619 (LagS 1, s. 21 och 24, samt 2, s. 20), hovmarskalk 18.7 1619 (RR juli-dec., f. 249 v), lagman i Värm-land 17.8 1622 (RR juli - dec., f. 263), riksråd 1623 senast i mars (MRA 7, 1883, s. 276; jfr HT 1893, s. 186) och ståthållare i Riga 14.6 1626 (RR juni - juli, f. 391 v). Hans sätesgård var Djurs-holm i Danderyd (FrG 1, s. 583), där han även innehade annan jord (FrG 1, s. 193, 200, 757, 771, 782 och 846). Han innehade också jord i Frötuna skeppslag i Uppland (FrG 1, s. 663) samt i Op-punda och Västerrekarne hd i Södermanland (FrG 2, s. 214 och 324), varjämte han som förläning hade Mustasaari sn i Österbotten från 1614 (LokF 2, s. 355, och 3, s. 100), Ijo sn och några byar i Kemi sn i samma landskap från 1618 (LokF 2, s. 360, och 3, s. 101), 200 obser i Ingerois pogost i Ingermanland från 1623 (LokF 2, s. 685) och jord i Ronneburgs län i Livland från 1625 (LokF 3, s. 330). Han dog 1.4 1628 (E 8694, RA; jfr Rikskanslern Axel Oxenstiernas skrifter och brevexling, 1:4, 1909, s. 168).

Birger Grip (Marg. Grips bok, p. 8). Född 1585

och dog före 1591 (obestyrkta uppgifter hos SoK, s. 94).

Sidonia Grip, född 11.4 1585 på Vinäs, dog där 20.7 1652 (E 8697, RA). Innehade jord i Ale, Barne, Bjärke, Kinds, Kullings, Laske, Marks, Redvägs, Skånings, Vartofta och Väne hd, Västergöt-land (FRL 36, p. 481–486), i Björkekinds (FrG 3, s. 144 och 150), Göstrings (FrG 3, s. 602), Ham-markinds (FrG 3, s. 121 och 685), Hanekinds (FrG 3, s. 295), Kinda (FrG 3, s. 474) och Lösings (FrG 3, s. 219) hd, Östergötland, i Södra Vedbo (FrG 4, s. 723) och Tjustrs (FrG 4, s. 186 f., 1394, 1440, 1479 och 1637) hd, Småland, i Jönåkers och Villattinge hd, Södermanland (FrG 2, s. 172 och 608), och i Långhundra hd, Uppland (FrG 1, s. 145, 686 och 734). - Blev gift 6.10 1616 på Ny-köpings slott (Marks von Wurtenbergs koncept-genealogier, RHA) med sin kusin greve *Johan Casimir* (Leijonhufvud; SBL 22, s. 464; E 4, s. 602), född 10.8 1583 på det förutnämnda Grafs-nas (Marks von Wurtenbergs konceptgenealogi-er). Han innehade jord i Tjustrs (FrG 4, s. 185 och 1160) och Västra (d:o, s. 1244) hd, Småland, och Bobergs hd, Östergötland (d:o, 3, s. 413). Kort före sin död blev han guvernör över ankedrott-ningen Maria Eleonoras livgeding (d:o, 2, s. 37). Han dog 17.8 1634 (Peringskiölds Attbok, RHA).

Margareta Grip, född 12.4 1586 på Vinäs, dog 13.12 1624 på Skokloster (O. Bergström i PHT 1908, s. 72). - Fick 1.12 1612 Skokloster m. fl. gods i Håbo hd, Uppland, som morgongåva (H A. Karsten, Karl Gustav Wrangel, 1916, s. 16) av *Herman Wrangel* (E 9, s. 33 f.), född 9.3 1584 (Livrustkammaren XII: 9–10, 1972, s. 286). Han var 1601 i polsk tjänst (HH 20, s. 381) men gick senast 1603 (FrG 3, s. 730) i svensk tjänst och tjänstgjorde 1605 (RKB 65:1, s. 34 v) i den sven-ska hovfanan, blev ryttmästare 27.4 1608 (RR, f. 156 v), var överste 1609 (RR, f. 328), förordnades i slottsloven på Kalmar 29.3 1616 (RR, f. 95), blev ståthållare där 28.11 1616 (RR, f. 530 v), faltmar-skalk 12.7 1621 (RR juli - dec., 338 v), ånyo ståt-hållare på Kalmar 17.4 1623 (RR, f. 112 v), ståt-hållare i Jönköping 1625 (Svenska riksrådets prot., 1, 1878, s. XI), riksråd och riddare 19.5 1630, (Sveriges ridderskaps och adels riksdags-prot., 1, 1904, s. 142), guvernör i Preussen senast

21.7 1632 (Svenska riksrådets prot., 2, s. 180) och generalguvernör i Livland 22.8 1634 (RR juli-aug., s. 911 v). Hans sätesgård var Boxholm i Ekeby sn, Göstrings hd, Östergötland, 1605 (Herrg, s. 168 och 445) men senare det förutnämnda Skokloster (Reduktionskollegiets arkiv F I:66, nr 2 och 3, RA). I övrigt innehade han jord i Häbo (FrG 1, s. 267, f. 275, 279, 612, 641 och 806), Lagunda (d:o, s. 257 och 852), Trögds (d:o, s. 214, 229, 231 och 556) och Ärlinghundra (d:o, s. 289) hd, Uppland, i Björkekinds (d:o 3, s. 167), Göstring (d:o, 590 och 972), Hammarkinds (d:o, s.124), Lösings (d:o, s. 225 och 1029), Vifolka (d:o, s. 375) och Östkinds (d:o, s. 760) hd, Östergötland, samt i Mo (d:o, 4, s. 821), Norra Möre (d:o, s. 315), Norra Vedbo (d:o, s. 683, 685, 704, 711, 713, 1221 f., 1242 och 1566), Sevede (d:o, s. 230), Stranda (d:o, s. 281), Sunnerbo (d:o, s. 575), Södra Möre (d:o, s. 332 f., 335, 352, 1155 och 1278), Tjusts (d:o, s. 1466), Tveta (d:o, s. 751, 760 f., 764, 768, 787, 1105 och 1466), Uppvidinge (d:o, s. 636), Vista (d:o, s. 816), Västbo (d:o, s. 990, 1003, 1327 och 1561) hd, Småland. Som förläningar innehade han Sko sn i Häbo hd, Uppland, från 1612 (LokF 1, s. 184, och 3, s. 7), Ekeby och Rinna socknar i Göstrings hd, Östergötland, åtminstone 1603-1605 (d:o, 1, s. 367 och 3, s. 37), Kungslena by i likanämnda sn samt tionden från Slöta och Yllestads socknar, allt i Vartofta hd, Västergötland, 1610 (d:o, 2 s. 159, och 3, s. 69), Virestads sn i Allbo hd, Småland, från 1616 (d:o, 2, s. 33, och 3, s. 49), Säby sn i Norra Vedbo hd, Småland, från 1621 (d:o, 2, s. 58, och 3, s. 59), Keskema bol och Lappo sn, Finland, åtminstone 1615-1625 (d:o, 2, s. 417, och 3, s. 107), fem vackor i Oberpahlens slottslän, Livland, 1623 (d:o, 3, s. 320) samt häradshövdingeäntorna från Åsunda hd i Uppland från 1611 till sin död, från Konga hd i Småland från 1617 till sin död och från Vaksala hd i Uppland 1613 (LagS 1, s. 61, 73 och 342, samt 2, s. 141). Han dog 11.12 1643 i Riga (E 8523, RA) efter att ha gift om sig 19.2 1626 (E 71, RA) med Catharina Gyllenstierna, född 1610 (obestyrkt uppgift i E 3, s. 358, och 9, s. 34) och död kort före 17.7 1629 (Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brevvexling, 2:9, 1898, s. 166), och ånyo 19.4 1636 (d:o, 1:5, 1956, s. 391 och 414) med pfalzgrevinnan Amalia Mag-

dalena av Nassau, född 2.9 1613 (J. Hübner, Genealogische Tabellen, 1, 1725, Tab. 257; Europäische Stammtafeln, Neue Folge, 1, 1980, Tafel 116) och efter omgifte dog 24.8 1669 (Hübner, Tab. 141; Europäische Stammtafeln, Tafel 116).

Gylta

URSPRUNGLIGEN LÅGFRÅLSE SLÄKT FRÅN VÄSTERGÖTLAND, känd sedan slutet av 1300-talet och utdöd på manssidan 1580, på kvinnosidan 1645 eller 1646. Släktnamnet var sannolikt ursprungligen ett öknamn, eftersom det betyder sugga (K. F. Söderwall, Ordbok öfver svenska medeltidsspråket, 1, 1884-1918, s. 436; Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska akademien, 10, 1929, sp. 1402). Släktens vapen var en kvadrerad sköld. Tinkturen uppges i olika källor ha varit rött och gult (Anna Pedersdotters, (Bielke) släktbok, f. 47, RHA; felaktigt annorlunda enligt ofärgad avbildnings bildtext i SoH 1955, s. 195) eller gult och blått (Gen 42, f. 34) eller vitt och blått (Raneke, 3:87).

Rester av släktens arkiv finns i Kantzowska arkivet (E 4340-4341) i RA (vissa brev tryckta i VFT I:8-9, s. 96-114) med proveniens från Ingierd Gyltas (tab. 6) sondotters make Gustaf Soops ättlingar på Hjulsta i Enköpings-Näs. Andra rester har kommit till UUB från handskriftssamlaren professor Oscar Quensel (jfr B. Broomé, Handskriftssamlarna och de svenska arkiven, 1977, s. 398). Vissa 1400-talsbrev för medlemmar av släkten Gylta är kända genom avskrifter i den sparseska kopieboken B 16 i RA. Bönder med namnen Anders Gylta, Erik Gylta, Lars Gylta och Måns Gylta nämns i Marks hds domböcker under 1600-talets första decennier (påpekande av ingenjör Rolf Ekelund, Kullavik). Ovisst är, om Gylta i fråga om dem är ett öknamn, eller om det beror på släktskap med frälsesläkten Gylta.

Litteratur. C. G. Styffe, Om släkten Gylta (VFT I:8-9, 1897, s. 97 f.); K. H. Karlsson, Vadstenanunnan Ingegärd Persdotters (Gylta) bref till sin brorson unge Bengt Gylta med redogörelse för Gylta-ättens släktförbindelser (PHT 1907, s. 67-72); K. K:son Leijonhufvud, Smärre bidrag till Gyltaättens personhistoria (PHT 1909, s. 23 ff.); J. E. Almquist, Den muntliga traditionen och adliga ätten Gylta (SoH 1955, s. 185-201); H. Gillingstam, Gylta (SBL 17, 1967-69, s. 635 ff.).

TAB. 1

Man med okänt namn (J. E. Almquists uppgift i SoH 1955, s. 196 och 199, not 1, att han hette Nils, återgår på det förfalskade brevet SD 1025 enligt J. Liedgren i PHT 1964, s. 176).

Söner (SD 2217):

Björn Gylta (SMP 1, sp. 329). Nämnes som levande 1400 (RPB 3148) -1412 (SD 1579) och som död barnlös 1416 (SD 3217). Vapen: kvadrerad sköld (SD 297).

Magnus Gylta. Nämnes som levande 1388 (ST 2, s. 463) -1412 (SD 1579) och som död barnlös 1416 (SD 3217). Vapen: kvadrerad sköld (SD 1302). - Hans änka *Elin* levde ännu 1435 och innehade jord i Marks hd, Västergötland (SMR 304).

Gunnar Gylta, 1391-1422. Se tab. 2.

Jösse Gylta. Nämnes som levande 1396 (Udvalg af hidtil utrykte Danske Diplomer og Breve, 18[42-]58, s. 52)-1416 (SD 2217). Innehade jord i Kinds och Marks hd, Västergötland (SD 2217; B 16, f. 70, RA). Vapen: kvadrerad sköld (SD 1302).

TAB. 2

Gunnar Gylta (son till man med okänt namn). Nämnes som levande 1391-1422 (SMP 2, sp. 444). Uppges som sätesgård ha haft Påtorp i Fristads sn, Vedens hd, Västergötland (PHT 1901, s. 141). Innehade jord i Kullings, Marks och Ås hd, Västergötland, och i Varend (SD 301) samt i Viske hd, Halland (Udvalg, s. 51), varjämte han hade pantegods i Fjäre hd, Halland (B 16, f. 292). Litteratur: F. Wildte, Ytterligare tradition om användning av fläsk vid bergsprängning (Fornvännen 1932, s. 120 ff.); B. Hildebrand, Traditionerna om användning av fläsk vid bergsprängning (ibidem, s. 307 ff.) - Gift med *Märta* (PHT 1901, s. 141), som dog senast 1420 (SD 2821 och 2822), dotter till Olof Bossen och hans hustru Katarina Karlsdotter (SD 2761, 2821 och 2822). Litteraturuppgiften (K. H. Karlsson i PHT 1909 s. 17 och 21; J. E. Almquist i SoH 1955, s. 189; Raneke, s. 299), att Olof Bossen skulle ha fört ett oxhuvud i vapnet, har ej kunnat verifieras och återgår troligen på Anreps edition av riddarhusgenealogier, 3, s. 101; jfr S. Östenson i PHT 1970, s. 165.

Barn (J. E. Almquist i SoH 1955, s. 189; F. Wildte i Fornvännen 1932, s. 120; åtminstone Märta, Ingeborg och Bengt kan beläggas vara födda i angivet gifte enligt Almquist, a. a.):

Gyrid Gunnarsdotter, ogift, bodde på Gälared i Hillareds sn, Kinds hd, Västergötland. Litteratur: F. Wildte, *Gyrid Gunnarsdotter* (Gylta) till Gälared (Folkminnen och folktankar, 20, 1933, s. 43–53)–

Märta. Ärvde modernejord i bl. a. Vedens hd, Västergötland (B 16, f. 227). Stryp (Brask, s. 56). - Gift (J. E. Almquist i SoH 1955, s. 193) möjligen redan före 1403 (SD 393) och säkert senast 1420 (SD 2821 och 2822) med *Bengt Thuresson* (sparre över blad; jfr ÄSF 1, s. 261, och Raneke, s. 790), som nämnes 1395 (RPH 86)–1422 (RepD 1:3, nr 5956) och innehade jord i Faurås (SD 403) och Höks (SD 1302) hd, Halland, samt Harjagers och Vemmenhögs hd, Skåne (SD 776). Om deras ättlingar se J. E. Almquist i SoH 1959, s. 173–177.

Ingeborg Gunnarsdotter (SMP 2 sp. 444). Hennes sätesgård var Byslätt i Istorps sn, Marks hd, Västergötland (perg 1494, UUB; jfr I. Lundahl, *Det medeltida Västergötland*, 1961, s. 157). Ärvde modernejord i Kullings, Marks och Ås hd, Västergötland (B 16, f. 227), fick jord i Marks hd som morgongåva (B 16, f. 312), innehade också jord i Kinds hd i Västergötland (perg 30.11 1469 RA) och fick som förläning av ärkebiskopen Jöns Bengtsson (Oxenstierna) och riksföreståndaren biskop Kettel Karlsson (Vasa) Horreds, Istorps och Öxnevala socknar i Marks hd 7.8 1465 (perg Skoklostersaml. RA). Dog tidigast 30.11 1469 (perg RA). - Gift sannolikt senast 1416 (SD 2217) och säkert före 1420 (SD 2821) med *Martin Svan* (jfr SoK, s. 298, och Raneke, s. 798), som nämnes tidigast 1415 (SD 2159) och mellan 1415 (SD 2111) och 29.1 1424 (perg RA) blev härads hövding i Marks hd (jfr LagS 1, s. 215 och 2, s. 130), vilket han var till mellan 21.3 1430 och 9.7 1459 (ppr. RA). Där innehade han jord (perg 14.6 1446, Skoklostersaml. RA; B 16, f. 310 v, 312; SMR 14; RepD 1, nr 7320) liksom i Kinds (B 16, f. 18 v; 47 v och 210), Frökinds och Vartofta hd (SD 2159), Västergötland, samt i Västbo hd, Småland (B 16, f. 210). Han blev riddare mellan 18.7 1446 (perg RA) och 1450 (ST 3, s. 239), varför han torde ha dubbats vid konung Karls krö-

ning i Uppsala 29.6 1448 eller Trondheim 20.11 1449 (jfr H. Gillingstam, *Ätterna Oxenstierna och Vasa*, s. 299, 315 och 358). Som levande har han ej kunnat beläggas efter 1453, då han var bland de nio personer som dömdes från liv och gods för landsförräderi, i hans fall för att vid Kristian I:s tåg till Västergötland ha frivilligt hyllat denne (BSH 3, s. 59 och 63). 1458 var han död (B 16, f. 47 v). Litteraturuppgifter (ST 3, s. 781; BSH 3, inl., s. 259; LagS 1, s. 215), att han skulle ha varit riksråd, är oriktiga och återgår på att man ej beaktat skillnaden mellan riksrådet och ”rikets råd och män” (se K.-E. Löfqvist i HT 1936, s. 406–409).

Bengt Gylta, född omkring 1402, dog något av åren 1480–88, lagman, riksråd. Se tab. 3.

TAB. 3

Bengt Gylta (SMP 1, sp. 262, och 2, sp. 444; son till Gunnar Gylta, tab. 2). Född omkring 1402 (Processus seu negocium canonizacionis b. Katerine de Vadstenis, 1942–46, s. 137). Blev något av åren 1438 (HH 7, s. 16)–1440 (SMR 1225) lagman i Västergötland (jfr LagS 1, s. 208, och 2, s. 53), vilket han var ännu 1452 (A 6, f. 31, RA; jfr J. Liedgren i PHT 1956, s. 159), och mellan 11.6 1442 (perg RA; jfr BSH 2, inl., s. 127, not 2, och O. Alin, *Bidrag till svenska rådets hist. under medeltiden*, 1872, s. 23, not 1) och 21.1 1446 (perg RA) riksråd, vilket han var ännu 8.2 1451 (perg RA). Var liksom sin förutnämnde sväger Martin Svan bland de nio personer som 1453 dömdes från liv och gods för landsförräderi, i deras fall för att vid Kristian I:s tåg till Västergötland ha frivilligt hyllat denne (BSH 3, s. 58 f. och 63). Efter sin mor ärvde han jord i Vedens hd, Västergötland (B 16, f. 227), vari Påtorp i Fristads sn blev hans sätesgård (ppr 18.1 1462, RA; VFT I:8–9, s. 98; jfr Lundahl, a. a., s. 98), men de sista åren av sitt liv (perg RA 27.10 1464, 30.11 1469, 24.2 1471, 30.5 och 11.8 1472, 6.10 och 8.12 1474, 12.2 1475, 6.2 1477, 30.3 1478, 10.7 1479 och 16.8 1480; B 16, f. 184, 185, 218 v ff., 315 och 349 v ff.; HH 31, bil. 78 och 109; RepD 2:2, s. 682) bodde han i Vadstena (VFT I:8–9, s. 98). Dog mellan 16.8 1480 (perg RA) och 1488 (VFT I:8–9, s. 98);

jfr SvK, häfte 196 (1985), s. 54 och 56. Vapen: kvadrerad sköld (perg RA 2.8 1445, 12.11 1447 och 22.1 1461). - Gift senast 2.8 1445 (perg RA) med *Märta Andersdotter*, som levde ännu 1.11 1466 (perg RA), dotter (perg RA 2.8 1445, 17.8 1461 och 1.11 1466; B 16, f. 252; jfr PHT 1907, s. 69) till Anders Knutsson (Öra; jfr Raneke, s. 751) och Birgitta Gustavsdotter (Tre rosor av Horshaga; jfr Raneke, s. 502).

Barn i angivet äktenskap (PHT 1907, s 68 f.; J. E. Almquist, Strödda bidrag till civilrättens historia, 1953, s. 57; perg RA 22.8 1492):

Anna Bengtsdotter (perg RA 8.9 1473; jfr SMP 1, sp. 101) fick som morgongåva jord i Kåkindis och Redvägs hd, Västergötland, och i Västbo hd, Småland (perg UUB 21.2 1484) och innehade även jord i Faurås, Fjäre och Viske hd, Halland (perg RA 22.8 1492). Dog före 1480 (perg RA 10.1 eller 17.7 1480). - Gift senast 8.9 1473 (perg RA) med *Jöns Eriksson* (Rosenstråle; jfr E 6, s. 523, Raneke, s. 699, och SMP 1 sp. 766), som nämnes tidigast 8.9 1473 (perg RA) och dog mellan 1513 och 1520 (Östergötlands fornminnesförenings tidskr., 1: Bihang, s. 14 resp. 9). Hans sätesgård var Sonstorp i Hällestads sn, Finspånge läns hd, Östergötland, åtminstone 20.8 1478 (perg UUB)–3.5 1495 (perg UUB) men Slestad i Slaka sn, Hanekinds hd, Östergötland, åtminstone 1506–1513 (Östergötlands fornminnesförenings tidskr., 1: Bihang, s.9 resp. 14). I övrigt innehade han jord i Kåkindis (perg UUB 21.2 1484), Redvägs (perg RA 14.9 1479 och UUB 20.8, 13.12 och 16.12 1478, 16.1, 12.6 1481 och 21.2 1484), Skånings (perg UUB 25.11 1490 och 3.5 1495) och Vartofta (perg UUB 2.2 1482), Västergötland, i Finspånge läns hd, Östergötland (perg RA 14.9 1479 och 10.1 eller 17.7 1480), i Västbo hd, Småland (perg UUB 21.2 1484), i Sköllersta hd, Närke (perg RA 30.6 1506), och i Oppunda hd, Södermanland (perg RA 14.2 1510). Han gav 10.1 eller 17.7 1480 (perg RA) på Slestad morgongåva till sin senare hustru Kristin Birgersdotter (sparre över blad; jfr G. Djurklou i HT 1891, s. 177, och Raneke, s. 804), som levde ännu 1526 (G1R 3, s. 228).

Peder Gylta, även kallad *Peder Bengtsson*, 1484, dog 1527, häradshövding, munk. Se tab. 4. Ytterligare 18 barn, som dog unga (PHT 1907, s.

68).

Tab. 4

Peder Gylta, även kallad *Peder Bengtsson* (son till Bengt Gylta, tab. 3). Tidigast nämnd 1484 och var då Sten Sture d. ä:s tjänare (VFT I:8–9, s. 97). Var häradshövding (jfr LagS 1, s. 252, och 2, s. 53) i Skånings hd, Västergötland, åtminstone 1490 (VFT I:4–5, s. 21)–1499, (VFT I:2, s. 53). Hans sätesgård var det förutnämnda fäderneärvda Pärtorp (perg RA 4.10 1500 och UUB 24.6 1501). Innehade även jord i Faurås, Fjäre, Höks, Tönnersjö och Viske hd, Halland (Strödda äldre räkenskaper. Ny serie. Rasmus Ludvigssons handlar ang. danska gods i Sverige och svenska gods i Danmark, vol. 2, RA) samt i Vilske (perg RA 4.10 1500) och Ås (perg UUB 24.6 1501) hd, Västergötland. Blev 19.3 1514 munk i Vadstena kloster (Gejrots edition av Vadstenadiariet, s 424 f.), där han dog 24.4 1527 (ibidem, s. 448 f.). Vapen: kvadrerad sköld (perg RA 4.10 1500), Litteratur: C. Silfverstolpe, Klosterfolket i Vadstena (1898), s. 155. - Gift (Brask, s. 52 f.; PHT 1907 s. 69) senast 1485 (obestyrkt uppgift hos Anrep, 4, s. 63) med *Ingeborg*, dotter (Brask, s. 52 f.; PHT 1907, s. 69) till Per Bonde (jfr E 7, s. 401, och Raneke, s. 117) och *Ingegärd Toresdotter* (Byting; jfr SoH 1958, s. 11). - Omgift senast 1503 med *Cirstin Torstensdotter*, som innehade jord i Vedens hd, Västergötland (M 10:5, KB).

Barn i första giften (PHT 1907, s. 69):

Bengt Gylta, 1510, död troligen 1520, riksråd, lagman. Se tab. 5.

Ingegärd Pedersdotter. Innehade jord i Lysings hd (perg RA 17.7 1524). Var en tid före 2.10 1514 (perg, RA) trolovad (Gen 41, f. 50 och 242 v) med sedermera riksrådet och lagmannen Tord Bonde (E 1, s. 515; SBL 5, s. 312). Blev nunna i Vadstena kloster 8.11 1517 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 432 f.). Dog 1569 (ATS 16:1, 1895–98, s. 137 ff.). Litteratur: Silfverstolpe, a. a., s. 66; K. H. Karlsson, Vadstena-nunnan Ingegärd Persdotters (Gylta) bref till sin brorson unge Bengt Gylta med redogörelse för Gylta-ättens släktförbindelser (PHT 1907, s. 67–72); J. E. Almquist, Något om klosterfolks familjerättsliga ställning i Sverige

under 1500-talet (Svensk juristtidning, 40, 1955, s. 171–175).

Märta (PHT 1907, s. 69). Troligen död ung.

Anna (Brask, s. 56; PHT 1907, s. 69). Troligen död ung.

TAB. 5

Bengt Gylta (jfr SMP 1, sp. 275; son till Peder Gylta, även kallad Peder Bengtsson, tab. 4). Tidigast nämnd 1510 (BSH 5, s. 416 och 420; Sturearkivet, nr 1144, RA), då han blev riksföreståndaren Svante Nilssons fogde på Örebro (E. Grönblad, Nya källor till Finlands medeltidshistoria, 1857, s. 498). 1511 bad dennes son Sten fadern att göra Bengt Gylta till häradshövding i Veden, Västergötland (Sturearkivet, nr 1107). Nämnas bland rikets råd och män 1515 (Värmland förr och nu 1941, s. 99) men som riksråd först 1517 (HH 28:2, s. 63; BSH 5, s. 572). Blev 21.10 1518 häradshövding i Kind, Västergötland (VFT I:8–9, s. 106; jfr LagS 1, s. 212, och 2, s. 53), var 1519 Erik Trolles efterträdare som lagman i Närke (VFT I:8–9, s. 106; jfr LagS 1, s. 171, och 2, s. 53) och nämnes 1520 som lagman i Tiohärad (ST 3, s. 623; jfr LagS 1, s. 326, och 2, s. 53). Som hans sätesgård nämnes dels ett svåridentifierat Torp (perg RA 2.10 1514; HH 39, s. 632), dels det förutnämnda fäderneärvda Påtorp (perg RA 10.8 1515; HH 39, s. 263, och 41, s. 233; DN 16, s. 419 f.). Han innehade också jord i Gäsene hd, Västergötland (DN 16, s. 419 f.). Blev enligt Brask, s. 53, ”decollatus” (halshuggen), enligt A. Huitfeldt, Danmarckis Rigis Krønicke, 2 (1652), s. 1160, i Stockholms blodbad 8.11 1520, efter vilket han ej kunnat beläggas i livet; han var död 20.1 1523 (A 7, f. 1v, RA). Vapen: kvadrerad sköld (HH 39, s. 85, 263 och 515). - Gift före 7.3 1514 (perg RA) med *Birgitta Bengtsdotter*, som innehade jord i Väster- och Österrekarne, Södermanland (HH 41, s. 233) och var dotter (Brask, s. 155) till riddaren och riksrådet Bengt Gregersson (Lillie; jfr E 4, s. 664, och SBL 23, s. 62) och Metta Arendsdotter (Ulv; jfr ÄSF 1, s. 305). Hon gifte senast 20.1 1523 (A 7, f. 1v, RA) om sig med sedermera riddaren och riksrådet Ture Eriksson (Bielke; jfr E 1, s. 359, och SBL 4, s. 180 ff.), som dog tidigast

1533 (G1R 8, s. 166). Själv dog hon tidigast 1557 (G. Carlsson i SBL 4, s. 102).

Barn i angivet äktenskap (Sandbergiska saml. FF 5321, RA; SAT 1, s. 119; J. Messenius, Scandia illustrata, 7, 1700, s. 60 och 104; J. E. Almquist i Svensk juristtidning 1955, s. 172):

Bengt Gylta, 1514–74, lagman, riddare, riksråd. Se tab. 6.

Anna Bengtsdotter dog 24.2 1579 på Fästered i Finnekumla sn, Kinds hd, Västergötland (Ericsborgsarkivets autografsaml., vol. 171: Peder Ribbing, RA). - Gift 17.6 1537 (Biographica, litt. R, vol. 13, RA; Palmiskiöldska saml., vol. 235, UUB) med *Sven Ribbing* (E 6, s. 290; SBL 30, s. 101; Raneke, s. 440) på det förutnämnda Fästered (Herrg., s. 297), som var häradshövding i Västra hd i Småland omkr. 1573 (PHT 1953, s. 66; jfr LagS 1, s. 345, och 2, s. 111) och dog 18.10 1577 (Biographica, litt. R, vol. 13; Palmiskiöldska saml., vol. 235) samt innehade jord i Bollebygds, Frökinds, Kinds, Kinne, Källands, Marks, Redvägs, Vartofta och Vilske hd, Västergötland (J. E. Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1567-77, 1984, s. 127 f.), i Aspelands, Mo, Vista och Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 124), i Åkerbo hd, Öland (FrG 4, s. 124), samt i Hagunda (FrG 1 s. 124) och Torstuna (SoH 1972, s.22) hd, Uppland.

Metta Bengtsdotter, född 1517 (Brask, s. 138), dog senast 1572 (Sandbergiska saml. FF 5321, RA). - Fick 24.6 1539 (HSH 36: Förteckning å perg.-handl:ar i Säfstaholms arkiv, s. 32) jord i Frökinds, Vartofta, Vilske och Viste hd, Västergötland, som morgongåva av *Peder Andersson* (Hjorthuvud; jfr Raneke, s. 269) på Brandstorp i Trökörna sn, Viste hd, som blev slottsloven på Älvsborg 1529 (G1R 6, s.312), häradshövding i Viste hd i Västergötland senast 1534 (VFT II:I, s. 29; jfr LagS 1, s.261, och 2, s. 58), vilket han var ännu 1553 (HH 3, s. 12), och den ene av de båda lagmännen i Älvsborgs län 1550 (G1R 21, s. 187; jfr LagS 1, s 210), vilket han var till något av åren 1558-1566 (J. E. Almquist i Rättshist. studier, 3, 1969, s. 128 och 131). 1531 (G1R 7, s. 315) - 1546 (LoKF 3, s. 65) hade han Frökinds hd i Västergötland som förläning. Han dog mellan 1562 (Herrg, s. 390) och 1572 (Sandbergiska saml. FF 5321) samt innehade jord i Gudhems, Marks,

Vartofta och Viste hd, Västergötland (Almquist, a. a., s. 117), i Daga, Oppunda och Villåttinge hd, Södermanland (FrG 2, s. 86), i Västbo och Östbo hd, Småland (FrG 4, s. 119), i Åkers skeppslag, Uppland (FrG 1, s. 121) och i Tuhundra hd, Västmanland (SoH 1972, s. 20).

Ingeborg Bengtsdotter dog 12.4 1575 (av arkivarie Bengt Sjögren återfunnen avskr. i J. P. Carlmarks saml. personminnen i Stifts- och landsbibl. i Skara efter nu sannolikt ej bevarad gravsten i Grolanda kyrka, Frökinds hd, Västergötland. Hon innehade jord i Allbo, Kinnevalds, Norrvinge, Sunnerbo och Västbo hd, Småland, i Redvägs och Vilske hd, Västergötland, samt i Lagunda hd, Uppland (av arkivarie Bengt Sjögren återfunnet arvskiftesbrev 28.8 1576 i vidimation 13.3 1617 i Gyllenhaals saml., Stifts- och landsbibl. i Skara). - Gift (Gen 3, f. 27v) med *Jon Olsson* (Lilliesparre; jfr E 4, s. 759 f., och SBL 23, s. 137) på Asa i Asa sn, Norrvinge hd, Småland, som blev en av Gustaf Erikssons (Vasa) hövitsmän vid Stockholms belägring 1522 (Peder Svart, Gustav Vasas krönika, ed. Westin, s. 74) och fick Norrvinge hd i Småland som förläning 1525 (G1R 2, s. 125) men 1543 (G1R 15, s. 493) måste utbyta detta mot Kilbo fjärding i Västra hd i Småland. Uppgiften att han 1530 blev häradshövding i Västra hd (SBL 23, s. 137, är osäker eftersom denne kallas Jöns (G1R 7, s. 95). Han dog tidigast 1563 (Herrg, s. 409) och innehade jord i Allbo, Kinnevalds, Norrvinge, Sunnerbo, Västbo och Östbo hd, Småland (FrG 4, s. 93 f.), i Gäsene, Redvägs, Vartofta och Vilske hd, Västergötland (FRL 11:76, RA), i Bankekind och Valkebo hd, Östergötland (FrG 3, s. 89), och i Lagunda hd, Uppland (FrG 1, s. 110). En uppgift, som tidigast påträffats i Peringskiölds Ättbok, RHA, att Ingeborg skulle ha gift om sig med Mats Henriksson (Silfverhielm; E 7, s. 168), som dog omkring 1570, torde vara oriktig (J. Koit, Rannsakingen om halvfrälset i Småland omkring 1575, 1953, s. 20, not 7).

Jöran Gylta inskrevs vid Wittenbergs universitet 1537 (C. Callmer, Svenska studenter i Wittenberg, 1976, s. 21), fick lejdebrev för hemkomst till Sverige 1550 (G1R 21, s. 151), var i Sverige ännu 1555 (G1R 25, s. 296), sändes av Gustav I till Tyskland 1556 (G1R 26, s. 159 och 641; jfr bl a

G1R 27, s. 29, 109 och 207, 28, s. 11, 71 och 159, samt 29, s. 148, 150, 447 och 651) och dog 1561 (HH 33, s. 110). Hans sätesgård var Höverö i Jäla sn, Vilske hd, Västergötland (Herrg. s. 288 och 386). Innehade jord i Östra hd, Småland (FrG 4, s. 97). Litteratur: L. Sjödin, Tillkomsten av Olaus Petri krönika (HT 1921), s. 53–61; dens., Meddelanden om kanslistilar under de yngre Sturarnas och Gustav Vasas tid (MRA 1933), s. 120–123; E Lundmark, Kristofer Anderssons och Göran Gyltas krönikor (NTBB 1938); L Svalenius, ”Kristofer Anderssons krönika” (HT 1941); H N[orman], Jöran Gylta (SMoK 3, 1946); H. Gillingstam, Gylta (SBL 17, 1967–69), s. 636 f.

Karin Bengtsdotter (Messenius, a. a., 7, s. 60 och 104). Uppges ha varit född omkring 1520 (Garstein, nedan a. a., s. 231; Cnattingius, nedan a. a., s. 87, not 8). Har identifierats (Silfverstolpe, nedan a. a., s. 19) med den ”K B” som 1547 från Vadstena skrev till sin bror (Silfverstolpes arkivexcerpt I, RA, efter nu skadat orig. i Palmskiöldska saml., vol. 294, UUB). Var abbedissa i Vadstena kloster 1553–64 och från 1565 (ATS 16:1, 1895–98, s. 71, 111 och 116) till sin död 3.6 1593 (Ivarsson, nedan a. a., s. 167, not 83; Cnattingius, a. a., s. 86). Litteratur: J. Messenius, Scandia illustrata, 7 (1700), s. 60 och 104; C. Silfverstolpe, Klosterfolket i Vadstena (1898), s. 18 ff.; A. Lindblom, Johan III och Vadstena nunnekloster (1961), s. 3 f.; O. Garstein, Rome and the Counter-Reformation in Scandinavia (1963), s. 231; G Ivarsson, Johan III och klosterväsendet (1970), särskilt s. 88, 99–103, 145 ff., 160 och 167 f.; H. Cnattingius, Vadstena klostrets sista tid (Kungl. Vetenskapssamhällets i Uppsala årsbok, 13, 1969; tr. 1970), s. 51, 58–62 och 86.

TAB. 6

Bengt Gylta (son till Bengt Gylta, tab. 5). Enligt obestyrt uppgift (C. G. Styffe i VFT I:8–9, s. 94) född 1514. Förekommer tidigast 1536 (E 4340, RA). Var häradshövding (jfr LagS 1, s. 254. och 2, s. 52) i Vartofta, Västergötland, från mellan 1542 (Strödda domböcker och rättegångshandl., vol. 25, RA) och 1544 (SBL 17, s. 637) och ännu 1573 (PHT 1953, s. 68). Blev 1550 den ene av de båda lagmännen i Läckö län (G1R 21, s. 187; jfr LagS

1, s. 210, och 2, s. 52), vilket han var till mellan 1558 och 1566 (Almquist 1969, s. 128 och 131). Blev riddare 29.6 1561 (HH 20, s. 165; Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 99), kammarråd 00.9 1561 (N. Edén, Om centralregeringens organisation under den äldre Vasatiden, 1899, s. 226, not 1), riksråd mellan 30.7 1560 (SRA 1, s. 715) och 23.5 1562 (SRA 2, s. 52), vilket han var ännu 1574 (Den svenska Mercurius juli-dec. 1758, s. 163), och överste kammarråd 1564 (Edén, a. a., s. 227, not 1). Var en av ståthållarna i Stockholm åtminstone 4.7 1564 (J. Rosén, Studier kring Erik XIV:s höga nämnd, 1955, s. 176)–1569 (B. Lager-Kromnow, Att vara stockholmare på 1560-talet, 1992, s. 282). Blev lagman i Västmanland och Dalarna (jfr LagS 1, s. 130, och 2, s. 52) 2.6 1569 (HSH 18, s. 352 ff.) och överste skattmästare senast 24.2 1571 (Edén, a. a., s. 228 med not 4). Var i slotsloven i Stockholm 23.9 1571–6.5 1572 (Edén, a. a., s. 229 med not 5 och 8). Hans sätesgård var det förutnämnda fäderneärvda Påtorp (Herrg, s. 315). Han innehade också jord i Bollebygd, Frökinds, Gudhems, Gäsene, Kinds, Kullings, Marks, Redvägs, Vedens, Vilske, Vättle och Ås hd, Västergötland (Almquist, a. a. 1984, s. 31 f.), i Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö och Västerrekarne hd, Södermanland (FrG 2, s. 71), i Glanshammars, Grimstens, Hardemo, Sköllersta och Örebro hd, Närke (SoH 1975, s. 259), i Sunnerbo och Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 79), i Norrbo och Tuhundra hd, Västmanland (SoH 1972, s. 9), i Ölme hd, Värmland (FRL 8:1:6B, f. 93v), i Lysings hd, Östergötland (FrG 3, s. 80), och i Bälinge hd, Uppland (FrG 1, s. 102). Som förläning hade han Torpa sn (nu i Borås) från 1555 och övriga socknar i Vedens hd från senast 1564 till 1565 samt Fristads och Borgstena socknar i samma hd från 1570 (LokF 2, s. 120, och 3, s. 61) och Skövde stad och gäll (8 socknar) 1574 (LokF 2, s. 166, och 3, s. 67). Dog på Hedensö i Näshulta sn, Österrekarne hd, Södermanland, 24.12 1574 (Gen 121: Diarium Gyllencreutzianum) och begravdes i Näshulta kyrka (Vapen och dräkter på svenska gravstenar från äldre Vasatiden, 1926, pl. 7). Vapen: kvadrerad sköld (Vapen och dräkter, pl. 7). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 637 ff. - Gift 1548 med *Ingeborg Jacobsdotter* eller *Ingeborg Krumme*, som dog 19.8 1586, dotter till

befallningsmannen Jacob Krumme och Anna Clemetsdotter (Hogenskild); se ÄSF 1, s. 246.

Barn i angivet äktenskap (X 241, UUB; MRA 1933, s. 123, not 4; SAT 1, s. 119 f. Gen 41, f. 49 v–50, och 42, f. 33 v–34):

Nils Gylta, Dog ogift (SAT 1, s. 120), sannolikt efter faderns död (PHT 1909, s. 24).

Anna Gylta, född 17.8 1550 på Påtorp (Rå-lamb kv. vol. 91, f. 119v,KB), ärvde 1588 efter föräldrarna jord i Frökinds, Gudhems och Ås hd, Västergötland, i Västbo hd, Småland, i Hardemo hd, Närke, och i Tanums hd, Bohuslän, en gård i Falköping och hälften av ett hus i Stockholm (X 241, UUB) och dog 30.8 1603 (H. Rosman, Bjärka-Säby och dess ägare, 2, 1924, s. 73). - Blev gift 18.1 1579 (Rosman, a. a., s. 74 med not 3) med *Nils Nilsson* (Natt och Dag; jfr E 5, s. 390, och SBL 26, s. 413) på Säby i Vists sn, Hanekinds hd, Östergötland (Herrg, s. 165), som sannolikt var född 1554 (Rosman, a. a., s. 53 f.), var härads-hövding i Kinda, Östergötland (LagS 1, s. 277, och 2, s. 93) åtminstone 1579 (Smålands handl. 1579: 2:1, RA) - 13.5 1603 (perg LSB) och enligt obestyrkta 1700-talsuppgifter (SBL) blev hovmästare hos drottning Gunilla 1594 och hos drottning Kristina 1604. Han gifte om sig 10.9 1609 med Erik XIV:s dotter Sigrid, som var änka efter Henrik Tott och dog 24.4 1633, och dog själv 18.4 1613 (ÄSF 1, s. 290). Han innehade jord i Aska (FrG 3 s. 545), Bankekinds (FrG 3, s. 321), Björkekinds (FrG 3, s. 144), Bobergs (FrG 3, s. 402, 409, 412 och 874), Finspånga läns (FrG 3, s. 263 och 744), Göstrings (FrG 3, s. 586, 589, 604 och 658), Hanekinds (FrG 3, s. 294, 303, 309, 638, 803, 878 och 1037), Kinda (FrG 3, s. 470, 477, 479, 638, 691 och 1095), Lysings (FrG 3, s. 573), Skärkinds (FrG 3, s. 193). Vifolka (FrG 3, s. 368, 372, 378 och 382) och Åkerbo (FrG 3, s. 280, 283 och 908) hd, Östergötland, i Aspelands (FrG 4, s. 1190), Konga (FrG 4, s. 469), Mo (FrG 4, s. 823, 827 och 1102), Sevede (FrG 4, s. 222), Sunnerbo (FrG 4, s. 520, 540 f. och 1407), Tjusts (FrG 4, s. 150), Tvetta (FrG 4, s. 767), Vista (FrG 4, s. 815), Västbo (FrG 4, s. 962, 978, 985, 991, 1134 och 1327) och Östra (FrG 4, s. 1447) hd, Småland, i Hölebo (FrG 2, s. 101 och 575), Jönåkers (FrG 2, s. 570), Oppunda (FrG 2, s. 217 och 236), Selebo (FrG 2, s. 417), Åkers (FrG 2, s. 340) och Öknebo

(FrG 1, s. 898) hd, Södermanland, i Långhundra (FrG 1, s. 140), Sjuhundra (FrG 1, s. 156), Sollen-tuna (FrG 1, s. 658), Trögds (FrG 1, s. 635) och Åsunda (FrG 1, s. 826) hd, Uppland, i Barne, Kål-lands och Skånings hd, Västergötland (Almquist, a. a. 1984, s. 110), samt i Hulterstads hd på Öland (FrG 4, s. 371).

Mätta (ej Märta) *Gylta*, född 12.8 1554 på På-torp (Rålamb kv. vol. 91, f.120, KB) och begravd 24.7 1642 i S. Johannes kyrka i Norrköping (ÅSF 1, s. 253). Innehade jord i Aska (FrG 3, s. 535), Bankekinds (FrG 3, s. 318), Björkekinds (FrG 3, s. 138 f. och 906), Bråbo (FrG 3, s. 231, 233 och 976), Göstrings (FrG 3, s. 594), Lösings (FrG 3, s. 224, 631, 676 och 1104), Skärkinds (FrG 3, s. 823). Vifolka (FrG 3, s. 371 f., 378, 380 och 383), Ydre (FrG 3, s. 497 och 993), Åkerbo (FrG 3, s. 282 och 906) och Östkinds (FrG 3, s. 170, 912 och 1140) hd, Östergötland, i Allbo (FrG 4, s. 384, 392 f. och 403), Kinnevalds (FrG 4, s. 424, 428 och 1290), Konga (FrG 4, s. 486), Norra Vedbo (FrG 4, s. 683), Tjusts (FrG 4, s. 138, 158 och 1095) och Västbo (FrG 4, s. 844 och 862) hd, Småland, i Jönåkers (FrG 2, s. 156), Oppunda (FrG 2, s. 207), Rönö (X 241, UUB), Villåttinge (FrG 2, s. 595), Västerrekarne (FrG 2, s. 465 och 705) och Österrekarne (FrG 2, s. 655) hd, Södermanland, i Gäsene och Vedens hd, Västergötland (X 241), och i Ölme hd, Värmland (X 241), en gård i Arboga (X 241) och en tomt i Stockholm (X 241). Vapen: kvadrerad sköld (E 52 och Kanslitjänstemäns ... mottagna skrivelser, vol. 9: Rasmus Ludvigsson, RA). - Gift 21.9 1572 på Påtorp (Gen 121: Calendarium Gyllencreutzianum) med *Jöran Holgersson* eller *Jöran Gera* på Ållonö i Östra Stenby sn, Östkinds hd (Herrg, s. 152 och 382), som studerade i Wittenberg 1539 (Callmer, Sv. studenter i Wittenberg, s. 21)-1544 (E 256c, f. 65 v, UUB) och återkom till Sverige först 1550 (Gillingstam i SBL 17, s. 77), var småsven hos Gustav I åtminstone 1551 (RKB 26:9, f. 14 v.) - 1553 (RKB 31:5, f. 18), häradshövding i Österrekarne 1554 (I.g.2, p.27, KB)-1559 (G1R 29, s.278 och 661) och kungens köksmästare 5.2 1557 (perg. RA), blev friherre 29.6 1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 96; HH 20, s. 165; jfr G. Forsgrén, Bidrag till svenska gref- och friherreskapsens hist., 1885, s. 62), var kungens sekrete råd

1562 (Rålamb Fo1. 195, KB), var häradshövding i Skärkind omkr. 1567 - omkr. 1580 (PHT 1953, s. 63; LagS 1, s. 314, och 2, s. 46), hovmästare hos Karin Månsdotter 17.1 1568 (Autografsaml.: Bengt Gylta, KB), lagman i Västmanland och Dalarna från 12.1 1569 (Kansliets utg. diaries, vol. 6, RA) och ännu 26.1 1569 (SRA 2, s. 293), blev lagman i Östergötland 1569 (Förläningsreg. 1569-70, RA) och avlade rådsed 2.8 1569 (SRA 2, s. 404) Som förlänningar innehade han Kåkindes hd i Västergötland 1557-1560 (LokF 2, s. 166, och 3, s. 65, 246 och 248), Kils, Väse och Ölme hd i Värmland 1561-1567 (LokF 2, s. 186, och 3, s. 70) Östra Stenby sn i Östkinds hd, Östergötland, 1562-1564 och 1568-1575 (LokF 2, s. 332, och 3, s. 26-29), Östra Ryds och Yxnerums socknar i Skärkinds hd, Östergötland, 1566-1588 (LokF 1, s. 344, och 3, s. 27 ff.), Södra Vedbo hds skatte- och kronobönder, Småland, 1566-1570 (LokF 2, s. 54, och 3, s. 50) samt 7 socknar i Södra och 4 i Norra Vedbo 1570-1586 (LokF 2, s. 54, och 3, s. 52). Han skrevs till Ållonö i Östra Stenby sn, Östkinds hd, 1560-1561 och 1569-1586 (Herrg, s. 152 och 382) men till Björkvik i Östra Ryds sn, Skärkinds hd, 1569-1575 (Herrg, s. 152 och 158). Förutom i Skärkinds (FrG. 187) och Östkinds (FrG 3, s. 912) hd innehade han landbohemman i Aska (FrG 3, s. 528, 540 och 543), Bankekinds (FrG 3, s. 323, 328 f. och 1027), Björkekinds (FrG 3, s. 92 och 906), Bobergs (FrG 3, s. 397, 403, 405 och 411), Bråbo (FrG 3, s. 93, 233 och 951), Fin-spånga läns (FrG 3, s. 249 och 270), Göstrings (FrG 3, s. 601), Hanekinds (FrG 3, s. 93, 294 och 816), Kinda (FrG 3, s. 471), Lysings (FrG 3, s. 569), Valkebo (FrG 3, s. 428), Vifolka (FrG 3, s. 93 och 375), Ydre (FrG 3, s. 993) och Åkerbo (FrG 3, s. 278, 282 och 905) hd, Östergötland, i Daga (FrG 2, s. 78 och 355), Oppunda (FrG 2, s. 78, 206 och 222), Rönö (FrG 2, s. 78, 126 och 129), Selebo (FrG 2, s. 383 och 532), Villåttinge (FrG 2, s. 595), Västerrekarne (FrG 2, s. 320) och Österrekarne (FrG 2, s. 287) hd, Södermanland, i Allbo (FrG 4, s. 384 och 392), Kinnevalds (FrG 4, s. 424, 428 och 1290), Konga (FrG 4, s. 491 f.), Norra Vedbo (FrG 4, s. 672 och 1678), Norrvidinge (FrG 4, s. 449), Sunnerbo (FrG 4, s. 518, 548 och 559), Södra Vedbo (FrG 4, s. 1587, Tjusts (FrG 4, s. 158), Tve-ta (FrG 4, s. 762 och 771), Uppvidinge (FrG 4, s

643), Västbo (FrG 4, s. 942, 983 och 986), Västra (FrG 4, s. 844, 860 och 862) och Östbo (FrG 4, s. 897) hd, Småland, i Ale, Kullings, Sävedals och Vedens hd, Västergötland (Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1576-77, 1984, s. 75) samt i Örebro hd, Närke (SoH 1975, s. 264). - 28.11 1601 fick Mätta Gylta morgongåva av *Sven Månsson* (Somme) på Västerby (nu Västerbyholm) i S:t Johannes sn, Lösings hd (nu Norrköping), somvar hovjunkare hos JOhen III 1579 och 1583-85, ryttmästare vid Östgöta ryttare 1586-90 och hovmästare hos hertig Johans gemål Maria Elisabet 1613-14 samt dog 1623; han innehade jord i Bankekinds, Björkekinds, Bråbo, Gös-trings, Hammarkinds, Kinda, Lösings, Vifolka och Östkinds hd samt Östgöta bergslag, Östergötland, i Jönåkers, Oppunda och Västerrekarne hd, Södermanland, i Kils, Väse och Ölme hd, Värmland, i Norrvidinge, Sunnerbo, Västbo och Östra hd, Småland, i Kinds hd, Västergötland, i Sköllersta hd, Närke, i Åkerbo hd, Västmanland, och i Seminghundra hd, Uppland (ÄSF 1. s. 252 f.).

Brita Gylta, född 5.3 1560 på Påtorp (Rålamb kv. vol. 91, f. 120v, KB). Innehade jord i Oppunda (FrG 2, s. 237) och Österrekarne (FrG 2, s. 284, 307 och 581) hd samt en gård i Torshälla (X 241, UUB), Södermanland, i Bälinge (FrG 1, s. 308) och Vallentuna (FrG 1, s. 910), Uppland, samt i Konga hd, Småland (FrG 4, s. 486). Uppgiften (Marks von Würtenbergs genealogier, RHA), att hon skulle ha blivit hovmästarinna hos drottning Maria Eleonora 1628, har ej kunnat verifieras. Hon levde ännu 30.6 1645 (Ericssbergsarkivets autografsaml.), och arvskifte efter henne förrättades 1646 (R, s. 247). Släktens sista medlem. Vapen: kvadrerad sköld (E 434 och 641, RA). - Kallas 1584 "fästemo" (BFH 5, s. 288) av ryttmästaren *Knut Jönsson* (Kurck; jfr R, s. 247, E 4, s. 338, och SBL 21, s. 696) på Laukko i Vesilaks sn, Övre Satakunda, som gifte sig med henne på Påtorp 21.1 1588 (PHT 1913, s. 164), genom äktenskapet kom i besittning av hennes moderne-gods Hedensö i Näshulta sn, Österrekarne hd, Södermanland (Herrg, s. 111; jfr S. Hedar, En Sörmlandsbygd och dess inbyggare, 1965, s. 60), blev häradshövding i Övre Satakunda 1593 (HKR 15, f.) och dog 1597 eller före 28.6 1598 (R,

s. 247).

Per Gylta, född 13.9 1561 på Påtorp (Rålamb kv.vol. 91, f. 123v, KB), dog där 12.11 1580 (Biographica, litt. G, vol. 34, RA) eller 27.11 1580 (Gen 24) och begravdes i Fristads kyrka, Vedens hd, Västergötland (VFT VI:7, s. 131). Släktens siste manlige medlem.

Kerstin Gylta, född 8.3 1563 på Påtorp (Rålamb kv. vol. 91, f.121 KB), ärvde 1588 efter föräldrarna jord i Daga, Oppunda, Rönö och Västerrekarne hd, Södermanland, samt i Gudhems, Gäsene, Vedens och Ås hd, Västergötland (X 241, UUB), dog 1606 (Calendaria Caroli IX, 1903, s. 145) och begravdes i Riddarholmskyrkan, Stockholm (SvK: Stockholm, 2, 1927, s. 649). - Gift efter 1588 (SoH 1955 s. 201, not 42) med *Johan Gabriellsson* eller *Johan Ochsenstern* (SBL 28, s. 470; E 5, s. 591), född 1557 (Sveriges kyrkor, Stockholm, 2, s. 649). Han inskrevs vid Rostocks universitet 1578 (C. Callmer, Svenska studenter i Rostock, 1988 s. 26), blev hovjunkare hos hertig Karl 1584 (Tham, Axel Oxenstierna, s. 40), befallningsman i Östergötland 1598 (Ahnlund i PHT 1913, s. 171) och riksråd 1605 (Edén, Den svenska centralregeringens utveckling till kollegial organisation, s. 19) samt dog 4.10 (Marks von Würtenbergs genealogier) 1607 (Calendaria Caroli IX, s. 152; SvK: Stockholm, 2, s. 649). Hans sätesgård var länge Lindö vid Norrköping men senare det av honom grundade Kåreholm i Östra Ny (nu Rönö), Björkekinds hd, Östergötland (Herrg, s. 150, 154 och 417). I övrigt innehade han jord i Kinnevalds (FrG 4, s. 417 och 436), Konga (FrG 4, s. 483), Norra Vedbo (FrG 4, s. 671. 678 ff., 691, 1175 och 1347), Södra Vedbo (FrG 4, s. 720, 722, 730, 1511 och 1540), Tjusts (FrG 4, s. 137 och 1343), Tveta (FrG 4, s. 766), Västbo (FrG 4. s. 946, 963, 973, 982 f., 986, 1113 och 1319) och Östra (FrG 4, s. 599) hd, Småland, i Björkekinds (FrG 3, s. 156 och 870), Hanekinds (FrG 3, s. 817), Lösings (FrG 3, s. 218 ff. och 896), Vifolka (FrG 3, s. 367 och 383), Åkerbo (FrG 3, s. 281) och Östkinds (FrG 3, s. 173) hd, Östergötland, i Daga (FrG 2, s. 356), Jönåkers (FrG 2, s. 154 och 316), Svartlösa (FrG 1, s. 729) och Österrekarne (Svenska donationskontorets arkiv F I a: 107, RA) hd, Södermanland, samt i Tuhundra hd, Västmanland (Svenska donationskontorets

arkiv F I a: 107).

Jacob Gylta, född 2.3 1566 (Rålamb kv. vol. 91, f. 121v, KB), död 5.4 1574 och begravd i Näshulta kyrka, Österrekarne hd, Södermanland (Vapen och dräkter, pl. 9).

Ingierd Gylta, född 9.2 1569 på Hedensö (Rålamb kv. vol. 91, f. 122, KB). Ärvde efter föräldrarna 1588 den förutnämnda sätesgården Påtorp (jfr Herrg, s. 315) och jord i Gäsene hd, Västergötland (X 241, UUB). Dog mellan 1625 och 1642 (Ericssbergsarkivets autografsaml.). Vapen: kvadrerad sköld (d:o) - Gift från mellan 1588 (X 241) och 1594 (Herrg, s. 315) med *Åke Åkesson* (Soop; jfr E 7, s. 366), som var född 2.1 1564 (Marks von Würtenbergs genealogier, RHA), var häradshövding i Konga hd i Småland (LagS 1, s. 342, och 2, s. 122) 1593 (HKR 15, f. 18 v.) - 1594 (Sandbergska saml. Ä 6720, KA) och dog 21.5 1617 (E 7, s. 366, tydligen efter gravstenen i Fristads kyrka, där nu endast dödsåret är läsbart enligt N. F. Beerståhl i VFT VI:7, 1969, s. 132). Han skrevs länge till hennes sätesgård Påtorp (Herrg, s. 315 och 431) men flyttade senast 1610 till sitt arv Lindö i Kärrbo sn, Siende hd, Västmanland (Herrg, s. 32 och 431). Han innehade även jord i Allbo (FrG 4, s. 383, 385 och 402), Konga (FrG 4, s. 486), Sevede (FrG 4, s. 221), Södra Vedbo (FrG 4, s. 730), Västra (FrG 4, s. 1259) och Östra (FrG 4, s. 599) hd, Småland, i Bobergs (FrG 3, s. 406) och Vifolka (FrG 3, s. 378) hd, Östergötland, samt i Daga (FrG 2, s. 356) och Rönö (FrG 2, s. 129 f.) hd, Södermanland. - En uppgift i en dubiös handling (Nytt och gammalt 1768, s. 467), att kyrkoherden i (Västra) Ed, Småland, prosten Bothvidus Gothovius, skulle ha varit gift med ”Ingre Gylta”, har föranlett Linköpings stifts herdaminne, 4:1 (1920), s. 26, att identifiera Ingierd Gylta med Ingrid Bengtsdotter, herr Bothvidus i 1636 års dödbok nämnda svärmor (den svårlästa texten tolkad av förste arkivarien Sven Malmberg, Vadstena).

Ingeborg Gylta ärvde efter föräldrarna sätesgården Simonstorp i Grolanda sn, Frökinds hd, Västergötland (Herrg, s. 289 och 386) och innehade även jord i Aska (FrG 3, s. 531 och 1045), Valkebo (FrG 3, s. 428) och Vifolka (FrG 3, s. 373 och 740) hd, Östergötland, i Frökinds och Gäsene hd, Västergötland, i Västbo hd, Småland, och

i Rönö hd, Södermanland, samt hälften av ett hus i Stockholm (S. 46 och X.241, UUB), varjämte hon från kronan köpte jord i Gudhems, Gäsene, Kinne, Kullings, Skånings och Vedens hd, Västergötland (Köpegodskontorets arkiv F VI: 171, RA). Levde ännu 30.11 1642 men var död 28.6 1645 (Ericssbergsarkivets autografsaml., RA). Vapen: kvadrerad sköld (E 4341 och Ericssbergsarkivets autografsaml.). - Fick Hjälmåter i Medelplana sn, Kinne hd, Västergötland, som morgongåva 1.9 1607 (avskr. i Peringskiölds Ättebok, RHA) av kammarjunkaren hos hertig Johan *Harald Eriksson* (Roos af Hjelmsäter; jfr E 6, s. 409) på Hjälmåter (Herrg, s. 267), som dog 23.8 1635 (Marks von Würtenbergs genealogier, RHA).

Ytterligare två *Per* (PHT 1909, s. 24; Gen 41, f. 49 v, och 42, f. 34), tydligen döda unga.

Ytterligare två *Jacob* (PHT 1909, s. 24; Gen 41, f. 50, och 42, f. 34), tydligen döda unga.

Ytterligare en *Anna* (PHT 1909, s. 24; Gen 41, f. 50, och 42, f. 33 v), tydligen död ung.

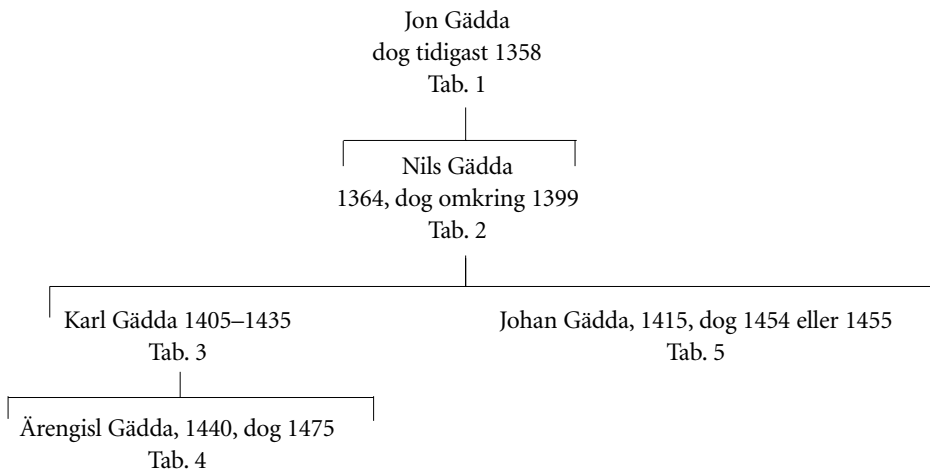
Malin (PHT 1909, s. 24; Gen 41, f. 50, och 42, f. 33 v), tydligen död ung.

Märta (PHT 1909, s. 24; Gen 41, f. 50, och 42, f. 33 v), tydligen död ung.

Gädda

URSPRUNGLIGEN LÅGFRÄLSE SMÅLÄNSK SLÄKT, känd sedan 1300-talets senare hälft och utdöd 1508. Den förde ett s.k. talande vapen (jfr L. F. Låffler i PHT 1903, s. 80, och 1904, s. 11 ff.), en guld-gädda i blått fält (PHT 1951, s. 1 och 45). Efter släktnamnet uppkallades senast 1455 släktens sista generationers sätesgård Gäddeholm (tidigare Ed enligt A. - C. Mattisson, Medeltida nordiska borg- och sätesgårdsnamn på -holm, 1986, s. 64, och från 1700-talet Tureholm) i Trosa sn, Hölebo hd, Södermanland. Bland denna släkts ättlingar via kvinnoled var riksföreståndaren Sten Sture den yngre, hans antagonist ärkebiskop Gustaf Trolle och rikskanslern Axel Oxenstierna.

Litteratur: G. Carlsson, Ätten Gädda i Gäddeholm (PHT 1951); H Gillingstam i SBL 17 (1967–69), s. 650.

TAB. 1

Jon Gädda. Levde 1358 i Norra Vedbo, Småland (DS 6018). Möjligen identisk med en i Östbo hd, Småland, 1365 (DS 7190) nämnd person med samma namn.

Barn (PHT 1951, s. 2 med noterna 2 och 4):

Nils Gädda, 1364, dog omkring 1399, riddare, häradshövding. Se tab 2.

Bengta Jonsdotter (SMP 1, sp. 286). Dog tidigast 1399 (RPB 3045) och var då gift med *Ärengisl Bengtsson* (3 sjöblad; Raneke, s. 436; SMP 1, sp. 278), som troligen gift sig med henne senast 1382 (RPB 1724), kan beläggas i livet 1378 (RPB 1370)

- 1413 (SD 1777) och innehade jord i Göstrings hd, Östergötland (RPB 1724) samt i Norra (RPB 3045) och Södra (RPB 1724) Vedbo hd, Småland.

- Son till dem var *Jon Gädda* eller *Johan Ärengislesson kallad Gädda* i Sjöryd i Flisby sn. Södra Vedbo hd, Småland (perg 24.6 1421, RA), som hade sin mödernesläkts släktnamn men samma vapen som sin far och dog barnlös mellan 29.6 1421 och 19.1 1433 (perg, RA). Hans änka Elin Henriksdotter (Snakenborg; Raneke, s. 768) gifte om sig med Peder Johansson (Bååt; E 1, s. 697; jfr K. H. Karlsson i HT 1886, s. 85 f.). Om Jon Gäd-das syster Katarina Erengisladotters ättlingar se H. Gillingstam, Ätten Siöblads medeltida släktförbindelser och äldsta historia (1949), 16 f. och 45.

TAB. 2

Nils Gädda (son till Jon Gädda, tab 1). Tidigast nämnd 1364 (DS 7051). Blev riddare senast 1370 (RPB 940; jfr PHT 1951, s. 6, not 1) och härads-hövding i Hölebo hd, Södermanland, något av åren 1382–1385 (PHT 1951, s. 5, not 7; jfr LagS 1, s. 108, och 2, s. 53). Innehade jord i Norra Vedbo (PHT 1951, s. 2 med not 5) samt i Uppvidinge och Östra hd (PHT 1951, s. 3, not 2), Småland, i Göstrings hd, Östergötland (RPB 2065, 2196 och 3016) samt i Hölebo (RPB 3077; PHT 1951, s. 5, not 4; Mattisson, a. a., s. 63), Jönåkers (perg 12.7 1381, UUB), Rönö (perg 17.3 1383, RA; RPB 940; DS X 185; PHT 1951, s. 5 med noterna 2 och 3), Västerrekarne (PHT 1951, s. 5 med not 3) och Österrekarne (RPB 940) hd, Södermanland. Dog mellan 1.9 1398 och 12.3 1400 (PHT 1951, s. 6). Vapen: gyllene gädda i blått fält (PHT 1951, s. 1 och 45). - Gift sannolikt senast 1370 med *Kristina Magnusdotter*, som levde ännu 1383 och var dotter till Magnus Ingevaldsson (Hammerstaätten) och Ingrid Eringisladotter (Barun) enligt ÅSF 1, s. 239.

Söner (PHT 1951, s. 7, not 1; perg 12.3 1421, RA; P. Sjögren, Släkten Trolles historia, s. 124):

Karl Gädda, 1405–1435, riksråd, häradshövding. Se tab 3.

Johan Gädda, 1415, dog 1454 eller 1455, rid-dare, riksråd, häradshövding. Se tab 5.

TAB. 3

Karl Gädda (son till Nils Gädda, tab 2). Tidigast nämnd 1405 (SD 624). Blev något av åren 1405 (PHT 1951, s. 7, not 2) - 1416 (SD 2229–2230; jfr LagS 1, s. 108, och 2, s. 53) häradshövding i Hölebo hd, Södermanland, vilket han var ännu 8.12 1423 (Vreta gårdsarkiv, RA), och senast 29.5 1423 (perg, RA) häradshövding i Övre (ej Yttre) Tör (senare kallad Svartlösa hd), vilket han var ännu 7.11 1433 (perg, RA; jfr RA:s medeltida fotostat-samling: häfte 47, f. 5v, 6v och 7v, samt LagS 1, s. 47, not 3, och 50, samt 2, s. 53), samt riksråd 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21–27). Innehade jord i Hölebo (SMR 1383) och Oppunda (SD 1151) hd, Södermanland, i staden Arboga i Västman-

land (perg 1496 utan datum, RA; jfr E. Klintskog i Hembygdsföreningen Arboga Minne, Årsbok 1978, s.48) samt i Norra Vedbo hd, Småland (PHT 1951, s. 2, not 4). Dog troligen något av åren 1435–1441 (PHT 1951, s. 8 f.). Vapen: gäd-da (SD 624, 2230 och 2486). - Gift (perg 30.5 1426) senast i början av 1410-talet (PHT 1951, s. 7) med *en till namnet okänd dotter* (PHT 1951, s. 7, not 5) till riddaren och häradshövdingen (LagS 1, s. 99 f., och 2, s. 143) Karl Öra (Raneke, s. 751), även kallad Karl Karlsson, och hans hus-tru Cecilia Staffansdotter (Stangenberg; SMP 1, sp. 546, Raneke 3:234).

Barn (ppr 10.12 1455, RA):

Ingrid Karlsdotter. Hennes sätesgård var Broby i Å sn, Björkekinds hd, Östergötland (perg 25.1 1481, RA). Innehade också annan jord i Björke-kinds (perg 30.5 1426, 14.10 1442 och 1468 utan datum, UUB) samt i Bankekinds (perg 14.10 1480, RA), Bobergs (perg 1468 utan datum, UUB, och 14.10 1480, RA), Bråbo (perg 1468 utan datum, UUB), Hammarkinds (perg 1468 utan datum, UUB), Hanekinds (perg 1468 utan datum, UUB, och 16.3 1477, RA), Lösings (perg 1468 utan datum, UUB), Vifolka (perg 1468 utan datum, UUB) och Åkerbo (perg 1468 utan datum, UUB, och 14.10 1480, RA) hd, Östergöt-land, i Jönåkers (ppr 10.12 1455, RA; perg 1468 utan datum, UUB) och Rönö (perg 19.5 1453 och 23.10 1455, RA, samt 1468 utan datum, UUB) hd, Södermanland, i Norra Vedbo hd, Småland (ppr 10.12 1455, RA; perg 1468 utan datum, UUB), och i Viste hd, Västergötland (ppr 10.12 1455, RA; perg 1468 utan datum, UUB). Dog mellan 25.1 och 10.8 1481 (perg, RA). Fick 30.5 1426 (perg, UUB) morgongåva av *Bengt Kö-nigsmark* (SBL 21, s. 776; Raneke, s. 83), som var fogde i Kalmar åtminstone 1415–1423 (Fritz, 2, s. 94, not 18; DMS 4:1, s. 20), innehade jord i Väs-tergötland och i Aska hd, Östergötland (DDal 968), i Norra Vedbo hd, Småland (perg 8.2 1424) och i Svartlösa hd, Södermanland (SD 1410), 1418 (SD 2533) givit morgongåva till Märta Tordsdotter (Bonde; E 1, s. 514; Raneke, s. 552), som levde ännu 1421 (DDal 968), och själv levde ännu 1431 (perg utan datum, RA). - Ingrid Karlsdotter var 14.10 1442 (perg, UUB) omgift med *Lage Dus*, som senast 1438 (SMR 764 och

765) inflyttat från Jylland och trätt i tjänst hos Nils Stensson (Natt och Dag; E 5, s. 388; SBL 26, s. 433 ff.), var häradshövding i Björkekinds hd, Östergötland (LagS 1, s. 307, och 2, s. 37) åtminstone 3.7 1452 (perg, UUB) – 1454 (K. G. Westman, Aktsamling till kungsåreinstitutets historia, 1920, s. 16) och var död möjligen redan 1455 (PHT 1951, s. 15, not 2) och säkert 24.6 1476 (perg, UUB). Om Ingrid Karlsdotters dött-rar se PHT 1951, s. 50.

Nils Gädda. Nämnas tidigast 1440 (SMR 1151). Blev riddare mellan 18.1 1445 (perg, RA) och 6.5 1450 (perg, UUB), alltså tydligen vid Karl Knutssons kröning, antingen i Uppsala 29.6 1448 eller i Trondheim 20.11 1449. Var häradshövding i Hölebo hd, Södermanland, från mellan 18.6 1449 (perg, RA) och 6.5 1450 till åtminstone 25.10 1452 (perg, UUB; jfr PHT 1951, s. 13, not 4, och LagS 1, s. 108, och 2, s. 53). Innehade jord i Jönåkers hd, Södermanland, i Norra Vedbo hd, Småland, och i Västergötland (ppr 10.12 1455, RA) samt i Rönö hd, Södermanland (perg 19.5 1453 och 23.10 1455, RA). Dog sannolikt mellan 23.10 och 10.12 1455 (PHT 1951, s. 13, not 5). Vapen: gädda (perg 14.3 och 19.5 1453, RA).

Ärengisl Gädda, 1440, dog 1475, riksråd, riddare. Se tab 4.

Staffan Gädda. Nämnas i livet endast 18.5 1451 (perg, Skoklostersaml., RA). Innehade jord i Jönåkers (perg 18.5 1451, Skoklostersaml. och B 2: Avskrifter Tidösam., f. 12v, RA) och Västerrekarne (PHT 1951, s. 14) hd, Södermanland. Dog sannolikt senast 1453 (PHT 1951, s. 13, not 6).

TAB. 4

Ärengisl Gädda (son till Karl Gädda, tab 3). Nämnas tidigast 1440 (SMR 1197) och som riksråd från 10.3 1457 (perg, RA) och ännu 1474 (Lundholm, Sten Sture, s. 234). Blev riddare mellan 15.3 1457 (perg, RA) och 2.6 1458 (vidimation perg 24.4 utan år, RA) och torde alltså ha dubbats vid Kristian I:s kröning i Uppsala 3.7 1457. Var häradshövding i Hölebo hd, Södermanland, åtminstone 10.5 eller 20.9 1458 – 3.2 1468 (perg, RA; jfr LagS 1, s. 108, och 2, s. 53). Hans sätesgård var Gäddeholm (nu Tureholm) i

Trosa sn, Hölebo hd, Södermanland (RepD 2, nr 1918 och 2164; perg 1468 utan datum, UUB, och 28.5 1475, RA; ppr 22.7 1475, RA; jfr Mattisson, a. a., s. 64). Innehade även annan jord i Hölebo (D 4, RA) samt i Jönåkers (ppr 22.7 1475, RA), Oppunda (perg 16.10 1458, RA), Rönö (perg 19.5 1453, 23.10 1459 och 14.8 1473, RA) och Västerrekarne (perg 14.8 1473 och 1489 efter 14.6, RA) hd, Södermanland, i Aska (perg 2.6 1458 och B 19 a, nr 229, RA; RA:s fotostatkopia av perg 6.6 1467 på Krapperup), Göstrings (perg 2.6 1458 samt 25.4 och 28.5 1475, RA) och Lysings (perg 2.6 1458 och 28.5 1475) hd, Östergötland, och i Trögds hd, Uppland (DIGA 2, s. 110). Dog mellan 22.7 1475 och 7.9 1475, (PHT 1951, s. 15, not 5). Vapen: gädda (perg 18.5 1463, 3.10 1465 och 6.7 1466, RA). - Gifte sig något av åren 1454–1459 med *Birgitta Ärengisladotter*, som dog senast 1465 och var dotter till hans brylling riddaren, riksrådet och lagmannen Ärengisl Nilsson (Hammerstaätten) och Märta Håkansdotter (björnram) enligt ÄSF 1, s. 238. – Gifte om sig senast 6.7 1466 (PHT 1951, s. 16, not 5) med *Bengta Simonsdotter*, som innehade jord i Jönåkers hd, Södermanland (perg 26.8 1476, RA), dog något av åren 1491–1504, var dotter till riddaren och riksrådet Simon Körning och Beata Albrechtsdotter (Bydelsbach) samt gifte om sig något av åren 1476–1486 med riksrådet Jöran Åkesson (Tott), död tidigast 1486, enligt ÄSF 1, s. 284. Hennes sätesgård var Gäddeholm ännu 31.5 1491 (perg, RA).

Barn (HH 1, s. 3 f.; *Chronicon genealogicum*, s. 18):

1. *Marta Ärengisladotter.* Innehade jord i Aska och Dals hd, Östergötland, i Vista hd, Småland, i Västerrekarne hd, Södermanland, i Tuhundra hd, Västmanland, och i Trögds hd, Upplands, valde gravplats i Vadstena kloster och levde ännu 7.9 1475 (perg, RA) men dog samma år (PHT 1951, s. 16, not 2). - Hon var då gift med sin styvmors senare makes bror *Bengt Åkesson* (Tott), som var född omkr. 1449 och slottsfogde på Varberg 1477. Övertog omkr. 1480 sin mors efterlämnade län Halmstads och Årstads hd i Halland och reste 1488 på pilgrimsresa till Jerusalem, där han blev dubbad till riddare mellan 22.9 1487 och 25.1 1491. Hans sätesgård var 1477 Hjuleberg i Abilds

sn, Årstads härd, Halland, men 1497 Nygård, sannolikt i Mölltorps sn, Vadsbo hd, Västergötland. Han innehade även annan jord i Halmstads och Årstads hd, Halland, i Österrekarne hd, Södermanland, och i Frösåkers hd, Uppland, varjämte han till 1495 förvaltade sin farbror Laurens Axelssons barns danska gods och till 1500 sin systerdotter Iliana Tordsdotters (Bonde) skånska gods. Han dog 1500 efter att något av åren 1481–1489 ha gift om sig med Karin Turessdotter (Svarte Skåning). Se ÄSF 1, s. 264 och 285 f.

1. *Iliana Ärengisladotter*. Dog ogift i pesten och begravdes i Vreta kloster (HH 1, s. 4) något av åren 1465 (PHT 1951, s. 16, not 1) – 1475 (PHT 1951, s. 16, not 6).

2. *Karl Gädde*. Dog ung något av åren 1475–1486 (PHT 1951, s. 16 med not 7.)

2. *Iliana Ärengisladotter*. Född tidigast 1465 (PHT 1951, s. 16) och dog 1495 senast 12.10 (BSH 4, nr 130). - Gift tidigast 1486 (HH 31, s. 233) med *Svante Nilsson* (Sture; E 5, s. 403. Raneke, s. 2 f.). Han nämnes tidigast 5.4 1477 (perg, RA), förekommer i rådsretsen från 1480 men kan ej beläggas som riksråd, förrän 1482 (Lundholm, Sten Sture, s. 235), var hövitsman på Örebro från 1484 (Wiktorsson, Örebro historia, s. 19) till 1498 (Lundholm, a. a., s. 176) och 1502–1503 (Wiktorsson, a. a., s. 19 f.), blev riddare mellan 30.10 1497 (SStadsB 2:3, s. 339) och 29.11 1497 (ST3, s. 464), varför han torde ha dubbats vid kung Hans' kröning i Stockholms Storkyrka 26.11 1497. Nämnes som marsk 1.12 1497 (ST 3, s. 465) - 1503 (FMU 4994) och som hövitsman på Älvsborg 11.10 1498 (perg, RA) och på Stegeborg 1499 (FMU 4852) - 1503 (BSH 4, nr 234). Valdes till riksföreståndare sannolikt 28.1 1504 (BSH 5, inl., s. 12). Hans sätesgård var Eksjö (bl a DN 16, nr 327, och BSH 5, nr 374) i Vallsjö sn, Västra hd, Småland, och han innehade även annan jord i Västra hd (perg 3.2 1495 och 29.5 1499, RA), i Handbörds och Östra hd, Småland (DMS 4:2, s. 44 och 132), i Kinds, Kinne och Vartofta hd, Västergötland (perg 1490 utan datum, RA), i Hölebo hd, Södermanland (Mattisson, a. a., s. 69), samt i Lyhundra (DMS 1:5, s. 71), Långhundra (DN 16, nr 327) och Sjuhundra (DMS 1:5, s. 110 f., 113, 115 och 117) hd, Uppland, och dog 31.12 1511 eller 2.1 1512 (R. Stensson, Peder Jakobsson Sun-

naväder, 1947, s. 137, not 6; jfr G. Carlsson, d:o, 1949, s. 40, not 3) efter att ha gift om sig 1504 (SRS 3:1, s. 85) med Mette Iversdotter (Dyre; jfr SBL 25, s. 434).

2. *Nils Gädde*. Nämnes tidigast 1486 (HH 31, s. 233) och blev riddare mellan 12.1 1494 (perg, RA) och 1504 (ST 3, s. 495), möjligen vid unionskungen Hans' kröning i Stockholm 1497, ehuru han länge vistades i Danmark och Tyskland (PHT 1951, s. 18 med not 2). Var danskarnas hövitsman på Kalmar slott 1504 (perg 12.10 1504, LSB; jfr ST 3, s. 495) - 1505 (PHT 1951, s. 26) och på Lyckå slott i Blekinge 1507 (HSH 20, s. 98 och 105). Uppgav som sin sätesgård föräldrarnas f.d. sätesgård Gäddeholm även sedan han gått i landsflykt och innehade jord i Södra Åsbo hd, Skåne (RepD 2, nr 10674) och Trögds hd, Uppland (PHT 1951, s. 18, not 3). Dog i Stralsund tidigast 21.8 1508 (PHT 1951, s. 32), sannolikt av syfilis (PHT 1951, s. 22, 27 och 31 ff.; jfr PHT 1994, s. 77), varigenom släkten dog ut. Vapen: gädde (TSig E IV:2; Sturearkivet nr 632 a, RA; B. E. Hildebrands saml. till SD, vol. 6: 12.10 1504, VHAA:s dep. i RA). - Trolovad (Chronicon genealogicum, s. 18), troligen 1505 (PHT 1951, s. 25, not 1) med Kristina Nilsson (Gyllenstierna; E 3, s. 357; Raneke, s. 539), född enligt obestyrkt uppgift 1494 och död 5.1 1559, dotter till riksrådet Nils Eriksson (Gyllenstierna) och Sigrid Eskildsdotter (Banér) samt gift 16.11 1511 med Nils Gädde:s systerson riksföreståndaren Sten Sture d. y., som dog 3.2 1520, samt 11.8 1527 med riksrådet Johan Tursson (Tre rosor), som dog 1556, enligt SBL 17, s. 599.

TAB. 5

Johan Gädde (son till Nils Gädde, tab 2). Tidigast nämnd 1415 (SD 2044). Var häradshövding i Lösings hd, Östergötland (jfr LagS 2, s. 53), från något av åren 1421 (LagS 1, s. 310) – 1433 (perg 13.1 1433, RA) till något av åren 1434 (SMR 159 och 161) – 1445 (PHT 1966, s. 77). Blev senast 1435 (ST 3, s. 130 och 134) riksråd, vilket han var ännu 1453 (Hadorphius, Några gamla stadgar, s. 52), och mellan 28.4 1448 (perg, RA) och 28.3 1449 (perg, Skoklostersaml., RA) riddare, tydli-

gen dubbad vid Karl Knutssons kröning i Uppsala 29.6 1448. Hans sätesgård var Fällnäs i Sorunda sn, Sotholms hd, Södermanland (PHT 1951, s. 9 f.). Han innehade också jord i Konga (Sjögren, Släkten Trolles historia, s. 125, not 2.) samt Norra (perg 19.1 1433, RA) och Södra (DN 16, nr 134; perg 6.1 1454, RA) Vedbohd, Småland, i Björkekinds hd, Östergötland (SMR 1151–1152), samt Trögds hd, Uppland, och i Örebro hd, Närke (DN 16, nr 134). Dog mellan 20.8 1454 (perg, RA) och 10.4 1455 (ppr, RA). Vapen: gädda (perg 18.2 1436 och 5.1 1444, RA). - Gift senast 22.3 1422 (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 91 med not 509) med *Katarina Eriksdotter*, som torde ha dött senast 1424 (Gillingstam, a. a., s. 92 med not 512), dotter till riddaren Erik Stensson (Bielke. E 1, s. 357; Raneke, s. 11 f.) och Birgitta Magnusdotter (Porse. SBL 29, s. 412. Raneke, s. 438). - Han gifte om sig sannolikt före 1420-talets slut (PHT 1951, s. 10) med *Elin* (PHT 1951, s. 10, not 5), dotter till den skånske riddaren Axel Brade (DAA 1888, s. 99; Raneke, s. 27), vars änka hette Holgerd Holgersdotter (Krognos; De ældste danske Archivregistraturer, 4, 1885, s. 362; jfr DAA 1893, s. 273). - Efter att ha blivit änkring även efter Elin Axelsdotter gifte Johan Gädde om sig senast 1441 (SMR 1338) med *Katarina Bengtsdotter* (DN 16, nr 159), som levde ännu 10.4 1454 och då bodde i Lumbra, Tystberga sn, Rönö hd, Södermanland (ppr, RA). Hon förde släkten Königsmarks vapen (perg 10.3 1447, RA) och var alltså dotter (jfr HH 31, s. 233, och Sjögren, a.a., s. 124) till sin makes brorsdotter Ingrid Karlsdotters (Gädde) make Bengt Königsmark i dennes föregående äktenskap med Märta Tordsdotter (Bonde; jfr ovan, tab 3).

Döttrar (ppr 7.10 1447 och 10.4 1455, RA; perg 10.2 1486, Skoklostersaml., RA; HH 31, s. 87, 233, 243 och 252):

2. *Anna Johansdotter* (ppr 7.10 1447; jfr SMP 1, sp. 99). Dog senast 1455 (PHT 1951, s. 10, not 8). - Hon är sannolikt identisk med den dotter till Johan Gädde och Elin Axelsdotter som blev gift (Gen 23 c, f. 15 v, och Gen 23 d, f. 2) med *Gregers Mattsson* (Lillie; SBL 23, s. 64 ff.; E 4, s. 664, Raneke, s. 474, och SMP 2, sp. 300 f.). Han nämnes tidigast 1440 (SMR 1187 och 1273) och blev riddare mellan 31.12 1440 (SMR 1273) och 15.6

1442 (perg, RA), varför han torde ha dubbats vid kung Kristofers kröning i Uppsala domkyrka 14.9 1441, då 76 personer blev riddare (Vadstendiarier, ed. Gejrot, 1996, s. 230 f.). Senare var han hövitsman på Raseborg från något av åren 1448 (FMU 2759) - 1450 (FMU 2840) till 1452 (FMU 2906 och 2911), blev riksråd senast 1450 (Småstycken på forn svenska, 2, 1900-1916, s. 136) samt var hövitsman på Rumlaborg 1455 (Styffe, s. 215 med not 1), lagman i Västmanland och Dalarna från något av åren 1473 (DDal, nr 875-876) - 1478 (DDal, nr 268) till mellan 16.10 1488 (FMU 4208) och 4.1 1490 (perg, RA), hövitsman på Stegeborg från 3.9 1487 (perg, RA) till 1492 (Styffe, s. 263) och lagman i Uppland 1490-1494 (Upplands lagmansdombok 1490-1494, ed. K. H. Karlsson, s. 5, 91 och 101). Hans sätesgård var Tyresö i Sotholms hd, Södermanland (perg 18.5 1463, RA, och 28.11 1478, UUB), och han innehade också jord i Selebo hd i samma landskap (perg 18.5 1463), i Färentuna hd, Uppland (DMS, 1:7, s. 163), i Gräsgårds hd på Öland (DMS 4:3, s. 322), i Siende hd, Västmanland, i Konga hd, Småland, i Tönnersjö hd, Halland, samt i Gärds, Skytts, Norra och Södra Åsbo och Västra och Östra Göinge hd, Skåne (DN 16, nr 334). Han dog 24.3 1494 efter att kort efter 12.6 1455 ha gift om sig med Ramborg Gustafsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö), som dog 13.11 1492, enligt ÄSF 1, s. 193.

3. *Kristina Johansdotter* (HH 31, s. 87). Dog före 1466 (Sjögren, a. a., s. 126 med not 5). - Blev gift omkring 1460 (Sjögren, a. a., s. 120 med not 9) med *Arvid Trolle* (SMP 1, sp. 168; E 8, s. 371; Raneke, s. 412), som var född omkr. 1440 (Sjögren, s. 119 med not 8), tidigast nämnes 1456 (d:o), senast 1463 (d:o, s. 160) blev riksråd, vilket han var ännu 10.3 1501 (perg, RA), något av åren 1468-1470 (Sjögren, s. 195 med not 1) blev häradshövding i Jönåkers hd, Södermanland, vilket han var till något av åren 1486 (d:o, s. 195 med not 2; jfr LagS 1, s. 104, och 2, s. 135) - 1492 (Gillingstam, Siöblad, s. 28 och 64, not 161), senast 1470 (Hagnell, Sturekrönikan, s. 305 med not 12; Sjögren, s. 195 med not 9) blev hövitsman på Nyköping, vilket han var till 1487 (Hagnell, s. 305; Sjögren, s. 240 f.), senast 1471 (Sjögren, s. 195 med not 3; jfr SBL 27, s. 57) blev lagman i Öster-

götland, vilket han var ännu 1498 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, 1996, s. 394 f.), något av åren 1492 (SBL 23, s. 64) - 1493 (Sjögren, s. 272 med not 7), blev hövitsman på Stegeborg, vilket han var till 1494 (d:o, s. 272 f.), då han blev hövitsman på Borgholm (DMS 4:3, s. 103), varifrån han avgick troligen senast 25.4 1501 (perg, LSB). Vid kung Hans' kröning 26.11 1497 dubbades han till riddare (Sjögren, s. 320 med not 9). Senast 1499 (Sjögren, s. 322 med not 8) blev han lagman i Tiohårad, vilket han var ännu 16.2 1500 (perg, UUB). Omkr. 1497 innehade han som förläning Allbo, Kinnevalds och Östbo hd i Småland (A 2, f. 42 v, RA). Han skrev sig vanligen till Bergkvara i Bergunda sn, Kinnevalds hd, men en tid till Ed i Våxtorps sn, Östbo hd (HH 31, s. 20, 299 och 303; Sjögren, s. 152 med not 9). Han innehade jord i nästan samtliga småländska hd, i Algutsrums, Gräsgårds, Möckleby och Slättbo hd på Öland, i Bankekind, Bobergs, Dals, Gullbergs, Göstrings, Lysings, Vifolka, Ydre och Östkind hd samt i städerna Söderköping och Vadstena, Östergötland, i Frökinds, Gudhems, Gäsene, Kinds, Kullings, Vartofta och Vilske hd, Västergötland, i Edsbergs, Hardemo, Kumla och Sundbo hd, Närke, i Hölebo, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Selebo, Sotholms och Svartlösa hd, Södermanland, i Snevringe hd, Västmanland, i Långhundra och Ärlinghundra hd, Uppland, samt i staden Stockholm och dog 00.2 1505 efter att ha gift om sig 1466 med Beata Ivarsdotter (Tott) och 1488 med Birgitta Turessdotter (Bielke) enligt ÄSF 1, s. 293. Den ene av Kristina Johansdotters båda söner med Arvid Trolle fick sin morfars namn *Johan Gädde* (HH 31, s. 243). Han dog ung senast 1477 (Sjögren, s. 120, not 5).

Katarina Johansdotter. Innehade jord i Rönö (ppr 25.1 1461 och perg 14.8 1473, RA), Svartlösa (perg 25.1 1461, RA), Västerrekarne (perg 14.8 1473, RA), Åkers och Österrekarne (ppr 25.1 1461, RA) hd, Södermanland, i Vifolka och Åkerbo hd, Östergötland, samt i Norra Vedbo hd, Småland (perg 25.1 1461, RA). Dog mellan 28.5 1475 och 15.2 1477 (perg, RA). - Fick 17.8 1472 (perg, RA) jord i Bankekind hd, Östergötland, som morgongåva av *Johan Bese* (SBL 4 s. 63; Raneke s. 816), som i morgongåvobrevet kallar sig *Johan Stensson Bese*. Han uppträder tidigast 1466

(ppr 3.1 1466, RA; H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrevens, 1997, s. 134), nämnes som häradshövding i Bankekind hd, Östergötland (jfr LagS 1, s. 299 med not 1, och 2, s. 23) 3.5 1484 (perg, RA) - 1504 (RA:s fotostater, serie II: häfte 78) men som underhäradshövding där 1491 (perg utan datum, RA), var häradshövding i Åkerbo hd, Östergötland (jfr LagS 1, s. 296, och 2, s. 23) åtminstone 1489 (RA:s fotostater, serie II: häfte 83) - 1505 (Sturearkivet, nr 348, RA), nämnes bland rikets råd och män tidigast 1486 (BSH 4, nr 110) men kan beläggas som riksråd först 1488 (PSS 1, nr 196) och ännu 1501 (ST 3, s. 487). Hans sätesgård var Herrsäter i Värna sn, Bankekind hd, (perg 15.2 1477 och 21.1 1492, RA). Han innehade även jord i Jönåkers (perg 26.8 1476 och 11.1 1486, RA), Oppunda (perg 23.12 1492 och ppr 18.3 1493, RA), Rönö (perg 14.8 1473, RA) och Västerrekarne (perg 14.8 1473 och 1489 efter 14.6, RA) hd, Södermanland, i Siende hd, Västmanland (perg 22.8 1476, RA), i Bankekind och Björkekind (perg 18.9 1469, RA), Bobergs (perg 23.12 1492 och 10.3 1501 samt ppr 18.3 1493, RA), Kinda (perg 16.2 1484, RA), Skärkind (perg 22.8 1476, RA) och Åkerbo (perg 15.2 1477, RA) hd, Östergötland, i Kinne hd, Västergötland (Nilsson, a.a., s. 134) samt i Grums (Nilsson, s. 166) och Väse (NMU, s. 53 f.) hd, Värmland. Han dog 1505 efter att ha gift om sig med Estrid Jönsdotter (Tre rosor) och senast 1484 med Birgitta Knutsdotter (Ulv) enligt ÄSF 1, s. 307.

Hallkvedsätten

LÅGFRÄLSE UPPLÄNDSK SLÄKT, känd sedan 1400-talets början och utdöd redan omkring 1455. Släktens sätesgård var Hallkved i Funbo sn, Rasbo hd, Uppland. Dess främste medlem var riksrådet Jöns Laurensso, som begravdes 1429. Släkten hade aldrig något släktnamn och har i litteraturen ofta kallats ”spänne” efter sitt vapen, om vars tinkturer motstridiga uppgifter föreligger (Raneke).

Enligt Raneke härstammade Hallkvedsätten sannolikt från Danmark. Grunden för denna uppfattning är dock blott att Jöns Laurensso skulle vara tidigast belagd på Själland. Brevets dateringsort är emellertid Svartsjö i Sänga sn, Uppland (RepD 1, nr 5049), och redan några månader tidigare var han i Uppland (SD 1067).

En av Raneke förbisedd anledning att misstänka danskt ursprung för Hallkvedsätten är att dess siste medlem efterlämnade bl a jord på Själland (se nedan). Dessa gods kan dock ej beläggas ha varit hans fädernearv. Hans halvsyster var gift med en dansk, och deras gemensamme morfar Thorkel Eringisla-son hade innehaft Varbergs fögderi (DS 6740 och 7169). Om mormodern var svenska eller danska är ej känt.

Litteratur: Raneke, s. 624.

TAB. 1

Laurens, endast känd genom sina barns patrony-
mika.

Barn (SMR 1168; Klingspor och Schlegel,
Engsö, s. XVII; perg 14.8 1453, RA):

Jöns Laurensso, 1409, begravd 1429, riksråd,
hövitsman. Se tab. 2.

Birgitta Laurensdotter (SMP 1, sp. 391). Före-
kommer 1431 (Handl. rör. Helga Lekamens gille,
1, s. 29) -1440 (SMR 1035 och 1168). Vapen:
ringspänne (odat. perg, nr 141, RA). - Fick jord i
Hagunda, Seminghundra och Vaksala hd, Upp-
land (DMS 1:2, s. 142, och 1:6, s. 160 f.) som
morgongåva av *Björn Pedersso* (björnram; SMP
1, sp. 329; Raneke, s. 288) i Finnerånger, Väst-
lands sn, Uppland (jfr DMS 1:1, s. 60), vilken
nämnes i livet från 1404 (SD 445), var fogde på
Svartsjö 1411 (SD 1500) och i Gästrikland (jfr
DMS 11, 1998, s. 100) 1412 (SD 1619) - 1425
(Handl. rör. Helga Lekamens gille, 1, s. 22; jfr
Fritz, 2 s. 31, 35 och 37), samt häradshövding i
Tierp, Uppland, 1413 (SD 1716; jfr LagS 1, s. 78,
och 2, s. 26), även innehade jord i Olands hd
(DMS 1:4, s. 243), Tierp (DMS 1:4, s. 72 och 87)
och Västland (DMS 1:1, s. 64), Uppland, samt i
Svartlösa och Öknebo hd, Södermanland (SD

1322), och var död 13.6 1432 (perg, RA; jfr
Handl. rör. Helga Lekamens gille, 1, s. 51). Upp-
giften, att han skulle ha varit hövitsman på Ny-
köping (Styffe, s. 277 med not 5), stämmer ej
med de citerade källorna (odat. perg nr 141 och
perg 26.11 1453, RA) och har ej kunnat verifie-
ras.

En dotter, som var mor till Kettel Jonsson, vil-
ken levde 14.8 1453 (perg, RA). Han är möjligen
identisk med en person med detta namn som
levde 14.12 1464 (perg, RA).

TAB. 2

Jöns Laurensso (son till Laurens, tab. 1). Tidi-
gast säkert belagd 1409 (SD 1067; RepD 1, nr
5049). Nämnes som fogde i Uppsala 1409 (SD
1088 och 1112) -1412 (SD 1516, 1568 och 1585).
Blev riksråd senast 1413 (Gillingstam i HT 1985,
s. 150). Var hövitsman på Örebro åtminstone
1413 (SD 1790) -1419 (ST 3, s. 41; jfr P. A. Wik-
torsson, Örebro historia, s. 15) och i (Laglösa-)
Köping åtminstone 1413 (SD 1790) -1423 (ST 3,
s. 72). Blev hövitsman på Ståkeholm något av
åren 1425-1429 (F. Lindberg i Västerviks histo-
ria, 1, 1933, s. 462, noterna 14 och 16). Hans sä-

tesgård var Hallkved i Funbo sn, Rasbo hd, Uppland (DMS 1:3, s. 237), och han innehade även jord i Åkerbo hd, Västmanland (perg 13.7 1429 i VHAA:s dep. i RA). Begravdes i Vadstena 9.6 1429 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 194 f.). Vapen: ringspänne (TSig, H XLVII: 1–2; SD 1067 och 1568).- Gift (Klingspor och Schlegel, a.a., s. XVII) med *Estrid Thorkelsdotter*, som levde ännu 1436 (SMR 380), änka (K, H. Karlsson i SAT II:3, 1890, s. 72; DMS 1:3, s. 237 ff.; H. Gillingstam i Ale 1984, s. 26 f.) efter riddaren Jöns Eskilsson (sparre över blad; G. Djurklou i HT 1891, s. 149 och 183. SBL 14, s. 534 f.; Raneke, s. 802) på Hallkved (DMS 1:3, s. 237), som levde ännu 1400 (ÄSF, I, s. 313), och dotter (Schlegel och Klingspor, a. a., s. XVII) till Thorkel Eringislason (båt; Raneke, 3:561), vid enstaka tillfällen kallad Thorkel Barun; hans hustrus namn är ej känt.

Son i angivet äktenskap (Klingspor och Schlegel, a. a., s. XVII):

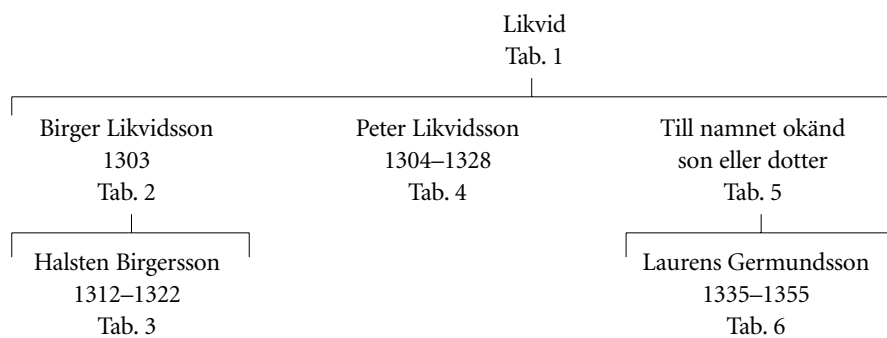
Erik Jönsson (SMP 1, sp. 721). Uppträder tidigast 1430 (RepD 1, nr 6449). En uppgift, att han vid ej angiven tidpunkt skulle ha varit hövitsman på Örebro (Styffe, s. 304, not 4), förefaller oviss med hänsyn till källans skadade skick (RepD 2, nr 13043; enligt Wiktorsson, a. a., s. 15, åsyftas fadern Jöns Laurenssons tidigare verksamhet där). Blev häradshövding i Rasbo hd, Uppland, något av åren 1441–1443 (DMS 1:3, s. 24; jfr LagS 1, s. 74, och 2, s. 40). Hans sätesgård var det förutnämnda Hallkved (DMS 1:3, s. 237). Innehade också jord i Bro (DMS 1:7, s. 58), Långhundra och Seminghundra (perg 29.4 1442, RA), Vaksala (DMS 1:2, s. 225) samt Bälinge, Norunda och Vallentuna (DMS 1:3, s. 48 och 214) hd och Åkers skeppslag (VFT 11:8–9, s. 153 ff.), Uppland, i Siende (SMR 380 och 1274) och Tuhundra (perg 22.1 1443, RA) hd, Västmanland, i Örebro hd (SMR 905; B 16, f. 90 v, RA; Gillingstam, *Ätterna Oxenstierna och Vasa*, s. 256) och Örebro stad (B 16, f. 90 v), Närke, i Bobergs hd (RepD 2, nr 3872) och staden Vadstena (Gillingstam, a. a., s. 256), Östergötland, och på Själland (RepD 2, nr 4304; Codex Esromensis, 1880–81, s. 200, 202 f. och 208). Dog något av åren 1454 (DMS 1:3, s. 48 och 214)–1456 (RepD 2, nr 3000 och 3038; jfr RepD 2, nr 13043). Han måste ha varit barnlös, eftersom han ärvdes av sin modernehalsyster

Märta Jönsdotters (sparre över blad) ättlingar i hennes äktenskap med Thorkel Brahe (RepD 2, nr 4304 och 9291; Codex Esromensis, s. 200, 202 f. och 208; Gillingstam i Ale 1984, s. 26f.; DMS 1:3, s. 239). Vapen: ringspänne (TSig, H XLVII:3).- Var 22.1 1443 (perg, RA) gift med *Katrin Fikkasdotter*, men hans 1472–1481 nämnda änka hette *Ramfrid Laurensdotter* och var syster till Peder Laurensso (ginbalk bildad av vågskuror; Raneke, s. 174) i Skedevi, Håggeby sn, Håbo hd, Uppland (DMS 1:3, s. 237).

Likvidssönernas ätt

KONVENTIONELLT MODERNT NAMN PÅ EN SLÄKT FRÅN SMÅLAND ELLER ÖSTERGÖTLAND, vars medlemmar i allmänhet ej använde släktnamn. Den är känd sedan 1300-talets början och har på manssidan ej säkert kunnat beläggas senare än på 1360-talet, möjligen 1406, på kvinnosidan troligen 1392. Släkten tillhörde tidigt högfrälset, och två medlemmar blev biskopar, men bruket av sådana nordiska förnamn som Anund, Birger, Halsten, Likvid och Ulvid kan tyda på lägre socialt ursprung (jfr Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa 1952, s. 23). Dess särpräglade vapen, tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Raneke, s. 442), fördes förutom av personer, vilkas inbördes genealogiska samband mer eller mindre säkert kunnat beläggas, även av stockholmsfogden Anund Hemmingsson och fogden på Öland Anund Hatt. Eftersom namnen Anund och Hemming kunna beläggas ha brukats av släktens medlemmar och de beseglat tillsammans med släktmedlemmar, har det ansetts motiverat att behandla dem i särskilda tabeller (tab. 7 och 8).

Via kvinnoled härstammade från denna släkt bl a ätten Vasa och Gregers Matssons Lilliesläkt. Litteratur: H. Gillingstam i SBL 22 (1977-79), s. 767 ff.; densamme, Västerås-biskopen Ödgisl (Egislus) Birgerssons (Likvidssönernas ätt) släktskap med ätten Lejonansikte (PHT 1980); Raneke, s. 442.

TAB. 1

Likvid, endast känd genom sönnernas patronymika.

Barn (DS 2839; Hadorphs stora kopiebook E 80 b, p. 4, VHAA:s dep., RA; Gillingstam, a. a. 1952, s. 136; namnet Likvids ovanlighet):

Margareta. Dog mellan 18.5 och 21.6 1309 (Gillingstam, s. 135). –Var då gift med fogden *Cristiern från Öland*, som tidigast uppträder 1297 (d:o, s. 130), var fogde i Örebro sannolikt 1301 (Fritz, 2, s. 38, not 2) och i Stockholm 1303-1306 (Fritz, 2, s. 148), innehade jord i Färentuna (DMS 1:7, s. 192), Sollentuna (d:o, s. 307) och

Ulleråkers (d:o, 1:2, s. 119) hd, Uppland, i Norrbo (Gillingstam, s. 133 och 135), Siende (d:o, s. 134) och Övertjurbo (d:o, s. 133 och 135), Västmanland, i Selebo och Öknebo hd, Södermanland (d:o, s. 134), samt på Öland (d:o, s. 135) och dog 1309 eller 1310 (Gillingstam, s. 135). Via kvinnoled härstammar ätten Vasa från dem (Gillingstam, s. 125).

Birger Likvidsson, 1303. Se tab. 2.

Peter Likvidsson, 1304–1328, riddare, riksråd. Se tab. 4.

Anund Likvidsson (SMP 1, sp. 110). Nämnas bland kung Birgers anhängare 1308 (DS 1577; jfr Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och

hans bröder, s. 113 och 154, och Beckman, Matts Kättilmundsson, 1, s. 145, 214 och 224). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Hadorphs stora kopiebook E 80 b, p. 4).

? *Knut Likvidsson*. Nämnes 1314 bland hertig Eriks anhängare (ST 1, s. 383; jfr Rosen, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder, s. 218 med not 14, och Beckman, Matts Kättilmundsson, 1, s. 213 f.).

Hemming Likvidsson. Var 1331 kanik i Linköping (DS 2839) och innehavare av prebendet Byathing (Gillingstam, s. 36). Dog senast 1355 (DS 5111). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (HiSig 3:391).

Till namnet okänd son eller dotter. Se tab. 5.

TAB. 2

Birger Likvidsson (SMP 1, sp. 350; son till Likvid, tab. 1). Nämnes 1303 (DS 1381) och uppges då ha köpt jord i Östergötland (jfr E. Wessén i Meddelanden från Östergötlands fornminnesförening 1921, s. 88, 91 och 93). – Gift med *en till namnet okänd syster* (Gillingstam i PHT 1980, s. 47 ff.) till riddaren och riksrådet Hemming Ödgislason (Lejonansikte; ÄSF 1, s. 74). Hon blev till sist nunna i Vårfruberga kloster (DS 1762).

Barn (DS 3730; åtminstone Ödgisle och Halsten var födda i angivet äktenskap enligt PHT 1980, s. 48: f., och DS 1762):

Halsten Birgersson, 1312–1322. Se tab. 3.

Ulvid Birgersson (SMP 1, sp. 351). Nämnes tidigast 1324 (DS 2478). Innehade jord i Handbörds hd, Småland (DMS 4:2, s. 37, 43, 46 och 137), i Möckleby hd på Öland (DMS 4:3, s. 215), i Valkebo hd, Östergötland (DS 3730), i Åkers hd, Södermanland (DS 3730), och i Trögds hd, Uppland (DS 3730). Nämnes i livet senast 1343, då han testamenterade jord till Vårfruberga kloster, där han ville bli begravd (DS 3730). Var död 1354 (DS 4993). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (HiSig 3:467). – Var 1343 (DS 3730) gift med *Botild Bænnædr* (SMP 1, sp. 293 och 453), möjligen syster till Ingeborg Bænnædr och Ingemar Bænnæson, vilka liksom hon fick legat i Ulvids testamente (DS 3730). Namnkombinationens ovanlighet kan tyda på att hon är identisk

med den person med detta namn som 1369 (DS 7861) var änka efter den endast 1330 (DS 2799) belagde Sverker Haraldsson (Stubbe; SMP 3, sp. 122) och då innehade jord på Visingsö samt hade överlevt sina söner, och med den person med samma namn som 1371 (DS X 42–43) bodde i Broxvik i Gränna sn, Vista hd, Småland, och innehade jord i Östergötland och på Öland (jfr DMS 4:3, s. 175, 214, 216 och 218).

Ödgisle (Egislus) Birgersson (SMP 1, sp. 351). Nämnes tidigast 28.12 1327 (DS 2645). Han var då dominikanmunk och blev koadjutor åt den ålderdomssvage biskop Israel Erlandsson (Finstaätten: ÄSF 1, s. 38) i Västerås, som han efterträdde 15.5 1329 (DS 2716–2717). Innehade jord i Snevringe och Tuhundra (DS 4767) samt Åkerbo (DS 4445, 4482 och 4767) hd, Västmanland, och i Svartlösa hd, Södermanland (DS 2984). Dog mellan 29.9 1352 (DS 4850–4851) och 7.6 1353 (DS 5415). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Ekström, nedan a. a., s. 63 och 69). Litteratur: G. Ekström, Västerås stifts herdaminne, 1:1 (1939), s. 58–73. Y. Brilioth i SBL 12 (1949), s. 218.

Katarina. Fick 1343 jord i Handbörds hd, Småland (DMS 4:2, s. 37 och 43).

Inga Birgersdr (SMP 1, sp. 356). Blev abbedissa i Vårfruberga kloster något av åren 1323 (DS 2395) – 1343 (DS 3707), vilket hon var till något av åren 1351 (DS 5259) – 1355 (DS 5138). Jfr Ortved, Cisterciordenen og dens Klostre i Norden, 2, s. 528–532.

TAB. 3

Halsten Birgersson (son till Birger Likvidsson, tab. 2). Nämnes 1312–1322 (SMP 1, sp. 350 f., och 2, sp. 719 f.). Innehade jord i Norra Vedbo hd, Småland (DS 1762), och i Slättbo hd, Öland (DS 4245). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (HiSig 3:215). – Hans änka *Ingeborg Thörnesdr* levde ännu 1343 och innehade jord i Villättinge hd, Södermanland, och i Handbörds hd, Småland (Brev ur askan, s. 107). Hon torde vara identisk med det mellan 1299 och 1304 avlidna riksrådet Lars Bobergs änka (ÄSF 1, s. 25; uppgiften där, att hon 1314–1318 var abbedissa

S:ta Klara kloster vid Stockholm, har ej kunnat verifieras, eftersom denna abbedissa endast är nämnd med förnamn).

Barn i angivet ättskap (Brev ur askan, s. 107):

Matheus Halstensson (SMP 2, sp. 720). Född i Linköpings stift (DS 3429). Nämnas tidigast 1334, då han fick påvlig provision på exspektans på ett kanonikat i Uppsala (Brilioth, Den påfliga beskattningen af Sverige, s. 357). Blev domprost i Västerås 25.9 1343 (DS 3733). Var riksråd 1358 (DS 5971). Innehade jord i Norrbo (DS 4851 och 5079), Snevringe (DS 4767 och 5079), Tuhundra (DS 4533, 4535, 4767 och 5079), Ytterturbo (DS 5079) och Åkerbo (DS 4767) hd, Västmanland, i Sollentuna (DMS 1:7, s. 320) och Trögds (DS 4993) hd, Uppland, i Hardemo hd, Närke (DS 4245), i Näs (DS 5059) och Ölme (DS 4851 och 6677) hd, Värmland, i Björkekinds (DS 4533 och 6677), Hammarkinds (DS 4533) och Valkebo (DS 3730) hd, Östergötland, i Aspelands (DMS 4:4, s. 77), Handbörds (DMS 4:2, s. 27, 32, 37, 43, 46 f., 92 och 108), Mo (DS 4851), Stranda (DMS 4:2, s. 179) och Vista (DS 4851) hd, Småland, samt i Slättbo hd på Öland (DMS 4:3, s.123). Dog något av åren 1362 (DS 6677) – 1368 (DS 7809). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Ekström, a. a., 1:1, s. 422). Litteratur: Ekström, a. a., 1:1, s. 420–423.

Märta (i latinska brev Margareta) *Halstensdtr* (SMP 2, sp. 720). Tidigast nämnd 1343 (Brev ur askan, s. 107). Innehade jord i Norrbo (DS 4850) och Tuhundra (RPB 1905) hd, Västmanland, i Trögds hd, Uppland (DS 4850), i Oppunda (RPB 1905) och Villåttinge (RPB 1905; Brev ur askan, s. 107) hd, Södermanland, i Björkekinds hd, Östergötland (DS 4850) och i Handbörds (Brev ur askan, s. 107) och Mo (DS 4850) hd, Småland. Dog tidigast 1383 (RPB 1905) och begravdes i Vadstena kloster (SvK, 296, s. 48). – Fick 9.6 1345 (DS 3954) jord i Selebo hd, Södermanland, som morgongåva av *Sune Andersson* (Lillie; E 4, s. 663; SMP 1, sp. 94; SBL 23, s. 62; Raneke, s. 474), som nämnes 1334 (ÄSF 1, s. 79) – 1358 (DS 5957). Deras son (RFB 1905) Ödgisle Sonason, förde modernevapnet (RPB 1089), men hans son, sedermera riksrådet och lagmannen Mats Ödgisla-son, förde sin farfars liljevapen (RPB 2037) och blev stamfar för den mest kända medeltidsätten

med detta vapen (SBL 23, s. 62–70; E 4, s. 663 f.). Med arkivalier med proveniens från denna släkt torde de bevarade resterna av *Matheus Halstenssons* arkiv ha kommit till RA (L. Sjödin i MRA 1939, s. 111).

Lucia Halstensdtr (SMP 2, sp. 720). Nämnas 1343 (Brev ur askan, s. 107) och 1352 (DS 4850) och uppges vid det senare tillfället ha innehaft jord i Björkekinds hd, Östergötland.

TAB. 4

Peter Likvidsson (son till Likvid, tab. 1). Nämnas i livet 1304 (DS 1445) - 1328 (Brev ur askan, s. 71) och var sannolikt död 1331 (DS 2839). Blev riddare senast 1306 (DS 1496) och nämnes som riksråd 1310 (DS 1657) – 1321 (ST 1, s. 415). Innehade jord i Handbörds (Brev ur askan, s. 71) och Vista (d:o, s. 66) hd, Småland, samt i Ydre hd, Östergötland (DS 1445). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Brev ur askan, s. 66).

? Döttrar (vapen och patronymikon; RPB 1919):

Kristin Petersdtr. Nämnas i livet 1382 (RPB 1782), då hon till Vadstena kloster för gravplats donerade efter till namn ej kända barn och make ärvd jord i Handbörds (DMS 4:2, s. 96, 132 och 139 f.), Norra Möre (DMS 4:1, s. 193 f.) och Sevede (DMS 4:4, s. 88) hd, Småland. Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (RPB 1782).

Till namnet obekant dotter. Var 1383 (RPB 1919) gift med *Nils Jönsson* (stolpe eller bokstaven I, åtföljd på vardera sidan av halv kluven stjärna; Raneke, s. 706; jfr G. Djurklou i HT 1891, s. 156 och 160, samt J. Öberg i MRA 1962–1966: Handl. rör. arkivväsendet, s. 120), vilken kan vara identisk med den person med detta namn som senast 1390 (RPB 2491) gifte sig med Katarina Petersdtr (två stjärnor balkvis; Raneke, s. 521) och var död 1391 (RPB 2557); jfr E 1, s. 192.

TAB. 5

Till namnet okänd son eller dotter till Likvid (tab. 1).

Söner (vapen och förnamnet Likvids ovanlig-

het; DS 3213 och 5111):

Laurens Germundsson, 1335–1355, riddare. Se tab. 6.

Likvid Germundsson. Nämnas 1335 (DS 3156) – 1336 (DS 3213) och fick vid det förra tillfället jord i Aska hd, Östergötland.

TAB. 6

Laurens Germundsson (SMP 2, sp. 186; son till Likvids son eller dotter, tab. 5). Nämnas tidigast 1335 (DS 3156). Blev riddare mellan 2.4 1336 och 25.10 1344 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 248), ehuru han 1342 saknar titel som utfärdare av DS 3649 (jfr Löfqvist, s. 252, och G. Sparrlöf i SoH 1999, s. 377, not 49). Nämnas som riksråd endast 1351 (AC 1:1, s. 423), sannolikt med orätt (Sjöstedt, Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356–1359, s. 187, not 106). Hans sätesgård var Ekhult i Fliseryds sn, Handbörds hd, Småland (DMS 4:2, s. 54). Innehade annan jord i Aspelands (DMS 4:4, s. 74 och 88), Handbörds (DMS 4:2, s. 26, 69 och 92) och Stranda (DMS 4:2, s. 256 och 258) hd, Småland, i Aska (DS 3156), Bankekind och Hanekinds (DS 3649) samt Åkerbo (DS 3857) hd, Östergötland, samt i Södermanland och i Färentuna hd. Uppland (DS 3851). Levde ännu 1355 (DS 5119). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (Hi-Sig 3:622). – Gift senast 1342 (DS 3649), troligen före 1336 (DS 3213), med *Märta Jonsdtr*, sannolikt (ÄSF 1, s. 71) dotter till Jon Mörske (åsnehuvud; Raneke, s. 344; jfr G. Sparrlöf i SoH 1999, s. 360 f., 367 och 370) och en dotter till Brud Bäna-son (Lejonansikte; ÄSF 1, s. 71). Märta hade ovannämnda Ekhult som sätesgård även som änka (DMS 4:2, s. 54) och innehade jord i Norra (DMS 4:1, s. 193) och Södra (DMS 4:1 s. 63) Möre samt Stranda (DMS 4:2, s. 234 och 266) hd, Småland. Hon dog något av åren 1379 (RPB 1419) – 1391 (RFB 2547).

Son i angivet äktenskap (DS 5685; RPB 1298, 1412 och 2547):

Heming Laurensen. Tidigast nämnd 1357 (DS 5685). Blev kanik i Växjö senast 1377 (RPB 1298). Providerades till biskop där och avgav servitieobligation 14.2 1388 (Brilioth, Den påfliga

beskattningen af Sverige, 1915 s. 304; densamme, Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414, 1925, s. 144 med not 3). Dog mellan 11.2 1406 (SD 702) och 1.6 1408 (Brilioth, a.a. 1925, s. 221). Hans närmaste arvinge (SD 1449 och 1536; perg. 8.6 1424, RA; DMS 4:2, s. 54) var sedermera lagmannen på Öland (LagS 1, s. 362, och 2, s. 30) Bengt Danson (båt; SMP 1, sp. 252; Raneke 3:560). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (DS 6467; RPB 2802). Litteratur: G. Virdestam, Växjö stifts herdaminne, 8 (1934), s. 176 ff.; G. Sparrlöf, Johan Mörske, hans ättlingar och byn Marek under medeltiden (SoH 1999) s. 368 f.

TAB. 7

Hemming Magnusson (jfr inledningen ovan). Nämnd 1338 (DS 3367) – 1352 (DS 4848). Innehade jord i Hammarkinds (RPB 1567) och Lösings (Brev ur askan, s. 96) hd, Östergötland. Beseglade 1352 (DS 4848) tillsammans med Laurens Germundsson (tab. 6) och Anund Hatt (tab. 8). Vapen: 3 stjärnor, ordnade 2 och 1 (Brev ur askan, s. 96), möjligen feltolkning av sjöblad (jfr nedan).

Son (DS 4848):

Anund Hemmingsson (SMP 1, sp. 113). Tidigast nämnd 1352 (DS 4769, 4815, 4826, 4833, 4848, 4875 och 4876). Var fogde i Stockholm 1357 (DS 5830)–1358 (DS 5861). Innehade jord i Björkekind (DS 4848), Bobergs (DS 4769, 4815, 4833, 4875 och 4376), Hammarkinds (DS 5861, 5862, 5864, 5872, 5877, 5878, 6008, 6788 och 6843; RPB 1567) och Memmings (DS 5088) hd, Östergötland, i Handbörds (DMS 4:2, s. 112) och Tjusts (RPB 1690) hd, Småland, samt i Möckleby hd på Öland (DMS 4:3, s. 218). Dog 1363 eller 1364 (Engström, Bo Jonsson, s. 131, not 140). Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (DS 4826, 5776, 5996, 6044, 6500, 6524, 6531, 6534, 6618, 6619 och 6843). – Gift senast 1352 (DS 4826) med *Katarina Nilsdtr* (DS 4874), vars sätesgård som änka var Korsnäs i Skällviks (nu S:ta Anna) sn, Hammarkinds hd, Östergötland (RPB 1690, 1691 och 1720). Hon innehade även jord i Aska (RPB 2872), Bankekind (RPB 1690), Bobergs (RPB 2872) och

Hammarkinds (DS X 159; RPB 1567, 1690, 1957, 2050 och 2102) hd, Östergötland, i Askers och Sköllersta hd, Närke (RPB 1474), samt på Öland (DS X 178), dog något av åren 1384 (RPB 2050) och 1385 (RPB 2102) och var dotter (DS 4874) till riddaren Nils Dannes (Bielke, E 1, s. 355; SBL 4 s. 142; Raneke, s. 11) och Ingeborg Laurensdtr (två enkeltinnade rutor; Raneke, s. 619). Äkten-skapet var barnlöst (RPB 2102).

TAB. 8

Anund Hatt (SMP 1, sp. 112; Raneke, s. 441; jfr inledningen ovan). Nämnas tidigast 1344 (DS 3851), då han beseglade ett salubrev av Laurens Germundsson (ovan tab. 6) tillsammans med dennes svärmors bror (ÄSF 1, s. 71) Bengt Brudsson (Lejonansikte). Han har också beseglat ett överlåtelsebrev av Bengt Brudsson till Laurens Germundsson 1349 (DS 4490) och beseglat åt Anund Hemmingsson (tab. 7) tillsammans med dennes far Hemming Magnusson och Laurens Germundsson 1352 (DS 4848). Anund Hatt blev riddare något av åren 1352–1356 (Löfqvist, a. a., s. 249 och 261) och var 1353 (DS 4966) och sannolikt ännu 1358 (Liedgren, nedan a. a., s. 229) fogde på Öland. Han innehade jord i Vifolka hd, Östergötland (DS 6390). Han levde ännu 1358 (DS 5860–5862) men var död 1365 (DS 7126), då en Dan Jonsson donerade jord för hans och hans likaledes avlidne bror Peter Hatts själar. Denne Dan Jonsson var möjligen far (SD 2237) till biskop Hemming Laurenssons (ovan tab. 6) arvinge Bengt Dansson (båt). Liedgrens (nedan a. a., s. 226 och 228) uppfattning att Anund Hatts patronymikon var Karlsson, beror på missuppfattning (jfr Gillingstam i SoH 1998, s. 55.) av perg. 6.6 1378 i LSB. Vapen: tre sjöblad i trepass med spetsarna utåt (HiSig 3:678; DS 4966 och 5862). Litteratur: J. Liedgren, Kammarmästaren Ingemar Ragvaldsson och han arvingar (Sveriges släktforskarförbunds årsbok 1988), s. 228–231. – Gift senast 1356 (DS 5544) med *Elizabet*, även kallad *Eli(t)za* (SMP 1, sp. 667), syster (DS 6390 i) till den barnlös avlidne Håkan Fadersson (om hans identitet se Liedgren, s. 229, not 39). Hon fick 1356 (DS 5544) kung Magnus' stadfästelse på jord i Skånings och Vads-

bo hd, Västergötland, som då uppges av kungens farbrors änka hertiginnan Ingeborg (SBL 20, s. 1 f.) ha donerats till Elizabets "progenitoribus" (för-fäder). Jorden i Skånings hd hade 1340 (DS 3477) av denna hertiginna donerats till en "Nigellus Dunkam" med rättighet för honom att ge den som morgongåva till sin hustru, om han gifte sig, men med villkor, att den skulle återgå till hertiginnan, om han eller hans hustru doge barnlös före henne. Detta har tolkats (Liedgren, s. 230) som att Elizabet före sitt äktenskap med Anund Hatt blivit änka efter Nigellus Dunkam. Hon fick senast 1367 (DS 7579 och 7582) sina gods på Öland (jfr DMS 4:3, s. 285) konfiskerade av kung Albrekt och levde möjligen ännu 1372 (DS X158).

Döttrar (DS 3986 och 6707; RPB 2643; J. Silfving, Eksjö [1], 1946, s. 85; sannolikt ej i ovan-nämnda äktenskap med hänsyn till DS 3477 enligt Liedgren, s. 230; dennes uppgift, s. 226, att Anund Hatt också var morfar till Magnus Loghason, vilar enbart på hans tvivelaktiga tolkning av RPB 2643; jfr Gillingstam i SoH 1998, s. 56):

Cristina Amunedtr (SMP 1, sp. 68). Innehade jord i Tveta och Södra Vedbo hd, Småland (Silfving, a. a., s. 85), i Kinne, Skånings och Vadsbo hd, Västergötland (RPB 2643), i Jösse och Visnums (DS 6707) samt Väse (RPB 2643) hd, Värmland. Levde ännu 1392 (RPB 2643). – Fick 1345 (DS 3986 och 6707) som morgongåva jord i Jösse hd i Värmland av *Hemming Hemmingsson* (kvadrerad sköld; Raneke, s. 89), som var drottning Blankas fogde i Värmland 1358 (DS 5835; jfr Fritz, 2, s. 75, och H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 37 och 50), innehade även annan jord i Jösse (DS 6304) samt i Karlstads (Nilsson, a. a., s. 54) och Visnums (DS 4803 och 5033) hd, Värmland, och levde ännu 1367 (DS 7486). Cristina måste ha varit gift redan före äktenskapet med Hemming, eftersom han 1354 (DS 5013) uppges ha dräpt en styvson Harald. I äktenskapet med Hemming blev hon mor (RPB 2643) till riddaren, riksrådet och lagmannen i Värmland (LagS 1, s. 197, och 2, s. 56) Agmund Hatt (SMP 1, sp. 21 f.).

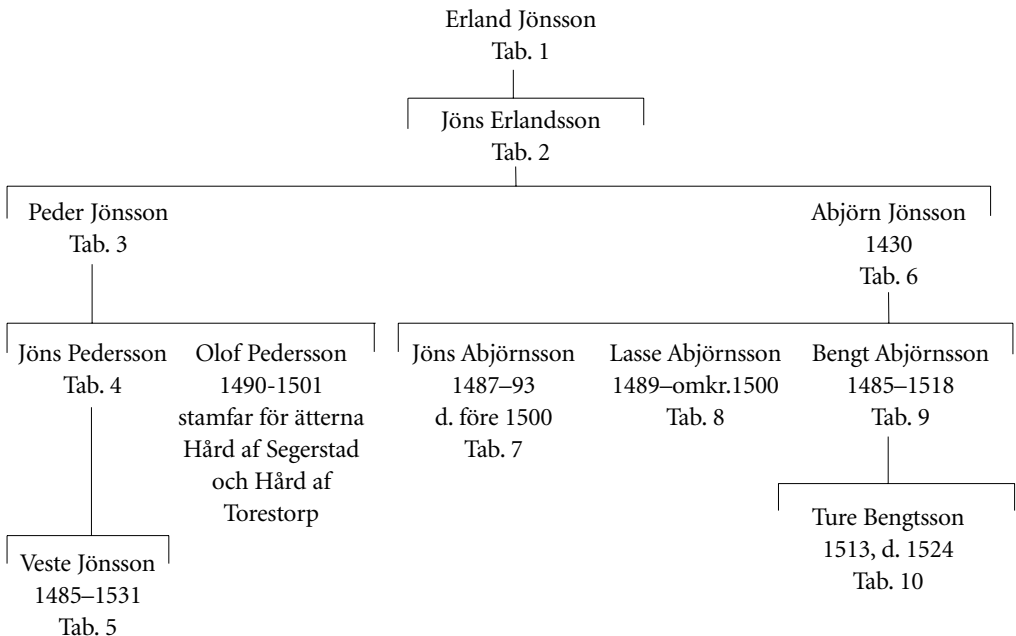
Till namnet ej känd dotter. Hade en dotter Märta, som levde 1378 och var gift med Agmund Karlsson (Gillingstam i SoH 1998, s. 55 f. och 126).

Liljesparre

EFTER VAPENBILDEN, EN SPARRE, OVAN ÅTFÖLJD AV TRE LILJOR, BILDAT SENARE NAMN PÅ EN URSPRUNGLIGEN LÄGFRÅLSE SMÅLÄNSK SLÄKT, av vilken ett par medlemmar (tab. 9 och 10) blev riksråd under 1500-talets första decennier.

Släktens äldsta led har ej kunnat återfinnas i samtida urkunder och är endast kända genom 1500-talets släktböcker. Detta har föranlett en viss skepsis hos forskarna (E och Hård af Segerstad) i fråga om uppgifternas pålitlighet. De förekommer emellertid redan i linköpingskaniken och riksrådet Ture Bengtssons (tab. 10) änka Anna Pedersdotters (Bielke) släktbok i RHA och i Genealogica 2 i Riksarkivet, vilken visats (Gillingstam i SoH 1951, s. 209) vara en avskrift av Ture Bengtssons chef biskop Hans Brasks i Linköping ej längre i original kända släktbok. Om sålunda Hans Brasks uppgifter är pålitliga, fortlever grenar av denna släkt ännu, eftersom enligt honom Bengt Abjörnssons kusin Olof Pederssons (tab. 3) söner från mödernet upptog släktnamnet Hård och blev stamfäder för de på Ridarhuset introducerade ännu fortlevande ätterna *Hård af Segerstad* och *Hård af Torestorp*. Från en syster (tab. 6) och en brorsdotterdotter (tab. 7) till Bengt Abjörnsson härstammade de likaledes på Ridarhuset introducerade men redan på 1600-talet utslöcknade ätterna *Lilliesparre af Fylleskog* och *Lilliesparre af Kragstad*. Dessas vapenbilder, en sparre, omsatt med tre liljor, resp. en sparre, ovan åtföljd av två halva liljor, är brisyrier av liljesparrevapnet.

Litteratur: G. Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns ättartavlor, 3 (1927), s. 715; E. Hård af Segerstad, Hårdska släktboken (1972), s. 9 f.; H. Gillingstam i SBL 23 (1980–81), s. 135-141; Ranke, 1, s. 300, och 2, s. 806 f.

TAB. 1

Erland Jönsson. Enligt obestyrt 1600-talsuppgift (Messenius, *Theatrum*, s.99) bodde han i ett svåridentifierat "Næssie". Es (3, s. 715) utan motivering framförda identifiering med Nässja i S. Unnaryds sn, Västbo hd, Småland, återgår sannolikt på att en gård där 1576 (FrG 4, s. 1433) innehades av Mickel Arvidsson (Uggla), som var gift med en ättling (E 3, s. 748, och 8, s. 413).

Son (Brask, s. 47; Anna Pedersdotter Bielkes släktbok f. 49 v, RHA):

Jöns Erlandsson. Se tab. 2.

TAB. 2

Jöns Erlandsson (son till Erland Jönsson, tab. 1). Bodde enligt obestyrt 1600-talsuppgift (Messenius, a. a., s. 99) liksom fadern i "Næssie". - Gift med *Bengta*, dotter till Knut Liongason (Brask, s. 47) i äktenskap med en syster till en Bengt Knutsson (perg 25.3 1430, UUB).

Söner (Brask, s. 47 och 152; Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v; Gen 41, f. 188; åtminstone Abjörn var född i angivet äktenskap enligt perg 25.3 1430, UUB):

Peder Jönsson. Se tab. 3.

Abjörn Jönsson, 1430. Se tab. 6.

Lindorm Jönsson. Endast känd genom obestyrt 1600-talsuppgift (Gen 41, f. 188).

TAB. 3

Peder Jönsson (son till Jöns Erlandsson, tab. 2). Uppges ha bott i Böjeryd i Gryteryds sn, Västbo hd, Småland (Brask, s. 152) eller i "Næssie" (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v.) eller "Nessie" (Gen 3, f. 29 v.). - Enligt obestyrt 1700-talsuppgift (C. L. v. Schantz genealogier, RHA) gift med *Brita Carlsdotter*.

Barn (Brask, s. 47 och 152):

Jöns Pedersson. Se tab. 4.

Olof Pedersson. Nämnas i livet 21.5 1490 (ppr, RA) samt 22.2 (perg, UUB) och 26.6 1491 (ppr, RA) och hade då som sätesgård Böjeryd i Gryteryds sn, Västbo hd, Småland. Innehade även an-

nan jord i Västbo (ppr 26.6 1491, RA) samt i Kinds (Brev ut askan, 1996, s. 138) och Vedens (ppr 21.5 1490, RA) hd, Västergötland. Enligt obestyrt uppgift hövitsman på Kalmar 1490 (Stiernman, *Swea och Götha höfdinga-minne*, 1, s. 296, efter Peringskiölds ättebok, RHA, utom i fråga om årtalet). Var sannolikt död 1501 (Brev ur askan, s. 138). Ranekes (s. 807) uppgift om en vapenpydd gravsten för honom i Reftele kyrka i Västbo hd, Småland, har ej kunnat verifieras trots korrespondens med ATA och kyrkoherde Egon Johansson i Reftele. Den är också okänd för Gardell. - Gift med *Gunnil*, dotter (Brask, s. 121 och 159) till Lasse Hard och hans hustru Kirstin, vars patronymikon enligt Rasmus Ludvigsson (Gen 18, f. 93 v) var Olofsdotter. - Om Olof Pederssons och Gunnils ättlingar se E 3, s. 716–756, SBL 19, s. 580–591, och E. Hård af Segerstad, ovan a. a.

Bengt Pedersson. Endast känd genom Brask, s. 152.

Kadrin. Endast känd genom Brask, s. 47, som uppger att hon var gift med en "Per Cuplere".

TAB. 4

Jöns Pedersson (son till Peder Jönsson, tab. 3). Bodde i "Yskahylt" (Brask, s. 152) eller "Sleshvlt" (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA) eller "Tisenhult" (Gen 18, f. 93). - Gift (Brask, s. 153) med *Elin*, dotter till Erland Nilsson i Röplinge, Reftele sn, Västbo hd, Småland.

Barn (Brask, s. 152; åtminstone sonen Veste var född i ovannämnda äktenskap enligt Brask, s. 153):

Veste Jönsson, 1485–1531, fogde. Se tab. 5.

Nisse Jönsson. Endast känd genom Brask, s. 152.

Märta, gift med en svåridentifierad "herr Erik Nilsson" (Brask, s. 152).

TAB. 5

Veste Jönsson (son till Jöns Pedersson, tab. 4). Nämnas tidigast 1485 (HH 31, s.229). Hans sätesgård var Hjälschammar i Värnamo sn, Östbo

hd, Småland (perg 16.2 1500, UUB). Var fogde i Västerhaninge och Österhaninge, Sotholms hd, Södermanland, 1523 (G1R 1, s. 170)–1525 (LokF 1, s. 229), och i Sollentuna, Vallentuna, Seminghundra hd samt Danderyds skeppslag, Uppland, 1525 (G1R 2, s. 58)–1530 (LokF 1, s. 163) samt landbofogde över kungens arv och eget i Grönskogs distrikt, Småland, 1530–1531 (LokF 2, s. 74, och 4, s. 233; jfr DMS 4:4, s. 208). Nämnas ej i livet senare. Vapen: sparre (perg 28.10 1506, RA; HH 31, s. 257). - Gift med *Gyritt* (Brask, s. 12), sannolikt (Herrg, s. 220), dotter till Peder Jönsson, som haft Hjalshammar som sätesgård 1467–1485 (Härenstam, Finnveden, s. 390 med not 38).

Dotter (Brask, s. 152 och 153):

Märta, gift med *Nils Jeppsson* (Brask, s. 152). Om deras ättlingar se Koit, Rannsakningen om halvfrälset, s. 18 och 43, Herrg, s. 220, och FrG 4, s. 1271.

TAB. 6

Abjörn Jönsson (son till Jöns Erlandsson, tab. 2). Nämnas 25.3 1430 (perg, UUB). - Gift med *Ingriid*, dotter (Brask, s. 48) till underhäradshövdingen (LagS 1, s. 336, och 2, s. 78) Lasse Eskilsson (stjärna; Raneke, s. 527) i äktenskap (Gen. 41, f. 199; jfr Härenstam s. 300 och 400) med Botil Tubbadotter (kvadrerad sköld; Raneke, s. 95).

Barn (Brask, s. 47; perg 8.12 1489, RA; FrG 4, s. 1074; Gen 41, f. 199; åtminstone Bengt född i ovannämnda äktenskap enligt Brask, s. 48):

Jöns Abjörnsson, 1487-1493, fogde. Se tab. 7.

Lasse Abjörnsson, 1489-1500. Se tab. 8.

Bengt Abjörnsson, 1485-1518, riksråd, lagman. Se tab. 9.

Märta, enligt Brask, s. 47, gift med *Jöns Birgersson*, sannolikt häradshövdingen i Västbo (LagS 1, s. 336, och 2, s. 67) med detta namn (pilspets; Raneke, s. 599) i Håkentorp, Bredaryds sn, Västbo hd, Småland, som beseglade tillsammans med Bengt Abjörnsson (tab.9.) och Lasse Abjörnsson (tab.8.) 8.12 1489 (perg, RA); Håkentorp, där han kan beläggas 1478–1489 (Härenstam, s. 399, not 28), innehades på 1500-talet (Herrg, s. 210) av Märtas syster Bengtas ättlingar

(se nedan). Enligt Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA, var Märta gift med *Måns Persson* i Håkentorp, som i övrigt tycks vara okänd. Gen 3, f. 29 v, kallar Märtas make *Per Månsson* i Seby, för vars gifte E 7, s. 609, har helt annan uppgift.

Botil Abjörnsson. Bodde i Asa, Asa sn, Norrvidinge hd, Småland (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA). Levde ännu 1528, då hon sålde Oppgården i Asa till sin systerson Jon Olsson (FrG 4, s. 1074). - Enligt 1600-talsuppgift (Gen 41, f. 199) var hon gift med *Per Karlsson* (två bjälkvis ordnade rosor; Raneke, s. 930), vilken var häradshövding i Norrvidinge åtminstone 3 april 1483 (perg, Bergshammarsaml., RA) - 1486 (HH 31, s. 239; jfr LagS 1, s. 330, och 2, s. 105). Han hade Asa som sätesgård åtminstone från 1485 (Larsson, Det medeltida Varend, s. 461, not 8) och ännu 25.9 1487 (perg, LSB), då han beseglade vid en försäljning till Bengt Abjörnsson (tab. 9). Anmärkningsvärt är att Botils söner bar hennes fars namn Abjörn och Pers fars namn Karl (Brask, s. 47).

Bengta. Levde som änka ännu 1526 (G1R 3, s. 229: ”logan Olssons moder”). - Gift med *Olof* (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA), som enligt 1600-talsuppgifter hette *Olof Jöransson* i Håkentorp (Gen 41, f. 188) eller *Olof Skåning* (Gen 41, f. 199), som enligt en annan 1600-talsuppgift (Gen 50, p. 119) blev adlad av kung Hans. Från deras söner härstammade den 1673 utdöda ätt som i vapnet förde en sparre, omsatt med tre liljor (Raneke, s. 806) och på Ridarhuset kallats *Lilliesparre af Fylleskog* (E 4, s. 758 ff; SBL 23, s. 135–139).

? *Karin*, gift med *Per Jönsson* (Gen 41, f. 199).

TAB. 7

Jöns Abjörnsson (SMP 1, sp. 6 f.; son till Abjörn Jönsson, tab. 6). Troligen identisk med den person eller de personer med detta namn som nämns 1487 (SStadsB 2:2, s. 221) och 1493 (Upplands lagmansdombok 1490–94, s. 66). Vid det senare tillfället uppträder han i Bälinge hd, Uppland, som Sten Sture d. ä:s fogde. Dog före 1500, då änkan gifte om sig (se nedan). - Gift med

Märta (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA), dotter (Gen 18, f. 130) till Bengt Tordsson (två sparrar; Raneke, s. 131) och omgift (Gen 18, f. 130) med häradshövdingen (LagS 1, s. 27, och 2, s. 140) Olof Walram (Raneke 3:836), som 2.11 1500 (B 19 c: 1500 II, nr 75, RA) gav henne jord i Bro skeppslag, Uppland, som morgongåva. Olof Walram avrättades 1520 kort efter Stockholms blodbad (Gillingstam i PHT 1947, s. 46 med not 8), men Märta levde ännu 1531 (G1R 7, s. 457).

Dotter (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA) i angivet äktenskap (Gen 18, f. 130; jfr PHT 1947, s. 46, not 3):

Ingrid Jönsdotter. Hade som sätesgård Bottna i Roslags-Bro sn, Bro skeppslag, Uppland (Peterskiöld's diplomatarium E 22–27: 4.3 1554, VHAA:s dep., RA). - Gift (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v) med *Ulf Knutsson* (Soop; E 7, s. 358 f.; Raneke, s. 204), som ej säkert kunnat beläggas i livet senare än 1535 (G1R 10, s. 381). En först omkring 1800 (Marks von Würtembergs genealogier, RHA) belagd uppgift, att han skulle ha levat ännu 1545, har ej kunnat verifieras. Från en av deras döttrar härstammade den 1635 utdöda ätt som i vapnet förde en sparre, ovan åtföljd av två halva liljor, och på Riddarhuset kallats *Lilliesparre af Kragstad* (E 4, s. 760 f.; jfr Herrg, s. 73 f., och SBL 23, s. 135).

TAB. 8

Lasse Abjörnsson (son till Abjörn Jönsson, tab. 6). Har tidigast kunnat beläggas 8.12 1489 (perg, RA), då han nämnes som bror till Bengt Abjörnsson (tab. 9), och levde ännu 1493, då han var bland fastarna i dennes morgongåvbrev (HH 4, s. 383), och sannolikt ännu omkr. 1500 (HH 16:1, s. 127 f.). - Gift med *Cecilia Matsdotter*, dotter till Mats Pävesson (Hällekisätten; ÄSF 1, s. 156; Raneke, s. 739) och sannolikt (DMS 4:4, s. 61 och 101) dennes enda kända hustru Anna Turresdotter (Körning).

Döttrar (Brask, s. 47; uppgift om deras möderne saknas):

Ingrid, gift (Anna Pedersdotter Bielkes släktbok, f. 49 v, RHA; Gen 3 f. 29 v) med häradshöv-

dingen i Norrvidinge hd, Småland (LagS 1, s. 330, och 2, s. 37; uppgiften, att han skulle ha fått fullmakt redan 1529, har ej kunnat verifieras), *Per Duse* (E 2, s. 349), som bodde i Lerike i Tjurareda sn, Östra hd, 1553 (Herrg. s. 197) men i Dollby i Hultsjö sn, Västra hd, 1559 (FRL 8: häfte 1:52, f. 38) och 1562 alternativt skrevs till Hultsvik i Korsberga sn, Östra hd (SRA 2, s. 79). Han va var inte adelsman (HH 13:1, s. 181) men innehade jord i Västbo, Västra och Östra hd, Småland, samt i Göstrings och Vifolka hd, Östergötland, å hennes vägnar 1562 (FrG 3, s. 103 och 4, s. 120 och 1151) och levde ännu 1563 (SRA 2, s. 79; HH 3, s. 42).

Märta, endast känd genom Brask, s. 47.

TAB. 9

Bengt Abjörnsson (SMP 1, sp. 6 och 273; son till Abjörn Jönsson, tab. 6). Nämnes tidigast 1485, då han var linköpingsbiskopens fogde i Småland (G. Andersson, Handlingar ur v. Brinkmanska arkivet på Trolle-Ljungby, 1, 1859, s. 3), och fick 23.11 1491 (perg, Ericsbergsarkivet, RA) ansvarsfrihet för sin verksamhet i dennes tjänst (jfr Nygren i LBH, Ny serie, 3, s. 291, och Schück, Ecclesia Lincopensis, s. 389 f.). Var häradshövding (jfr LagS 2, s. 82) i Vista hd, Småland, 3.11 1492 (perg, RA; jfr LagS 1, s. 346, not 1), och i Lösings hd, Östergötland (jfr LagS 1, s. 310) möjligen redan 21.5 1495 (perg, UUB) och säkert 29.5 1499 (perg, RA) och ännu 1513 (B 10, f. 174 v, RA). Nämnes bland Sveriges rikets råd och män från 7.1 1506 (HSH 19, s. 130) och som riksråd från 6.2 1506 (Hadorphius, Två gamla swenske rijm-kronikor, 2, s. 402) och ännu 1517 (BSH 5, nr 462). Blev mellan 1505 (LagS 1, s. 326) och 16.3 1508 (perg, VHAA:s dep., RA) lagman i Tiohärad, vilket han var ännu 1517 (SStadsB 2:5, s. 138). Var häradshövding i Bråbo hd, Östergötland (jfr LagS 1, s. 305, och 2, s. 82), åtminstone 15.6 1510 (perg, RA)–3.11 1515 (perg, Skoklostersaml., RA). Hans sätesgård var Händelö i St Johannis sn, Lösings hd, Östergötland, åtminstone 1493 (Nordén, Norrköpings medeltid, s. 228)–2.7 1516 (perg, RA). Innehade annan jord i Aska (perg 8.12 1489, RA), Bobergs (perg 1487 utan

datum och 8.12 1489, RA), Bråbo (perg 11.2 1513 och 14.7 1514, LSB), Gullbergs (perg 1504 utan datum, LSB), Göstrings (perg 1.2 1498, RA och 25.9 1487, LSB), Hammarkinds och Lysings (perg 1.2 1498, RA), Lösings (perg 8.9 1500 och 22.9 1500 samt 1504 utan datum, LSB) och Åkerbo (perg 12.6 1511, RA) hd samt staden Norrköping (Nordén, a. a., s. 236, 238 och 243), Östergötland, i Kåkindes hd, Västergötland (perg 2.4 1491 och 1.2 1498, RA), i Handbörds (DMS 4:2, s. 72), Mo (perg 17.6 1501, RA), Norra Vedbo (perg 10.2 1485, UUB), Stranda (DMS 4:2, s. 171), Sunnerbo (Härenstam, Finnveden, s. 254), Vista (perg 8.12 1489 och 1.2 1498, RA) och Västbo (perg 17.6 1501 och 27.6 1501 och 19.1 1507, RA; perg 9.3 1517, LSB; Härenstam, a. a., s. 300 och 400; E. Gustavsson, Roslagshistoriskt, 7, 1971, s. 50) hd, Småland, i Runstens (DMS 4:3, s. 157) och Åkerbo (DMS 4:3, s. 69) hd, Öland, i Sköllersta hd, Närke (perg 19.12 1553, RA), och i Oppunda hd, Södermanland (perg 9.12 1512, UUB). Dog efter 29.1 1518 (HH 39, s. 594; jfr SBL 23, s. 140). Vapen: sparre, ovan åtföljd av tre liljor (perg 10.11 1498, RA; perg 14.10 1500, Viksaml., RA). Litteratur: H. Gillingstam i SBL 23 (1980–81), s. 139 ff. - Gav 8.7 1493 på Händelö (HH 4, s. 383) morgongåva till *Birgitta Erlandsdotter*, som dog före 11.2 1513 (perg, LSB), dotter (Brask, s. 49; jfr perg 11.2 1513 LSB) till riddaren Erland Pedersson (Bååt; E 1, s. 697; SBL 7, s. 47; Raneke, s. 560) på Händelö och Gertrud Birgersdotter (sparre; SMP 2, s. 210; Raneke, s. 114). - Omgift (Brask, s. 4) med *Margareta*, som levde ännu 1521 (FrG 3, s. 876 och 1104), då hon fick morgongåva av häradshövdingen (PHT 1966, s. 71) Cristiern Henriksson, som dog 12.8 1538 (Kanslitjänstemäns ... mottagna skrivelser, vol. 1: brev till Klemet Hansson från Peder Bryntesson [Lilliehöök]). Hon var dotter (Brask, s. 28/29, 81, 104 och 188) till häradshövdingen (LagS 2, s. 63) Joakim Björnsson (Västerbyätten) och Ingegärd Haraldsdotter (två sparrar; Raneke, 3:134).

Barn (Brask, s. 28/29, 47, 81, 104 och 188; perg 11.2 1513, LSB):

1. *Ture Bengtsson*, 1513, dog 1524, magister, kanik, riksråd, lagman. Se tab. 10.

2. *Birgitta* (Brask, s. 28/29, 47, 81, 104 och

188). Dog troligen ung.

2. *Erik Bengtsson*. Dog tidigt (Brask, s. 47, 81 och 104).

TAB. 10

Ture Bengtsson (son till Bengt Abjörnsson, tab. 9). Tidigast nämnd 11.2 1513 (perg, LSB). Inskrevs vid universitetet i Leipzig 1514 (Die Matrikel der Universität Leipzig, 1, s. 535). Nämnes 1515 som baccalaureus vid Uppsala universitet och kanik i Linköping (Collijn i NTBB 1934, s. 110), vilket senare ämbete han innehade ännu 1520 (HH 4, s. 383). Inskrevs 1516 vid universitetet i Wittenberg (Album academiae Vitebergensis, 1, s. 62), där han blev baccalaureus samma år (J. Köstler, Die Baccalarei und Magistri der Wittenberger philosophischen Fakultät 1503-17, 1887, s. 19) och magister 5.2 1517 (Köstler, a. a., s. 28). Blev lagman i Närke mellan 1520 (ST 3, s. 623) och 1523 (HH 26:2, s. 7; LagS 1, s. 171, och 2, s. 82) och riksråd senast 1523 (HH 26:2, s. 1). Hans sätesgård var det förutnämnda Händelö (Album academiae Vitebergensis, 1, s. 62; HH 4, s. 389, och 40, s. 53 och 106; LBH 2, s. 204; Die Matrikel der Universität Leipzig, 1, s. 535; NTBB 1934, s. 110). Innehade också jord i Bråbo hd, Östergötland (perg 11.2 1513, LSB), i Västbo hd, Småland (HH 40, s. 53), och i Sotholms hd, Södermanland (HH 4, s. 389). Fick 1523 Allbo hd, Småland, som förläning (G1R 1, s. 171). Dog försommaren 1524 (G. Carlsson i HT 1956, s. 343 med not 14). Vapen: sparre, ovan åtföljd av tre liljor (perg 12.3 1523, RA). Litteratur: H. Gillingsstam i SBL 23, s. 135. - Gift i Söderköping 11.10 1523 (M. Asp och M. S. Södersten, De Sudercochia, 1736, s. 43) med *Anna*, som dog 1551 och begravdes i Sko kloster (C. F. Rothlieb, Beskrifning öfver Skokloster, 1819, s. 29; J. A. Kjellman-Göranson, Sko, 1860, s. 43), dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Peder Turesson (Bielke; Asp och Södersten, a. a., s. 43; jfr E 1, s. 360, SBL 4, s. 165 ff., LagS 1, s. 362 och 372, samt 2, s. 24, och Raneke, s. 12) i hans äktenskap med Katarina Nilsson (Sparre av Ellinge; Brask, s. 110; jfr ÄSF 1, s. 83). Annas sätesgård även efter makens död var det förutnämnda Händelö (Herrg, s.

150), och hon innehade också jord i Björkekinds (FrG 3, s. 145), Gullbergs (FrG 3, s. 352), Hammarkinds (FrG 3, s. 792), Lösings (FrG 3, s. 214) och Åkerbo (FrG 3, s. 284) hd, Östergötland, samt i Tveta (FrG 4, s. 751, 775 och 1133) och Vista (FrG 4, s. 802, 813 och 817) hd, Småland. Litteratur: H. Gillingstam, De svenska släktböckerna före Rasmus Ludvigsson (SoH 1951), s. 211 ff. och 216–223.

Dotter (Brask, s. 47 och 49) i ovannämnda äktenskap (Brask, s. 108 och 110):

Anna. Troligen död ung.

Peter Finvidssons ätt

UPPLÄNDSK, URSPRUNGLIGEN LÅGFRÅLSE SLÄKT, känd sedan 1340-talet och utdöd på 1450-talet med lagmannen, riksrådet och marsken Sten Pedersson. Hans vapen, en stjärna, och det relativt ovanliga förnamnet Finvid har föranlett att han ända sedan K. H. Karlssons Biografiska anteckningar för medeltiden (RHA; fotokopia hos SBL) i litteraturen hänförs till släkten Stallare. Såsom påpekats för mig av framlidne A. Filip Liljeholm (jfr SBL 23, s. 22 f.) visar emellertid hans omnämnande som ”frende” av sedermera marsken Tord Bonde Karlsson (E 1, s. 513; SBL 5, s. 322-325, Raneke, s. 553) i U 269 a, p. 5, UUB, att hans far Peter Finvidsson måste ha varit son till Finvid Ragvaldsson, som 1382 (RPB 1675) kallas ”magh” av Tord Bonde Karlssons farfars mor Märta Gisladotter (Sparre av Aspnäs; ÄSF 1, s. 190) liksom hennes dotters make Eringisl Nilsson (Hammerstaätten; ÄSF 1, s. 236). Denne Finvid Ragvaldssons identitet med den uppländske frälsemannen med samma namn framgår förutom av att denne förde samma vapen som Peter Finvidsson även av att Peter Finvidsson ägde jord i Håbo hd (SD 2228) där den uppländske Finvid Ragvaldsson varit häradshövding.

Litteratur: H. Gillingstam, Marsken Sten Pederssons (stjärna) ursprung (Släktforskarnas årsbok 1999, s. 217-220).

TAB. 1

Ragvald Jonsson. Sålde 1346 (DS 4053) jord i Simtuna hd, Uppland (jfr DMS 1:8, s. 56) tillsammans med sin hustru *Elena Olofsdotter* (SMP 1, sp. 638). Sannolikt identisk med den person med detta namn som 1345-1348 (DS 3876 och 4276) hade sin sätesgård i Hammarby, Håtuna sn, Håbo hd, Uppland. Vapen: stjärna (HiSig 3:611).

Son (Gillingstam 1999, s. 219; om mödernet är intet bevisligt):

Finvid Ragvaldsson, 1379-1401, häradshövding. Se tab. 2.

TAB. 2

Finvid Ragvaldsson (SMP 2, sp. 69; son till Ragvald Jonsson, tab. 1). Kan ej säkert beläggas vara identisk med en i Östergötland 1368 (DS 7795)–1375 (RPB 1167 och 1169) förekommande person med detta namn. Var åtminstone 1379 (RPB 1410)–1401 (SD 5) häradshövding i Håbo hd, Uppland (jfr LagS 1, s. 55, och 2, s. 43), och innehade jord där (SD 1184). Kan ej beläggas i livet efter 1401 (SD 5) och fick senast 1404 (SD

377) en efterträdare som häradshövding samt nämnes 1409 (SD 1184) som avliden. Vapen: stjärna (RPB 2335 och 2758; SD 5). - Gift senast 1382 med *en dotter* (Gillingstam 1999, s. 218f.) till riddaren Rörük Bonde (E 1, s. 512; SBL 5, s. 310; Raneke, s. 552) och Märta Gisladotter (Sparre av Aspnäs; ÄSF 1, s. 190; SMP 2, sp. 251; Raneke, s. 113).

Barn (SvK 196, s. 45; SD 773 och 1832; av Gillingstam 1999, s. 219f. framgår att åtminstone sonen var född i angivet äktenskap; för den apokryfiska dottern Birgitta hos Gardell, nr. 297, och SMP 2, sp. 61, se SvK, 196, s. 46):

Märta Finvidsdotter, huvudsakligen känd genom odaterad gravsten i Vadstena kloster (SvK 196, s. 45), enligt vilken hon var gift med *Thomas van Vitzen* (NF 32, sp. 903; Raneke, s. 328), som tidigast nämnes 1392 (DDan 4:4, nr 522), blev riddare något av åren 1392-1396 (d:o och DDan 4:6, nr 145), var hövitsman på Raseborg vid obekant tidpunkt (Fritz, 2 s. 139 med not 9-10) och innehade jord i Bobergs (Gen 41, f. 233, RA) samt Bankekind, Gullbergs, Hanekinds och Lösings hd och staden Norrköping (SD 138), Östergötland, i Öknebo hd, Södermanland (SD 138), och i Östra hd, Småland (SD 3119), samt begravdes i Vadstena kloster 1416 (Vadstenadia-

riet, ed. Gejrot, 1996 s. 150 f.) efter att ha gift om sig (Gen 41, f. 233; jfr Rosman, Bjärka-Säby, 1, s. 301) med Ida Henningsdotter (Königsmark (SBL 21, s. 776; Raneke, s. 83), som i sin tur gifte om sig med riddaren Bengt Pogwisch (jfr DAA 1931:2, s. 12, och Fritz, 1, s. 149, och 2, s. 141). S. Engströms uppgift i NF 32, sp. 903, att Thomas van Vitzen var riksråd 1408, torde återgå på fel-tolkning av SD 1009 (jfr Gillingstam i HT 1985, s. 150). Märta Finvidsdotters vapen: stjärna (SvK 196, s. 45). Om tinkturen uppges i Gen 41, f. 37: ”en 7vddet stierne i fördeltt fiell blått och rött”.

Peter Finvidsson, 1410-1417, riksråd. Se tab. 3.

TAB. 3.

Peter Finvidsson (SMP 2, sp. 69 f.; son till Finvid Ragvaldsson, tab. 2). Kan ej beläggas ha varit identisk med den person med detta namn (SMP 2, sp. 70) som nämnes i Östergötland 1369 (DS 7987) -1386 (RPB 2188) och innehade jord i Skärkinds hd (RPB 1710). Kan säkert beläggas i livet endast 1410 (SD 1284) -1417 (SD 2366). Var riksråd åtminstone från 1413 (SD 1704). Innehade jord i Aska och Dals hd, Östergötland (SD 1399), i Rönö hd, Södermanland, och i Håbo hd, Uppland (SD 2228). Dog något av åren 1417 (SD 2366) -1421 (perg 7.3 och 12.3, RA). Vapen: stjärna (SD 1394 och 1399). - Var sannolikt (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 263, not 24) gift flera gånger. - Omgift något av åren 1408-1411 (Gillingstam, a. a., s. 263, not 24) med *Cristina Stensdotter*, dotter (SD 1047 och 1736) till riddaren, riksrådet, marsken och lagmannen Sten Bengtsson (Bielke; E. 1, s. 357; SBL 4, s. 147), vars hustru åtminstone 1371-1390 var Katarina Holmgersdotter (Ulv; ÄSF 1, s. 302). *Cristina Stensdotter* nämnes tidigast 1404 (SD 492), innehade jord i Aska och Dals (perg 12.3 1421, RA) samt Hanekinds (perg 7.3 1421, RA) hd, Östergötland, och i Tuhundra hd, Västmanland (SD 1736; Erik Erikssons kopiebok, p. 11, VHAA:s dep., RA), och är troligen är identisk med den ”*Cristina Erikxdotter* (!), consors Petri Finwidzson” som drunknade vid Stångebro och begravdes 18.3 1421 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, 1996,

s. 170 f.; K. H. Karlssons uppgift i Örnberg, Sv. ättartal, 5, 1889, s. 153, att hon levde ännu 1423, har ej kunnat verifieras).

Barn (Gillingstam, a. a., s. 263 med not 24; sonens modernehärstamning framgår av hans förnamn):

? 1. *Cristina Pedersdotter*. Hade Konungssund i Björkekinds hd, Östergötland, som sätesgård och innehade även jord i Hammarkinds hd i samma landskap (perg 27.10 1422, RA). Dog omkring 6.11 1427 (Gillingstam, a. a., s. 262). - Blev gift något av åren 1415-1421 med *Magnus Eriksson* (Örnfot), som uppträder tidigast 1400, förekommer i rådsretsen 1408, var riksråd 1413, häradshövding i Lösings hd i Östergötland 1414-1421 och hövitsman på Ringstadaholm 1419, blev lagman i Östergötland mellan 1417 och 1421, som sätesgård hade det förutnämnda Konungssund, i övrigt innehade jord i Gullbergs, Göstrings och Lösings hd, Östergötland, 1414 eller 1415 blivit änklung efter Katarina Stensdotter (Natt och Dag) och dog 1421 eller 1422 (ÄSF 1, s. 314). - *Cristina Pedersdotter* gifte sannolikt (Gillingstam, s. 252 f.) om sig något av åren 1422-1427 med *Nils Jönsson* (Oxenstierna; SBL 22, s. 492 ff.; E 5, s. 588; Raneke, s. 305), som nämnes tidigast 1409 (Gillingstam, s. 88 och 259), blev riksråd senast 1432 (d:o, s. 268), hövitsman på Borgholm tillsammans med Magnus Gren 1436 (d:o, s. 274) och på Ståkeholm senast 1438 (d:o, s. 275), vilket han sannolikt var ännu 1441 (d:o, s. 284), samt riddare vid kung Kristofers kröning 14.9 1441 (d:o, s. 282), var hövitsman på Nyköping åtminstone 1442 (d:o, s. 288) -1449 (d:o, s. 288 och 304), riksföreståndare tillsammans med Magnus Gren 1445 (d:o, s. 291) och tillsammans med sin bror Bengt Jönsson 1448 (d:o, s. 294) samt hövitsman på Örebro 1450 (d:o, s. 304 f.), som sätesgård åtminstone från 1422 och ännu 1431 hade Frössvik i Danderyds skeppslag, Uppland, men från 1432 Djursholm (d:o, s. 265), innehade annan jord i Danderyd (d:o, s. 265), på Lidingö (d:o, s. 113), i Solna (d:o, s. 265) och i Bromma (DMS 1:7, s. 253), Uppland, i Selebo hd, Södermanland, (Gillingstam, s. 310, not 327), samt i Göstrings och Vifolka hd, Östergötland (d:o, s. 308), tidigare varit gift med *Kristina Ivarsdotter* (Ivar Nilssons ätt; ÄSF 1, s. 260 f.) och något av

åren 1429-1433 (Gillingstam, s. 263 f.) gifte om sig med Katarina Karlsdotter (Sture; G. Carlsson i PHT 1920, s. 106; Raneke, s. 340) samt dog tidigast 1450 (Gillingstam, s. 306).

2. *Sten Pedersson*. Född tidigast 1409 (jfr ovan). Tidigast nämnd 1434 (SMR 135). Var häradshövding i Siende hd, Västmanland, från 1437 eller 1438 (SMR 640 och 770) till mellan 17.1 1452 och 26.1 1456 (perg, RA) och lagman i Västmanland och Dalarna från 1438 (FMU 2265) eller 1439 (SMR 993) till 1441 (SMR 1294, 1379, 1411 och 1426) eller 1442 (DDal, nr 96). Blev riddare 1441 eller 1442, troligen dubbad vid kung Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441 (S. Rahmqvist i *Individ och historia*, 1989, s. 255, not 14). Nämnes bland rikets råd och män från 1440 (SMR 1054 och 1225) och kan säkert beläggas som riksråd från 1445 (ST 3, s. 205) och ännu 1452 (Nordberg, S. *Claræ Minne*, s. 28; BSH 3, nr 23). Blev mellan 17.3 och 25.4 1446 (Kumlien, *Karl Knutssons politiska verksamhet 1434-1448*, s. 229, not 7) hövitsman på Stockholm, vilket ämbete han lämnade mellan 13.12 1447 (perg, RA) och 9.9 1448 (SStadsB 1:1, s. 102; jfr ibidem, s. 176), och var hövitsman på Västerås åtminstone 13.3 1451-3.5 1452 (perg, RA) samt marsk 1452 (Gillingstam 1999, s. 217). Hans sätesgård var först Ridö i Barkarö sn, Tuhundra hd, Västmanland (perg 8.9 1442, RA) men senare Lindholmen i Orkesta sn, Seminghundra hd, Uppland (Rahmqvist, a.a., s. 244 med not 16). Han innehade också annan jord i Tuhundra hd (SMR 135; perg 13.3 och 18.11 1451 samt 3.5 1452, RA), i Oppunda och Öknebo (SMR 135) samt Österrekarne (SMR 135; perg 26.2 1444, RA) hd, Södermanland, i Bro (DMS 1:7, s. 53 f.), Hagunda (DMS 1:6, s. 62) Långhundra och Seminghundra (U 269 a, p. 5, UUB) hd, Uppland, samt i Stockholm (BSH 3, s. 168). Dog något av åren 1452-1458 (Mattisson, *Medeltida nordiska borg- och sätesgårdanamn på -holm*, s. 91). Vapen: stjärna (perg 15.10 1439, RA). Litteratur: H. Gillingstam, *Marsken Sten Pederssons (stjärna) ursprung* (Släktforskarnas årsbok 1999, s. 217-220). - Gav 30.8 1434 (SMR 135) jord i Tuhundra hd, Västmanland, samt Oppunda, Öknebo och Österrekarne hd, Södermanland, som morgongåva till sin hustru *Katarina Eriksdotter*

(Rahmqvist, a.a., särskilt s. 250), dotter (E. Nordström i PHT 1941-42, s. 22) till Erik Nilsson (Väsbyätten; SMP 1, sp. 710; Rahmqvist, a.a., särsk. s. 251 ff.) och Ramborg Kortsdotter (Görtz; Raneke, s. 29). Katarina dog mellan 1474 (SStadsB 1:1, s. 402) och 1480 (d:o 1:2, s. 57 f.) och hade som sätesgård under änketiden det förutnämnda Lindholmen (Mattisson, a.a., s. 91). Hon innehade också annan jord i Seminghundra och Vallentuna hd, Uppland (Rahmqvist, a. a., s. 244), i Tuhundra hd, Västmanland (perg 29.6 1458, RA), i Torshälla stad (perg 19.6 1466, RA) och Öknebo hd (perg 1.7 1474, 1.5 och 19.5 1480 och 28.8 1492, RA), Södermanland, samt i Stockholm (SStadsB 1:1, s. 364 och 402, samt 1:2, s. 57).

Peter Rangvaldssons ätt

SENTIDA BENÄMNING PÅ EN HÖGFRÄLSE SLÄKT, som aldrig hade släktnamn, Den förde i sitt vapen tre ginbalksvis kopplade röda snedrutor i guldfält (Gen 79). Dess äldste kände medlem, Magnus Rangvaldsson, var drots 1282–1285, och hans brorsdotter Cristina Petersdotter var gift med Eringisl Näskonungsson (delad sköld), som var marsk 1322-1328. Med den senares svärfar, riksrådet Peter Rangvaldsson, dog släkten ut på manssidan något av åren 1326-1328. Av hans döttrar levde den ovan nämnda Cristina Petersdotter ännu 1351.

Litteratur: Raneke, s. 615.

TAB. 1

Rangvald. Endast känd genom sönerns patronymika. Möjligen (U 269 n, p. UUB) gift med en *syster* till riksrådet Magnus Jonsson (Ängel; Raneke, s. 665)) och till dennes bror ärkejäknen Bengt.

Söner (patronymika och vapen):

Magnus Rangvaldsson. En drots Folke kan beläggas 1281 (DS 710) och dog detta år (Paulsson, *Annales*, s. 281 och 296). Det förefaller därför ovisst (R. Kjellén i HT 1984, s. 255, not 2), om Magnus Rangvaldsson är identisk med den tidigast belagde svenske drotsen Magnus, som utan patronymikon nämnes 1276 (DS 618; jfr A. Peetre i SVSL 42, 1953, s. 93). Mellan 18.5 (DS 744) och 7.12 (DS 758) 1282 blev Magnus Rangvaldsson drots, vilket han var ännu 1285, då han också nämnes som riksråd (DS 811; jfr Westman, *Svenska rådets historia*, s. 117). Han uppges i en annal (Paulsson, a. a., s. 297) ha dött sistnämnda år liksom linköpingsbiskopen Bo, men denne dog enligt en annan annal (Paulsson, s. 263) först 1286, vilket år han bevisligen levde (DS 907; jfr Schück, *Ecclesia Lincopensis*, s. 62, not 11). Vapen: tre ginbalksvis kopplade snedrutor (B 15, f. 186, RA). - Hans änka *Helga Anundsdr* var dotter till riddaren och riksrådet Anund Haraldsson (vingad lilja; SMP 1, sp. 110; Raneke, s. 670) i äktenskap med Birger Jarls halvbrors dotter Ingeborg Elofsdr (vingad pil; SMP 1, sp. 617; Raneke, s. 696) och gifte om sig 1289 med riddaren, sedermera riksrådet Rörrik Birgersson (balk; SMP 1, sp. 349; Raneke, s. 46) enligt ÄSF 1, s. 186.

Peter Rangvaldsson, 1296, dog något av åren

1326-1328, riddare, riksråd. Se tab. 2.

TAB. 2

Peter Rangvaldsson (son till Rangvald, tab. 1). Nämnes tidigast 1296 (DS 1185). Blev riddare något av åren 1296-1305 (Löfqvist, *Om riddarväsen och frälse*, s. 246). Var riksråd åtminstone 1299 (Westman, a. a., s. 157) - 1305 (DS 1472) och medlem av hertigarna Eriks och Valdemars råd 1307 (Jägerstad, *Hovdag och råd*, s. 183 f.) och möjligen 1308 (Jägerstad, a.a., s. 322; jfr dock Beckman, *Matts Kättilmundson*, 1, s. 144). Innehade jord i Bro (DMS 1:7, s. 112) och Lagunda (DS 2350) hd, Uppland, i Tuhundra hd, Västmanland (DS 2538), i Rönö hd, Södermanland (DS 2668; U 269 a. p. 40, UUB), och i Valkebo hd, Östergötland (Jägerstad, s. 321). Dog något av åren 1326 (DS 2601; för dateringen se Beckman, a.a., 2, s. 237) - 1328 (DS 2668; U 269 a, p. 40, UUB). Vapen: tre ginbalksvis kopplade snedrutor (HiSig 3, nr 119, 174, 304 och 344). - Var 1325 (DS 2530) gift med *Birgitta Jonsdr* (SMP 1, sp. 386), som innehade jord i bl. a. Oppunda, Selebo, Villåttinge och Västerrekarne hd, Södermanland, i Torstuna och Åkerbo hd, Västmanland, i Glanshammars och Sköllersta hd, Närke, och i Åsunda hd, Uppland (Klingspor och Schlegel, *Engsö*, s. XXXVII; jfr DS 2691), och dog något av åren 1331 (DS 2867) - 1346 (Klingspor och Schlegel, a. a., s. XXXVII), sannolikt (Liljeholm i GT III: 7-9, 1952-54, s. 180 ff.; jfr dock Koit i ÄSF 1, s. 11) dotter till Johan Filipsson (Aspenäsätten), vars enda kända hustru var Ingeborg Svantepolksdr

(ÄSF 1, s. 10 och 259).

Döttrar i angivet äktenskap (DS 2691; Klingspor och Schlegel, s. XXXVII):

Cristina Petersdtr. Nämnes i livet 1329 (DS 2691) -1351 (DS 4716 och 5287) och innehade jord i Askers hd, Närke (Brev ur askan, 1996, s. 103). - Var sannolikt 1322 (DS 2350) gift med *Eringisl Näskonungsson* (delad sköld; SBL 14, s. 47-51; E 5, s. 386; Raneke, s. 2), som nämnes tidigast 1319 (DS 2173, noten; för dateringen se Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder, s. 322), blev riksråd senast 1320 (DS 2270) och marsk mellan 20.7 (DS 2339) och 13.9 (DS 2350) 1322 (jfr Löfqvist i VSLÅ 1936, s. 28) samt riddare mellan 29.5 1326 (FMU 330) och 29.7 1327 (DS 2621; jfr Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 247), sannolikt vid Knut Posses bröllop med hertiginnan Ingeborg 21.6 1327 (Löfqvist, a. a., s. 258), innehade jord i Gräsgårds hd, Öland (DMS 4:3, s. 303), och i Södermanland (DS 2624) samt dog som marsk 29.3 1328 (Paulsson, a. a., s. 306; jfr s. 285). - 22.8 1334 (DS 3080) fick Cristina Vik jämte annan jord i Hagunda hd, Uppland (DMS 1:6, s. 39 och 49 f.) som morgongåva av sedermera riddaren, riksrådet och lagmannen *Gustav Arvidsson* (Sparre av Vik; SMP 1, sp. 155; Raneke, s. 119), som även innehade jord i Norunda, Trögds och Ulleråkers hd, Uppland, i Tuhundra hd, Västmanland, och i Kinda hd, Östergötland, samt dog 1366 eller 1367 (ÄSF 1, s. 199).

Helga Petersdtr. Nämnes tidigast 1329 (DS 2691). Innehade jord bl. a. i Oppunda, Selebo, Villåttinge och Österrekarne hd, Södermanland, i Torstuna och Åkerbo hd, Västmanland, i Glanshammars och Sköllersta hd, Närke, och i Åsunda hd, Uppland (Klingspor och Schlegel, s. XXXVII), samt i Västra hd, Småland (DS 4147). Dog mellan 1349 (DS 4402) och 1359 (DS 6142). - Fick 1342 (U 269 a, p. 39, UUB) jord i Bobergs hd, Östergötland, som morgongåva av sin svägers bror (DS 2620; FMU 330) *Karl Näskonungsson* (delad sköld; E 5, s. 386; Raneke, s. 2), med vilken hon var gift redan 1329 (DS 2691; jfr även DS 3318). Om man bortser från det förfalskade (Styffe i VHAAH 24, 1864, s. 300 f., och Rosén i Sc 1950, s. 228) brevet DS 2106 med datering 1317, nämnes denne tidigast 1321 (ST 1, s. 420).

Han var då redan riksråd, vilket han var ännu 1352 (DS 4836, för tolkningen av senare belägg se Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 159, not 240). Han nämnes som fogde (aduocatus) i Finland 1326 (FMU 330 och 331) och 1330 (ÅboSvB, s. 36) och som hövitsman (capitaneus) där 1327 (DS 2609) och 1328 (FMU 356) samt blev riddare tidigast 1326 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 247, not 6) och före 22.3 1327 (DS 2609). Innehade jord bl. a. i Hölebo (U 269 a, p. 39, UUB), Jönåkers (U 269 a, p. 39), Oppunda (DS 3441), Selebo (DS 4043 och 4859), Västerrekarne (DS 3111, 3685 och 5977) och Öknebo (DS 5893) hd, Södermanland, i Aska (DS 6046), Bankekinds (DS 3302, 3313 och 3318), Bobergs (DS 3245), Bråbo (U 269 a, p. 41), Dals (DS 4418) och Göstrings (DS 4043 och 6046) hd, Östergötland, i Allbo (DS 3165-3167 och 4402; U 369 a, p. 41), Tveta (DS 4402) och Vista (DS 3261) hd, Småland, i Trögds (DS 4859) och Ulleråkers (DS 2742) hd samt Danderyds skplg (DS 4446), Uppland, i Tuhundra (U 269 a, p. 43) och Yttertjurbo (DS 3111) hd, Västmanland, i Örebro hd, Närke (DS 4144), och i Nyland (G. Kerkkonen, Västnyländsk kustbebyggelse under medeltiden, 1945, s. 9 och 70; B. Beckman i FHT 1946, s. 37). Dog något av åren 1352 (DS 4836) - 1358 (DS 5893 och 5977).

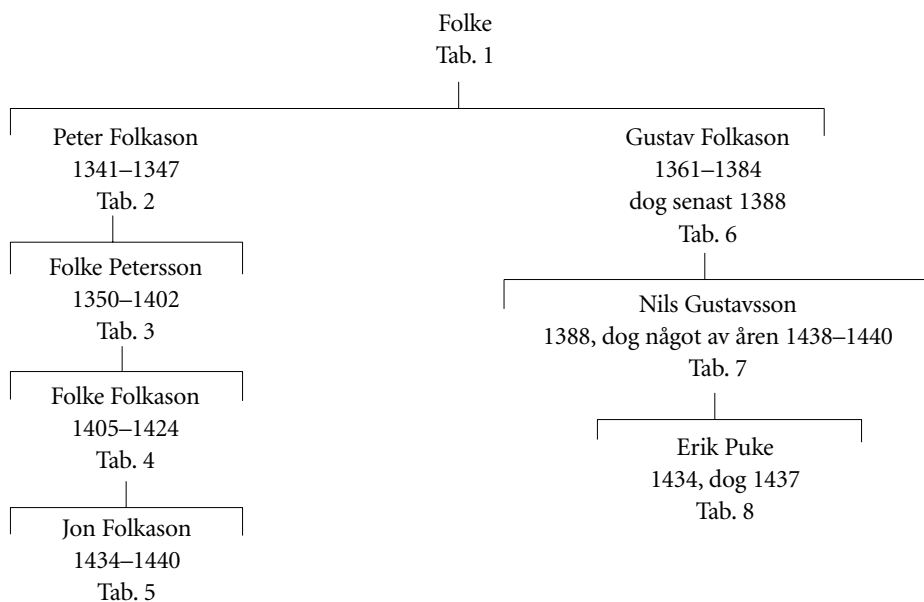
Rossviksätten

URSPRUNGLIGEN SMÅLÄNSK, LÄNGE LÅGFRÄLSE SLÄKT, ibland kallad "Stjernbåt" (BSH 3, s. 309) - efter ett bitecken i den förste högfrälse släktmedlemmens, riksrådet Nils Gustavssons (tab. 7), vapen - eller "Båt av Rossvik" (LagS 1, s. 15 och 146, samt 2, s. 30). Benämningen "Rossviksätten" lanserades av Bengt Hildebrand (PHT 1934, s. 57 och 177; SMoK 6, s. 370) efter namnet på Nils Gustavssons södermanländska sätesgård.

Släkten är känd sedan 1340-talet och dog ut på manssidan i början av 1450-talet, på kvinnosidan omkring 1500.

Nils Gustavssons son upprorsledaren Erik Puke torde ha uppkallats efter dennes mors kusin marsken Erik Kettilsson (ÄSF 1, s. 180), som i fyra brev från åren 1367-1371 kallas Erik Puke (SBL 29, s. 524).

Litteratur: B. Hildebrand, Esbjörn Blåpanna och hans arvingar (PHT 1934), s. 50-59; dens., Rossviksätten (SMoK, 6, 1949, s.370); H. Gillingstam, Ätten Siöblads medeltida släktförbindelser och äldsta historia (1949), s. 62, 79 och 84; dens., Erik Pukes underbefälhavare Johan Folkesson (PHT 1999); Raneke, s. 556.

TAB. 1

Folke, endast känd genom sönerns patronymika.

Söner (perg 3.5 eller 14.9 1388 och 15.7 1388, Bergshammarsaml., RA):

Peter Folkason, 1341-1347. Se tab. 2.

Gustav Folkason, 1361-1384, dog senast 1388. Se tab. 6.

TAB. 2

Peter Folkason (son till Folke, tab. 1). Nämnd i livet 1341-1347 (SMP 2, sp. 87). Innehade jord i Södra Vedbo (DS 4906), T justs och Västra (DS 7109) hd, Småland. Begravd i Mörbylånga kyrka på Öland (DMS 4:3, s. 260). Vapen: båt (Gardell, nr 201). - Gift senast 1341 med *Hafrid Glysingsdotter* (SMP 2, sp. 575), som innehade jord i Småland och Aska hd, Östergötland, sannolikt dotter till riddaren Henrik Glysing i äktenskap med en dotter till riddaren Ragvald Puke (ÄSF 1, s. 53 f.). Hafrid överlevde sin make (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 744).

Barn (DS 4191 och 4553; Liljeholm i PHT 1955, s. 137):

Folke Petersson, 1350-1402. Se tab. 3.

Dotter. Dog före 1361 efter att senast 1351 (DS 4700) ha blivit gift med häradshövdingen i Östra hd, Småland, *Nils Bengtsson* (Lejonansikte. Raneke, s. 292), som nämnes i livet 1339-1364, innehade jord i Norrvidinge och Östra hd, Småland, och gifte om sig med Katarina Petersdotter (Båt; Raneke, 3:560) enligt ÄSF 1, s. 70 f.

Dotter. Innehade jord i Tjust och Västra hd, Småland (DS 7109) och dog före sin make (Gillingstam, a. a., s. 744). - Hon hade blivit gift senast 1353 (DS 4906) med *Magnus Håkansson* (Bergkvaraätten; Liljeholm i PHT 1955, s. 137; jfr Raneke, s. 535, och Sjögren, Slakten Trolles hist., s. 45), som nämnes i livet 1352-1369 (SMP 2, sp. 592) och innehade jord i Allbo (DS 5536 och 5828), Kinnevalds (DS 5522, 5747, 5828, 6030, 6248 och 6390 f), Norrvidinge (DS 5536), Stranda (DMS 4:2, s. 301), Södra Vedbo (DS 7109), Tjusts och Västra (DS 7109) hd, Småland.

TAB. 3

Folke Petersson (son till Peter Folkason, tab. 2). Nämnes i livet 1350-1402 (SMP 2, sp. 87). Hans sätesgård (DS 4906; jfr DS 5050) var ett svåridentifierat Ryd (enligt DS 6, s. 977, möjligen i Björkö sn, Östra hd). Innehade jord i Allbo (perg 3.5 eller 14.9 1388 och 15.7 1388, Bergshammarsaml., RA), Sunnerbo (nämnda källor och SD 165), Södra Vedbo (DS 4906 och 7109), Tjusts (DS 7109), Västra (DS 7109 och 7903) och Östra (DS 7903) hd, Småland. Vapen: båt (DS 4700 och 7903; jfr Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 84). - Gav 19.4 1353 (DS 4906) morgongåva till sin hustru *Cristina Jonsdotter*, som hade frutitel (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 744) och alltså tidigare måste ha varit gift med en riddare. Uppgiften i ÄSF 1, s. 72, att hon skulle ha varit dotter till Jöns Brudsson (Lejonansikte), är möjlig endast om hennes patronymikon skulle vara felstavat i morgongåvobrevet, eftersom Jöns Brudsson aldrig kunnat beläggas med förnamnet Jon (SMP 1, sp. 500; jfr A. Eldblad i *Studia anthroponymica scandinavica*, 12, 1994, s. 60) och förnamnen Jon och Jöns ej heller annars användes om samme person (Eldblad, a. a., s. 52 och 62).

Söner (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 744 f.; åtminstone Jon född i ovannämnda äktenskap enligt denna källa):

Jon Folkason (Johannes Folkonis; SMP 2, sp. 87 f.). Domprost i Växjö från mellan 1395 (AC 2, s. 150) och 1402 (Sankt Nikolaus' av Linköping kanonisationsprocess, s. 80 f.) till mellan 1407 (B 15, f. 220 v, 277 och 278, RA) och 8.6 1424 (perg, RA). Vapen: båt (SD 237; B 15, f. 220 v och 278, RA).

Folke Folkason, 1405-1424, häradshövding. Se tab. 4.

TAB. 4

Folke Folkason (SMP 2, sp. 92; son till Folke Petersson, tab. 3). Nämnes tidigast 1405 (SD 580). Var häradshövding i Tuhundra hd, Västmanland (jfr LagS 1, s. 146, och 2, s. 30) från mellan 1412 (SD 1633) och 1413 (SD 1671) till mellan 1416

och 1425 (ÄSF 1, s. 300). Hans sätesgård var åtminstone 1411 (SD 1503) -1419 (SD 2674) Almö i Barkarö sn, Tuhundra hd, Västmanland. Innehade också jord i Västra och Östra hd, Småland, och Kinda hd, Östergötland (ppr 6.6 1424, RA). Dog mellan 6.6 1424 (ppr, RA) och 14.11 1425 (perg, RA). Vapen: båt (SD 1527, 2095, 2504, 2652 och 2674). - Gift senast 1412 (SD 1527) med *Holmfrid Johansdotter* (SD 2651), som innehade jord i Ulleråkers hd, Uppland (DMS 1:2, s. 126 och 128), dotter (SD 1527 och 2651) till Johan Laurenssohn (Almöätten; Raneke, s. 702) och omgift 1425 med Folke Folkasons syssling Gustav Nilsson (tab. 7). Hennes ovanliga förnamn kan förklara Folke Folkasons uppträdande bland Jöns Brudssons (Lejonansikte; ÄSF 1, s. 72) arvingar 1418 (SD 2504), ty dennes första hustru hade just det namnet (ÄSF 1, s. 72 och 321).

Barn (Östenson i PHT 1973, s. 107, not 18; Gillingsham, Ätten Siöblad, s. 79, not 139; av den senare skriften framgår att åtminstone Kirstin var född i ovannämnda äktenskap):

Jon Folkason, 1434-1440. Se tab. 5.

Kirstin Folkadotter (SMP 2, sp. 92 f.). Levde ännu 1475, då hon innehade jord i Kinda hd, Östergötland, och var åtminstone sedan 1435 gift med *Gustav Ulfsson* (Sparre av Hjulsta och Ängsö; SMP 2, sp. 535 f.; Raneke, s. 115) på Värhulta i Västermo sn, Västerrekarne hd, Södermanland, som uppträder tidigast 24.6 1426 (perg, UUB), från 1435 (ST 3, s. 130 och 134) nämnes som riksråd, vilket han var ännu 1471 (Renterdahl, Sv. kyrkans hist., 3:2, s. 549), innehade jord i Bälinge hd, Uppland (DMS 1:3, s. 82 och 96), och dog mellan 1471 och 1475. Se ÄSF 1, s. 193.

TAB. 5

Jon Folkason (SMP 2, sp. 96; son till Folke Folkason, tab. 4). Troligen identisk med den person med detta namn som 1434 - som hans styvfars bror Erik Pukes (tab. 8) underbefälhavare - belägrade och intog Kastelholm (RK 2, s. 34 f.), varifrån han 1434 skrev till rådet i Reval (LECU 8, nr 872), och 1436 som en av rikets råd och män deltog i utfärdandet av privilegiebrevet för Stockholm (PSS 1, s. 78). Levde sannolikt ännu 1440

(SMP 1272; jfr Östenson i SoH 1986, s. 57). Vapen: båt (PHT 1999, s. 51). - Hans änka *Karin* gifte sannolikt (Östenson i PHT 1973, s. 106 f.) om sig med riddaren och häradshövdingen Nils Bagge, som nämnes i livet 1436-1455 och dog senast 1466 efter att senast 1455, ha gift om sig med Ingeborg Eriksdotter (ÄSF 1, s. 112).

Dotter i angivet äktenskap (Östenson i PHT 1973, s. 106 med not 18; jfr densamme i SoH 1986, s. 57, och i PHT 1990, s. 125):

Ingeborg Jonsdotter. Dog senast 1509, efterlämnande jord i bl a Allbo, Kinnevalds, Konga och Västbo hd, Småland (Sandbergsska saml. FF 13150, RA). - Hon fick 18.6 1459 (perg 21.5 1517 Bergshammarsaml., RA) jord i Västbo hd, Småland, som morgongåva av *Henrik Jönsson* (Gyllensparre; E 3, s. 339; Raneke, s. 800), som nämnes i livet 1458-1477 (SMP 3, sp. 296 f.). - Ingeborg Jonsdotter gifte (S. Östenson i PHT 1973, s. 106 med not 14) efter hans död om sig med häradshövdingen (LagS 1, s. 334 och 346, samt 2, s. 60) *Håkan Bengtsson* (Bölja från Östbo; Raneke, s. 176) i Hinsekind i Värnamo sn, Östbo hd, Småland, som nämnes i livet 1461-1507, var död 1508 (SMP 2, sp. 669 f.) och tidigare varit gift med Margareta Påvelsdotter (Hällekisätten; ÄSF 1, s. 156).

TAB. 6

Gustav Folkason (SMP 2, sp. 535 f.; son till Folke, tab. 1). Nämnes tidigast 1361 (DS 6551). Innehade jord i Allbo och Sunnerbo hd, Småland (perg 3.5 eller 14.9 1388 och 15.7 1388 Bergshammarsaml., RA), i Selebo och Västerrekarne hd, Södermanland, samt i Siende hd, Västmanland (perg 7.7 1380 i vidimation 12.3 1414, DRA). Dog något av åren 1384-1388 (SMP 2, sp. 88 och 535 f.). Vapen: båt (RPB 1709). - Var 7.7 1380 (vidimation 12.3 1414, perg, DRA) gift med *Märta Anundsdotter*, som levde ännu 3.5 eller 14.9 1388 (perg, Bergshammarsaml., RA), dotter (SD 1722; RPB 2001, 2087 och 2472; jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 57, och SMP 1, sp. 115) till Anund Dansson i äktenskap med en dotter (SAT 1, s. 169) till Brud Benason (Lejonansikte; ÄSF 1, s. 71 f.; jfr SMP 1, sp. 293 och 500).

Barn (perg 3.5 eller 14.9 1388 och 15.7 1388, Bergshammarsaml., RA; SD 170, 1662, 1785 och 2917; åtminstone Nils var född i angivet äkten-skap enligt SAT 1, s. 169):

Ingrid Gustavadotter (SMP 2, sp. 537 f.). Innehade jord i Allbo och Sunnerbo hd, Småland (perg 3.5 eller 14.9 1388, Bergshammarsaml., RA), i Selebo hd, Södermanland (SD 170, 295 och 2917), samt i Siende hd, Västmanland (SD 1662), och levde ännu 1413 (SD 1662 och 1785). Vapen: båt (SD 1662 och 1785).- Fick före 3.5 eller 14.9 1388 (perg, Bergshammarsaml., RA) som morgongåva jord i Rönö hd, Södermanland (SD 1785), av *Birger Karlsson* (Folkungaättens oäkta gren; Raneke, s. 50; SMP 1, sp. 358), som nämndes i livet 1366–1402, innehade jord i Jönåkers, Oppunda och Rönö hd, Södermanland, i Dals hd, Östergötland, och i Hagunda hd, Uppland, och dog senast 1413 (ÄSF 1, s. 45).

Nils Gustavsson, 1388, dog något av åren 1438–1440, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 7.

Cristina Gustavsdotter (SMP 2, sp. 538). Nämnes i livet 1402 (SD 170 och 2917) -17.4 1429 (perg, RA). Innehade jord i Selebo hd, Södermanland (SD 170, 295 och 2917), och i Siende hd, Västmanland (SD 1662). Vapen: båt (SD 1785). - Blev gift mellan 1406 och 1413 med *Claus Ulf*, som blivit riddare något av åren 1406–1408, något av åren 1406–1413 blivit änkling efter Märta Magnusdotter (Ekaätten), var riksråd omkr. 1420 och dog något av åren 1427–1429 (ÄSF 1, s. 224). Han innehade sannolikt Rasbo hd, Uppland, som förläning 1413 (DMS 1:3, s. 20).

TAB. 7

Nils Gustavsson (SPM 2, sp. 536 f.; son till Gustav Folkason, tab. 6). Förekommer tidigast 1388 (perg 3.5 eller 14.9 1388 och 15.7 1388, Bergshammarsaml., RA). Blev riddare mellan 20.9 1396 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 251) och 6.10 1399 (BSH 2, s. 77), sannolikt vid kung Eriks kröning 17.6 1397 (Löfqvist, s. 266). Blev något av åren 1396 (ST 2, s. 655 och 662)–1413 (SD 1704) riksråd, vilket han var ännu 1438 (Hadorphius, Twå gamla swenske

rijm-krönikor, 2, s. 127). Var häradshövding i Österrekarne hd, Södermanland (LagS 1, s. 116, och 2, s. 30), från något av åren 1415 (PHT 1966, s. 73) -1416 (Gen 71, p. 91) till något av åren 1437 (SMR 633)–1440 (SMR 1058) och lagman i Uppland (LagS 1, s. 15, och 2, s. 30) från något av åren 1414 (SD 1950)–1420 (SD 2727) till mellan 4.2 1432 (ppr, RA) och 1438 (SMR 667, 802, 822 och 828). Hans sätesgård var Rossvik i Husby-Rekarne sn, Österrekarne hd, Södermanland (ST 3, s. 40). Innehade som förläning Umeå sn 1413 (O. Bjurling, Das Steuerbuch König Eriks XIII, 1962, s. 123) och Korsholms län åtminstone 1420–1434 (Fritz, 2, s. 144 f.) och blev 1434 hövitsman på Västerås (RK 2, s. 32). Innehade jord i Allbo och Sunnerbo (perg 15.7 1388, Bergshammarsaml., RA) samt Konga (SD 3113) hd, Småland, i Oppunda (SMR 638), Selebo (SD 170, 295 och 296), Västerrekarne (SMR 170 och 638; perg 13.8 1425 och före 11.11 1425, 24.8 1429 och 8.10 1446 samt B 16, f. 271 v, RA) och Österrekarne (SD 1136; SMR 638) hd, Södermanland, i Siende hd, Västmanland (BSH 2, s. 77; SD 1662; SMR 638), och i Lösings hd, Östergötland (perg 18.11 1399, UUB). Dog något av åren 1438–1440 (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 88 med noterna 12 och 12 a). Vapen: båt med stjärna under (Hildebrand, a. a., s. 55). Litteratur: B. Hildebrand, Esbjörn Blåpanna och hans arvingar (PHT 1934), s. 50–59, 71 ff., 80 f. och 82–86; densamme i SMoK 6 (1949), s. 370. - Gift senast 1400 (B 15 f. 138) med en *dotter* (SD 31; jfr Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 64 f., not 349) till Jöns Abjörnsson (stolpe; eller bokstaven I genom stjärna; jfr J. Öberg i MRA 1962–1966: Handl:ar rör. arkivväsendet, s. 120 f. och SMP 1, sp. 4) och Ragnild Olofsdotter (Kase; Raneke, s. 540). Hon innehade jord i Västbo hd, Småland (B 15, f. 138, RA), och i Vänergötland (SD 31), och är troligen (Gillingstam, senast a. a., s. 65, not 349) identisk med den hustru till Nils Gustavsson som levde ännu 1426 eller 1427 (Handl. rör. Helga Lekamens gille, 1, s. 23). - 6.7 1428 (perg, RA från DRA) gav han jord i Västerrekarne hd som morgongåva till riddaren Otte Peccatels och Birgitta Stensdotters (Natt och Dag) dotter *Birgitta Ottedotter* (SMP 1, sp. 391), som innehade jord i Västerrekarne och Siende hd

och dog tidigast 1447 efter att ha gift om sig 1440 med sedermera riddaren, lagmannen och riksrådet Staffan Ulfsson (Ulv), som nämnes tidigast 1436 och sannolikt dog 1478 efter att senast 1457 ha gift om sig med Sigrid Karlsdotter (Bonde) enligt ÄSF 1, s. 301.

Söner (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 53 ff.; perg 14.11 1425, RA; Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 65, not 349):

1. *Gustav Nilsson*. Nämnd i livet 1419–1426 (SMP 2, sp. 552). Vapen: båt (perg 14.11 1425 och 12.6 1426, RA). - Gav 14.11 1425 (perg, RA) morgongåva till *Holmfrid Johansdotter*, som innehade jord i Ulleråkers hd, Uppland (DMS 1:2, s. 126 och 128), dotter (SD 1527 och 2651) till Johan Laurenssohn (Almöätten; Raneke, s. 702) och änka efter Gustav Nilssons syssling Folke Folkason (tab. 4).

1. *Erik Puke*, 1434, dog 1437, riksråd, Se Tab. 8.

TAB. 8

Erik Puke (SMP 1, sp. 722; son till Nils Gustavsson, tab. 7). Var 1434 sin fars underhövitsman på Korsholm (RK 2, s. 33) och innehade från s. å. (RK 2, s. 35) och ännu 1436 (FMU 2180) även Kastelholm. Blev sannolikt 00.1 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21 och 27) riksråd, vilket han var ännu 1436 (SMR 372; BSH 2, nr 110). Innehade Rasbo hd, Uppland, som förläning åtminstone från 1435 (DMS 1:3, s. 20). Avrättades i Stockholm i början av 1437 (RK 2, s. 152). Vapen: båt (K. Hildebrand och A. Bratt, Stockholms stads privilegiebref 1423-1700, 1900-1913, s. 2). Litteratur: H. Schück i SBL 29 (1995–1997), s. 527–530. - Gift med *Birgitta Nilsson* (SMP 1, sp. 392), som dog senast 1465 och var dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Nils Eringisleson (Hammerstaätten) och Märta Magnusdotter (Magnus Marinasons ätt) enligt ÄSF 1, s. 237.

Son i angivet äktenskap (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 55 ff.):

Gustav Puke eller *Gustav Eriksson*, som kallas *Puke* (SMP 2, sp. 562). Nämnes tidigast 30.12 1443, då han innehade jord i Kullings hd, Västergötland, och i Uppland (perg, Ericssbergsarkivet, RA). Innehade också jord i Rönö hd, Söderman-

land, och i Västmanland (perg 5.2 1454, RA). Dog något av åren 1451-1454 (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 86 med not 14). Vapen: båt (Hildebrand, a a., s. 56).

Snakenborg

MECKLENBURGSK ADELSSLÄKT, KÄND SEDAN 1200-TALET. Släktnamnet återgår sannolikt på ortnamnet Schnackenburg (Sundqvist, s. 307). Släktens vapen, en balk eller bjälke, belagd med en orm (Raneke, s. 768) är i så fall bildat efter släktnamnet.

Den svenska släktgrenen inflyttade på 1360- och 1370-talen, gifte tidigt in sig i högrälset och dog ut på manssidan på 1470-talet och på kvinnosidan något av 1500-talets första år. Medlemmar av släkten Bååt, som via ett kvinnoled härstammade från denna släkt, upptog detta släktnamn i slutet av 1500-talet (se nedan tab. 3).

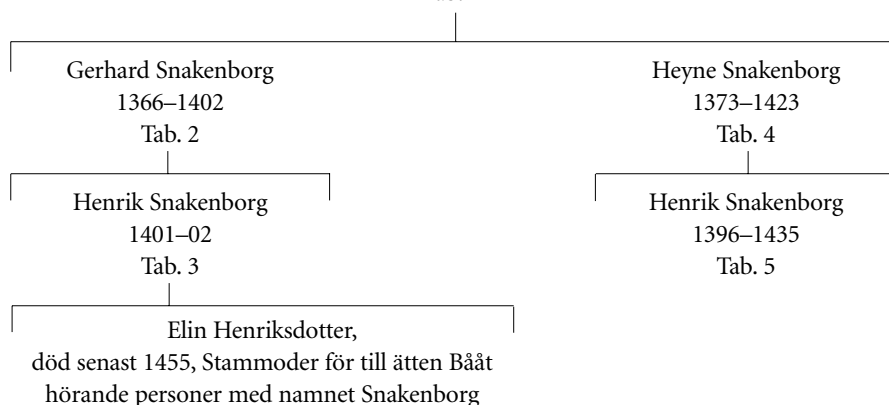
Flera personer med detta släktnamn har förekommit i Sverige utan att arten av deras genealogiska samband med den svenska släktgrenen kunnat utredas. En Henrik Snakenborg fick sålunda gårdar i Halland och Västergötland som pant 1366 (DS 7354). En Claus Snakenborg nämnes 1379 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 102) som gift med Ingegerd Magnusdotter (Sture), vars mor var halvsystem till Heyne Snakenborgs (tab. 4) första hustru (PHT 1920, s. 93). En Georg Snakenborg beseglade 1383 (RPB 1918) åt Heyne Snakenborg. Ovisst är, om denne är identisk med den person med detta namn som enligt biskop Brynolf Algotssons kanonisationsprocess 1417 (SRS 3:2, s. 164) varit domprost i Västerås; denne domprost är inte i övrigt känd, men ingen domprost där är nämnd mellan 1378 och 1402 (Ekström, Västerås stifts herdaminne, 1:1, s. 425; jfr Brilioth, Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414, s. 389, not 1); 1371 var en person med detta namn vikarie i Bützow. Riddaren Johan Snakenborg förekommer 1389 tillsammans med Heyne Snakenborg (DDan 4:4, nr 79 och 80). Hans änka Ida Pedersdotter (Falk) på Gladsax i Skåne kallade 1398 i sitt testamente Gerhard Snakenborg (tab. 2) och hans syster Anna (tab. 1) blodsfränder och ihågkom med legat även Gerhard och Heyne Snakenborgs döttrar (K. Erslev, Testamenter fra Danmarks Middelalder, 1901, s. 168 f. och 171). Till en annan socialgrupp hörde borgaren i Västerås Ärwast ”Snaghanborg”, vilken 17.6 1430 (perg, RA; jfr Ekström, a. a., 1:2, s. 323, och SMP 1, sp. 146) nämnes som avliden.

Rester av Heyne Snakenborgs (tab. 4) och hans son Henriks (tab. 5) arkiv är liksom brev ur den senares svärson Svarte Ture Jönssons arkiv avskrivna i dennes dottersons sondotterson Lars Sparres kopiebok B 16, RA (jfr ÄSF 1, s. 260). Uppgifter om släkten Snakenborg ingår på s. 192 ff. i de genealogier Birgitta Henriksdotters (Snakenborg; tab.5) dottersons son Per Brahe d. ä. tillagt i avskriften av biskop Hans Brasks släktbok.

Litteratur: J. A. A. Lüdeke, Denkmal der Wieder-Eröffnung der Deutschen Kirche in Stockholm (1823), s. 252 f. och 536 ff.; K. H. Karlsson, Strödda genealogiska anteckningar (HT 1886), s. 85 f.; B. Hildebrand, recension av A. Törngrens uppsats Fru Ida Falks till Gladsax testamente av år 1398 (PHT 1932, s. 187 f.); C. Wallin, Ide Pedersdotter Falk till Gladsax (1954), s. 105–117; B. Sundqvist, Deutsche und niederländische Personenbeinamen in Schweden bis 1420 (Anthroponymica Suecana, 3, 1957), s. 305 ff.; Raneke, s. 768; G. Sparrlöf, Riddaren Gerhard Snakenborg och hans familj (SoH 1996), särsk. s. 131f. och 143; J.Raneke, Debattinlägg (SoH 1997, s. 233 f.).

Gerhard Snakenborg
trol. namnd 1333–1336

Tab. 1

TAB. 1

Gerhard Snakenborg. Sannolikt (Karlsson, s. 85; Wallin, s. 12 f. och 107) identisk med en väpnare med detta namn, som förekommer i Mecklenburg 1333 (MU 5412, 5418 och 5439)–1336 (MU 5710).

Barn (Wallin, s. 111; Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 140 f.):

Gerhard Snakenborg, 1366–1402, riddare. Se Tab. 2.

Anna Gerhardsdotter (SMP 1, sp. 98). Innehade jord i Herrestads hd, Skåne (SD 2012) och Stevns hd, Själland (SD 2900). Dog 29.4 1414 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 140 f.). Vapen: balk belagd med orm (PASig, nr 737). - Var 1376 (DDan 4:1, nr 13) änka efter riddaren och gälkaren i Skåne *Åke Ingvarsson* (båt; SMP 1, sp. 28; Raneke, s. 554; DAA 1893, s. 531; A. W. Lundberg, Ur skånska Båt-släktens häfder, s. 11) på Bergsjöholm i Bjäresjö sn, Herrestads hd, Skåne (DDan 3:7, nr 370 och 393), vilken förutom i Herrestads hd (DDan 3:7, nr 231 och 393, samt 4:3, nr 235) innehade jord i Holbo (DDan 3:4, nr 500, och 4:1, nr 15) och Stevns (DDan 4:3, nr 235) hd, Själland, samt i Göinge (DDan 3:7, nr 327, och 4:3, nr 235) och Torna (DDan 3:7, nr 370) hd, Skåne, och nämnes i livet 1354 (DDan 3:4, nr 169)–1366 (DDan 3:7, nr 393). - 1386 (DDan 4:3, nr 39) var hon omgift med *Peder Munk* (DAA 1905, s. 325 f.; Raneke, s. 969) på

Bergsjöholm, som ej kunnat beläggas i livet senare än 1387 (DDan 4:3, nr 235). - Om hennes dotter Iliana Åkesdotter se ÄSF 1, s. 104 och 299 f.

Heyne Snakenborg, 1373–1423, riddare. Se tab. 4.

TAB. 2

Gerhard Snakenborg (SMP 2, sp. 161; son till Gerhard Snakenborg, tab. 1). Nämnes tidigast 1366 (DS 7435). Innehade 1367 (DS 7490) Axvalls slott i Skärvs sn, Valle hd, Västergötland, och kallade sig 1388 (RPB 2354) hövitsman på Hästholmen i Västra Tollstads sn, Lysings hd, Östergötland, där han förekommer i tre andra brev från åren 1383–1388 (RPB 1903, 2280 och 2369); sannolikt var det medelpunkten för hans 1377 (RPB 1275) och 1388 (RPB 2354) belagda pantlän i trakten (Fritz, 2, s. 84; C Lovén, Borgar och befästningar i det medeltida Sverige, 1996, s. 298). Blev riddare vid den heliga gravan (Sankt Nikolaus av Linköping kanonisationsprocess, s. 200 f.; jfr RPB 1747) något av åren 1383 (RPB 1918) -1385 (RPB 2115); jfr Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 249; Sparrlöfs uppgift i SoH 1996, s. 129, och 2000, s. 125f. och 128, att han blev riddare senast 1374, återgår på den heliga Birgittas kanonisationsprocess, men Birgittas helgonförklaring ägde rum först 1391, varför riddartiteln i kanonisationsprocessen vittnar om hur man titulerade honom 1391, jfr RPB 1096,

1275, 1328, 1437, 1903 och 1918, DDan 4:2, s. 84, Klingspor och Schlegel, Engso, s. XXXVIII samt B 16, f. 1 och 379, Hans sätesgård var Eneby i Nässja sn, Aska (nu Dals) hd (SFSS 2:1, s. 128). Innehade även jord i bl. a. Gullbergs (SD 144) och Lysings (RPB 1747 och 3006) hd, Östergötland, i Kinne (DS 7435 samt DS X 271 och 272) och Kåkind (RPB 2815) hd, Västergötland, i Vista hd, Småland (RPB 1328), samt i Stevns hd, Själland (SD 2900). Dog tidigast 1402 (SD 2939). Vapen: balk belagd med orm (DS X 271; RPB 2115; DDan 4:4, nr 80; SD 45). Litteratur: G. Sparrlöf, Riddaren Gerhard Snakenborg och hans familj (SoH 1996); densamme, Gerhard Snakenborg - en bannlyst jerusalemfarare (SoH 2000). - Nämnade 1382 (RPB 1747) Nils Magnusson (stolpe; SAT 2, s. 316; Raneke, s. 31) som sin ”socer” (svärfar).- 1386 (RPB 2280)-1402 (SD 144) nämnes som hans hustru *Cristina Bengtsdotter*, som förekommer tidigast 1376 (RPB 1215) och innehade jord i Uppvidinge hd, Småland (RPB 1215 och 2280), dotter (RPB 2280) till kung Erik Magnussons råd Bengt Turesson (Bielke; E 1, s. 356; Raneke, s. 11; SMP 1, sp. 244) och Ingeborg Magnusdotter (Ulvåsaätten; ÄSF 1, s. 92; Raneke, s. 747). Uppgiften, att hon levde ännu 1413 (Sparrlöf i SoH 1996, s. 133), har ej kunnat verifieras.

Barn (SD 1795; åtminstone Sofia född i äkten-skapet med Cristina Bengtsdotter enligt SFSS 2:3, s. 175, och SAT 1, s. 168):

Sofia Gertsdotter (SMP 2, sp. 161 f.). Nämnes, i livet 1398 (Erslev, a. a., s. 169) -1413 (SD 1795) och dog senast 1420 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 168-171). Vapen: balk belagd med orm (SD 1795). Gift senast 1402 med häradshövdingen *Knut Bengtsson* (Aspenäsätten; Raneke, s. 414), som nämnes tidigast 1392, innehade jord bl. a, i Ulleråkers hd i Uppland, i Jönåkers och Österrekarne hd i Södermanland samt i Tveta hd i Småland och begravdes 1420 efter att ha gift om sig med Birgitta Bengtsdotter enligt ÄSF 1, s. 14.

Henrik Snakenborg, 1401-1402, dog senast 1413, riddare. Se tab. 3.

TAB. 3

Henrik Snakenborg (SMP 3, sp. 254 f.; son till Gerhard Snakenborg, tab. 2). Nämnes som riddare i livet 1401 (Nye DM 5, s. 7) -1402 (SD 144, 2900, 2901 och 2939) men var död 1413 (SD 1795). Vapen: bjälke belagd med orm (SD 2901). - Inga uppgifter föreligger om hans hustrus namn och ursprung.

Barn (perg 19.1 1433, RA):

Elin Henriksdotter (SMP 1, sp. 649). Dog senast 1455 (VFT 1:6-7, s. 23). Vapen: balk belagd med orm (perg 19.1 1433). - Blev mellan 24.6 1421 och 19.1 1433 (perg, RA) änka efter *Jon Gädda* eller *Johan Ärengislesson kallad Gädda* (jfr Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 16 f., G. Carlsson i PHT 1951, s. 2 och 49, samt Raneke, s. 436) på Sjöröd i Flisby sn, Södra Vedbo hd, Småland (perg 24.6 1421, RA.). - Senast 19.1 1433 (perg, RA) gifte hon om sig med *Peder Johansson* (Bååt; E 1, s. 697; Raneke, s. 560) på Flöxhult i Älgshults sn, Uppvidinge hd, Småland (S. Östenson i PHT 1975, s. 68 f.), som dog senast 1455, efterlämnade jord i bl a Marks och Vartofta hd, Västergötland (VFT 1:6-7, s. 23). Deras sonsons sonson Jöran Ulfsson (E 1, s. 698) inskrevs 1583 vid universitetet i Rostock under namnet ”*Georgius Snachenburgh*” (Callmer, Svenska studenter i Rostock 1419-1828, 1988, s. 27) och fogade senare i Sverige till sitt förnamn och sitt patronymikon tillnamnet ”*Snachenbourgh*” (E 720 och Ericssbergsarkivets autografsaml., vol. 37, RA). På sin gravsten i Värmdö kyrka kallas han ”*Georg Sneckenborg*” (SvK: Uppland, 1, 1950, s. 462). Hans syster Helena kallar sig ”*Snachenbourgh*” i sitt testamente 1634 (G. Sjögren, Helena Snakenborg, 1973, s. 207) och kallas ”*Snachenberg*” på sin gravvård i katedralen i Salisbury (J. H. Schröder, William Parr, grefve af Essex, marquis af Northampton, och hans giftermål med fröken Helena Snakenborg, 1847, s. 10; Sjögren, a. a., s. 218). Brorsdöttrar till Jöran och Helena var *Anna ”Snakenbårgh*” (E 629, RA), *Agneta ”Snekenbårgh*” (E 639; jfr SoH 1999, s. 417) och *Görvel ”Snakenbårgh*” (E 618; jfr SoH 1999, s. 417), gifta med riksrådet Henrik Horn (E 3, s. 673; SBL 19, s. 344) resp. hovjunkaren Jesper Nilsson (Cruus;

E 2, s. 132) och vice amiralen Nils Gyllenstierna (E 3, s. 361; SBL 17, s. 593). Deras ende bror kallas i sin likpredikan 1610 ”Viff Jönson Snäckenborg” (C.A. Klingspor, Sveriges adel under 1600–1700-talen, 1876, s. 1). Jörans och Helenas sysslingson Bo Gustavsson (E 1, s. 699) inskrevs 1601 vid Rostocks universitet såsom ”*Boetius Suavenburgk*” (Callmer, a.a., s. 32) men kallas Bo Gustavsson såväl i adelns riksdagsprotokoll 1627 (Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll, 1, andra uppl., 1904, s. 5, 8, 34 och 87) som på sitt huvudbanér i Sorunda kyrka (SvK, 146, 1972, s. 100). Förekomsten av namnet Snakenborg inom ätten Bååt har i litteraturen fått överdrivna proportioner, såsom påpekats av Gillingstam i HT 1964, s. 49 med not 55.

? *Henrik Snakenborg*. Förekommer endast 19.1 1433 (perg, RA), då Elin nämner honom som sin ”brodher”, vilket ord dock kunde användas även om avlägsnare släktingar, t ex hennes fars kusin med samma namn (se tab. 5; jfr Karlsson, s. 85).

TAB. 4

Heyne Snakenborg (SMP 3, sp. 183 ff.; Son till Gerhard Snakenborg. tab. 1). Nämnes tidigast 1373 (DS X 271–272). Blev sannolikt riddare 24.2 1389 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 250 och 265). Enligt ättlingen Per Brahes uppgift i Brask, s. 192, var hans sätesgård Vatunga i Åspereds sn, Ås hd, Västergötland, men 1413 nämnes han bland frälset i Skånings hd (O. Bjurling, Das Steuerbuch König Eriks XIII, 1962, s. 129). Innehade annan jord i Kåkindes (RPB 1918 och 2819; B 16, f. 363 och 378 v), Kållands (B 16, f. 363 och 378 v), Marks (B 16, f. 442), Vadsbo (B 16, f. 363 och 378 v), Vartofta (RPB 1918; perg 18.6 1399, RA; Klingspor och Schlegel, Engso, s. XXXVIII; B16, f. 171 v, 363 och 378 v), Vilske (B 16, f. 363 och 378 v) och Ås (DDan 4:4, nr 79 och 80; RPB 2849; perg 7.1 1397, Skoklostersaml, RA; B 16, f. 2–3, 6, 9–11, 363, 378, v och 442), i Dals (SD 2345) och Vifolka (RPB 1096 och 1918; SD 2204) hd, Östergötland, i Östbo hd, Småland (Engström, Bo Jonsson, s. 138, not) och i Stevns hd, Själland (SD 2900). Levde ännu 16.3 1423 (perg, RA). Ville bli begravd i Al-

vastra kloster (RPB 1918). Vapen: balk belagd med orm (SD 1967 och 2345). - Gift senast 1374 (RPB 1096) med *Benedicta Gustavsdotter* (SMP 1, sp. 284, och 2, sp. 529), som innehade Vädersholm i (Södra) Vings sn (B 16, f. 362; DDan 4:4, nr 80; jfr G. Carlsson i Sveriges hist. till våra dagar, 3:1, 1941, s. 8, densamme i Kungl. humanistiska vetenskapssamf. i Lund: Scripta minora 1963-1964, 4, s. 7. Lundahl, Det medeltida Västergötland, s. 283, och Mattisson, Medeltida nordiska borg- och sätersgårdsnamn på -holm, s. 60) och annan jord i Ås (RPB 1172; DDan 4:4, nr 79) och Marks (B 16, f. 362) hd, Västergötland, tidigare varit gift (B 16, f. 1) med riddaren ”Bonde Wipa”, möjligen identisk med ”Bundo Wyk” (ST 2, s.407; jfr K. H. Karlsson i HT 1884, s. XXX; obs. dock DDan 2:4, nr 118) och med Petter Eriksson, dog barnlös (B 16, f. 1 och 362) 1378 eller 1379 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 92, not 4), begravdes i Alvastra kloster (RPB 1918) och var dotter (G. Carlsson i PHT 1920, s. 93) till riddaren, riksrådet och lagmarinen Gustav Tunason (Vingätten; SMP 2, sp. 528 f.; Raneke, s. 452) i äktenskap med Mekthild Lydersdotter (van Kyren; ÄSF 1, s. 69). - Omgift senast 1383 (RPB 1918) med *Birgitta Laurensdotter*, som levde 1389 (DDan 4:4, nr 79). Slutsatsen i SMP 1, sp. 388, att hon dog senast 1396 (enligt RPB 2819), kan dock med den yngste sonens levnadsdata knappast vara riktig. Hon var dotter (B 16, f. 464 v; jfr E. Nordström i PHT 1941–42, s. 23) till riksrådet och lagmannen Laurens Björnsson (en bjälke; Raneke, s. 8). Dennes enda kända men till namnet okända hustru var dotter (Nordberg, S. Claræ minne, s. 81; jfr Nordström, a. a., s. 20 och 23 med not 16 och 17) till riddaren och riksrådet Trotte Petersson (Ekaätten; ÄSF 1, s. 224).

Barn (RPB 2819; Erslev, a. a., s. 169; DMS 1:3, s. 48; perg 1433, Ericssbergsarkivet, RA; K. H. Karlsson i HT 1886, s. 86):

2. *Flera döttrar*, nämnda 1398 (Erslev, a. a., s. 169), i övrigt ej kända.

2. *Henrik Snakenborg*, 1396-1435, riksråd. Se tab. 5.

2. *Bertil Snakenborg*, 1396-1402 (SMP 1, sp. 306). Vapen: bjälke belagd med orm (SD 2901).

2. *Laurens Snakenborg*. Förekommer tidigast 1433 (perg, Ericssbergsarkivet, RA). Har identifie-

rats (G. Carlsson i Sveriges hist. till våra dagar , 3:1, s. 411, 415 och 422) med den ”Snawenborg” (utan förnamn) som enligt Karlskrönikan (RK 2, s. 194) 1439 måste avstå Älvsborg till riksföreståndaren Karl Knutssons (Bonde) halvbror Ture Stensson (Bielke). Blev riddare mellan 4.7 1441 (SMR 1411; FMU 2397) och 22.1 1442 (B 16, f. 65 v) och torde alltså ha blivit dubbad vid kung Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441. Nämnas bland rikets råd och män från 1435 (ST 3, s. 147) men tidigast 21.1 1446 (perg, RA) som riksråd, vilket han var ännu 8.2 1451 (perg, RA). Var hövitsman på Axvall från mellan 1443 (ÄSF 1, s. 63) och 31.3 1448 (perg, RA) till mellan 9.7 och 20.11 1449 (perg, RA). Var bland de nio personer som 1453 (BSH 3, s. 58 f. och 63) dömdes från liv och gods för landsförräderi, i hans fall för att vid Kristian I:s tåg till Västergötland ha frivilligt hyllat denne. Var ånyo riksråd sannolikt redan 1457 (ST, 3 s. 264) och säkert 1458 (ST 3, s. 648) och ännu 1466 (ST 3, s. 290; Bring, Saml. af åtskilliga handlar, 2, s. 282). Var hövitsman på Dal 1463 (P.-A. Wiktorsson och E. Odelman, Dalslands Diplomatarium, 1996, s. 228). Uppges i ett rannsaktionsregister 1572 (Styffe, s. 151, not 4) ha bott i Främmestad i Främmestads sn, Viste hd, Västergötland, där han bytte till sig jord 1433 (perg. Ericssbergarkivet, RA), köpte jord 16.9 1442 (ibidem) och sålde jord 1468 (B 16, f. 238 v). Han innehade också egendom i Marks (B 16, f. 436), Redvägs och Vilske (B 16, f. 470 v), Vartofta (B 16, f. 238 v) och Ås (B 16, f. 432) hd, Västergötland, i Väse hd, Värmland (H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 136), i staden Vadstena, Östergötland (B 16, f. 473 v), och i Bälinge hd, Uppland (DMS 1:3, s. 48). Dog något av åren 1471-1481 (B 16, f. 403 och 473 v). Vapen: balk belagd med orm (perg 1463 utan datum, UUB). - Av hans äktenskap är ett endast känt genom en odaterad gravsten i Vadstena kloster (SvK: 196, 1985, s. 51) över ”Katherina, consors Laurinza Snaghenborg”, som i vapnet förde Aspenäsättens lejonörn. Då han i inskriptionen saknar herrtitel, måste hon ha dött innan han blev riddare 1441 (jfr ovan) och alltså ha varit hans första hustru. Hon har identifierats (ÄSF 1, s. 16) med det svenska riksrådet Ture Stenssons (Bielke) 1419 (SD 2665) som det danska riksrå-

det Åke Laxmans hustru nämnda systerdotter Katarina, tydligen dotter till Ture Stenssons syster (SD 492) Katarina i hennes äktenskap med riddaren och riksrådet Laurens Ulfsson (Aspenäsätten; Raneke, s. 414 f.). Att Åke Laxman ej kunnat beläggas i livet senare än 1423 (ÄSF 1, s. 16) talar också för att hans änka var Laurens Snakenborgs första och ej andra hustru (så ÄSF 1, tydligen efter K. H. Karlsson i HT 1886, s. 85). - Möjligen redan 1433 (perg, Ericssbergarkivet, RA) och säkert 1434 (SMR 42) var han gift med *Cristina Gustavsdotter* (SMP 2, sp. 543 f.; perg 17.8 1461, RA), som innehade jord i Lödöse (perg 11.6 1443, RA), levde ännu 21.1 1449 (ppr, RA) och sannolikt ännu 1452 (A 16, f. 31, RA) men var död barnlös 17.8 1461 (perg, RA), dotter (SMR 42) till riddaren och lagmannen Gustav Magnusson (Tre rosor av Horshaga; jfr SBL 3, s. 189, LagS 1, s. 208, och 2, s. 135, samt Raneke, s. 496), som 1385 (RPB 2080) och 1399 (RPB 2995) var gift med Märta Johansdotter (jfr K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 4 f.) och 1397 (B 16, f. 57 v) uppges tidigare ha kommit i besittning av gods å Olof Bengtssons änka Christines vägnar. - Senast 1469 (B 16, f. 351 v) gifte Laurens Snakenborg om sig med *Ingegerd Jönsdotter* (båt), som innehade jord i Flundre (DN 16, s. 313), Kinne (B 16, f. 437), Vartofta (perg 26.12 1444, RA), Viste (B 16, f. 438) och Väne (DN 16, s. 314) hd, Västergötland, samt i Lane (DN 16, s. 344) och Orusts (DN 4, s. 747) hd, Bohuslän, och nämnes i livet 26.12 1444 (perg, RA) - 1494 (DN 4, s. 747), dotter (VFT 1:1, s. 66; perg 26.12 1444, RA; Wiktorsson och Odelman, a. a., s. 230; Djurklou i HB 5, s. 10 och 18; B 16, f. 351 v och 436 v-438) till fogden Jöns Matsson (båt. ÄSF 1, s. 261) och Margareta Jacobsdotter (Augustin; Raneke, s. 871).

TAB. 5

Henrik Snakenborg (SMP 3, sp. 251; son till Heyne Snakenborg, tab. 4). Nämnas tidigast 1396 (RPB 2819). Blev häradshövding i Vadsbo hd, Västergötland, något av åren 1415 (LagS 1, s. 243) -1434 (SMR 115) och innehade Vadsbo fogderi 1434 (Fritz, 2, s. 73). Var riksråd åtminstone

från 1430 (Gillingstam i HT 1985, s. 152) och ännu 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21 f.). Hans sätesgård var Hökerum i S. Vings sn, Ås hd, Västergötland (Fritz, 2, s. 72). Innehade annan egen- dom i Kinne (B 16, f. 191), Kåkindes (B 16, f. 458 v), Vadsbo (B 16, f. 191 och 346) och Ås (B 16, f. 371) hd, Västergötland, samt i Vadstena (perg 1454 utan datum, LSB). Nämnas i livet senast 1435 (ST 3 s. 130 och 151; G. Carlsson i HT 1936, s. 21 f.) och uppges ha dött ”i Engelbrekts örlog” (B 16, f. 4). Vapen: balk belagd med orm (perg 20.7 1430, RA). - Inga uppgifter föreligger om hans hustrus namn och ursprung.

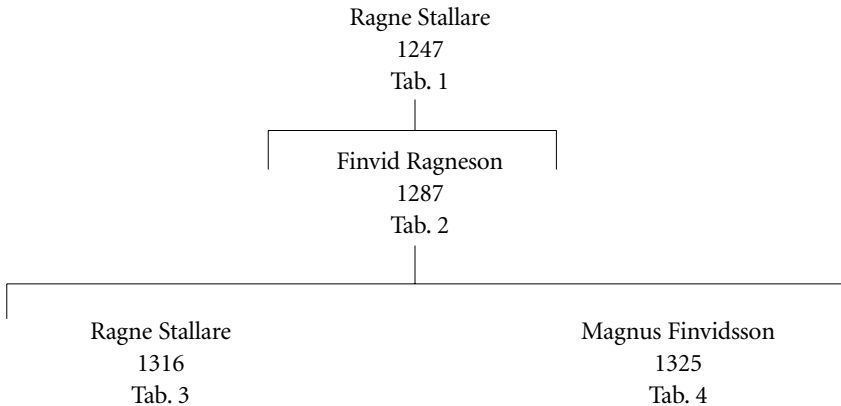
Dotter (ppr 1.5 1481, RA):

Birgitta Henriksdotter (SMP 1, sp. 396, och 3, sp. 252). Innehade jord i Gudhems, Vadsbo, Var- tofta, Väne och Ås hd, Västergötland, i Mo och Tveta hd, Småland (ÄSF 1, s. 263) samt i Dals och Göstrings hd, Östergötland (E 2741: Birger Nils- son Grips jordaböcker, p. 18, RA). Bodde länge i Vadstena och uppges vara begravd där (E 2741). Levde ännu 1500 (ÄSF 1, s. 263). Vapen: balk be- lagd med orm (perg 11.5 1496 och 30.7 1497, RA, samt 25.6 1495, UUB). - Gift senast 1455 med riddaren, riksrådet och lagmannen *Svarte Ture Jönsson* på Tunaholm i Leksbergs sn, Vadsbo hd, Västergötland, som nämnes tidigast 1440 och dog 1481 samt innehade jord i nästan alla hd i Västergötland och i flera hd i Småland, Söder- manland, Östergötland, Halland, Västmanland, Värmland och Dalsland (ÄSF 1, s. 263).

Stallare

SLÄKT, AV K. H. KARLSSON (Biogr. anteckn:ar för medeltiden, RHA; fotokopia hos SBL) BENÄMND EFTER SIN STAMFARS TJÄNSTETITEL, som - tydligen genom uppkallelse - bars även av en av dennes sonsöner, medan släktens övriga medlemmar benämndes med förnamn och patronymika. Om man får döma av släktmedlemmarnas nordiska förnamn (jfr Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 23), hade släkten lågt socialt ursprung, men den har kunnat följas ända tillbaka till 1274. Den uppträder huvudsakligen i Uppland och Västmanland och dog ut under 1300-talets senare hälft. Vapnet, en stjärna, och det relativt ovanliga förnamnet Finvid har sedan K. H. Karlsson och flerstädes i litteraturen föranlett att man till denna släkt hänfört även riksråden Peter Finvidsson och Sten Pedersson, vilka dock hade annat ursprung (se Peter Finvidssons ätt).

Litteratur: B. Hildebrand, Medeltidsätten Bralstorp (PHT 1930), s. 24, not 1; J. Liedgren, Stallar: Sverige (KLN 17, 1972, sp. 38); Raneke, s. 759; H. Gillingstam, Marsken Sten Pederssons (stjärna) ursprung (Släktforskarnas årsbok 1999), s. 220.

TAB. 1

Ragne stallare, nämnd 1274 (DS 572 och 574).

Litteratur: K. G. Westman, Svenska rådets historia till år 1306 (1904), s. 93, not 2.

Son (jfr en sons sons namn nedan):

Finvid Ragneson, 1287. Se tab. 2.

TAB. 2

Finvid Ragneson (SMP 2, sp. 64; son till Ragne stallare, tab. 1). Nämnd 1287 (DS 949). Vapen: stjärna (HiSig 3:65).

Barn (DS 3087, 3809 och 4137):

Ragne Stallare, 1316, dog senast 1356. Se tab. 3.

Magnus Finvidsson, 1325. Se tab. 4.

Anund Finvidsson. Kan ej beläggas vara identisk med den person med detta namn som 1313 (DS 1921; SMP 1, sp. 110 f.) beseglade i Östergötland med delad sköld med en hjort i övre fältet och nedre fältet belagd med fjäll (HiSig 3:232; Raneke, s. 838). Större anledning finns att antaga identitet med den person med detta namn som uppträder å kungens vägnar 1332 (DS 2937). Blev riddare mellan 18.5 1335 och 27.7 1336 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 247), sannolikt vid kung Magnus' kröning 21.7 1336 (Löfqvist, a. a., s. 259). Blev något av åren 1337-1340 marsk, vilket han var till något av åren 1344-1348 (Löfqvist i VSLÅ 1936, s. 29). Hans sätesgård var Ekeby i Rytterne sn, Snevringe hd, Västmanland (DS 3708; jfr DS 4138 och 5580 samt Wrangel, Anteckningar om Rytterns sn, s. 95 f.). Innehade jord i Fellingsbro (Brev ur askan, 1996, s. 87 f.), Norrbo (d:o, s. 94 f.), Siende (d:o, s. 87 f.; DS 3704, 3707 och 4784), Snevringe (DS 3138, 3142, 3704, 3809, 3868-3870, 4255 och 5579; brev ur askan, s. 87 f.) och Åkerbo (Brev ur askan s. 87 f.) hd, Västmanland, i Färentuna hd, Uppland (DS 3506, 3704, 3706 och 4784), i Svartlösa hd, Södermanland (DS 3705), i Aska (DS 3505, 4137 och 4138), Dals (DS 3070 och 4324) och Kinda (DS 3238) hd, Östergötland, samt i Norrvinge (DS 3138) och Vista (DS 3809 och 5909) hd, Småland. Dog mellan 5.2 (DS 4137 och 4138) och 22.10 1347 (DS 4255). Vapen: först stjärna (Gen 41, f. 184 v), sedan båt

(HiSig 3:545). - Gift senast 1340 (DS 3505-3508) med *Gunnild Hemmingsdotter* (SMP 2, sp. 426), som innehade jord i Handbörds (DMS 4:2, s. 34 f.), Norrvinge (DS 3505 och 3508) och Uppvinge (DMS 4:2, s. 34) hd, Småland, senast 1323 (DS 2380) fått morgongåva i Valkebo hd, Östergötland, av Kettilbjörn Knutsson (Gren; Raneke, s. 70), som endast är känd genom detta brev (ASF 1, s. 61), och senast 1356 (DS 5579 och 5580) gifte om sig med Jöns Algotsson (hjorthorn; SMP 1, sp. 52; Raneke, s. 716), som nämnes 1336-1361 (H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 203), dotter (ÄSF 1, s. 74) till riddaren och riksrådet Hemming Ödgislason (Lejonansikte; Raneke, s. 294) i äktenskap med en dotter eller syster till Nils Kettilsson (Bielke; E 1, s. 354; SBL 4, s. 142; Raneke, s. 11).

TAB 3

Ragne Stallare (SMP 2, sp. 64; son till Finvid Ragneson, tab. 2). Nämnes 1316 (DS 2045) och är möjligen identisk med den i Huitfeldts referat från omkring 1600 nämnde "Regnerus Findneson" 1310 (ST 1, s. 372). Var sannolikt död 1356 (DS 5579). Vapen: stjärna (sigillstamp i Västerås museum, varav avgjutning i RA). - Hans son Näskonung Ragnesons förnamn är oerhört sällsynt (B. Hildebrand i SBL 14, s. 48). Eftersom därtill en annan son hette Karl, förefaller det sannolikt att Ragne stallares hustru var *syster* till riddaren och riksrådet Karl Näskonungsson (delad sköld; E 5, s. 386; SBL 14, s. 48 ff.; Raneke, s. 2), som beseglat tillsammans med Näskonung Ragneson (DS 3505).

Barn (DS 3087, 3809, 4137 och 5579; B. Hildebrand i PHT 1930, s. 24, not 1; åtminstone Näskonung och Karl födda i ovannämnda äktenskap):

Ingeborg, Ragnedotter. Blev 1334 nunna i Vårfruberga kloster och donerade då dit jord i Ärlinghundra hd, Uppland (DS 3087).

Johan Ragneson. Endast nämnd 1334 (DS 3087).

Estrid Ragnedotter. Levde ännu 1347 (DS 4179). - Fick 30.1 1335 (DS 3108) jord i Österrekarne hd, Södermanland, som morgongåva av

Eggard Bralsthorp (SMP 1, sp. 610; Raneke, s. 77; B. Hildebrand i PHT 1930, s. 22 f.) på Solvik i Kärrbo sn, Siende hd, Västmanland, som nämnes i livet 1317 (Brev ur askan, s. 41 f.)–1347 (DS 4179) och sannolikt var död 1351 (DS 4715).

Näskonung Ragneson. Nämnes tidigast 1340 (Brev ur askan, s. 87). Innehade jord i Aska hd, Östergötland (DS 4137), och i Vista hd, Småland (DS 4414). Säkert belagd i livet senast 1367 (DS 7545), då han gav bl a Broxvik i Gränna sn, Vista hd, som morgongåva till sin hustru *Ramborg*, som kallade sig *Petersdotter* 1379, då hon donerade sin morgongåva till Vadstena kloster för gravplats för sig och maken (RPB 1401). Hans vapen: stjärna (HiSig 3:624).

Karl Ragneson. Nämnes i livet 1343 (DS 3708)–1361 (DS 6400). Innehade jord i Färentuna hd, Uppland (DS 6400). Vapen: stjärna (DS 5848 och 6400).

Finvid Ragneson. Möjligen identisk med den ”Sigmund” Ragneson som enligt ett endast i 1600-talsavskrift känt brev 1340 (DS 3505) be-seglade åt Anund Finvidsson (tab. 2) tillsammans med Näskonung Ragneson (se ovan) samt Finvid Magnusson och Järund Magnusson (tab. 4). Förekommer i övrigt 1343–1358 (SMP 2, sp. 66 f.). Innehade jord i Snevringe hd, Västmanland (DS 3809 och 7705), och i Vista hd, Småland (DS 3809). Var sannolikt död 1368 (DS 7705).

TAB. 4

Magnus Finvidsson (SMP 2, sp. 66; son till Finvid Ragneson, tab. 2). Sannolikt identisk med en i Dalarna 1325 (DS 2496) uppträdande person med detta namn. - Möjligen gift med en *moster* till Laurens Ingebjörnsson (Ekeblad från Västerfärnebo; SBL 12, s. 612; Raneke, s. 463), vilken 1356 (DS 5676) nämner Finvid Magnusson (se nedan) som sin ”sislung” och fick talrika brev be-seglade av denne (DS 5676, 5699, 6645, 6730, 7347, 7387, 7571 och X 102).

Söner (DS 3809, 4137, 5579 och 5580):

Finvid Magnusson. Nämnes 1340–1377 (SMP 2, sp. 66). Var den tidigast kände (LagS 1, s. 136 f., och 2, s. 125) häradshövdingen i Tjurbo hd, Västmanland, åtminstone från 1356 (DS 5676) och

säkert ännu 1361 (DS 6422), sannolikt ännu 1370 (LagS 1, s. 137, not 1), och underlagman (LagS 1, s. 127 f. och 130, not 3) i Västmanland från mellan 1362 (DS 6730) och 1366 (DS 7347) och ännu 1377 (RPB 1242). Bodde i Västmanland 1371 (DS X 93). Vapen: stjärna (HiSig 3:625; DS 5676, 5699 och 5964). - Litteraturuppgiften (Stiernman, Swea och Götha Höfdinga-Minne, 1, 2. uppl., s. 216; DDal: Genealog. tabeller, XXII), att han var gift med en Kristina, som skulle ha varit dotter till riddaren och lagmannen Magnus Knutsson (Aspenäsätten), torde vara oriktig, eftersom av arvsorfesbrevet efter den sistnämnde framgår att denne ej hade någon dotter med detta namn (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 109, not 599; ÄSF 1, s. 12). En oriktig namncombination är uppgiften i DDal: Genealo. tabeller, XXII, att Finvid Magnusson var far till dalafogden Jösse Finnsson, av vars sigill framgår, att han i vapnet förde två hjorthorn (Boëthius, Kopparbergslagen, s. 33; Raneke, s. 271).

Järund Magnusson, nämnd 1340 (DS 3505)–1347 (DS 4137). Kallas ”presbiter” (präst) 1344 (DS 3869) och 1347 (DS 4137).

Svan

SLÄKT, KÄND SEDAN 1300-TALETS SENARE HÄLFT och sannolikt utdöd redan under senare hälften av 1400-talet (jfr dock nedan tab. 7).

Eftersom det var ovanligt med släktnamn i Sverige under medeltiden (jfr Gillingstam i HT 1964, s. 36, 41 och 45), finns anledning att undra, om denna släkt kan ha utländskt ursprung, särskilt som släktnamnet tidigare kan beläggas i Tyskland (Sundqvist, *Deutsche und niederländische Personenbeinamen in Schweden*, s. 323 f.). Det tidigt inom släkten belagda förnamnet Arvid är emellertid nordiskt, varför i så fall flyttningen till Sverige bör ha ägt rum före den förste Arvids (tab. 5) födelse. Beaktansvärt är också, att förnamnet Marten, som i ett par fall (tab. 2 och 4) bars av svenska släktmedlemmar med jord i gränslandskapet Västergötland, också kan beläggas hos personer med efternamnet Svan på Jylland 1370-1478 (DDan 3:8, nr 521, och 4:4, nr 302; *Regesta diplomatica historiae Danicæ*, 2:1:2, 1889, nr 6949; RepD 1, nr 7072, och 2, nr 3319; *De ældste danske Archivregistraturer*, 2, 1860, s. 122 och 322, 3, 1865, s. 25, och 5:1, 1910, s. 725 f.).

Nedanstående genealogi är delvis hypotetisk. Framför allt måste framhållas, att intet belägg finns för att Marten Svan (tab. 2) och Arvid Svane (tab. 5) var bröder. Det förefaller emellertid troligt, eftersom Arvid Svanes sannolika dotterson Arvid Svan (tab. 7) 1448 (B 16, f. 39 v) kallade Marten Svans sons - med samma namn (tab. 4) - svärson Laurens Siggesson (Sparre) svåger - (för detta ords dåtida betydelse "manlig frände i följd av giftermål" se Söderwall, *Ordbok öfver svenska medeltids-språket*, 2:1, s. 560, och d: o, Supplement, s. 840). Beaktansvärt är i detta sammanhang också, att Arvid Svane i sitt vapen förde belagd balk och Marten Svan d. ä:s son Thörgils Martensson (tab. 3) belagd ginbalk, ty belägg finns för att olika medlemmar av en och samma släkt förde dessa om varandra påminnande vapen (Raneke, s. 728; ÅSF 1, s. 187). Släktnamnet tycks ha föranlett Thörgils Martenssons son Marten Svan d. y. och Arvid Svanes dotterson Arvid Svan att ändra till vapen med bild av en svan.

Rester av Marten Svan d. y:s och hans farfars arkiv kom genom hans dotters äktenskap med Laurens Siggesson att ärvas av dennes ättlingar och bli avskrivna i hans sonsons sonson Lars Sparres kopiebok B 16, RA.

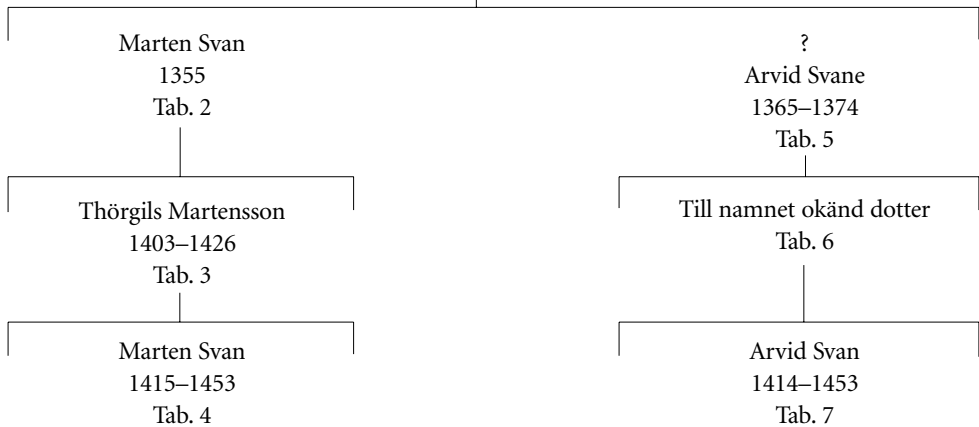
Arvid Svans f. d. sätesgård Hammar (nu Liljenäs) i Torskinge sn, Västbo hd, reducerades från Vadstena kloster av Gustav I, som 1530 bortbytte den till Arvid Drake, genom vars änkas omgifte med den 1537 adlade fogden Jöran Jönsson Hammar kom att bli dennes sätesgård (Herrg, s. 210 f.). Hans son fick förnamn efter sin mors föregående make och kallade sig från 1566 Arvid Svan (Herrg, s. 436). I sitt vapen förde han en delad sköld med en halv hjort i övre fältet och schackrutor i nedre fältet (se bl a R 4728: Rådets och adelns försäkran 27.1 1582, och R 4730: Adelns svar 15.2 1590, RA). SoK, s. 298, har med orätt sökt hävda härstamning för Jöran Jönsson från Arvid Svan d. ä. via en Jösse Arvidsson Svan men påpekar, att denne ej kunnat återfinnas i samtida handlingar.

Utan påvisbar släktskap med vare sig Arvid Svan d. ä. eller Arvid Svan d. y. var den släkt som i modern tid kallats "Svan av Djula" (Herrg, s. 437; FrG 4, s. 1730, 1766 och 1806; Raneke, s. 828) men tidigare på grund av vapenlikhet - dock ofullständig - med en dansk adessläkt kallats "Laxmand" (E 9, s. 558; FrG 2, s. 776.och 801, och 3, s. 1180 och 1227). Dess äldste kände stamfader Jöran Knutsson (död 1561) var far (Herrg, s. 124) till Mauritz Jöransson, som i vapnet förde en svan (Ständernas beslut och försäkringar, nr 12 A, RA).

Litteratur: SoK, s. 298 f.; Raneke, s. 798.

Till namnet okänd person

Tab. 1

TAB. 1

Till namnet okänd person

? Söner (efternamn; B 16, f. 39 v):

Marten Svan, 1355. Se tab. 2

Arvid Svane, 1365-1374. Se tab. 5

TAB. 2

Marten Svan (son till en till namnet okänd person, tab. 1). Bytte 1355 (DS 5114) till sig bl a Byslätt i Istorps sn, Marks hd, Västergötland, mot annan jord i samma hd.

Son (patronymikon; arvet av Byslätt):

Thörgils Martensson, 1403-1426. Se tab. 3.

TAB. 3

Thörgils Martensson (son till Marten Svan, tab. 2). Nämnas tidigast 1403 (SD 344 och 393). Innehade jord i Kinds (B 16, f. 210), Kållands (B 16, f. 312 v), Marks (SMR 14; B 16, f. 211 och 312 v; ppr 21.1 1451, RA), Vartofta och Vilske (B 16, f.

312 v) hd, Västergötland, samt i Västbo hd, Småland (B 16, f. 210). Dog tidigast 1426 (B 16, f. 78). Vapen: belagd ginbalk (SD 393, 2004 och 2705). - Gav i Kölingared, Redvägs hd, Västergötland, sin fädernegård Byslätt i Istorps sn, Marks hd, Västergötland, som morgongåva (odat. perg., nr 105, RA) till *Helena Karlsdotter*, som innehade jord i Marks hd (SMR 14 och 701), levde ännu 1440 (B 16, f. 106) och var dotter (odat. perg nr 105, RA) till Karl Kramb (jfr Raneke, s. 466, och ÄSF 1, s. 325).

Barn (SD 2004; B 16, f. 78; SMR 14), i angivet äktenskap (SMR 701; B 16, f. 106)

Gunilla Tyrgilsdotter, nämnd 1414 (SD 2004) - 1459 (SMP 2, sp. 429). Hon bodde i Bogesund, nu Ulricehamn (B 16, f. 106). Innehade jord i Frökinds (SD 2159), Marks (B 16, f. 312 v; perg 1459 utan datum, RA), Kållands och Vilske (B 16, f. 312 v) samt Vartofta (SD 2159; B 16, f. 312 v) hd, Västergötland. - Gift senast 1414 (SD 2004) med fogden på Opensten 1413-1417 (Fritz, 2, s. 70) *Nisse Petersson* (sparre; Raneke 3:124) i Haganäs, Tvärreds sn, Kinds hd, Västergötland (Lundahl, Det medeltida Västergötland, s. 105), som innehade jord i Marks (SD 2111)

och Vartofta (SD 2004, 2057, 2058, 2351 och 2705) hd, Västergötland, och dog något av åren 1434 (SMR 14) -1436 (SMR 367). - Fick 5.2 1436 (SMR 367) jord i Gudhems, Kullings och Vartofta hd, Västergötland, som morgongåva av häradshövdingen i Gudhems och Laske hd (LagS 1, s. 245 och 257, samt 2, s. 50) *Gustav Ragvaldsson* (gumsehuvud; Raneke, s. 339), som nämnes från 1401 (SMP 2, sp. 546), i övrigt innehade jord i Flundre (SD 1194; perg 16.12 1444 och 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189), Frökinds (SD 711 och 712), Gudhems (perg 16.12 1444 och 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189), Kållands (SD 711 och 712; perg 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189), Marks (perg 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189), Vartofta (SD 711 och 712; perg 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189) och Åse (perg 6.7 1463, RA; RA:s odat. perg nr 189) hd, Västergötland, tidigare varit gift med Ragnild Olofsdotter, som levde ännu 15-22.8 1422 (perg, RA) och med Birgitta (perg 16.12 1444, RA; SD 1194; för det senare brevet datering se Sjögren, Ätten Posses hist., s. 29, not 1) samt dog något av åren 1461-1463 (SMP 2, sp. 547).

Marten Svan, 1415-1453, dog senast 1458, riddare. Se tab. 4.

TAB. 4

Marten Svan (son till Thörgils Martensson, tab. 3). Nämnes tidigast 1415 (SD 2159). Var häradshövding i Marks hd, Västergötland (jfr LagS 1 s. 215, och 2, s. 130), från mellan 1415 (SD 2111) och 29.1 1424 (perg, RA) till mellan 21.3 1430 och 9.7 1459 (ppr, RA). Blev riddare mellan 1446 (RepD 1, nr 7644) och 1450 (ST 3, s. 239), varför han torde ha blivit dubbad vid kung Karls kröning i Uppsala 29.6 1448 eller i Trondheim 20.11 1449 (jfr Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 299, 315 och 358). Innehade jord i Frökinds (SD 2159), Kinds (B 16, f. 18 v, 47 v och 210), Marks (perg 14.6 1446, Skoklostersaml, RA; SMR 14; RepD 1, nr 7320; B 16, f. 310 v, 311 och 312 v) och Vartofta (SD 2159) hd, Västergötland, samt i Västbo hd, Småland (B 16, f. 210). Som levande har han ej kunnat beläggas efter 1453, då han liksom Arvid Svan (tab. 7) var bland de nio

personer som dömdes från liv och gods för landsförräderi, i hans fall för att han vid Kristian I:s invasion i Västergötland frivilligt hyllat denne (BSH 3, s. 59 och 63). 1458 var han död (B 16, f. 47 v). Litteraturuppgifter (SoK, s. 298; ST 3, s. 781; BSH 3, inl., s. 259; LagS 1, s. 215), att han skulle ha varit riksråd, är oriktiga och återgår på att man ej beaktat skillnaden mellan riksrådet och ”rikets råd och män” (se Löfqvist i HT 1936, s. 406-409). Vapen: svan över sparre (TSig M 96; perg 9.5 1451 RA; B 16 f. 89 v och 157). - Gift sannolikt före 1416 (SD 2217), säkert före 1420 (SD 2821) med *Ingeborg Gunnarsdotter*, som fick jord i Marks hd som morgongåva (B 16, f. 312) och var dotter (J. E. Almquist i SoH 1955; s. 189 f.) till Gunnar Gylta och Märta Olofsdotter. Hennes sätesgård var det förutnämnda Byslätt i Istorps sn, Marks hd (perg 1494, UUB). Hon ärvde modernejord i Kullings, Marks och Ås hd (B 16, f. 227, RA), innehade också jord i Kinds hd (perg 30.11 1469, RA), fick som förläning av ärkebiskopen Jöns Bengtsson (Oxenstierna) och riksföreståndaren biskop Kettel Karlsson (Vasa) Horreds, Istorps och Öxnevala socknar i Marks hd 7.8 1465 (perg, Skoklostersaml., RA) och levde ännu 30.11 1469 (perg, RA).

Döttrar (PHT 1907, s. 69 och 72, not 28; Brask, s. 56 och 143, enligt vilken åtminstone Birgitta och Cristina var födda i angivet äktenskap; om den på 1600-talet genom förväxling med en Märten Svensson tillkomna uppgiften om en dotter Margareta se J. E. Almquist i SoH 1969, s. 232 och 237 f.):

Märta Martensdotter, gift (PHT 1907, s. 69 och 72, not 28) med sedermera häradshövdingen i Vilske och Frökind, Västergötland (LagS 1, s. 251 och 256, samt 2, s. 123) *Laurens Siggesson*, (Sparre af Rossvik; E 7, s. 400; Raneke, s. 177), som 1442 (B 16, f. 65 v, RA) gifte om sig med Ingeborg Bengtsdotter (en bjälke; Raneke, s. 8), nämnes tidigast 1440 (SMR 1131-1132; E 7, s. 400) med orätt uppges ha varit riksråd, som sätesgård hade 1440 (SMR 1132) Simonstorp i Grolanda sn, Frökinds (nu Vilske) hd, Västergötland (jfr Lundahl, Det medeltida Västergötland, s. 66), men åtminstone 1455 (B 16, f. 254) -1459 (B 16, f. 142) Bysta i Askers sn och hd, Närke (jfr Styffe, s. 306). I övrigt innehade han jord i Kinds (B 16, f. 39 v.),

Kållands (VFT 1:3, s. 12), Vartofta (VFT 1:3, s. 12; B16, f. 66 v och 88–89) och Vilske (B 16, f 33 och 89) hd, Västergötland. Han levde ännu 1464 (B 16, f. 401).

Birgitta Martensdotter (SMP 1, sp. 397). Innehade jord i Marks hd, Västergötland, och dog något av åren 1467-1478 (ÄSF 1, s. 214) efter att ha fått morgongåva först i Vilske hd, Västergötland, 27.9 1463 (B 16, f. 255 v) av *Knut Andersson* (Öra; Raneke, s. 751), som nämnes från 2.8 1445 (perg, RA) och ej kunnat beläggas i livet efter 1463, och sedan i Ale, Kullings och Laske hd, Västergötland, samt i Näs hd, Värmland, 25.5 1467 (perg, Sävstaholmssaml., RA) som morgongåva av *Lindorm Björnsson* (Vinge; Raneke, s. 366; SMP 1, sp. 345) på Sjögerås i Kleva sn, Vilske hd, Västergötland. Denne nämnes från 1455, förekommer bland rikets råd och män från 1471, som riksråd från 1479, som lagman i Västergötland 1483-1498 och som hövitsman på Öresten 1486 och 1488, innehade jord i Ale, Gudhems, Kinds, Kinne, Kullings, Kållands, Marks, Skånings, Vartofta, Vilske och Vättle hd, Västergötland, samt i Näs och Ölme hd, Värmland, hade från 1463 varit gift med *Cecilia Simonsdotter* (båt; Raneke, s. 936), som dog senast 1466, och gifte om sig senast 1480 med *Kristina Laurensdotter* (balk; Raneke, s. 45) samt själv dog 1498 eller 1499 (ASF 1, s. 213 f.).

Cristina Martensdotter. Skrev 11.8 1485 (perg, RA) testamente till Vadstena kloster. - Hade 27.1 1472 (B 16, f. 315 v) fått jord i Södra Vedbo hd, Småland, som morgongåva av *Axel Pedersson* (Hegle; Raneke, 3:175) på Näs (perg 9.6 1470, RA), sannolikt i Adelövs sn, Norra Vedbo hd, Småland, som nämnes i livet 1461-1485 (SMP 1, sp. 208) och innehade jord i Norra (perg 10.4 1461 och 27.6 1462, RA) och Södra (perg 27.6 1462, RA) Vedbo, Tveta (perg 27.6 1462, RA) och Vista (perg 27.6 1462 och 9.6 1470, RA) hd, Småland.

TAB. 5

Arvid Svane (son till en till namnet okänd person, tab. 1). Nämnes i livet 1365-1374 (SMP 1, sp. 158). Vapen: belagd balk (RPB 1112). - Gift se-

nast 1374 (RPB 1112) med *Johanna Jonsdotter*, som innehade jord i Västra hd, Småland, och varit gift tidigare. Sistnämnda uppgift tyder på att hon möjligen är identisk med den person med detta namn, som 1353 (DS 4985) fått morgongåva i Sunnerbo hd, Småland, av Nils Bagge.

Barn (perg 12.10 1429 och 13.12 1432, RA; deras moderne har ej kunnat bevisas; Utters uppgift i Gen 41, f. 242, RA, att en 1383 (RPB 1964 och 1976) nämnd Karl Gusa var Arvid Svans morbror, har ej kunnat verifieras; jfr K. H Karlsson i PHT 1909, s. 18, och 3. Abramson i SoH 1976, s. 18):

Till namnet okänd dotter. Se tab. 6.

Nisse Arvidsson. Utfärdade skuldebrev till Eskil Svane 1403 (SD 395). Blev senast 1414 ihjälslagen av sedermera häradshövdingen (LagS 1, s. 281, och 2, a. 39) Eringisl Albrektsson (båt; Raneke 3:552-553), som skulle föra hans lik till Vårfruklostret i Skänninge enligt förlikning med Arvid Svane (SD 1917), som var Nisse Arvidssons systerson (perg, 12.10 1429 RA) och donerade jord till Nydala kloster för hans själ 13.12 1432 (perg, RA). Nisse Arvidssons av S. Pira i MNSF 18, 1945, s. 105, förutsatta identitet med biskopsdråparen Mats Gustavssons (sparre; Raneke, s. 125) svärson (RPB 2916) Niclis Arvidsson har ej kunnat bevisas.

? *Eskil Svane*. Fick 1403 (SD 395) skuldebrev av Nisse Arvidsson. 13.12 1432 (perg, RA) donerade Arvid Svane jord till Nydala kloster för hans och dennes själar.

TAB. 6

Till namnet okänd dotter till Arvid Svane (tab. 5). Gift med *Peder* (perg 1.11 1424, RA).

Son (perg 12.10 1429, RA) i angivet äktenskap (perg 1.11 1424, RA):

”*Aruidh Pedhrsson som kallas Swan*”, 1414-1453, död senast 1460, lagman, riksråd. Se tab. 7.

TAB. 7

”Aruidh Pedhrsson a vapn som kallas Swan” (perg 1.11 1424, RA; son till en till namnet okänd dotter till Arvid Svane, tab. 6). Nämnes annars alltid utan patronymikon (SMP 1, sp. 164). Tidigast nämnd 1414 (SD 1917). Var 1.11 1424 (perg, RA) i tjänst hos riddaren och riksrådet Ture Stensson (Bielke; E 1, s. 358; SBL 4, s. 148). Var lagman i Tiohäråd från mellan 12.10 och 2.11 1426 (Härenstam, Finnveden, s. 78, not 37) till mellan 17.5 1451 (perg, RA) och 14.2 1455 (perg, Ericssbergsarkivet, RA) och riksråd åtminstone från 1430 (Gillingstam i HT 1985 s. 152) och ännu 1446 (Gillingstam, a. a., s. 153), troligen ännu 1450 (ST 3, s. 239). Var Engelbrekts hövitsman på Laholm 1436 (RK 2, s. 87) och Karl Knutssons hövitsman vid kuvandet av upproret i Värmland 1438 (RK 2, s. 168-171) samt den ene av dennes båda hövitsmän vid belägringen av Kalmar 1439 (RK 2, s. 194). Hans sätesgård var Hammar (nu Liljenäs) i Torskinge sn, Västbo hd, Småland (Härenstam, a. a., s. 252 f.; jfr A. Larsson, Vadstena klosterns två äldsta jordeböcker, 1971, s. 130, not 1), Han innehade också jord i Sunnerbo (perg 18.7 1446, RA), och Västra (perg. 13.12 1432. RA) hd, Småland, och i Kinds (B 16, f. 39 v) och Redvägs (perg 9.2 1448, RA) hd, Västergötland. 1453 (BSH 3, s. 58 f. och 63) var han liksom Marten Swan (tab. 4) bland de nio personer som dömdes från liv och gods för landsförräderi genom att ha hyllat Kristian I vid dennes invasion i Västergötland. Han nämnes därefter ej i livet och skall enligt Sturekrönikan (RK 3, s. 14) ha blivit steglåd på Södermalm i Stockholm. 12.1 1460 (ppr, UUB) var han död. Vapen: svan under sparre (SD 2614; perg 13.12 1432, RA; B 15, f. 42, RA); svan över sparre (B 16, f 65 v). - Var 1415 änklings efter *Gyrid* (SMP 2, sp. 494), dotter (SD 2166) till Anund Hemmingsson (tinnskura; SMP 1, sp. 115; Raneke, s. 151) och Katrina Ebbadotter. - 12.1 1460 (ppr, UUB) nämnes Arvid Svans änka *Märta*.

Söner (Brask, s. 143; namn och godsbesittning; om mödernet är intet känt):

Peder Arvidsson (Brask, s. 143). Han nämnes med herrtitel och torde därför ha varit präst, eftersom ingen riddare med detta namn är känd

vid ifrågavarande tid.

? *Arvid Swan* (SMP 1, sp. 170). Daterade i Malmö 28.9 1485 (perg, RA) pantebrev på jord i Marks hd, Västergötland. Vapen: svan (TSig: D XI:1). Möjligen identisk med den person med detta namn som 1508 nämnes som riksföreståndaren Svante Nilssons sven (Sjödin, Arvid Siggesons brevväxling, s. 122).

Tre rosor

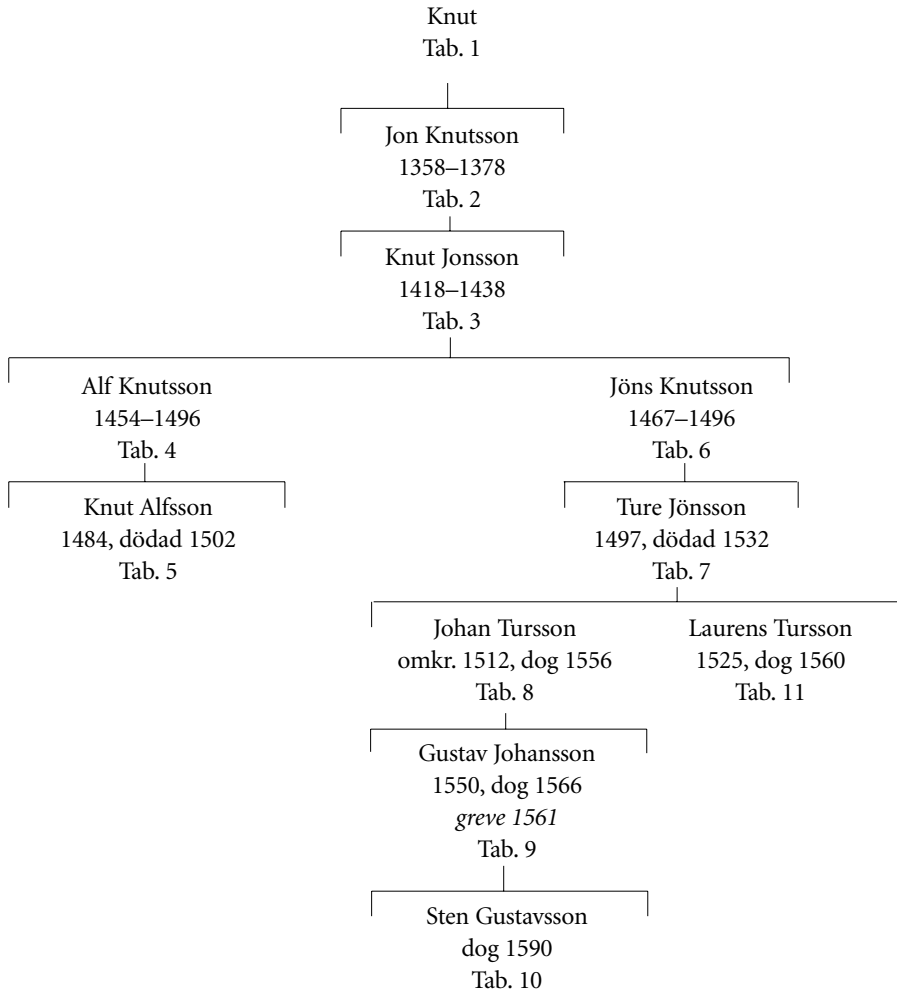
HÖGFRÄLSE SLÄKT FRÅN VÄSTERGÖTLAND med åtta svenska och tre norska riksråd under fem generationer från 1430-talet till 1560-talet, grevlig från 1561. Den benämnes numera efter sitt vapen, tre rosor, vanligen ordnade balkvis (tab. 2-9, 11), i undantagsfall bjälkvis (tab. 1) eller ginbalkvis (tab. 3, 4 och 9). En vapenmålning från slutet av 1500-talet (Gen 42, f. 83) uppger att rosorna var röda och placerade längs styckningslinjen i av vitt och blått styckad sköld. En medlem av släkten under 1500-talets senare hälft kan beläggas ha hetat Johan Ros (tab. 9), men i övrigt är släktmedlemmarna uteslutande nämnda med förnamn och patronymika.

Släkten är känd sedan 1300-talets senare hälft, och dess siste medlem begravdes 1612. En uppgift (Messenius, *Theatrum nobilitatis Svecanæ*, s. 52; S. Loenbom, *Anecdoter om namnkunniga och märkvärdiga svenska män*, 2, 1773, s. 42; *Kröningssvärd*, nedan a. a., tab. XXXVI; SoK, s. 103; Raneke, s. 503) om släktens äldste kände stamfader Knuts annars okända patronymikon återgår tydligen på en kombination av hans ättlingars vapen med att detta 1299 (HiSig 3:113) fördes av en ”Johannes dictus parvus de Myrby”, sannolikt östgöte (Gillingstam i PHT 1947, s. 8, not 5) och 1330 och 1336 (HiSig 3:371) av en ”Benedictus Jonsson”, som 1336 (DS 3252) innehade jord i Tveta hd, Småland. Inga godshistoriska fakta styrker samband mellan dem och nedanstående släkt.

Ett ingifte i det norska högfrälset (tab. 3) gav upphov till att en släktgren i flera generationer var verksam i Norge (tab. 4-5).

Rester av släktens arkiv finns i RA (L. Sjödin i MRA 1943, s. 63-89; O. Jägerskiöld i *Donum Boëthanium*, 1950, s.162), och ej längre bevarade delar av detsamma är kända genom en arkivförteckning från 1561 i KB (tr. av K. H. Karlsson i VFT II:8-9, s. 133-174); jfr Gillingstam, *Medeltidsbrevens i Sävstaholmssamlingen* (*Archivistica et mediævistica Ernesto Nygren oblata*, 1956), s. 160 ff.

Litteratur: (C. G. Kröningssvärd,) *Genealogiska tabeller* (1853), tab. XXXVI; SoK, s. 103-107; Raneke, s. 503.

Tab. 1

Knut, endast känd genom sina barns patronymika. Torde ha varit riddare, eftersom hustrun hade frutitel (DS 4039; VFT I:2, s. 45). - Gift med *Cristina* i Haneström i Fuxerna sn, Flundre hd, Västergötland (VFT 1:2, s. 45), som dog tidigast 1346 (DS 4039), dotter (Liljeholm i PHT 1955, s. 126) till riksrådet och lagmannen i Västergötland Bengt Hafridsson (ÄSF 1, s. 116; Raneke, s. 283), vars enda kända hustru hette Margareta.

Barn (DS 5976 och 7407; Liljeholm, a. a., s. 126 f.; Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden, s. 48 och 739, not 58; åtmins-

tone Jon var född i angivet äktenskap enligt VFT I:2, s. 45):

Folke Knutsson (SMP 2, sp. 88). Blev kanik i Skara 1354 (DS 5470 och 5472) och domprost där 1356 (DS 5614 och 5618), varvid han uppges vara kung Magnus' tjänare (familiaris). Dog något av åren 1360 (DS 6319) - 1362 (DS 6718). Vapen: tre bjällkvis ordnade rosor (perg 11.7 1360, RA; felaktig vapenbeskr. i DS 6319).

Jon Knutsson, 1358-1378. Se tab. 2.

Märta Knutsdotter. Nämnas tidigast 1358 (DS 5976) och dog något av åren 1366 (DS 7407) - 1385 (RPB 2074). - Var 1358 (DS 5976) änka efter *Halsten Petersson* (kluven halv lilja; SMP 2, sp.

722 f.; Raneke, s. 484), som nämnes från 1329 (DS 2740). Han blev mellan 21.8 1350 och 19.3 1351 ståthållare (prefectus) i Skåne, där han fick en efterträdare senast 30.8 1352 (Sjöstedt, Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356-1359, s. 228), och riddare mellan 14.4 och 7.9 1355 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 249). Hans sätesgård var möjligen (Larsson, Det medeltida Värend, s. 422, not 10) Asa i Asa sn, Norrvidinge hd. I övrigt innehade han jord i Norra Möre (DMS 4:1, s. 204 f.), Norrvidinge (DS 3284, 3528, 3553 och 3630), Uppvidinge (DS 2740, 4887 och 5163) och Västra (DS 2740 och 5163) hd, Småland, i Flundre (DS 3520, 3591, 3597, 4370 och 4543), Marks (DS 3597), Väne (DS 4760) och Vättle (DS 3597) hd, Västergötland, i Valkebo hd, Östergötland (DS 4887) och i Medelstads hd, Blekinge. (DS 3316 och 3550). Dog mellan 14.1 1357 och 1.3 1358 (Sjöstedt, a. a., s. 61, not 1). - 1366 (DS 7298) var Märta Knutsdotter möjligen (Gillingstam, a. a., s. 739, not 58; jfr DS 6032 och Larsson, a. a., s. 422 f., not 10) omgift med *Magnus Uddolfsson* (oxpanna; Raneke, s. 654), som nämnes från 1351 (DS 5001), var den förste kände häradshövdingen i Norrvidinge 1365 (DS 7125; jfr LagS 1, s. 330, och 2, s. 102), innehade jord där (DS 6032) samt i Västra (DS 5001, X 37 och 47) och Östra (DS X 47) hd, Småland, och dog tidigast 1371 (DS X 47), då han var munk i Nydala kloster; jfr Gillingstam, a. a., s. 739.

Tab. 2

Jon Knutsson (son till Knut, tab. 1). Nämnd i livet 1358 (DS 5976) - 1378 (Wiktorsson och Odelman, Dalslands Dipl., 1996, s. 134). Var död 1386 (K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 5). Innehade jord i Valbo hd, Dalsland (Dalslands Dipl., s. 177 och 197). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (Dalslands Dipl., s. 134). - Gift senast 1360 (DS 6375; jfr K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 4 f.) med *en dotter* till riddaren Nils Tyrgilsson (Färla; ÄSF 1, s. 147; Raneke, s. 569) och Ingeborg Eskilsdotter (Lejonlilja; Raneke, s. 881). - Omgift (K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 5; jfr Larsson, a. a., s. 411) med *Märta Jönsdotter*, som senast 1386 (Karls-

son, a. a., s. 5) gifte om sig med Björn Elefsson (båt; SMP 1, sp. 326 och 622; Raneke, s. 936) och var dotter (Larsson a. a., s. 407 f. och 411) till riddaren och riksrådet Jöns Hiärne eller Jöns Eringislason (LSB 19, s. 100; Raneke, s. 691) och Cristina Nilsson (Kh 53, p. 101, SBL) av Rane Jönssons ätt (Gillingstam, a. a., s. 49, not 255).

Son (SD 2704; Karlsson, a. a., s. 5):

2. *Knut Jonsson* 1418-1438, lagman, riksråd. Se tab. 3.

Tab. 3

Knut Jonsson (son till Jon Knutsson, tab. 2). Nämnes tidigast 1418 (Dalslands Dipl., s. 178). Blev mellan 26.3 (SMR 42) och 5.4 1434 (SMR 54) lagman i Västergötland (jfr LagS 1, s. 208, och 2, s. 135), vilket han var till mellan 1438 (FMU 2265) och 1440 (SMR 1225). Blev sannolikt i januari 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21 och 27) riksråd, vilket han var ännu 1438 (FMU 2265), och hövitsman i Västergötland (RK 2, s. 335) tillsammans med biskopen i Skara Sigge Uddsson (Vinstorpaätten; ÄSF 1, s. 103). Hans sätesgård var Dätterstorp i Flo sn, Åse hd, Västergötland (RepD 1, nr 5994). Innehade i övrigt jord i Allbo, Kinnevalds och Konga (Larsson, a. a., s. 413) samt Västra (SD 2670 och 2704) hd, Småland, i Vadsbo (B 16, f. 37, RA), Väne (SMR 309) och Åse (perg 23.4 1431, RA; SMR 309; VFT II:8-9, s. 164) hd, Västergötland, i Sundals (Dalslands Dipl., s. 178 och 192) och Tössbo (d:o, s. 192 och 207) hd, Dalsland, i Sköllersta hd, Närke (SD 2670 och 2704) samt i Medelstads hd, Blekinge (RepD 1, nr 5994). Dog något av åren 1438 (FMU 2265) -1443 (Dalslands Dipl., s. 197). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (SD 2670). - Gift senast 1422 med en till namnet obekant *dotter* till riddaren och häradshövdingen Jöns Magnusson (Magnus Marinasons ätt; jfr Raneke, s. 870) och Gesa Nilsson (SMP 2, sp. 220); se ÄSF 1, s. 175. - Som Knut Jönssons änka nämnes 1445 (Dalslands Dipl., s. 197) *Agnes* (SMP 1, sp. 24 f.). Hon var dotter (DN 2, nr 810 och 885, samt 21, nr 558; jfr Sjögren i PHT 1949, s. 7 f.) till norska riddaren och riksrådet Alf Haraldsson (Bolt) och Katarina Jönsdotter (yngre Sudreimsätten; DAA

1921, s. 559; Raneke, s. 541). Agnes Alfsdotter dog något av åren 1468 (DN 21, nr 558) -1472 (DN 2, nr 885).

Barn (Brask, s. 24; DN 2, nr 903; Chron. geneal., 1718, s. 27; Sjögren, Ätten Posses hist., s. 43 f.):

1. *Märta Knutsdotter*. Innehade jord i Åse hd, Västergötland (Sjögren, Ätten Posses hist., s. 40 f.) och sannolikt i Danmark (d:o, s. 42). Levde ännu 1457 (Dalslands Dipl., 1996, s. 212). - Gift sannolikt senast 1446 (Sjögren, a. a., s. 41) med *Jöns Lagepose* (E 6, s. 2; SBL 29, s. 420; Raneke, s. 714), som sannolikt nämnes redan 1428 (Sjögren, s. 22 f.), blev riddare vid kung Kristofers norska kröning 1442 (Sjögren, s. 57) och nämnes som riksråd 1466 (Sjögren, s. 76). Han innehade jord i Frökinds, Kållands och Vartofta (Sjögren, s. 47), Kinne och Vadsbo (Sjögren, s. 38) samt Åse (Sjögren, s. 45 och 47) hd, Västergötland, i Tössbo, Nordals och Sundals (Sjögren, s. 46) samt Vedbo (Sjögren, s. 47) hd, Dalsland, och i Gillbergs och Jösse (Sjögren, s. 47) samt Näs hd, Värmland (Sjögren, s. 46). Han dog tidigast 1473 (Sjögren, s. 80).

2. *Alf Knutsson* 1454-1496 riddare och norskt riksråd. Se tab.4

2. *Ramfrid Knutsdotter*. Nämnes i livet 1477 (DN 2, nr 903) -1492 (DN 15, nr 118). - Var gift (Chron. geneal., s. 27) med *Aslak Turesson* (Baad; DAA 1884, s. 40; SMP 1, sp. 184; Raneke, 3: 559; ÄSF 1, s. 329). Om man bortser från ett endast i 1600-talsregistret (SMR 1026) känt och sannolikt (jfr Lundahl, Det medeltida Västergötland, s. 114, not 5, och Gillingstam, Brev ur askan, 1996, s. 129) feldaterat brev, nämnes denne tidigast 1449, då han enligt Karlskrönikan (RK 2, s. 276) tillsammans med Einar Flugla blev kung Karl Knutssons ståthållare i Norge vid dennes återvändande till Sverige. Både då och när han jämte Einar Flugla beseglade ett brev i Vadstena 1455 (B 16, f. 121 v, RA), nämnes han med herrtitel, varför han kan förmodas ha varit bland de femton personer som enligt Karlskrönikan (RK 2, s. 276) dubbades till riddare vid Karls kröning i Trondheim 20.11 1449. Åtminstone 1458 (DN 3, nr 842) -1471 (ST 3, s. 310 och 313) var han norskt riksråd. Han dog något av åren 1472-1477 (DN 2, nr 885 och 903).

2. *Katarina Knutsdotter*. Innehade jord i Flund-

re (perg 7.9 1487, RA; VFT II: 8-9, s. 163), Gäsene och Redvägs (VFT II:8-9, s. 138), Väne (VFT II:8-9, s. 163) och Åse (perg 7.9 1487, RA) hd, Västergötland, samt i Tössbo hd, Dalsland (Dalslands Dipl., s. 310). Hon levde ännu 1490 (VFT II:8-9, s. 175). Vapen: tre ginbalksvis ordnade rosor (SvK 196, s. 39; perg 7.9 1487, RA). - Var även som änka bosatt (Dalslands Dipl., s. 310, VFT II:8-9, s. 138 och 163) på Säm i (Norra) Säms sn, Gäsene hd, som hon 1460 eller 1462 (VFT II:8-9, s. 133) fått som morgongåva av *Tord Bonde Philippusson* på Säm. Han var riddare redan då han 1454 första gången nämnes (SMP 2, sp. 45) och blev riksråd senast 1463 (DChRI, s. 150). Sedan omkr. 1456 hade han varit änkling efter Bengta Jönsdotter (Svarte Skåning), och han innehade jord i Gudhems, Gäsene, Kåkinds, Redvägs, Vadsbo och Vättle hd, Västergötland, i Lysings hd, Östergötland, i Grimstens hd, Närke, i Fryksdals hd, Värmland, samt i Södra Vedbo och Östbo hd, Småland; levde ännu 1484 (ÄSF 1, s. 262).

2. *Jöns Knutsson*, 1467-1496, riksråd. Se tab. 6.

Tab. 4

Alf Knutsson (son till Knut Jonsson, tab. 3). Nämnd tidigast 1454, då Kristian I kallade honom sin hovtjänare ("hoffuesind") och gav honom Solör i Oslo lagmansdöme som förlåning (DN 2, nr 808). Blev riddare mellan 25.4 1455 (DN 2, nr 810) och 21.1 1458 (DN 2, nr 822), varför han sannolikt dubbats vid Kristian I:s kröning i Uppsala domkyrka 3.7 1457. Blev senast 1458 (DN 3, nr 842) norskt riksråd, vilket han var ännu 1489 (DN 2, nr 955). 1485 var han hövitsman på kungsgården i Bergen (DN 1, nr 945). Hans huvudgårdar var Giske i Bergens lagmansdöme (DN 2, nr 1098 och 1125, samt 22, nr 293; jfr Styffe, s. 466) och Manvik i Tunsbergs lagmansdöme (DN 3, nr 1152, och 12, nr 582; jfr Styffe, s. 456). I övrigt innehade han jord i Bergens (DN 1, nr 861, 885, 886, 900, 966 och 983, 2, nr 863, 870, 980 och 986, 3, nr 891, 4, nr 974 och 1114, 8, nr 394 och 395, 9, nr 341, 12, nr 341 och 618, samt 16, nr 540), Opplands (DN 1, nr 864, 904, 927 och 977, 2, nr 827, 834, 842, 861 och 1013, 3, nr 855, 857 och 979, 8, nr 416, och 12, nr

242), Trondheims (DN 1, nr 984, 2, nr 835 och 1131, samt 9, nr 340), Stavangers (DN 1, nr 874, 878 och 914, samt 12, nr. 586), Halogalands (DN 1, nr 1048), Tunsbergs (DN 1, nr 932) och Vikens (DN 1, nr 915) lagmansdöme. Dog mellan 10.11 1496 (DN 2, nr 992) och 15.10 1500 (DN 2, nr 1013). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg 20.12 1469, 22.3 1471 samt 25.7 och 3.10 1489, NRA). Litteratur: H. Koht, Alv Knutsson (NBL 1, 1923). - Gift senast 1458 (DN 2, nr 827; jfr H. Sollied i Norsk slekthist. tidsskr., 6, 1938, s. 269 f., not 1) med *Magnild Oddsdotter*, som levde ännu 1499 (DN 4, nr 1032), dotter (DN 1, nr 764, och 2, nr 638; jfr H. Sollied i Norsk slekthist. tidsskr. 6, 1938, s. 261 och 268) till Odd Botolfsson (Finnen-ätten; jfr Heber, Norsk adel, s. 98, och R. de Robelin, Skanke ätten, 1995, s. 415) i äktenskap med Botilde Torstendotter (Månstaätten; N. Stene i Norsk slekthist. tidsskr. 7, 1940, s. 98 f., jfr P. R. B. Christiansen i Genealogen 1997: 1, s. 44) och änka först (DN 1, nr 764, och 2, nr 843) efter riddaren och norska riksrådet Bengt Harniktsson (Gyldenlöve af Norge; DAA 1895, s. 197), som dräptes omkr. 1445 (H. Sollied i Norsk slekthist. tidsskr. 6, 1938, s. 268), och sedan (Sollied, a. a., s. 269) efter riddaren Sigurd Jonsson "Skaktavl" (L. Løberg i Hedmark slekthistorielags tidsskr. 2, 1948, s. 314 ff.). Hon innehade jord i Bergens (DN 1, nr 988, 2, nr 1098, 3, nr 1000, 4, nr 962 och 1032, 8, nr 427 och 428, samt 9, nr 322) och Opplands (DN 1, nr 954 och 955, 2, nr 776, 957 och 995, 3, nr 968, 969 och 971, 4, nr 1026, och 8, nr 439) lagmansdöme.

Barn i angivet äktenskap (Chron. geneal., 1718, s. 27):

Knut Alfsson, 1484, dödad 1502, riddare, norskt och svenskt riksråd. Se tab. 5.

Odd Alfsson. Nämnas tidigast 1488 (jfr H. Sollied i Norsk slekthist. tidsskr. 6, 1938, s. 269 f., not 1) och var då riddare (DN 2, nr 941) och fogde i Skien (DN 10, nr 267), vilket han var ännu 1489 (DN 1, nr 961). Var möjligen riksråd 1495 (Nielsen, Det norske rigsraad, s. 347). Nämnas 1495 (DN 2, nr 982) och 1496 (DN 5, nr 974) som hövitsman på Akershus (jfr DN 5, nr 987), vilket han var ännu 1497, då han var så svårt sjuk att han fick en vikarie (DN 9, nr 430). Dog senast 1500 (DN 2, nr 1014). Vapen: tre balkvis ordna-

de rosor (perg 25.7 1489 och 12.3 1495, NRA).

Karin Alfsdotter. Nämnas sannolikt redan 1501 (BSH 4, nr 176, 189 och 197; jfr Carlsson, Hemming Gadh, s. 329, not 1) men säkert först 1520 (DN 16, nr 364). Hennes sätesgård var Grefsum i Opplands lagmansdöme (DN 2, nr 1114, 4, nr 1131, 7, nr 705, och 12, nr 579). Hon innehade också huvudgårdarna Giske i Bergens lagmansdöme (DN 2, nr 1111 och 1125, 9, nr 645, 12, nr 585, och 22, nr 230) och Manvik i Tunsbergs lagmansdöme (DN 3, nr 1152, och 12, nr 582) samt annan jord i Bergens (DN 2, nr 1098 och 1111, och 4, nr 1114), Halogalands (DN 9, nr 698), Opplands (DN 7, nr 705), Stavangers (DN 2, nr 1098, och 9, nr 568) och Trondheims (DN 2, nr 1111) lagmansdöme. Dog mellan 28.12 1536 (DN 1, nr 1086) och 30.1 1537 (DN 22, nr 354). Vapen: tre ginbalksvis ordnade rosor (ppr 21.3 1530, NRA).

Tab. 5

Knut Alfsson (SMP 1, sp. 49; son till Alf Knutsson, tab. 4). Tidigast nämnd 1484 och var redan då riddare (DN 13, nr 150). Var möjligen norskt riksråd 1495 (Nielsen, a. a., s. 347). Efterträdde mellan 24.5 1497 (DN 9, nr 430) och 29.11 1497 (DN 2, nr 996) sin bror Odd som hövitsman på Akershus, vilket han var ännu 28.12 1498 (DN 1, nr 995). Var svenskt riksråd 1501 (ST 3, s. 487). Hans sätesgård var Giske i Bergens lagmansdöme (DN 2, nr 1014). I övrigt innehade han jord i Halogalands (DN 1, nr 1048, och 2, nr 1054), Opplands (DN 2, nr 1012 och 1013, och 22, nr 61), Skidasysla (DN 2, nr 1014) och Trondheims (DN 1, nr 995, 1015 och 1019) lagmansdöme. Dräptes 18.8 1502 (DN 5, nr 990; jfr DN 15, nr 130, och 22, nr 22). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg 25.7 1489 och ppr 29.11 1497, NRA). Litteratur: H. Koht i NBL 7 (1936), s. 508-513. - Gifte sig (Chron. genealog. 1718, s. 28) 1488 (SMP 2, sp. 513) med *Görvel Eriksdotter*, som ägde laxfiske i Norrköping (Kh 53, p. 63, LSB, tr. Nordén, Norrköpings medeltid, nr 255), dotter (perg. 18.1 1478, RA) till riddaren, riksrådet och lagmannen (LagS 1, s. 209, not 1, och 2, s. 52) Erik Eriksson (Gyllenstierna; E 3, s. 355; SBL 17, s. 590) och

Cristina Karlsdotter (Bonde; E 1, s. 513). - Omgift senast 1499 (DN 16, nr 331) med *Mette Iversdotter* (SBL 25, s. 434-437), född senast 1465 (RepD 2, nr 1863) och död något av åren 1526 (G1R 3, s. 286) -1533 (G1R 8, s. 175), dotter (Brask, s. 24 och 186) till riddaren Iver Jenssen (Dyre; DAA 1891, s. 149) och Cristine Persdotter (Oxe; DAA 1907, s. 344) samt änka efter riddaren och norska riksrådet Anders van Bergen, som dog något av åren 1493-1499 (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 762), och omgift 17.11 1504 i Stockholm (SRS 3:1, s. 85) med riksföreståndaren Svante Nilsson (Sture; E 5, s. 403; Raneke, s. 2 f.).

Barn (Chron. genealog., 1718, s. 28):

1. *Botil Knutsdotter* (SMP 1, sp. 457 f.). Dog något av åren 1517-1520 (ÄSF 1, s. 194) efter att något av åren 1509 (DN 16, nr. 347) - 1515 (Kh 53, p. 64, LSB; tr Nordén, a. a., nr 255) ha blivit gift med *Fader Nilsson* (Sparre av Hjulsta och Ångsö) på Hjulsta i Enköpings-Näs sn, Åsunda hd, Uppland, som nämnes i livet 1511-1515 och dog tidigast 1516 (ÄSF 1, s. 194).

1. *Karl Knutsson*. Nämnes tidigast 1511 (BSH 5, nr 387). Hans sätesgård var Giske i Bergens lagmansdöme, och han innehade även annan jord där och i Trondheims lagmansdöme (DN 1, nr 1049). 1515 (H. Behrmann, Kong Christian den Andens Historie, 2, 1815, s. 77) gick han i Kristian II:s tjänst, och han var en av befälhavarna för dennes trupper vid anfallen mot Sverige 1517 (BSH 5, nr 482 och 483; Olavus Petri, En svensk Cröneka, ed. Sahlgren, s. 277), 1519 (DN 9, nr 496 och 497; BSH 5, nr 490 och 492) och 1520 (BSH 5, nr 497-499; Uppsala-Overenskomsten 1520, 1975, s. 175). Stupade vid dennes belägring av Stockholm 1520 (Monumenta historiae Danicæ, 1, 1873, s. 26). Själdins uppgift i PHT 1970, s. 130, och HH 39, s. 767, att han stupade i långfredagslaget vid Uppsala, har ej kunnat verifieras. Vapen: tre rosor (DN 9, nr 484; rosornas inbördes ordning har ej kunnat fastställas, eftersom brevet nu ej kunnat återfinnas).

1. *Erik Knutsson* (SMP 1, sp. 748; jfr SoH 1988, s. 8, not 45). Nämnes tidigast 1511 (BSH 5, nr 387). Hans sätesgård var 17.7 1514 (perg, RA) Bossgård i Drothems sn, Hammarkinds hd, Östergötland, men 1515 (Kh 53, p. 63 f., LSB, tr.

Nordén, a. a., nr 255) Hov i Hovs sn, Göstrings hd, Östergötland. Hade också egendom i Norrköping och i Bobergs (Nordén, a. a., nr 255) och Vifolka (Gillingstam, s. 660, not 108) hd, Östergötland. Var 1520 Kristian II:s hövitsman på Kalmar slott (DN 16, nr 364; jfr DMS 4:1, s. 21). Avrättades 8.11 1520 i Stockholms blodbad (Olavus Petri, a. a., s. 294). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg 17.7 1514 och 7.9 1520, RA). Litteratur: L. Själdin i HH 39, s. 765 ff. - Gav senast 1515 (Gillingstam, a. a., s. 659) Bossgård (se ovan) som morgongåva till sin hustru *Margareta Eriksdotter*, som var dotter (Gillingstam, s. 659) till hans fars kusins svärfars halvbrors son riksrådet Erik Karlsson (Vasa) i hans andra äktenskap (Gillingstam, s. 647) med Anna Karlsdotter (Vinstorpaätten: ÄSF 1, s. 105; Raneke, s. 850) samt dog i Tyskland något av åren 1541 (G1R 13, s. 276) -1544 (Gillingstam, s. 661) efter att ha gift om sig 4.10 1523 med riddaren och svenska riksrådet, sedermera sachsiske lanthovmästaren Berend von Melen, död 1561 (Gillingstam, s. 661), behandlad i SBL 25, s. 363 ff.

Tab. 6

Jöns Knutsson (son till Knut Jonsson, tab. 3). Förekommer tidigast 1467 (Wiktorsson och Odelman, Dalslands Dipl., s. 232). Var 1472 hövitsman i Dalsland (VFT I:1, s. 66). Var från något av åren 1463 (Dalslands Dipl., s. 228) - 1477 (d:o, s. 245) till något av åren 1492 (d:o, s. 269 f.) -1498 (B 16, f. 223, RA) häradshövding i Dalsland (LagS 1, s. 235, och 2, s. 135). Nämnes bland rikets råd och män 1477 (C. Annerstedt, Upsala univ:s hist, Bihang 1, 1877, s. 4) och kan säkert från 1480 (Liedgren i Nord. numismatisk årsskr. 1965, s. 32) beläggas som riksråd, vilket han var ännu 1496 (BSH 4, nr 135; HSH 22, s. 24). Hans sätesgård var Falun i Strö sn, Kållands hd, Västergötland (perg 13.9 1492 och 26.5 1496, RA, samt 3.5 1495, UUB). Innehade annan jord i Ale (Dalslands Dipl., s. 299), Bjärke (d:o, s. 299), Flundre (d:o, s. 299; VFT II:8-9, s. 163), Gäsene (VFT II:8-9, s. 175), Kinne (Dalslands Dipl., s. 263; DN 16, nr 307; VFT II:8-9, s. 173), Kullings (Dalslands Dipl., s. 298), Kållands (d:o, s. 232 och

298; DN 16, nr 308 och 313; perg 10.7 1486 och 22.6 1493, Ericssbergsarkivet, RA; Tidöarkivet, vol. 395, p. 144, 396:1, p. 74, och 400, p. 321, RA), Skånings (DN 16, nr 307; perg 10.7 1486, Ericssbergsarkivet, RA) och Åse (Dalslands Dipl., s. 298 och 299; DN 16, nr 308) hd, Västergötland, i Nordals (Dalslands Dipl., s. 263, 293 och 299), Tössbo (d:o, s. 299 och 310) och Valbo (d:o, s. 232, 297, 299 och 300) hd, Dalsland, i Näs hd, Värmland (H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 147, 152 och 154) samt i Inlands södra hd, Bohuslän (Dalslands Dipl., s. 299). Dog mellan 26.5 1496 (perg, RA) och 11.3 1498 (B 16, f. 223, RA). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (Rosman, Bjärka-Säby, 2, s. 33). - Gift senast 1472 (Sjögren, Ätten Posses hist., s. 27 f.) med *Ingegärd* (Chron. geneal., 1718, s. 27), dotter (DN 16, nr 267) till riddaren och norska riksrådet Erik Sämundsson (Skanke; NBL 3, 1926, s. 560 ff.; Robelin, a. a., s. 386 f.) i äktenskap (Sjögren, a. a., s. 27 f.) med Estrid Nilsson (Väling-ätten; Raneke, s. 804; SBL 14, s. 535). Antagandet (G. Carlsson i SBL 6, s. 585), att Ingegärd Eriksdotter i ett tidigare äktenskap skulle ha varit mor till skarabiskopen Brynolf Gerlaksson, som 1499 kallar Jöns Knutsson "fader" (VFT I:3, s. 11), förefaller av heraldiska skäl föga sannolikt (N.-F. Beerstahl i Vikarvet 1996-97, s. 24). - 1490 (DN 16, nr 307) nämner Jöns Knutsson sin avlidna hustru *Arffrydh* (SMP 1, sp. 148) som dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Åke Jönsson (Svarte Skåning; ÄSF 1, s. 264 f.). Hennes mor var dennes första hustru Mechtild Clausdotter (Plata) enl. Brask, s. 141. Arffrydhs död måste ha inträffat redan före 1485 (se nedan). - Som Jöns Knutssons änka nämnes (Dalslands Dipl., s. 297) *Ermegard Fickesdotter* (SMP 1, sp. 771), vars äktenskap med honom måste ha ingåtts senast 1485 (H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 151 f.). Hon var dotter (Chron. geneal., s. 5 och 24; U 269 a, p. 21, UUB; jfr B 16, f. 163, DN 16, nr 323, och Dalslands Dipl., s. 337) till Ficke Bylow (SMP 2, sp. 26; Raneke, s. 610) och Hebbbla Albrektsdotter (Bydelsbach; SMP 3, sp. 176 f.; Raneke, s. 341). Ermegard hade 29.9 1466 (perg, UUB) fått jord i Snevringe och Tuhundra hd, Västmanland, och i Österrekarne hd, Södermanland, som morgongåva av

riddaren, riksrådet och lagmannen Magnus Bengtsson (Natt och Dag; SBL 26, s. 436-439; E 5, s. 389; SMP 1, sp. 280; Raneke, s. 3), som dog mellan 19.8 1473 och 13.9 1477 (perg, RA). Ermegard levde ännu 1507 (Dalslands Dipl., s. 326). Enligt arvsaftensbrevet efter henne 1509 (B 16, f. 101 v - 103 och 259 - 261, RA) efterlämnade hon jord i Bankekinds, Björkekinds, Hane-kinds och Kinda hd, Östergötland, i Västerrekarne och Österrekarne hd, Södermanland, i Snevringe hd, Västmanland, i Glanshammars hd, Närke, i Näs hd, Värmland, i Flundre hd, Västergötland, i Sundals, Tösse och Valbo hd, Dalsland, samt i Inlands Fräkne, Inlands Torpe och Lane hd, Bohuslän.

Barn (Chron. geneal., s. 27):

1. *Estrid*. Dog senast 1484 (ÄSF 1, s. 307; jfr Liedgren i Sveriges släktforskarförbunds årsbok 1988, s. 248). - Gift (Chron. geneal., s. 27) med *Johan Bese* (SBL 4, s. 63; Raneke, s. 816; ÄSF 1, s. 307), som förekommer tidigast 1466 (ppr 3.1 1466, RA; Nilsson, a. a., s. 134), nämnes som häradshövding i Bankekinds hd, Östergötland (jfr LagS 1, s. 299 med not 1, och 2, s. 23) 3.5 1484 (perg, RA) -1504 (RA:s fotostater: serie II: häfte 78) men som underhäradshövding där 1491 (perg utan datum, RA), var häradshövding i Åkerbo, Östergötland (jfr LagS 1, s. 296, och 2, s. 23) åtminstone 1489 (RA:s fotostater: serie II: häfte 83) -1505 (Sturearkivet, nr 348, RA), nämnes bland rikets råd och män tidigast 1486 (BSH 4, nr 110) men kan beläggas som riksråd först 1488 (PSS 1, nr. 196) och ännu 1501 (ST 3, s. 487). Hans sätesgård var Herrsäter i Värna sn, Bankekinds hd (perg 15.2 1477 och 21.1 1492, RA), och han innehade också annan jord i Bankekinds och Björkekinds (perg 18.9 1469, RA), Bobergs (perg 23.12 1492 och 10.3 1501 samt ppr 18.3 1493, RA), Kinda (perg 16.2 1484, RA), Skärkinds (perg 22.8 1476, RA) och Åkerbo (perg 15.2 1477, RA) hd, Östergötland, i Jönäkers (perg 26.8 1476 och 11.1 1486, RA), Oppunda (perg 23.12 1492 och ppr 18.3 1493, RA), Rönö (perg 14.8 1473, RA) och Västerrekarne (perg 14.8 1473 och 1489 efter 14.6, RA), hd, Södermanland, i Siende hd, Västmanland (perg 22.8 1476, RA) i Grums (Nilsson, a. a., s. 166) och Väse (NMU, s. 53 f.) hd, Värmland, samt i Kinne

hd, Västergötland (Nilsson, a. a., s. 134). Han hade 1472 givit morgongåva till Katarina Johansdotter (Gädda), som dog något av åren 1475-1477, gifte om sig senast 1484 med Birgitta Knutsdotter (Ulv) och dog 1505 (ÄSF 1, s. 307).

1. *Erik Jönsson* (SMP 1, sp. 749 f.). Förekommer tidigast 1490 (VFT II:8-9, s. 175). Nämnas som häradshövding i Vartofta hd, Västergötland (jfr LagS 1, s. 254, och 2, s. 135), från 29.4 1493 (perg, UUB) till sin död (BSH 5, nr 109) och hade som förläning till 1502 samma hd (BSH 4, nr 212) och vid sin död Frökinds hd (DN 22, nr 56). Var riksråd 29.1 1505 (perg, RA). Hans sätesgård var Säm i (Norra) Säms sn, Gäsene hd, Västergötland (DN 16, nr 323-324; VFT II:8-9, s. 135). Innehade annan jord i Kinne och Vartofta hd samt staden Skara (VFT II: 8-9, s. 176), i Flundre, Gäsene och Åse hd, Västergötland, samt i Valbo hd, Dalsland (Dalslands Dipl., s. 325 f.). Dog mellan 13.7 1506 (BSH 5, nr 80) och 21.1 1507 (DN 22, nr 56). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (Dalslands Dipl., s. 298). - Gift senast 1496 med sin styvmor Ermegard Fickesdotters (Bylow) dotter i hennes äktenskap med Magnus Bengtsson (Natt och Dag) *Margareta Månsdotter*, som dog något av åren 1535-1539 efter att 1508 ha fått morgongåva av riksrådet Knut Lindormsson (Vinge), som stupade 19.1 eller 20.1 1520 (ÄSF 1, s. 214).

1. *Ture Jönsson*, 1497, död 1532, riddare, lagman, riksråd, hovmästare. Se tab. 7.

2. *Arfrid Jönsdotter*. Dog mellan 18.8 1500 och 11.2 1507 (Dalslands Dipl., s. 297 och 326). - Gift mellan 11.3 1498 (B 16, f. 223, RA) och 18.8 1500 (Dalslands Dipl., s. 297) med sin styvmor Ermegard Fickesdotters (Bylow) son i hennes äktenskap med Magnus Bengtsson *Johan Månsson* (Natt och Dag; SBL 26, s. 439 ff.; E 5, s. 389 f.; Raneke, s. 3). Han nämnes tidigast 24.2 1481 (perg, UUB) och bland rikets råd och män 1501 (BSH4, s. 281), som riksråd först 29.1 1505 (perg, RA), vilket han var ännu 29.1 1517 (perg, RA). Blev hövitsman på Kalmar sannolikt 1510 (BSH 5, s. 417, 419, 449, 456, 463, 476, 503, 516 och 533; jfr SBL 26, s. 439 f.; säkert senast 17.7 1514 enligt perg, RA), vilket han var ännu 1520 (Rosman, Bjärka-Säby, 2, s. 30 med not 2). Hans sätesgård var Göksholm i stora Mellösa sn, Askers hd, När-

ke, 14.4 1494 (perg, RA), 1496 (DN 16, nr 323-325), 7.2 1509 (Dalslands Dipl., s. 339), 24.3 1514 (perg, RA) och 12.3 1518 (perg, RA) men Bro (nu Brokind) i Vårdnäs sn, Kinda hd, Östergötland 12.5 1509 (perg, UUB). Utom i Askers (perg 24.2 1481, UUB) och Kinda (perg 17.7 1514, RA; Dalslands Dipl., s. 339; Schück, Ecclesia Linco-pensis, s. 566, not 19) hd innehade han landbohemman även i Glanshammars, Hardemo, Kumla och Sköllersta hd, Närke (perg 24.2 1481, UUB), i Bankekinds (perg 24.2 1481, UUB), Hane-kinds (perg 17.7 1514, RA) och Lysings (Dalslands Dipl., s. 339) hd, Östergötland, i Västerrekarne hd, Södermanland (Dalslands Dipl., s. 339), i Tuhundra hd, Västmanland (Dalslands Dipl., s. 339), i Näs hd, Värmland (Dalslands Dipl., s. 339), i Valbo hd, Dalsland (Dalslands Dipl., s. 339), samt i Sunnerbo och Vista hd, Småland (perg 24.2 1481, UUB). Som förläningar innehade han något av åren 1504-1506 (Utterströms, Fem skrivare, s. 20) räntan av Stora Mellösa sn (Sturearkivet, nr 927), 1511 Kåkindes hd i Västergötland (BSH 5, s. 459) och 1512 Uppvindinge hd i Småland (BSH 5, s. 514). Han dog mellan 10.2 1520 och 00.5 1520 (Rosman, a. a., s. 30 f.) efter att 17.7 1514 (perg, RA) ha givit morgongåva till Anna Eriksdotter (Bielke; SBL 4, s. 179; E 1, s. 359), som dog 1525 eller 1526 (Rosman, s. 34).

3. *Agnes Jönsdotter* (SMP 1, sp. 25). Nämnas tidigast 1498 (B 16, f. 223, RA). Innehade jord i Valbo hd, Dalsland, och i Bohuslän (Dalslands Dipl., s. 297). Dog ogift (Chron. geneal., s. 27) mellan 18.8 1500 och 29.1 1509 (Dalslands Dipl., 297 och s. 336 ff.).

Tab. 7

Ture Jönsson (son till Jöns Knutsson, tab. 6). Nämnas tidigast 1497 (BSH 4, nr 148). Blev riddare mellan 1.7 1497 (d:o) och 15.8 1498 (ppr, RA), varför han torde ha dubbats vid kung Hans' kröning i Stockholms storkyrka 26.11 1497, då 50 personer blev riddare (Huitfeldt, Danmarckis Rigis Krønicke, s. 1019). Blev 1498 eller 1499 (BSH 4, inl., s. 234, not 2) lagman i Västergötland, vilket han var ännu 13.11 1501 (Valle dom-

bok 29.1 1649, Landsarkivet i Göteborg) och ånyo (jfr BSH 4, inl., s. 288 med not 1, VFT I:4-5, s. 74 med not 9, och LagS 1, s. 209 med not 1) åtminstone från 1505 (VFT I:8-9, s. 102) till 1529 (G1R 6, s. 299). Nämnas 1497 som ej tillhörande riksrådet (Westin i Sc 1951-52, s. 140 och 163) men 1499 bland Sveriges rikets råd och män (ST 3, s. 482) och 1.3 1501 (perg, RA) som riksråd, vilket han var ännu 1529 (G1R 6, s. 360). Var häradshövding i Kållands hd, Västergötland, 1506 (Kållands dombok 26.10 1608. Landsarkivet, Göteborg). Var hövitsman på Öresten 3.5 1520 (DDal nr 235) och 15.8 1520 (DN 16, nr 363) samt 5.4 1521 och 14.5 1521 (VFT II:1, s. 8 och 13) och kallas hövitsman i Västergötland 13.1 1521 (perg, RA). Nämnas som hovmästare - 1523 (G1R 1, s. 90) - 1529 (G1R 6, s. 358); jfr Edén, Om centralregeringens organisation, s. 7 med not 5 och 6. Hans sätesgård var åtminstone 1509 (Dalslands Dipl., s. 342); (jfr KLNLM 6, sp. 631 f.) 29.11 1513 (perg, RA) Falun i Strö sn. Kållands hd, åtminstone 10.7 1515 (perg Ericssbergsarkivet, RA) - 1520 (Dalslands Dipl., s. 389) och 6.8 1528 (perg, RA) Lindholmen i samma sn (jfr Mattisson, Medeltida borg- och sätesgårdsnamn på -holm, s. 55 ff.) och 29.12 1521 (perg Ericssbergsarkivet, RA) - 1527 (J. E. Almquist i Sv. juristtidn. 1953, s. 397) Säm i Säms sn, Gäsene hd, Västergötland. Innehade i övrigt jord i Barne (VFT II:8-9, s. 162), Bollebygd (perg 13.1 1521, RA), Flundre (Dalslands Dipl., s. 298), Gäsene (d:o, s. 325; DN 16, nr 363; VFT II:8-9, s. 136, 162, 173 och 176; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 459, RA), Kinne (perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 162; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 459), Kullings (Dalslands Dipl., s. 298; perg 13.1 1521, RA, och 29.12 1521, Ericssbergsarkivet, RA; VFT II:8-9, s. 163 f.), Kåkind (perg 13.1 1521, RA; G1R 6, s. 223), Kållands (Dalslands Dipl., s. 298; perg 29.11 1513 och 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 161; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 456 och 459; Tidöarkivet, vol. 395, p. 147, 148 och 150, vol. 396:1, p. 80, 81 och 83, samt vol. 400, p. 329, 330 och 359), Laske (Dalslands Dipl., s. 325; perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 162 och 164), Marks (perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 142), Redvägs (perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 138 och 173), Skånings (perg 13.1 1521, RA; VFT

II:8-9, s. 162; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 456 och 459, RA), Vadsbo (G1R 6, s. 223; MRA 1943, s. 78; VFT II:8-9, s. 134 f., 139, 162, 173 och 176), Vartofta (perg 13.1 1521, RA, och 14.1 1516, Ericssbergsarkivet, RA; VFT II:8-9, s. 161 f. och 172), Vedens (perg 10.7 1515, Ericssbergsarkivet, RA; VFT II:8-9, s. 138, 162 och 172), Viste (Dalslands Dipl., s. 325; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 456 och 459), Ås (perg 17.3 1515, RA; VFT II:8-9, s. 137, 142, 162 och 173) och Åse (Dalslands Dipl., s. 298; perg 29.11 1513 och 13.1 1521, RA; VFT II: 8-9, s. 163; Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 456 och 459) hd samt i staden Skara (VFT II:8-9, s. 162), Västergötland, i Nordals (Dalslands Dipl., s. 299 och 336; perg 13.1 1521, RA), Sundals (Dalslands Dipl., s. 335, 340, 359 och 365; perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 161), Tössbo (Dalslands Dipl., s. 299 och 336), Valbo (d:o, s. 299, 325 och 344; perg 13.1 1521, RA) och Vedbo (perg 13.1 1521, RA; VFT II:8-9, s. 162) hd, Dalsland, i Näs hd, Värmland (VFT II:8-9, s. 162), i Edsbergs hd, Närke (Fogdarnas räkenskaper 1529-33, p. 460), i Göstrings hd (VFT II: 8-9, s. 158) och i staden Vadstena (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, 1996, s. 444 f.), Östergötland, samt i Inlands södra hd, Bohuslän (Dalslands Dipl., s. 299). Begärde 1505 att som förläning få behålla Kinne hd och att få Barne hd (BSH 5, nr 48). Hade Dalsland som förläning s. å. (Hammarström, Finansförvaltning och varuhandel 1504-40, s. 15, not 7; G T Westin, Riksföreståndaren och makten, 1957, s. 117, not 14) - 1512 (Sjödin, Arvid Siggessons brevväxling, s. 565 med not 1), Kind 1513 (Westin, a. a., s. 205 ff.), Älvsborgs län 1523 - 1524 (G1R 1, s. 55 och 244) samt Vartofta, Redvägs, Ås, Kåkind och Gäsene hd 1528 (G1R 5, s. 194) - 1529 (LokF 2, s. 121, 124, 127, 156 och 165). Påträffades en morgon huvudlös på en gata i Kungälv där Kristian II hade sitt läger (Peder Svart, Gustav Vasas krönika, ed. Westin, s. 180) i slutet av jan. eller början av febr. 1532 (A. Heise, Kristiern den anden i Norge og hans Fængsling, 1877, s. 33; jfr G1R 8, s. 158). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg 14.1 1516, RA; Dalslands Dipl., s. 298). Litteratur: G, T. W[estin], Ture Jönsson (SMoK 8, 1955). - Gift senast 1498 med *Anna Johansdotter* (SMP 1, sp. 102), som innehade jord i Frötuna och Länna

skplg samt Lyhundra och Vaksala hd, Uppland, och i Siende hd, Västmanland., dog 1506 och begravdes i Vadstena, dotter till riddaren och riksrådet Johan Cristiernsson (Vasa; Raneke, s. 634) och Brita Tordsdotter (Bonde; SMP 1, sp. 399 f.; Raneke, s. 553); se Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 678, 683 f. och 909. - Från 1520 (DN 16, nr 363) nämnes som herr Turess frilla (jfr G1R 6, s. 295) hustru *Ingeborg Engelbrektsdotter* (SMP 1, sp. 689), som levde ännu 1552 (G1R 8, s. 112 och 114) och var mor (K. B. Westman, Reformationens genombrottsår i Sverige, 1918, s. 368 f., not 3; Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 68 och 80; dens., Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 684 f., not 234) till hans illegitime son riksrådet och lagmannen i Östergötland (LagS 1, s. 275, och 2, s. 112) *Jacob Tursson*; om denne och hans ättlingar se SoK, s. 237. Samma vapen som denne och hans ättlingar, en stjäkförsedd ros på stock, förde (se Biographica: Rosengren, RA) *Elin Turssdotter*, vilken 1.2 1539 (perg, RA) nämnes som Johan Turssons syster; vapnet tyder på att hon var helsyster till Jacob Tursson. Hon var då gift med en *Peder Olsson* och fick av Johan Turssons gemål en gård i Sagersta i Askersunds landsförsamling, Sundbo hd, Närke, som hon innehade ännu 1576 (FRL 15:2, p. 603) tillsammans med sin senare make *Erengisle Birgersson* (jfr FrG 3, s. 775 f. och 1007, samt Herrg, s. 160 och 203). De fick 1579 (Östergötlands handl. 1579:13, f. 92, RA) som livstidsförläning jord i Bankekinds, Skärkinds och Åkerbo hd, Östergötland, i Sevede hd, Småland, och i Gäsene hd, Västergötland. Erengisle Birgersson dog senast 1583 (Östergötlands handl. 1583:2, f. 23, RA) och Elin Turssdotter senast 1588 (RR, f. 156 v.). 1562 avrättades en person för att på Södermalm i Stockholm ha stuckit ihjäl en brorson till Jacob Tursson (HH 13:1, s. 25).

Söner i äktenskapet (Gillingstam, a. a., s. 685, not 235; okända för äldre källor är den av O. v. Dalin, Svea rikets hist., 3, s. 148, not 1, uppgivne sonen Knut och den av S. Loenbom, Anecdoter om namnkunniga och märkvärdiga svenska män, 2, 1773, s. 43, uppgivna dottern Estrid):

Jöran (Georgius) Tursson. Inskrevs vid universitetet i Rostock 19.11 1510 (C. Callmer, Svenska studenter i Rostock, 1988, s. 16). Var domprost i Uppsala från mars 1520 (foton i RA av Resigna-

tionens, vol. 25, f. 105 v, och Annati, vol. 61, f. 123 v, Vatikanarkivet) till 1529 (Peder Svart, a. a. s. 155 ff.). Nämnes som magister 8.11 1520 (HT 1918, s. 122). Hans sätesgård var Björnö i Frötuna sn och skplg, Uppland (Peder Svart, a. a., s. 155 och 158). Innehade annan jord i Norunda (Uppl:s handl. 1541:14 B, p. 299, RA), Vaksala och Årtinghundra (G1R 6, s. 322) hd samt i Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg, Bälinge, Lyhundra, Rasbo, Seminghundra och Sjuhundra hd, Uppland, i Selebo hd, Södermanland, i Lysings hd, Östergötland, i Norra Vedbo, Tveta och Vista hd, Småland, samt i Kinds och Marks hd, Västergötland (odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA). Levererade 1527 hjälpskatten från Långhundra, Sjuhundra, Lyhundra, Nardinghundra och Olands hd, Frötuna och Länna skplg samt Bro och Väddö tingslag (RKB, vol. 1, p. 5 f.). Något av de närmast därefter följande åren bestod hans förläning av Frösåkers hd med Edebo sn (G1R 5, s. 202). Dog 9.3 1543 (Messenius, Scandia illustrata, 5, s. 94, och 15, s. 113) och begravdes i franciskanklostret i Uppsala (Peringskiöld, Monumenta Ullerakerensia, s. 196). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (RA:s medeltidssektions fotostatkopior: serie III: häfte 4: 8.11 1520).

Johan Tursson, omkr. 1512, dog 1556, riddare, riksråd. Se tab. 8.

Erik Tursson, endast nämnd 1525 (VFT II:8-9, s. 161) -1526 (G1R 3, s. 161). Innehade jord i Bro och Vätö, Danderyds och Frötuna och Länne skplg samt Lyhundra hd, Uppland, och i Tveta, Vista, Västbo och Östbo hd, Småland (odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA). Uppgiften, att han skulle ha levat ännu 1557 (DMS 1:5, s. 57 och 60 f.), återgår på en felläsning av den yngre broderns förnamn i Upplands handl. 1557:6:2, p. 228, RA.

Laurens Tursson, 1525, dog 1560, riksråd. Se tab. 11.

Tab. 8

Johan Tursson (son till Ture Jönsson, tab. 7). Uppges ha varit i krigstjänst hos kejsaren Maximilian (död 1519) i sju år (Palmskiöldska saml.,

vol. 10, UUB; jfr C. C. Gjörwell, Nya svenska biblioteket, 2, 1763, s. 17) och även vistats vid polska och ungerska kungahoven (Missivbuch 1523-1526 (300.27.10), f. 176, Archiwum panstwowe w Gdańsku; jfr Sjödin, Kalmarunionens slutskede, 1, s. 184, not 1). Vistades 1521 i Rostock (VFT II:1, s. 18). Var i Gustav I:s tjänst åtminstone från 1525 (G1R 2, s. 19 f.). Nämnas bland dennes svenner 1526-1527 (RKB, vol. 1, p. 74 och 77). Dubbades till riddare 12.1 1528 (G1R 5, s. 9; Peder Svart, a. a., s. 152). Nämnas tidigast 22.8 1528 (G1R 5, s. 141) som riksråd, vilket han var ännu 1552 (SRA 1, s. 611). Var hövitsman på Nyköping från omkr. 1529 (LokF 1, s. 259 med not 1; Hammarström, Finansförvaltning och varuhandel, s. 243 med not 7; T. Karlén i Nyköpings hist., 1, 1973, s. 41; jfr G1R 9, s. 18, och 11, s. 375 och 429) till sin död (Stiernman, Swea och Götha höfdinga-minne, 1, 2. uppl., s. 110; jfr HH 20, s. 39, 43 och 86). Skrev sig 12.8 1527 (perg, RA) - 1540 (Herrg, s. 80) till Smedby i Åkers sn och skplg, Uppland, 1537 (G1R 11, s. 375 och 429) - 1555 (Herrg, s. 271) till Lindholmen i Strö sn, Källands hd, Västergötland, och 1544 (MRA 1943, s. 83) - 1554 (E 5161, RA) till Gäddeholm (nu Tureholm) i Trosa sn, Hölebo hd, Södermanland (jfr Herrg, s. 96). Innehade i övrigt jord i Bälinge (MRA 1943, s. 82; odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA), Hagunda (DMS 1:6, s. 116 och 152), Norunda (DMS 1:3, s. 143 och 147), Rasbo (odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA), Sollentuna (DMS 1:7, s. 301) och Trögds (MRA 1943, s. 82) hd samt i Åkers skplg (odat perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA), Uppland, i Siende hd (perg 10.2 1534, RA) och i Västerås stad (Västmanlands fornminnesförenings tidskr., 21, 1933, s. 84), Västmanland, i Hölebo och Rönö hd, Södermanland (odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml., RA), i Aska (FrG 3, s. 529, 536, 540, 543, 545 och 672), Bobergs (FrG 3, s. 397 och 404 f.), Finspånge läns (FrG 3, s. 267) och Östkind (FrG 3, s. 172) hd samt i staden Norrköping (MRA 1943, s. 84), Östergötland. i Norra Vedbo (FrG 4, s. 684 och 1415), Tveta (FrG 4, s. 1150 och 1476) och Vista (FrG 4, s. 804 och 1650) hd, Småland, i Källands (Tidöarkivet, vol. 396:1, p. 91, och vol. 400, p. 363, RA), Gudhems och Kullings (odat. perg omkr. 1525, Skoklostersaml.,

RA) hd, Västergötland, samt i Nordals hd, Dalsland (Tidöarkivet, vol. 396:1, p. 91, och vol. 400, p. 363, RA). Utom Nyköpings slottslän hade han som förläning 1528 eller 1529 Björsätters och Örtomta socknar i Bankekindes hd, Östergötland (G1R 5, s. 192), 1530-31 Bexheda fjärding i Östra hd, Småland (LokF 2, s. 42), 1531-1543 Kilbo fjärding i Västra hd, Småland (LokF 2, s. 44 f.), från 1530-talet till 1548 återstoden av samma hd (LokF 2, s. 44 f., och 3, s. 46 f.), 1542-1548 ånyo Björsätters och Örtomta sn:ar (LokF 1, s. 353) samt 1545-1548 Visbo fjärding i Hanekinds hd, Östergötland (LokF 1, s. 350). Dog mellan 3.1 och 29.3 1556 (G1R 26, s. 688 och 176). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (Ericssbergarsarkivets autografsaml., vol. 222, RA). - Gav 12.8 1527 (perg, RA) på Lindholmen jord i Mo, Tveta och Vista hd, Småland, som morgongåva till sin morfars fasters sonsons dottersons dotter *Kristina Nilsson* (SBL 17, s. 599 ff.; E 3, s. 357), född 1494 enligt obestyrt uppgift (S. Rosenhane, Svea-rikets konunga-längd, 1789, s. 40) och död 5.1 (PHT 1913, s. 154) 1559 (G1R 29, s. 10) på Hörningsholm i Mörkö sn, Hölebo hd, Södermanland, och begravd i Trosa kyrka, Hölebo hd (PHT 1913, s. 154), dotter (G1R 5, s. 115) till riddaren och riksrådet Nils Eriksson (Gyllenstierna; SMP 1, sp. 765; Raneke, s. 539) och Sigrid Eskilsdotter (Banér; E 1, s. 220; Raneke, s. 73) samt änka (Gen 18, f. 10) efter riksföreståndaren Sten Sture d. y. (E5, s. 404; Raneke, s. 3), som dött 3.2 1520 (Westin, Historieskrivaren Olaus Petri, s. 469 med not 50). Hennes sätesgård som änka efter Sten Sture var Venngarn i S:t Olofs sn, Ärlinghundra hd, Uppland (E 2739: Stureska kopieboken, f. 36, RA), och som änka efter Johan Tursson det förut nämnda Gäddeholm (HH 4, s. 368). I övrigt innehade hon jord i Bälinge, Frösäckers, Färentuna, Häbo, Lagunda, Närke, Olands, Semminghundra, Sollentuna, Ulleråkers, Vaksala, Åsunda, Ärlinghundra och Örbyhus hd samt i Danderyds skplg, Uppland, i Fellingsbro, Siende, Snevringe, Tuhundra och Åkerbo hd, Västmanland, i Askers, Edsbergs, Glanshammars och Sköllersta hd, Närke, i Hölebo, Selebo och Västerrekarne hd, Södermanland, i Aska, Bobergs, Finspånge läns, Hammarkinds, Kinda och Vifolka hd, Östergötland, samt i Gudhems, Kåkindes,

Skånings och Vadsbo hd, Västergötland (E 2739: Stureska kopieboken, f. 36-38v, RA, G1R 5, s. 114-119). - Enligt obestyrt 1600-talsuppgift (De la Gardieska saml.: Sture, vol. 2: sista (blyerts-) folieringen, f. 10, LUB; Gen 50, p. 87) var Johan Tursson far till ätten Rosenhanes stamfar *Jöran Johansson* (E 6, s. 481). Dennes mor var enligt J. Peringskiöld (Ättebok, RHA) Karin Knutsdotter (Roos af Hjlemsäter, E 6, s. 394), vars existens dock ej kunnat beläggas i äldre källor. Redan Messenius (Theatrum nobilitatis Svecanæ, s. 52) uppger dock ätten Rosenhane som en illegitim gren av ätten Tre rosor, men där uppges (feltryck?) Johan Turssons bror Laurens Tursson (tab. 11) som Jöran Johanssons far. Jfr E. Meyer, Gustaf Rosenhane (1888), s. 22 f. Av ovisst värde är den ännu hos Elgenstierna förekommande 1600-talsuppgiften (jfr Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 66, not 176), att Jöran Johansson skulle ha varit född på Gäddeholm - Kristina Nilsdotters egendom (G. Carlsson i PHT 1951, s. 38) - redan 1525, alltså två år innan Johan Tursson gifte sig med henne.

Son i angivet äktenskap (HB 5, s. 341):

Gustav Johansson, född 1531, död 1566, riksråd, greve, lagman. Se tab. 9.

Tab. 9

Gustav Johansson (son till Johan Tursson, tab. 8). Född 28.8 1531 (HB 5, s. 341). Nämnas tidigast 1550, då han deltog i en svensk beskickning till kejsaren (Svalenius, Georg Norman, s. 245 f.). Var sannolikt en tid häradshövding i Trögd, Uppland (uppländska domböcker, 2, 1929: Text, s. 36 f.), möjligen (LagS 1, s. 58 f., och 2, s. 135) 1554-1560. Blev mellan 20.12 1559 (G1R 29, s. 352) och 30.7 1560 (SRA 1, s. 714) riksråd, vilket han var ännu 1563 (SRA 2, s. 100; RR 1563:suppl., f. 203). Blev greve 29.6 1561 (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 95; HT 1885, s. 277) och kallas då av Hogenskild Bielke överste kammarherre (HH 20, s. 165). Blev mellan 1556 (LagS 1, s. 130) och 1562 (Strödda domböcker och rättegångshandl., vol. 24, RA) lagman över Västmanland och Dalarna. Började göra Haga i Svinnegarns sn, Åsunda hd, Uppland, till sin sätesgård 1552 (G1R 23,

s. 371) och skrevs till denna gård 1557 (Herrg, s. 50), 1558 (G1R 28, s. 410), 1559 (G1R 29, s. 338, 352 och 642 f.), 1560 (SRA 1, s. 714) och 1561 (SRA 2, s. 26) men till Lindholmen i Strö sn, Kållands hd, Västergötland, 1560 (Herrg, s. 272; perg 10.8 1560, Viksaml., RA). I ett brev från sedermera Erik XIV till drottning Elisabet av England kallas han redan 1559 friherre till Haga (I. Andersson, Erik XIV, 3. uppl., 1948, s. 71). I ett brev från 1561 kallade han sig friherre till Haga och greve till Enköping, vilket han några månader tidigare fått som förläning på behaglig tid (G. Forsgrén, Bidrag till svenska gref- och friherreskapens historia, 1, 1885, s. 12, not. 1). 1562 fick han genom ett 1563 (SRA 2, s. 1060 ff.) stadfäst brev som grevskap Bogesunds stad jämte 31 gårdar i Kinds, Marks och Valle hd, Västergötland, varvid han kallas greve till Bogesund och friherre till Lindholm (Forsgrén, a. a., s. 14 med not 3, 15 med not 1 och s. 16 f.). I övrigt innehade han jord i Simtuna och Torstuna (SoH 1972, s. 12 f.), Bälinge, Hagunda, Lagunda, Lyhundra, Långhundra, Olands, Seminghundra, Trögds, Vallentuna, Åsunda och Örbyhus hd samt i Danderyds och Åkers skplg, Uppland (FrG 1, s. 107 f.), i Norrbo, Siende, Tjurbo, Tuhundra och Åkerbo hd, Västmanland (SoH 1972, s. 12 f.), i Selebo hd, Södermanland (FrG 2, s. 75), i Aska, Bankekinds, Bobergs, Göstrings, Lysings och Vifolka hd, Östergötland (FrG 3, s. 87), i Mo, Sevede, Tveta, Vista och Östbo hd, Småland (FrG 4, s. 88), i Kinne, Kullings, Kållands, Skånings och Viste hd, Västergötland (J. E. Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1576-77, s. 59 f.), samt i Karlstads, Väse och Ölme hd, Värmland (SoH 1973, s. 163). Förutom Enköping hade han som förläning Svinnegarns sn, Åsunda hd, från 1552 till sin död (LokF 1, s. 176 f., och 3, s. 2), Tillinge sn i samma hd från 1558 till sin död (LokF 1, s. 177, och 3, s. 2), Vårfrukyrka sn i samma hd från 1561 till sin död (LokF 1, s. 177, och 3, s. 2) och delar av Väne hd, Västergötland, från 1558 och 1561 (LokF 2, s. 111, not 1). Dog på Haga 3.4 1566 (HH 20, s. 163; jfr Sveriges släktforskarförbunds årsbok 1989, s. 183) och begravdes i Stockholms storkyrka (A. Brahes tidebok, s. 162). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg 10.8 1560, Viksaml., RA); tre ginbalksvis ordnade rosor (Va-

pen och dräkter, pl. 3). - Gift 1555 (GIR 25, s. 122) med *Ingeborg Cristoffersdotter*, som dog 11.10 1558 och begravdes i Storkyrkan i Stockholm (SvK: Stockholm, 1, s. 510; Vapen och dräkter, pl. 3), dotter (Gen 20, f. 31 och 40) till riksrådet och riddaren magister Christoffer Andersson (Ekeblad av Hedåker; SBL 21, f. 585 ff; Raneke, s. 464) och Brita Jönsdotter (Roos; E 6, s. 393; Raneke, s. 498). - Omgift senast 1563 (E 8131, RA) med *Cecilia Gustavsdotter*, begravd 20.7 1626 i Storkyrkan i Stockholm (A. Brahes tidebok, s. 162), dotter (SAT 1, s. 132; Gen 41, f. 10 och 121) till riksrådet, riddaren och lagmannen friherre Gustav Olofsson (Stenbock; E 7, s. 568; Raneke, s. 834) och Gustaf Johanssons farmors fars halvbrors sondotterdotter Birgitta Eriksdotter (Leijonhufvud; E 4, s. 546; Raneke, s. 287). Cecilia Gustafsdotter hade Haga som sätesgård även långt efter makens död (Herrg, s. 50 f. och 433). I övrigt innehade hon jord i Flundre, Gudhems, Kinds, Kinne, Kåkind, Marks, Vadsbo, Valle, Vartofta och Viste hd, Västergötland, i Konga, Mo, Norrvidinge, Sevede, Tveta, Vista, Östbo och Östra hd, Småland, i Aska, Bobergs, Göstrings och Lysings hd, Östergötland, i Karlstads, Väse och Ölme hd, Värmland (FRL 15:3, p. 1105-1168) samt i Västerås stad (Västmanlands handl. 1578:13, RA; Sandbergsska saml. YY 14706, RA). Innehade som förläning Svinnegarns och Tillinge sn:ar i Åsunda hd, Uppland, 1566-1573 och enbart Tillinge 1577-1579 (LokF 1, s. 177), Frötuna sn 1568-1572 och 1604-1611 (LokF 1, s. 225) och Estuna sn, Lyhundra hd, Uppland, 1604-1611 (LokF 1, s. 221).

Barn (SvK: Stockholm, 1, s. 510; Gen 41, f. 10 och 121; jfr FRL 15:3, p. 1139):

1. *Johan Gustavsson*. Kallas ”*Johannes Gustavi Rosa*”, då han inskrevs vid Rostocks universitet 1574 (C, Callmer, Svenska studenter i Rostock 1419-1828, 1988, s. 24). Var rektor för detta universitet 19.4 -10.10 1576 (Die Matrikel der Universität Rostock, 2; 1891, s. 188 och 191). Nämnas som hovjunkare 1578 (Klädkammarens arkiv II A, vol. 41:2, f. 56, Slottsarkivet) och 1579 (RKB 53:5 och 54:1, f. 14). Kallas *Johan Gustafsson* i Klädkammarens arkiv och i RKB 53:5 men *Johan Ros* i RKB 54:1 och i RKB 54:2, f. 24 (år 1580). Enligt obestyrt uppgift (Stiernman, a. a., s. 201)

skall han 1581 ha blivit ståthållare över Västmanland, Dalarna och Bergslagen. Innehade 1576 grevskapet Bogesund och uppges då även inneha Lindholmen (Die Matrikel der Universität Rostock, 2, s. 188). Innehade dessutom jord i Gäsene, Kullings, Laske och Ås hd, Västergötland (Almquist, a, a., s. 71) samt i Karlstads, Väse och Ölme hd, Värmland (FRL 15:3, p. 1139-1140). Begick självmord i Stockholm 1581 (Stiernman, a, a., s. 201) med en kniv (Gjörwell a. a. s. 26). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (Eriksbergsarkivets filatelibunt 3, RA).

1. *Sigrid Gustavsdotter*. Efterlämnade sätesgården Frössvik i Östra Ryds sn, Danderyds skplg, samt jord i Bälinge, Hagunda, Lagunda, Seminghundra, Ulleråkers, Vaksala, Vallentuna och Örbyhus hd, Uppland, samt i Aska, Björkekinds, Bobergs, Bråbo och Göstrings hd, Östergötland (jordebok 1588-1590 i Tidöarkivet, vol. 369, RA). Dog 25.7 1586 och begravdes i Strö kyrka, Kållands hd, Västergötland (Beerståhl i VFT 6:7, s. 192). - Gift 25.10 1579 i Arboga (Marks von Württenbergs konceptgenealogier, RHA) med *Bengt Gabrielsson*, även kallad Bengt Oxennsternn (SBL 28, s. 476; E 5, s. 592; Raneke, s. 305 f.). Han hade 19.8 1574 (HKR 5, f. 79 v.) blivit hovjunkare hos hertig Karl, vars hovmarskalk han var åtminstone 1576 (Oxregister 1572-1601: Jöns Martinssons räkenskap 1576-1578, RA) - 1579 (HSH 12, s. 235). 20.10 1582 (HKR 9, f. 70) blev han lagman i Värmland och häradshövding i Österrekarne, Södermanland (jfr LagS 1, s. 117 och 197, samt 2, s. 101). Senast 1584 (K 348: fasc. Handl. rör. konung Johans och hertig Karls förhållande till varandra: 2.12 1584, RA) blev han ett av hertigens råd. 6.6 1586 (HKR 10, f. 47 v.) blev han häradshövding i Vadsbo, Västergötland (jfr LagS 1, s. 244, och 2, s. 101). Han skrevs omväxlande till det ärvda Fiholm i Jäders sn, Österrekarne hd, Södermanland, och till hustruns arv Lindholmen i Strö sn, Kållands hd, Västergötland (Herrg, s. 113, 272 och 417), gifte om sig 1589 (Broomé, Ätten Posse hist. 1500-1625, s. 131, not 35, och 187) med Brita Knutsdotter (Posse; E 6, s. 3) och dog 12.4 1591 (Beerståhl, a. a., s. 192).

2. *Sten Gustavsson*, dog 1590, hovjunkare, greve. Se tab. 10.

Tab. 10

Sten Gustavsson (son till Gustav Johansson, tab. 9). Följde Sigismund till Polen 1587 (Strödda hist. handl., vol. 11: fascikeln ”Sigismunds val till konung i Polen”) och var hovjunkare hos Johan III 1588 (RKB 58:2 f. 20 v, och 58:4, f.2v). Innehade sannolikt grevskapet Bogesund (Forsgrén, a. a., s, 30) och hade jord i Karlstads, Väse och Ölme hd, Värmland (FRL 15:3, p. 1139-1140). Dog i samband med omåttlig vin- och ölkonsumtion (Gjörwell, a. a., s. 12 f.) och begravdes i Stockholm 22.3 1590 (Borgmästare och råds arkiv G 219, p. 38, Stockholms stadsarkiv). - Gift 18.2 1588 i Kalmar (Gjörwell, a. a., s. 27) med *Brita Johansdotter*, född 1570 (H. G. af Melins översättning av Marks von Würtenbergs genealogier, RHA) och begravd i Stockholm 14.10 1599 (Upplands handl. 1602:6, f. 4, RA), dotter (Gen 41, f. 9v) till hans mormors systerson och hans farfars morfars halvbrors sondotters dotter-son riddaren och riksrådet Johan Axelsson Bielke (E 1, s. 360; SBL 4, s. 143; Raneke, s. 11) i äktenskap (Gen 41, f. 263) med Margareta Axelsdotter (Posse; E 6, s. 3). Brita Johansdotter innehade jord i Valkebo hd, Östergötland (FrG 3, s. 427), och i Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 936).

Son i angivet äktenskap (Gen 41, f. 9v):

Johan Stensson. Sannolikt identisk med det barn som Brita Johansdotter väntade efter Sten Gustafssons död (Gjörwell, a. a., s. 13) och torde alltså ha blivit född 1590; SoK:s (s. 106) uppgift, att han föddes först i jan. 1591, är möjligen en gissning på grund av den felaktiga föreställningen att Sten Gustafsson dog först i maj 1590. Var greve till Bogesund (R 4760: Grefvarnes postulat 6.2 1607, RA) och kallas efter sin död friherre till Haga i Svinnegarns sn, Åsunda hd, och Björn-ö i Frötuna sn och skplg, båda i Uppland, samt Stensholm i Hakarps sn, Tvetta hd, Småland (Klingspor och Schlegel, Upplands herregårdar: Haga, sp. 25). Innehade i övrigt jord i Lagunda hd, Uppland (FrG 1, s. 801), i Bobergs och Göstrings hd, Östergötland (FrG 3, s. 413 och 987) samt i Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 936). Begravdes 1612 (MRA 1943, s. 88). - Gav Haga som morgongåva till sin hustru *Gunilla Gyllenstierna* (Klingspor och Schlegel, a. a., sp. 25); enligt obe-

styrkt uppgift (SoK, s. 106) skall detta äktenskap ha ingåtts på Västerås slott 15.1 1609. Hon var född 2.7 1586 på Fågelvik i Tryserum, Småland (Marks von Würtenbergs konceptgenealogier, RHA) och dog 3.4 1618 (Sörmländska handl., 1, 1936, s. 45) efter att ha gift om sig senast 1617 (Klingspor och Schlegel, a. a., sp. 25) med amiralen Nils Classon (Bielkenstierna; SBL 4, s. 299; E 1, s. 371), som dog 12.4 1622 (Sörmländska handl., 1, s. 45). Hennes föräldrar (Messenius, *Theatrum nobilitatis Svecanæ*, s. 60) var Johan Stenssons farmors mormors halvbrors son och farfars morfars brorsons son drotsen friherre Nils Gyllenstierna (SBL 17, s. 601; E 3, s. 359; Raneke, s. 538 f.) och Johan Stenssons morfars halvsystem och mormors systerdotter Ebba Axelsdotter (Bielke; E 1, s. 359; Raneke, s. 11 f.). Gunilla Gyllenstierna innehade också jord i Norra Vedbo (FrG 4, s. 1071), Tjusts (FrG 4, s. 156 f.) och Tvetta (FrG 4, s. 756) hd, Småland, samt i Göstrings (FrG 3, s. 675) och Vifolka (FrG 3, s. 368) hd, Östergötland.

Tab. 11

Laurens Tursson (son till Ture Jönsson, tab. 7). Tidigast nämnd 1525 (VFT II:8-9, s. 161. En uppgift (SoK, s. 105), att han skulle ha antagits i kung Gustafs tjänst redan 1526, har ej kunnat verifieras, men han nämnes bland dennes svenner 1527 (RKB, vol. 1, p. 77, 109, 129 och 151). 1538 nämnes han bland det totalt personer som var i slottsloven på Stockholms slott (G1R 12, s. 40 f. och 279; jfr Peterzén, s. 131). Blev mellan 1534 (G1R 9, s. 38) och 1540 (SRA 1, s. 252) riksråd, vilket han var ännu 1555 (G1R 25, s. 549). Hans sätesgård var åtminstone 1530 (Herrg, s. 33) och 1531 (G1R 7, s. 522) Ängsö i Ängsö sn, Yttertjurbo hd, Västmanland, men åtminstone 1536 (F. Nordström i Hundare och Skeppslag, 10, 1951-52, s. 23) och ännu 1560 (Herrg, s. 80) Penningby i Länna sn, Frötuna och Länna skplg, Uppl. Innehade i övrigt jord i Bro (DMS 1:7, s. 58), Hagunda (DMS 1:6, s. 35 och 66), Lyhundra (DMS 1:5, s. 90-93), Norunda (DMS 1:3, s. 112, 116-120, 122 f., 126, 128 f., 134 och 181), Simtuna (DMS 1:8, s. 113 och 173), Sjuhundra (DMS

1:5, s. 143, 149 f. och 167), Torstuna (DMS 1:8, s. 173), Vendels (DMS 1:4, s. 155 och 168) och Våla (DMS 1:4, s. 115 och 120) hd samt i Bro och Vätö skplg (VFT II:8-9, s. 157; HH 13:1, s. 57; FrG 1, s. 873), Uppland, i staden Arboga, Västmanland (VFT II:8-9, s. 159), i Bobergs (FrG 3, s. 402), Lösings (FrG 3, s. 220) och Östkinds (FrG 3, s. 171) hd, Östergötland, i Stranda (DMS 4:2, s. 210, 213, 215, 255, 290 och 294) och Tveta (FrG 4, s. 1585) hd, Småland, samt i Barne (VFT II:8-9, s. 162), Gudhems (Almquist, Innehavare av frälsejord i Västergötland 1576-77, s. 39, not AC), Gäsene (VFT II:8-9, s. 139; Almquist, a. a., s. 39, not AN och EQ), Kinds (Almquist, s. 40, not EQ), Redvägs (d.o, s. 40, not ER), Vadsbo (VFT II:8-9, s. 139), Vartofta (VFT II: 8-9, s. 162), Vedens (VFT II:8-9, s. 139; Almquist, s. 41, not EQ) och Ås (Almquist, s. 41, not EQ) hd, Västergötland. Som förlänning innehade han Lyhundra hd från 1520-talet (LokF 1, s. 220) och ännu 1542 (LokF 3, s. 9), och 1532 bekräftades han som förläningsinnehavare av Frötuna skplg, som han sedan innehade till sin död (LokF 1, s. 224, och 3, s. 9). Han innehade också Vedens hd, Västergötland, från 1536 och ännu 1550 (LokF 2, s. 120, och 3, s. 56 och 58). Dog 19.5 1560 på Penningby (Margareta Grips bok, p. 48; mikrofilm i RA). Vapen: tre balkvis ordnade rosor (perg14.9 1541, DRA; Engsoärkivet: Gårdshandl., bunt 1: Akter ang. ön Hallingen, tom 2, nr 38, RA). - Gift 10.8 1528 på Lindholmen med sin morfars fasters sons sons dottersons dotter *Kerstin Eriksdotter*, som dog 26.11 1560, dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Erik Eriksson (Gyllenstierna) och Anna Karlsdotter (Vinstorpaätten) samt änka sedan 1522 efter riksrådet Knut Bengtsson (Sparre av Hjulsta och Ängsö) enligt ÄSF 1, s. 196. - För Laurens Turssons uppgivna faderskap till Jöran Johansson (Rosenhane) se ovan, tab. 8.

Dotter i angivet äktenskap (brev 14.2 1575 i Biographica F 12 c: Lars Fleming, RA):

Brita Larsdotter. Hennes sätesgård var det färdernearvda Penningby (Herrg, s. 80 och 439). I övrigt innehade hon jord i Frösåkers (DMS 1:1, s. 98 och 100), Lyhundra (DMS 1:5, s. 44, 61, 85 och 87; FrG 1, s. 104), Simtuna (SoH 1972, s. 10), Sjuhundra (DMS 1:5, s. 143 och 167), Torstuna (SoH 1972, s. 10) och Våla (SoH 1972, s. 10) hd

samt Danderyds och Åkers skplg (FrG 1, s. 104), Uppland, i Norrbo, Siende, Snevringe och Tuhundra hd (SoH 1972, s. 10) samt Lindes och Nora bergslag (SoH 1975, s. 272), Västmanland, i Daga (FrG 2, s. 355), Hölebo (FrG 2, s. 101), Jönåkers (FrG 2, s. 154), Villättinge (FrG 2, s. 688), Västerrekarne (FrG 2, s. 706) och Åkers (FrG 2, s. 337) hd, Södermanland, i Grimstens hd, Närke (SoH 1975, s. 260), i Björkekinds, Gösstrings, Lysings, Vifolka och Östkinds hd, Östergötland (FrG 3, s. 82), i Norra Vedbo (FrG 4, s. 82) och Västbo (FrG 4, s. 941 och 958) hd, Småland, i Ale, Barne, Bollebygds, Flundre, Frökinds, Gudhems, Gäsene, Kinds, Kullings, Laske, Marks, Redvägs, Skånings, Sävedals, Vadsbo, Vartofta, Vedens, Vilske och Ås hd, Västergötland (Almquist, a. a., s. 39 ff.), i Nordals, Sundals, Tössbo och Valbo hd, Dalsland (SoH 1973, s. 170); i Karlstads och Näs hd, Värmland (SoH 1973, s. 161 f.), samt i Masku (Ivar Flemings jordebok, s. 89 f.), Nousis (d.o, s. 89), Nykyrko (d.o, s. 8 och 99; BFH 4, s. 248) och Vemo (Ivar Flemings jordebok, s. 50, 99 och 104; BFH 4, s. 270) socknar i Egentliga Finland. Hon dog mellan 1576 (Almquist, a. a., s. 39; SoH 1975, s. 260 och 272) och 1599 (Herrg, s. 439). - Fick 4.8 1549 på Penningby jord i Virmo sn i Egentliga Finland som morgongåva (Ivar Flemings jordebok, s. 74) av *Lorentz Fleming* (SBL 16, s. 124 ff.; Kansallinen elämäkerrasto, 2, 1929, s. 70-77; R, s. 120; E 2, s. 735; Raneke, s. 729; för förnamnet se G1R 25, s. 631 f.). En i senare litteratur spridd uppgift, som tidigast kunnat beläggas i R, s. 120, att denne ”vistades i Tyskland 1540”, har ej kunnat verifieras. I övrigt har han tidigast kunnat beläggas 1541 (BFH 3, s. 118). Hösten 1554 var han en av kungens tre ställföreträdare i Stockholm (Peterzén, s. 154), och han nämnes som kungens råd 1555 (G1R 25, s. 423) och ännu 1561 (RR jan. - sept., f. 76 v.). 19.9 1556 blev han häradshövding på Åland (G1R 26, s. 817), vilket han var ännu 1560 (BFH 2, s. 144 f. och 149). På försommaren 1559 var han militärbefälhavare i Stockholm (Peterzén, s. 164), och på sensommaren s. å. blev han jämte Jacob Bagge befälhavare på den flotta som skulle föra hertig Johan till England (G1R 29, s. 246). 24.1 1561 blev han lagman i Söderfinne lagsaga (BFH 4, s. 7), vilket han var ännu 1562

(BFH 4, s. 49, 52 och 59), och våren 1561 var han en av de tre som hade ansvaret för Stockholms slott (B. Lager-Kromnow, Att vara stockholmare på 1560-talet, 1992, s. 270 och 282). 29.6 1561 var han en av dem som vid Erik XIV:s kröning blev friherrar (Stockholms Magazin, 3, 1781, s. 96; HH 20, s. 165; HT 1885, s. 277). På hösten s. å. blev han ståthållare i Estland (RR 1562 jan.-sep., f. 214 v och 222 v, samt 1562 okt.-dec., f. 12; jfr C. Annerstedt, Grundläggningen af svenska väldet i Livland 1558-1563, 1868, s. 123, och Schulmann, s. 19). Han hade ärvt Nynäs i Ösmo sn, Sotholms hd, Södermanland (A. Quist, Ösmo, 1930, s. 7; Herrg, s. 89), till vilket han efter sin död kallas friherre 14.2 1575 (Biographica F 12 c, RA). I livstiden kan han dock beläggas ha kallats friherre till Sundholm i Nykyrko sn i Egentliga Finland (BFH 4, s. 23), till vilket han skrivits även innan han blev friherre (BFH 2, s. 144 och 149, 3, s. 269, 366 och 470, samt 4, s. 8). I övrigt innehade han jord i bl. a. Bälinge, Hagunda, Håbo, Lagunda, Lyhundra, Långhundra, Norunda, Seminghundra, Sjuhundra, Trögds, Ulleråkers, Vallentuna, Åsunda och Örbyhus hd samt Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg, Uppland (FrG 1, s. 115 f.), i Daga, Hölebo, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Sotholms, Svartlösa, Villåttinge, Västerrekarne och Åkers hd, Södermanland (FrG 2, s. 82 f., samt 1, s. 116), i Norra Vedbo, Sevede, Stranda, Tveta, Vista och Västbo hd, Småland (FrG 4, s. 105 f.), samt i Lokalax (Ivar Flemings jordebok, s. 54 f., 57, 59, 62 f. och 67), Nykyrko (d:o, s. 12, 95 och 99 f.), Reso (d:o, s. 85), S:t Marie (d:o, s. 85), Tövsala (d:o, s. 52 f., 62 och 71) och Vemo (d:o, s. 11, 74, 81, 83 ff. och 90) socknar i Egentliga Finland. Han dog 27.2 1562 i Reval (Monumenta Livonica antiquæ, 1, 1885, s. 240).

Vasa

DEN SVENSK KUNGEN GUSTAV I:S FÄDERNESLÄKT saknade släktnamn liksom de flesta svenska medeltidssläkter. Den numera vedertagna benämningen är sen (Gillingstam 1952–1953, s. 123, not 38) och härrör från att släktens vapenbild på 1500-talet uppfattades som en ”stormvase” (risknippa), vilket kombinerades med att medlemmar av släkten under medeltiden ägde jord i byn Vasa i Skepptuna sn, Seminghundra hd, Uppland (Gillingstam, s. 171, 257 f., 648 och 664).

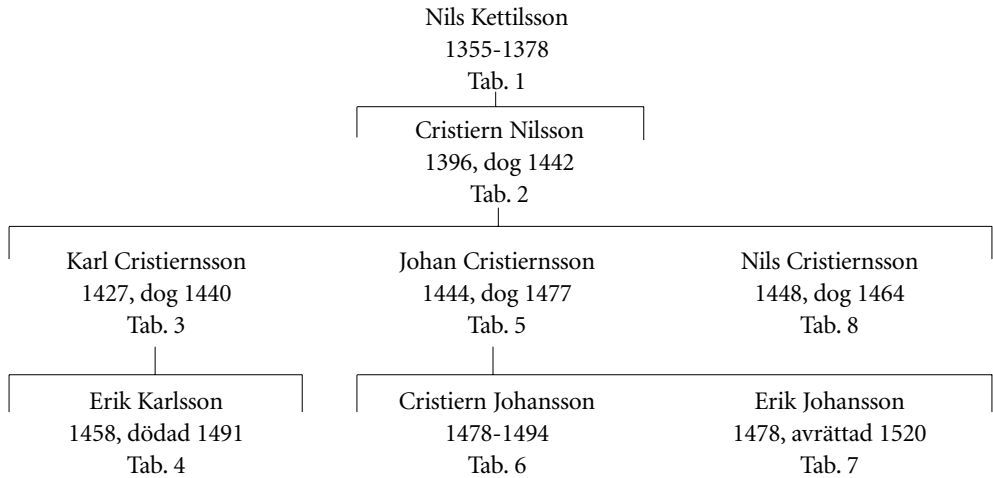
Släkten kan spåras tillbaka till 1300-talets uppländska lågfrälse. Samma vapen fördes ända fram till början av 1500-talet av två lågfrälse uppländska släkter, av vilka den ena härstammade från en person som 1361 enligt register av ett numera ej längre bevarat brev kallats ”sven” eller ”tjänare” av Gustav I:s stamfar Nils Kettilsson, varför det torde vara fråga om klientvapen. Två av den sistnämndes barn vann – bl. a. genom sina äktenskap – insteg i högfrälset. Av dem blev sonen, drotsen Cristiern Nilsson, under de båda följande generationerna stamfar för sex riksråd och för linköpingsbiskopen Kettil Karlsson, en tid svensk riksföreståndare.

Namnet Cristiern var i Sverige under medeltiden mycket ovanligt. Det kan spåras tillbaka till Cristiern Nilssons morfars morfar Cristiern från Öland, kung Birgers fogde på Stockholm, död 1309 eller 1310. Samma förnamn kan beläggas mellan 1267 och 1494 i fem generationer av den tysk-baltiska släkten Scherembeke, bl. a. hos den riddare åt vilken kung Birger efter ”Nyköpings gästabud” 1317 enligt Erikskrönikan anförtrodde bevakningen av sina fängslade bröder Erik och Valdemar. 1423 kallade Cristiern Nilsson den estländske ordensvasallen Heinrich Scherembeke sin ”om”, vilket torde innebära att han ansåg sig besläktad med denne. Av intresse är därför att Cristiern Nilssons och hans ättlingars svårtolkade vapen, som Gustav I benämnde ”vase”, har en viss likhet såväl med Cristierns från Öland vapen som med släkten Scherembekes.

Rester av medeltida släktmedlemmars arkiv finns i original i Sävstaholmssamlingen i Riksarkivet och i Riksarkivets kronologiskt ordnade huvudserie av pergamentsbrev (jfr Sjödin). Nu ej i original bevarade rester av medeltida släktmedlemmars arkiv är kända genom en arkivförteckning från 1561 (tr. i VFT II: 8–9, s. 132–174).

Från kvinnliga medeltida medlemmar av släkten Vasa härstammar bl. a. samtliga nu levande medlemmar av släkterna Gyllenstierna (via Ramborg Nilsdotters, tab. 1, sonson kung Karl Knutsson) samt Leijonhufvud och Lewenhaupt (jfr tab. 4).

Litteratur: G. Carlsson, Vasaätten (NF 31, 1921, sp. 762-772); H. Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden (1952–1953; citeras nedan endast med författarnamnet) och där anförd litteratur; dens., Medeltidsbrev i Sävstaholmssamlingen (Archivistica et mediaevistica Ernesto Nygren oblata, 1956), s. 160; dens., Kunde man under medeltiden upptaga vapen från sin hustrus släkt (PHT 1960, s. 84–87); dens., Några klientvapen från svensk medeltid (Klient och patron, 1988), s. 16; dens., Vasaätten i skev belysning (PHT 1993), s. 106 f.; dens., Vasaätten (Nationalencyklopedin, 19, 1996, s. 270); dens. Vasa (Lexikon des Mittelalters, 8, 1997, sp. 1416); E. Hildebrand, Vasanamnet och vasavapnet (SAT 2:1, 1889, s. 1-10); H. Hildebrand, Heraldiska studier, 1. Det svenska riksvapnet (ATS, 7, 1884-1885), s. 38-58; C. M. Kjellberg, Vasaättens härstamning från Kristiern från Öland och vasavapnets uppkomst (PHT 1923, s. 167-177); A. F. Liljeholm, rec. av Gillingstam, a. a. 1952–1953 (PHT 1955), s. 134–137; Raneke s. 634 f. (jfr J. Liedgren i PHT 1982, s. 6); H. Rosman, Rasmus Ludvigsson som genealog (1897), s. 117-123; L. Sjödin, Kanslistilar och medeltida arkiv (MRA 1939), s. 118; U. Söderberg, Gustav I:s arv och eget i Uppland (1977); E. Tegnér, Om svenska familjenamn (Nordisk tidskrift, 5, 1882), s. 32 ff. och 103.

TAB. 1

Nils Kettilsson. Nämnes 1355-1378 (Gillingstam, s. 159 och 169). Var fogde på Stockholm från något av åren 1353-1355 (Fritz, 2, s. 148) till något av åren 1355-1357 (Gillingstam 1993, s. 107) och häradshövding i Frötuna skplg, Uppland, 1367 (Gillingstam, s. 160; jfr LagS 1, s. 27, och 2, s. 95). Hans sätesgård var möjligen först Penningby i Länna sn, Frötuna och Länna skplg, där ett av honom utfärdat brev daterades 1361 (DS 6394), men han nämnes 1373 (DS X 257) bland "parochiani" (sockenbor) i Frötuna sn, varför han efter jordförvärv i Björnö i denna sn 1362-1365 (DS 6678, 7077 och 7210) sannolikt flyttat dit (Gillingstam, s. 166; jfr nedan tab. 2). Förutom i Frötuna och Länna skplg (se i övrigt Gillingstam, s. 162 ff., DS 6904, 8072 och 8073 samt DMS 1:5, s. 85 och 92) innehade han jord i Bro och Vätö (DS 6904 och 7210; Gillingstam, s. 164), Vaddö och Häverö (DMS 1:5, s. 85) samt Åkers (DS 7956, 8072 och 8073) skplg och i Frös-åkers (DS 8098), Färentuna (DS 8072 och 8073), Häbo (DMS 1:5, s. 85), Lyhundra (DS 8072 och 8073; DMS 1:5, s. 101 ff.), Långhundra (DS 8072 och 8073), Norunda (DMS 1:3, s. 173), Närdinghundra (DMS 1:4, s. 312), Seminghundra (DS 6394, 8072 och 8073), Sjuhundra (DMS 1:5, s. 149) och Sollentuna (DS 8072 och 8073) hd, Uppland, samt i Åkers hd, Södermanland (DS

8072 och 8073). Han dog tidigast 1378 och begravdes enligt 1500-talsuppgift i Stockholms gråbrödrakloster (Gillingstam, s. 169). Vapen: vase (d: o, s. 786). - Var 1369 (DS 7956) gift med *Cristina Jonsdtr*, som dog tidigast 1378 (Gillingstam, s. 169) och innehade jord i Handbörds (DS 8045), Sevede (DMS 4:4, s. 119) och Södra Möre (DMS 4:1, s. 45) hd, Småland, i Algutsrums (DMS 4:3, s. 175) och Möckleby (DMS 4:3, s. 236) hd på Öland samt i Norunda (Gillingstam, s. 167), Seminghundra och Ärlinghundra (DS 7956; Gillingstam, s. 168) hd, Uppland, dotter (Gillingstam, s. 145-168) till riddaren Jon Nilsson (Rickebyätten; Raneke, s. 758) och en dotter till riddaren Kettil Puke även kallad Kettil Ragvaldsson (ÄSF 1, s. 179 f.; Raneke, s. 363).

Barn i angivet äktenskap (Gillingstam, s. 167; sonens möderne framgår av förnamnet enl. Gillingstam, s. 168):

Ramborg Nilsdtr. Nämnes i livet 1376 (d:o, s. 167) -1439 (FMU 2296) och innehade jord i Seminghundra och Ärlinghundra hd, Uppland (Gillingstam, s. 168; f.). Hon blev farmor till kung Karl Knutsson (Liljeholm, a. a., s. 136 f.). - Gift senast 1376 (Gillingstam, s. 167) med *Tord Bonde Röricksson* (SBL 5, s. 315-318; E 1, s. 512; Raneke, s. 552; för namnformerna se Gillingstam i *Anthroponymica Suecana*, s. 221 och 226 f., noterna 25-28). Han nämnes tidigast (jfr DS X 9) 1374 (BSH 1, nr 55). Var möjligen redan 1378 (RPB 1368) och säkert omkr. 1395 (FMU 1047;

jfr FMU 1038, 1043 och 1063) den förste kände hövitsmannen på Raseborg (jfr T. Hartman, Raseborgs slotts hist., 1896, s. 8-14, och Fritz, 2, s. 139). Blev något av åren 1386–1394 (RPB 2278, 2745 och 2746) lagman i Västmanland och Dalarna (jfr LagS 1, s. 130, och 2, s. 28), vilket han var ännu 1413 (SD 1675, 1737, 1750, 1751 och 1754). Blev något av åren 1389 (SRS III:2, s. 241, not a) -1396 (ST 2, s. 655) riksråd, vilket han var ännu vid sin död (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 156 f.). Dubbades till riddare vid kung Eriks hyllning vid Mora stenar 23.7 1396 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 251 och 266; jfr A, Neovius, Akter och undersökn:ar rör. Finlands hist. intill år 1401, 1912, s. 246). Blev sannolikt redan 1400 (FMU 1096; jfr Fritz, 2, s. 122, noterna 42 och 43) hövitsman på Åbo, vilket han säkert var 1401 (FMU 1141), och 1403 (SD 375) på Viborg, vilket han innehade till sin död (Vadstenadiariet, s. 156 f.). Innehade jord i Bälinge (DMS 1:3, s. 57, 60 och 108), Hagunda (DMS 1:6, s. 153), Lyhundra (DMS 1:5, s. 81 och 86), Långhundra (SD 1243; VFT II:8-9, s. 153 och 171; DMS 1:5, s. 138), Seminghundra (RPB 1224 och 1368), Sjuhundra (DMS 1:5, s. 81, 138 f., 144 f. och 147; VFT II:8-9, s. 171), Ulleråkers (DMS 1:2, s. 86), Vallentuna (VFT II:8-9, s. 172) och Årlinghundra (RPB 1224 och 1368; DMS 1:6, s. 153) hd samt i Frötuna och Länna skplg (SD 588), Uppland, i Karelen (FMU 1450 och 1451) och i Nyland (FMU 1254, 1277, 1371, 1441 och 1454). Dog 21.3 1417 och begravdes i Vadstena kloster 2.8 s. å. (Vadstenadiariet, s. 156 f.; jfr Gardell, nr 353).

Ingeborg Nilsdtr. Ingavs 1376 som nunna i S:ta Klara kloster vid Stockholm med jord i Norunda hd, Uppland (Gillingstam, s. 167). Möjligen identisk med den person med detta namn som 1408 var abbedissa i detta kloster eller med den ”syster” med samma namn som 1413 fick en testamentsgåva liksom klostret (d:o, s. 168, not 276).

Cristiern Nilsson, 1396, dog 1442, riddare, riksråd, drots. Se tab. 2

TAB. 2

Cristiern Nilsson (son till Nils Kettilsson, tab. 1). Nämnes tidigast 20.9 1396 och var redan då rid-

dare, varför han kanske – liksom sin systers make Tord Bonde Röriksson – dubbats vid kung Eriks hyllning vid Mora stenar 23.7 1396 (Gillingstam, s. 170). Blev mellan 1385 (RPB 2162; jfr LagS 1, s. 32) och 1401 (Gillingstam, s. 170) härads hövding i Seminghundra hd, Uppland, vilket han var ännu 1434 (SMR 99). Nämnes tidigast 1413 (Gillingstam i HT 1985, s. 150) som riksråd. Blev senast 1418 (FMU 1525) den 1417 avlidne svågern Tord Bonde Rörikssons efterträdare som hövitsman på Viborg, vilket han var till sin död (Gillingstam, s. 227 f.). Blev mellan 18.10 och 26.10 1435 (d:o, s. 207) drots, vilket han var till sin död (FMU 2460). Innehade även Nyköping mellan 00.3 1437–1439 (Gillingstam, s. 213 och 220). Hans sätesgård var sannolikt Björnö i Frötuna sn, Frötuna och Länna skplg, Uppland (d:o, s. 172), men senare Revelsta i Altuna sn, Simtuna hd, Uppland (d:o, s. 205, 220 f. och 254; jfr DMS 1:8, s. 55). Förutom annan jord i Frötuna och Länna skplg (Gillingstam, s. 173 och 245 f.) samt Simtuna hd (DMS 1:8, s. 50 och 71) innehade han jord i Bro och Vätö skplg (Gillingstam, s. 174 och 245) samt i Färentuna (DMS 1:7, s. 234), Hagunda (DMS 1:5, s. 149), Håbo (Gillingstam, s. 248), Lagunda (d:o, s. 249), Lyhundra (DMS 1:5, s. 60 och 92 f.), Långhundra (Gillingstam, s. 245 f.), Nardinghundra (DMS 1:4, s. 304), Olands (DMS 1:4, s. 204), Seminghundra (Gillingstam, s. 171 och 245 f.), Sjuhundra (DMS 1:5, s. 143 och 149), Sollentuna (DMS 1:7, s. 266), Torstuna (DMS 1:8, s. 172 och 203), Trögds (Gillingstam, s. 245 och 248 f.), Vaksala (DMS 1:2, s. 146, 150, 167 och 236), Åsunda (Gillingstam, s. 249), Årlinghundra (d:o, s. 177) och Örbyhus (DMS 1:4, s. 171) hd samt Stockholms norra malm (Gillingstam, s. 252), Uppland, i Norrbo, Siende och Snevringe (d:o, s. 248) samt Åkerbo (d:o, s. 248 f.) hd, Västmanland, i Glanshammars och Hardemo (d:o, s. 249) samt Sundbo (d:o, s. 177) hd, Närke, i Hölebo (d:o, s. 249), Selebo och Västerrekarne (Gillingstam, s. 248), Åkers (d:o, s. 245 f.) och Österrekarne (d:o, s. 245 och 248 f.) hd, Södermanland, samt i Aska, Björkekind, Bobergs, Dals och Östkind hd, Östergötland (d:o, s. 249). Som förläning innehade han 1438 Hagunda, Lagunda, Simtuna, Torstuna och Åsunda hd, Uppland, samt den närmast Björnö liggande de-

len av Roden, varjämte han då även fick Gästrikland (RK 2, s. 176). Dog 29.4 1442 på Viborgs slott och begravdes 29.6 s. å. i Stockholms gråbrödrakloster (Gillingstam, s. 228). Vapen: vase (d:o, s. 786). – Gav – sannolikt på 1390-talet (d:o, s. 177) – bl. a. Vasa i Skepptuna sn, Seminghundra hd, Uppland, som morgongåva (d:o, s. 171) till *Margareta Johansdtr*, som dog i Uppsala och begravdes i Vadstena kloster 7.8 1413 (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 138 f.; jfr Gardell, nr 353), dotter (Vadstenadiariet, s. 138 f.) till riddaren Johan Moltke (DAA 1921, s. 495; ÄSF 1, s. 94 och 304; Raneke, s. 348) och Katarina Glysingsdtr (ÄSF 1, s. 54). – Cristiern Nilsson gifte om sig något av åren 1425–1428 (Gillingstam, s. 205) med *Margareta Eriksdtr* (SMP 1, sp. 764), som innehade jord i Siende (Gillingstam, s. 253) och Yttertjurbo (d:o, s. 254) hd, Västmanland, samt Simtuna hd, Uppland (d:o, s. 246; uppgiften i DMS 1:8, s. 50 och 202, att hon fått godsén i Simtuna på sin son Nils' vägnar, stämmer inte med källan), dog 9.6 1451 och begravdes i Stockholms gråbrödrakloster (Gillingstam, s. 254). Hon hade fått det förutnämnda Revelsta som morgongåva (d:o, s. 254) av sin föregående make, riddaren, lagmannen och riksrådet Ture Stensson (Bielke; SBL 4, s. 148 ff.; E 1, s. 358; Raneke, s. 12). Margareta Eriksdtr var dotter (Brask, s. 44/45) till danska riksrådet och rikshovmästaren Erik Krummedige (DBL 8, s. 348; DAA 1900, s. 235; Raneke, s. 490) i äktenskap (Gillingstam, s. 204, not 224) med Beata von Thienen (DAA 1935:2, s. 88).

Barn (Chronicon genealogicum, s. 15; Brask, s. 44/45 och 94; Gillingstam, s. 232 och 243 ff.):

1. *Cristina Cristiernsdtr*. Dog sannolikt på 1430-talet (Gillingstam, s. 320). – Fick 19.7 1413 (SD 1757) i Penningby, Länna sn, Frötuna och Länna skplg, Uppland, morgongåva av *Karl Stensson* (Sten Lalasons ätt; Raneke, s. 427) vilken senast 1414 efterträdde sin far som häradshövding i Aska hd, Östergötland (Gillingstam, s. 260, not 7; LagS 1, s. 289) men ej kunnat beläggas som levande efter detta år (Gillingstam, s. 260 med not 8). – 19.10 1416 (SD 2292) fick hon i Viborg 8 markland i Ekolsund i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd, Uppland, som morgongåva av *Bengt Jönsson* (Oxenstierna; SBL 28, s. 494 ff.; E 5, s.

589; SMP 1, sp. 256; Raneke, s. 305). Denne nämnes tidigast 1409 (Gillingstam, s. 259), var häradshövding i Tierp, Uppland, 1426 (Gillingstam, s. 269 med not 58; jfr LagS 1, s. 78, och 2, s. 101), blev senast 1435 (Gillingstam, s. 271) riksråd, vilket han var ännu 1449 (DChrl, s. 16), blev mellan 23.10 1439 (RK 2, s. 220 f.) och 13.1 1440 (SMR 1053–1055) lagman i Uppland (jfr LagS 1, s. 15, och 2, s. 101), vilket han likaledes var ännu 1449 (DChrl, s. 16), innehade Ringstadaholm 1440 (Gillingstam, s. 278 f.), dubbades till riddare vid kung Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441 (d:o, s. 282), nämnes som kunglig hovmästare 1441–1448 (d:o, s. 282 och 302 f.), ingick i den fyrhövdade interimregeringen under kung Kristofers frånvaro 11.6 1442 – hösten 1443 (d:o, s. 287 och 291 f.) och var jämte sin bror Nils Jönsson riksföreståndare från mellan 6.1 och 30.1 1448 (d:o, s. 294 och 296) till 20.6 s. å. (d:o, s. 299). Hans sätesgård var Salsta i Tensta (nu Lena) sn, Norunda hd, Uppland (d:o, s. 264 f.; DMS 1:3, s. 183). Som hans övriga huvudgårdar redovisas i arvsorftebrevet efter honom (Gillingstam, s. 332) det förutnämnda Ekolsund, Edö i Askersunds sn, Sundbo hd, Närke, och Ryssjö i Österunda sn, Torstuna hd, Uppland (DMS 1:8, s. 213). Annan jord hade han i Göstrings (Gillingstam, s. 308) och Åkerbo (d:o, s. 307) hd, Östergötland, samt i Rasbo hd, Uppland (DMS 1:3, s. 270). Han dog tidigast 1449 (Gillingstam, s. 304) efter att 18.6 1437 ha givit morgongåva i Håbo, Rasbo och Ärlinghundra härader, Uppland, till sin senare hustru Märta Lydekadtr (Stralendorp; Raneke, s. 603); se Gillingstam, s. 320.

1. *Karl Cristiernsson*, 1427, dog 1440, riksråd. Se tab. 3.

2. *Johan Cristiernsson*, 1444, dog 1477, riddare, riksråd. Se tab. 5.

2. *Birgitta Cristiernsdtr* (SMP 1, sp. 393). Innehade jord i Lyhundra och Trögds hd samt i Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg, Uppland (Gillingstam, s. 682). Dog något av åren 1472–1478 (d:o, s. 682, not 222) och är möjligen identisk med den Birgitta ”Crist . . .”, vars odateerade och endast delvis läsbara gravsten finns i Sko kloster (Gardell, nr 525). – Fick 13.6 1446 (Gillingstam, s. 243) i Stockholms gråbrödra-

kloster morgongåva av *Erik Turesson* (Bielke; SMP 1, sp. 723; E 1, s. 358; SBL 4, s. 150; Raneke, s. 12). Han förekommer tidigast 1436 (K. Hildebrand och A. Bratt, Stockholms stads privilegiebref 1423–1700, 1900–1913, s. 2), men uppgiften i SBL 4, s. 150, att han då skulle ha varit riksråd, beror på att man ej beaktat skillnaden mellan riksrådet och rikets råd och män (jfr Löfqvist i HT 1936, s. 406–409). Han blev riddare mellan 14.12 1441 (SMR 1516) och 30.11 1443 (perg, RA), varför han torde ha dubbats vid kung Kristofers norska kröning i Oslo 2.7 1442 eller vid dennes danska kröning i Ribe 1.1 1443. Dog mellan 28.3 1449 (perg, Skoklosterssaml. och Sävstaholms-saml., RA) och 21.1 1451 (Arfstvisten mellan Erik Eriksson (Gyllenstjerna) och Ture Turesson (Bjelke) 1451–1480, 1908, s. 87). – Fru Birgitta var 1454 (Gillingstam, s. 374) omgift med *Claus Rönnow* (DAA 1913, s. 484; DBL 12, s. 525 f.). Han nämnes tidigast 1435 (ST 3, s. 139), blev 1439 (F. H. Jahn, Danmarks politisk-militaire Historie under Unionskongerne, 1835, s. 509; jfr Christensen, Len og magt i Danmark 1439-1481, s. 207, not 70) riksråd, vilket han var ännu 1485 (RepD 2, nr 5684), och dubbades till riddare mellan 2.7 1439 (Jahn, a. a., s. 509) och 27.5 1442 (RepD 1, nr 7247), vilket alltså torde ha skett vid kung Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441. Var hövitsman på Nyborg på Fyn åtminstone 1442 (RepD 1, nr 7247) -1458 (APD 3, nr 2134), munsänk vid kung Kristofers bröllop 1445 (RepD 2, nr 1978; jfr Christensen, Dansk Statsförvaltning, s. 31, not 2, och 684, not 1) och marsk 1449-1480 (Christensen, a. a., s. 684). Hans sätesgård var Hvidkilde i Egense sn, Sunds hd på Fyn (RepD 2, nr 2247, 3300 och 5828). Han innehade också annan jord på Fyn (RepD 2, nr 1481), på Jylland (Barner, Familien Rosenkrantz's Historie, 1: Diplomatarium, s. 81; RepD 1, nr 7342) och i Kinnevalds hd, Småland (Larsson, Det medeltida Västern, s. 399 och 412). På Fyn låg också hans pantlän Sallings och Sunds hd (DChrl, s. 105) m. m. (DM 5:2, 1889-1892, s. 122-125). Han dog 1486 (Gillingstam, s. 682, not 222). Som Claus Rönnows änka nämnes i en till 1477 feldaterad regest en Mette Bertelsdr (De ældste danske Arkivregistraturer, 5:1, 1910, s. 626). På hans gravsten (Löffler, Danske Gravstene fra Middelalderen,

Tavle XXVIII) uppges emellertid hans hustru heta Kirsten, och jämte Rönnow-vapnet finns där ett Gyllenstierna-vapen. Denna Claus Rönnows hustru uppges (Gen 82) ha varit dotter till det danska riksrådet Henrik Knudsen (DBL 5, s. 416; DAA 1926: 2, s. 9; Raneke, s. 538).

2. *Nils Cristiernsson*, 1448, dog 1464, riksråd, riddare, hövitsman. Se tab. 8.

TAB. 3

Karl Cristiernsson (son till Cristiern Nilsson, tab. 2). Nämnes tidigast 1427 (Gillingstam, s. 232) och var 1435 (Gillingstam, s. 233) och ännu 1438 (FMU 225) riksråd samt 1436-1437 faderns ställföreträdare som hövitsman på Viborg (d:o, s. 234–238). Innehade Ringstadaholms slottslän i Östergötland 1438–1439 (d:o, s. 239 f.). Dog 8.8 1440 i Reval och begravdes i Stockholms gråbrödrakloster 4 okt. s. å. (d:o, s. 241). Vapen: vase (d:o, s. 786). - Gav sannolikt något av åren 1425 (d:o, s. 205, not 228) – 1432 (d: o, s. 386) gods på Öland och i Möre som morgongåva (DMS 4:3, s. 239 och 241) till sin hustru *Ebba Eriksdr* (SMP 1, sp. 788), som var hans styvmors syster och dotter (Gillingstam, s. 204) till danska riksrådet och rikshovmästaren Erik Krummedige (DBL 8, s. 348; DAA 1900, s. 235; Raneke, s. 490) i äktenskap (Gillingstam, s. 204, not 224) med Beata von Thienen (DAA 1935:2, s. 88) samt änka (Gillingstam, s. 204 med not 228) sedan tidigast 1425 efter riddaren och hövitsmannen på Akershus Tymme Jonsson (Lange; DAA 1901, s. 241). Hon gifte något av åren 1442–1449 (Gillingstam, s. 241 och 247) om sig med riddaren, riksrådet och lagmannen Erik Nipertz (SBL 27, s. 54–60; SMP 1, sp. 721; Raneke, s. 405) och dog 24.8 1465 på Hov i Hovs sn, Göstrings hd, Östergötland (Vadstenadiariet, ed. Gejrot, s. 334 f.), vilket hon jämte omgivande härader fått som pant för en stor summa penningar, som hon lånat kronan (Gillingstam, s. 254 och 645 f.). Hon innehade också jord i Björkekind (d:o, s. 256 och 642) och Valkebo (d:o, s. 257) hd, Östergötland, samt i Örebro hd, Närke, och i Skinnskattebergs bergslag, Västmanland (d:o, s. 257).

Barn i angivet äktenskap (Chronicon genealo-

gicum, s. 16; perg 4.8 1466, RA):

Kettil Karlsson. Sannolikt född 1433 (Gillingstam, s. 386). Nämnas tidigast 1451 (d:o, s. 255 och 382). Inskrevs vid universitetet i Rostock 19.8 1454 (C. Callmer, Svenska studenter i Rostock 1419–1828, 1988, s. 10) och vid universitetet i Leuven 16.6 1455 (Gillingstam, s. 382). Blev senast 1458 magister och kanik i Uppsala och Linköping (d:o, s. 383 f.) och valdes s. å. till biskop i Linköping (Schück, *Ecclesia Lincopensis*, s. 113 f.). Utnämndes av påven 24.9 1459 och invigdes mellan 4.3 och 21.3 1460 (Gillingstam, s. 385). Valdes i Västerås till riksföreståndare i jan. eller febr. 1464 (Vadstenadiariet, s. 320 f.). Innehade jord i Långhundra och Seminghundra hd samt i Frötuna och Länna skplg, Uppland, i Aska, Björkekinds och Hanekinds hd, Östergötland (Gillingstam, s. 257 f.). Dog i en pestepidemi 11.8 1465 på Stockholms slott och begravdes 22.8 s. å. i Linköping (Vadstenadiariet, s. 334 f.) inför högaltaret (Gillingstam, s. 441). Vapen: vase (Gillingstam, s. 788).

Johan Karlsson. Tidigast nämnd 1451 (d:o, s. 255). Blev riddare senast 1458 och dubbades sannolikt vid kung Kristians kröning i Uppsala domkyrka 3.7 1457 (d:o, s. 256). Innehade jord i Långhundra, Närdinghundra, Seminghundra, Sjuhundra och Vaksala hd samt i Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg, Uppland i Skinnskattebergs bergslag, Västmanland i Örebro hd, Närke, i Österrekarne hd, Södermanland, i Aska, Björkekinds, Hanekinds och Valkebo hd, Östergötland, i Möre, Småland, samt på Öland (d:o, s. 257 f.; jfr DMS 1:2, s. 147 och 167, 1:4, s. 304, 1:5, s. 143, och 4:3, s. 239). Drunknade 1461 vid Brunkeberg invid Stockholm och begravdes i Stockholms gråbrödrakloster (Gillingstam, s. 256 f.).

Beata Karlsdtr (SMP 1, sp. 233). Levde ännu 1461, då hon ärvde jord i Närdinghundra och Vaksala hd, Uppland, samt i Österrekarne hd, Södermanland, efter brodern Johan (Gillingstam, s. 257 f.; jfr DMS 1:2, s. 147 och 167, samt 1:4, s. 304). – Fick 5.2 1454 (perg, RA) på Hov i Hovs sn, Göstrings hd, Östergötland, jord i Runö hd, Södermanland, och i Håbo hd, Uppland, samt vid Västerås som morgongåva av *Bo Nilsson* (Grip; SMP 1, sp. 426; SoK, s. 92; Raneke, s. 409). Han nämnes tidigast 1440 (SMR 1197) och blev

riddare mellan 21.1 1449 (vid. ppr 30.1 1449, RA) och 27.10 1451 (perg, RA), varför han torde ha dubbats vid kung Karls kröning i Trondheims domkyrka 20.11 1449 (jfr RK 2, s. 276). Blev 16.8 1459 (BSÄK 2:7, s. 134) häradshövding i Tjust, vilket han var ännu 4.5 1465 (AII:8, Helsingfors univ.-bibl.; foto hos Sv. dipl., RA.; påpekande av fil. kand. Roger Axelsson, DMS.; jfr LagS 1, s. 364, och 2, s. 48). Var 13.6 1461 (perg, RA) fogde över Rumlaborgs län med Vedbo hd, Småland, och kan beläggas som riksråd 24.6 1461 (perg, RA) - 1463 (DChr1, s. 150 och 153 f.). Hans sätesgård var Vinäs i (Västra) Eds sn, Tjusts hd, Småland (perg 27.10 1451, RA). Innehade i övrigt jord – förutom i Tjust (Rääf, Ydre, 1, s. 259, och 3, s. 381) - i Möre (Rääf, a. a., 1, s. 260) och Vedbo (Rääf, 1, s. 260, och 3, s. 382) hd, Småland, i Bankekinds (perg 22.3 1454, RA; Rääf, 1, s. 259), Hanekinds (perg 5.6 1462, RA; Rääf, 1, s. 260; DN 16, s. 186), Kinda (Rääf, 1, s. 260, och 3, s. 383), Gullbergs och Ydre (Rääf, 1, s. 260) hd samt i staden Vadstena (B 16, f. 172, RA), Östergötland, i Jönåkers (Rääf, 3, s. 382; DN 16, s. 186 och 225; perg 9.2 1456, 8.6 1458 och 13.8 1490, UUB; U 269 a, p. 22, UUB), Rönö (Rääf, 1, s. 258 f., och 3, s. 382; perg 9.2 1456, UUB), Selebo (Rääf, 3, s. 382) och Västerrekarne (perg 22.3 1453, RA; Rääf, 3, s. 382) hd, Södermanland, och i Kumla hd, Närke (perg 9.2 1456, UUB). Dog mellan 4.5 1465 (AII:8, Helsingfors univ.-bibl.; foto Sv. dipl., RA.; påpekande av fil.kand Roger Axelsson, DMS) och 14.5 1466 (perg, RA) i Söderköping, i vars kloster han begravdes (Gillingstam, s. 647).

Margareta Karlsdtr. Innehade jord i Björkekinds hd, Östergötland (Gillingstam, s. 255 f.). Invigdes till nunna i Vadstena kloster 23.2 1455 och dog 9.7 1460 (Vadstenadiariet, s. 282 f. och 300 f.).

Erik Karlsson, 1458, dog 1491, riksråd, hövitsman. Se tab. 4.

TAB. 4

Erik Karlsson (SMP 1, sp. 734; son till Karl Cris-tiernsson, tab. 3). Förekommer tidigast 1458 (Gillingstam, s. 255) och i rådsretsen 30.1 1465 (FMU 3256; Olavus Petri, *En svensk cröneka*,

ed. Sahlgren, s. 222). Nämnas från 2.10 1466 (ST 3, s. 290) som riksråd, vilket han var ännu 1491 (Lundholm, Sten Sture den äldre, s. 234). Nämnas 1465 och 1466 som hövitsman på Ståkeholm (Gillingstam, s. 436), vilket han innehade ännu 1471 (d:o, s. 487 och 645), och fick 18.2 1467 av riksföreståndaren Erik Axelsson (Tott; ÄSF 1, s. 290 f.) förläningsbrev på kronans slott Ståkeholm med Ståkeholms län, Rumlaborgs län, Jönköpings stad, Södra Vedbo, Aska hd och Åtvidaberg (perg, RA). Var sommaren 1469 tillsammans med Sten Sture kung Karls hövitsman i Västergötland (Gillingstam, s. 467). Som hans sätesgård nämnes 30.6 1488 (d:o, s. 641) Norrby (nu Kungs-Norrby) i Brunneby sn. Bobergs hd, Östergötland, men 3.8 1489 (d:o, s. 646, jfr s. 344, not 475) Hov i Hovs sn, Göstrings hd, Östergötland, vars län hans mor fått som pant av kronan (d:o, s. 254 och 646); av de senare därunder lydande häraderna innehade han 1477 Lysing, Boberg och Vifolka (d:o, s. 645). Senare uppges han ha innehaft Redvägs och Frökinds hd, Västergötland (Westin i Sc 1951–1952, s. 138 och 174). Smärre jordegendomar innehade han i Aska (Gillingstam, s. 655), Björkekinds (d:o, s. 642), Bobergs (d:o, s. 642 och 644), Finspånge läns (d:o, s. 644), Gullbergs (d:o, s. 642 f.), Göstrings (d:o, s. 642 ff.), Hanekinds (d:o, s. 642 och 644), Lysings (d:o, s. 258 och 642 f.), Valkebo (d:o, s. 644 och 656) och Vifolka (d:o, s. 643) hd samt staden Vadstena (d:o, s. 642 och 656), Östergötland, i Möre (d:o, s. 258) och Norra Vedbo (d:o, s. 643 f.) hd samt staden Jönköping (d:o, s. 467), Småland, på Öland (DMS 4:3, s. 239), i Kåkindes hd, Västergötland (Gillingstam, s. 648 f.), i Örebro hd, Närke (d:o, s. 644), i Ytterturbo hd, Västmanland (d:o, s. 643) samt i Bro (DMS 1:7, s. 58), Håbo (Gillingstam, s. 643), Seminghundra (d:o, s. 258) och Sjuhundra (DMS 1:5, s. 143) hd, Uppland. Skjuten vid våldgästning i Överselö prästgård, Selebo hd, Södermanland, 20.3 1491, så att han dog några dagar senare (Gillingstam, s. 653 f.). Vapen: vase (d:o, s. 789). – Gift senast 1466 (d:o, s. 647) med sin farbror och modernekusin Nils Cristiernssons (tab. 8) svägerska *Iliana Nilsdtr*, som dog något av åren 1481–1488 (d:o, s. 647) och innehade jord i Dals, Göstrings och Lysings hd, Östergötland, samt i Seminghundra hd,

Uppland (d:o, s. 643), dotter (Brask, s. 32) till hans faster Cristina Cristiernsdtrs sväger (Brask, s. 39) riksrådet, riddaren och riksföreståndaren Nils Jönsson (Oxenstierna; SBL 28, s. 492 ff.; E 5, s. 588; Raneke, s. 305) i äktenskap (Gillingstam, s. 310 f f.) med Katarina Karlsdtr (Sture; G. Carlsson i PHT 1920, s. 106; Raneke, s. 340). – 30.6 1488 gav Erik Karlsson genom ett på Vinsarp i Dalums sn, Redvägs hd, Västergötland, daterat brev jord i Långhundra och Seminghundra hd, Uppland, och i Lysings hd, Östergötland (Gillingstam, s. 647 f.) som morgongåva till *Anna Karlsdtr* (SMP 1, sp. 103), begravd 1.5 1552 i Dalums kyrka, Redvägs hd, Västergötland (Chron. gen., s. 48), dotter (Brask, s. 128; jfr Gillingstam i SoH 1967, s. 234 f., och ÄSF 1, s. 326) till riksrådet Karl Bengtsson (Vinstorpaätten; ÄSF 1, s. 105; Raneke, s. 850) och Karin Lagesdtr (Gustav Matssons ätt; Raneke, s. 537) och omgift senast 1493 med riksrådet, sedermera riddaren Erik Eriksson (Gyllenstierna, ihjälslagen 1502 enligt ÄSF 1, s. 105. Den där nämnda jordeboken över hennes gods i FRL 10 uppräknar bl. a. hennes ”arvegods”, men källvärdet i fråga om arvet efter hennes föräldrar är osäkert, eftersom Bo i Mönsterås (f. 57) bevisligen (DMS 4:2, s. 204 och 228) tillhörde Erik Erikssons modernearv; förklaringen torde vara att till hennes ”arvegods” även räknats vad hon ärvde efter sin tidigt avlidne son i andra giftet Erik Eriksson (p. 63).

Barn (Brask, s. 32, 39, 44/45, 71, 87, 94 och 128; Gillingstam, s. 647 och 659):

1. *Karl Eriksson* (Brask, s. 32, 39 och 87). Dog som barn (Chron. gen., s. 16).

1. *Kettil Eriksson* (Brask, s. 32 och 71). Dog som barn (Chron. gen., s. 16).

1. *Johan Eriksson* (Brask, s. 87). Dog som barn (Chron. gen., s. 16).

1. *Flera döttrar*, som dog som barn (Chron. gen., s. 16).

? 2. *Karl Eriksson* (Gillingstam, s. 647, not 33).

2. *Margareta Eriksdtr*. Dog i Tyskland något av åren 1541 (G1R 13, s. 276) -1544 (Gillingstam, s. 661); den veterligen tidigast hos [V. Örnberg,] Svenska ättartal, 14 (1908), s. 134, förekommande uppgiften, att hon levde ännu 1542, har ej kunnat verifieras. – Fick senast 1515 (Gillingstam, s. 659) Bossgård i Drothems sn, Hammar-

kinds hd, Östergötland, som morgongåva av sin fars halvkusins makes kusinson *Erik Knutsson* (Tre rosor; SoK, s. 104 f.; Raneke, s. 503), vilken nämnes tidigast 1511 (BSH 5, nr 387), som sätesgård hade nämnda Bossgård 17.7 1514 (perg, RA) men Hov i Hovs sn, Göstrings hd, Östergötland, 1515 och även hade jord i Norrköping och i Bobergs, (Kh 53, p. 63 f., LSB; tr. Nordén, Norrköpings medeltid, nr 255) och Vifolka (Gillingstam, s. 660, not 108) hd, Östergötland. Han var 1520 Kristian II:s hövitsman på Kalmar slott (DN 16, nr 364, jfr DMS 4:1, s. 21) och avrättades 8.11 1520 i Stockholms blodbad (Olavus Petri, En svensk Cröneka, ed. Sahlgren, s. 294). – Margareta Eriksdtr blev omgift 4.10 1523 i S:t Lars kyrka i Söderköping (Gillingstam, s. 660) med *Berend von Melen* (SBL 25, s. 363 f f.). Denne hade blivit slagen till riddare vid Kristian II:s kröning i Stockholm 4.11 1520 (SRS 3:1, s. 271) och var dennes hövitsman på Stegeborg från juli till 18.12 1521 (Peder Svart, Gustav Vasas krönika, ed. Westin, s. 64 och 70) men gick sannolikt våren 1522 (Sjödin, Kalmarunionens slutskede, 2, s. 40, not 9) i riksföreståndaren Gustav Erikssons (tab. 7) tjänst. Han var på sommaren s. å. jämte Lars Siggesson (Sparre) dennes ”överste kapten till sjöss” (HSH 38, s. 14) och i början av år 1523 befälhavare för de svenska truppernas tåg till Skåne (HR 1477–1530, 8, s. 341; jfr B. C:son Barkman i Kungl. Svea livgardes historia, 1, 1937, s. 109, och R. Bergström i HT 1937, s. 119) samt blev 2. (HH 26:2, s. 1) eller 3. (SRA 1, s. 6) 6 1523 riksråd, vilket han var ännu 1524 (ST 4, s. 90 f.). Från 00.6 1523 till 00.3 1525 var han hövitsman på Kalmar slott och över dess län (G1R 1, s. 96, och 2, s. 36). Efter att med sin hustru ha begivit sig till Tyskland 1525 (Peder Svart, s. 107), blev han 1529 (G. Carlsson i NTBB 1918, s. 29) amtmän i Schweinitz i Sachsen, befordrades 1539 till landvogt i kurfurstendömet Sachsen och var 1542-1545 ståthållare i det av Schmalkaldiska förbundet ockuperade hertigdömet Braunschweig-Wolfenbüttel samt därefter lanthovmästare i f. d. kurfursten Johan Fredriks av Sachsen thüringska hertigdöme (G. Carlsson i NF, 3. uppl., 13, sp. 1144; G. Mentz, Johann Friedrich der Grossmütige, 2, 1908, s. 437, not 4). Dog 2.9 1561 på Herbsleben i Thüringen (Gillingstam, s.

661).

2. *Ebba Eriksdtr* (SMP 1, sp. 788). Hennes sätesgård var åtminstone 1526-1538 (Gillingstam, s. 662) Ekeberg i Lillkyrka sn, Glanshammars hd, Närke, men åtminstone 1539-1544 (Herrg, s. 166) Norrby (nu Kungs-Norrby) i Brunneby sn, Bobergs hd, Östergötland. Innehade jord i Aska, Björkekinds, Bobergs, Bråbo, Dals, Gullbergs, Göstrings, Hammarkinds, Kinda, Lysings, Lösings, Skärkinds, Valkebo, Vifolka och Östkinds hd samt staden Söderköping, Östergötland, i Norra och Södra Møre, Norra Vedbo, Norrvinge, Stranda, Tveta och Vista hd, Småland, i Algotsums, Gräsgårds, Hulterstads, Möckleby och Slättbo hd, Öland, samt i Jönåkers hd, Södermanland (FRL, vol. 9). Dog 22.11 1549 och begravdes 30.11 s. å. i Linköping (Gillingstam, s. 664). – Fick 19.1 1512 i Söderköping (d.o, s. 661) morgongåva av *Erik Abramsson* (Leijonhufvud, SMP 1, sp. 752 f.; SBL 22, s. 474 ff.; E 4, s. 545 f.; Raneke, s. 287), som blivit riddare senast 31.10 1499 (perg, RA) och alltså troligen dubbats vid kung Hans' kröning i Storkyrkan i Stockholm 26.11 1497. Blev 7.1 1513 (BSH 5, nr 417) hövitsman i Västergötland och senast 10.7 1513 (H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev, 1997, s. 173) hövitsman på Örebro (jfr Wiktorsson, Örebro historia, s. 22), vilka båda ämbeten han innehade ännu 1518 (HH 40, s. 47), det västgötska tydligen ännu 1519 (N. Berglund, Ätten Leijonhufvud-Lewenhaupt under medeltiden, 1975, s. 99 f.). Blev riksråd senast 1514 (Gillingstam i PHT 1977, s. 75). Var vid obekant tidpunkt häradshövding i Väne hd, Västergötland (FRL 24, p. 520). Blev något av åren 1511 (HH 27:1, s. 109) – 1520 (ST 3, s. 623) lagman i Västmanland och Dalarna (jfr LagS 1, s. 130, och 2, s. 80). Hans sätesgård var åtminstone 19.1 1512 (perg, RA) och 1513 (Nilsson, a. a., s. 173) det ovannämnda Ekeberg men åtminstone 24.3 1514 (perg, RA) – 1518 (HH 40, s. 47) Lo eller Loholm i Långareds sn, Kullings hd, Västergötland (jfr Mattisson, Medeltida nordiska borg- och sätesgårdsnamn på -holm, s. 58). I övrigt innehade han jord i bl. a. Ale, Barne, Bjarke, Frökinds, Gudhems, Kinds, Kinnefjärdings, Kullings, Kåkinds, Marks, Skånings, Vadsbo, Valle, Vartofta, Vilske och Vättle hd, Västergötland, i Glanshammars, Grimstens,

Kumla, Sköllersta, Sundbo och Örebro hd samt staden Örebro, Närke, i Bobergs, Dals och Lysings hd, Östergötland, i Jönäkers, Selebo och Svartlösa hd, Södermanland, i Trögds hd och Stockholms stad, Uppland, i Åkerbo hd, Västmanland, i Visnums hd, Värmland, och i Vista hd, Småland (FRL 10: 58 1/2 och 11: 69). Avrättades i Stockholms blodbad 8.11 1520 (Olavus Petri, *En svensk Cröneka*, ed. Sahlgren. s. 294). Genom sin dotter Margaretas äktenskap med sin mors syssling Gustav I, (tab. 7) blev Erik Abramsson och Ebba Eriksdotter morföräldrar till bl. a. kungarna Johan III och Karl IX samt dessas i tyska dynastier ingifta systrar.

TAB. 5

Johan Cristiernsson (son till Cristiern Nilsson, tab. 2). Nämnas tidigast 1444, då han inskrevs vid universitetet i Leipzig (Gillingstam, s. 243). Torde ha dubbats till riddare vid kung Karl Knutssons kröning i Trondheim 20.11 1449 (Gillingstam, s. 358). Blev senast 1457 (d:o, s. 370) riksråd, vilket han var ännu 1476 (Lundholm, a. a., s. 234). Blev något av åren 1451–1462 (LagS 1, s. 34) härads-hövding i Vallentuna, Uppland, vilket han var ännu 1470 (Gillingstam, s. 671), och där han inte kan beläggas ha fått någon efterträdare före sin död (LagS 1, s. 34). Hans sätesgård var 1453 Örby i Vendels sn (senare Örbyhus hd), Uppland (Gillingstam, s. 664 f.) men 1472 Rydboholm i Östra Ryds sn (senare Danderyds skplg), Uppland (Mattisson, a. a., s. 92). I övrigt innehade han jord i Färentuna (DMS 1:7, s. 236), Lagunda (Gillingstam, s. 680), Lyhundra (DMS 1:5, s. 78, 81 och 86), Långhundra (Gillingstam, s. 672), Norunda (DMS 1:3, s. 207), Olands (DMS 1:4, s. 206), Trögds (Gillingstam, s. 680), Vaksala (DMS 1:2, s. 144, 147, 150 och 199), Åsunda (Gillingstam, s. 680), Ärlinghundra (d:o, s. 664) och Örbyhus (DMS 1:4, s. 174) hd samt i Bro och Vätö (Gillingstam, s. 252 och 672), Danderyds (d:o, s. 679) samt Frötuna och Länna (d:o, s. 253, 672 och 678) skplg och i städerna Stockholm (d:o, s. 704) och Uppsala (DMS 1:2, s. 260), Uppland, samt i Siende hd (Gillingstam, s. 678) m. m. (d:o, s. 680), Västmanland. Uppges som förläning ha

haft Vendels och Våla härader (d:o, s. 669; Westin i Sc 1951–1952, s. 177 f., not 4). Dog 6.4 1477 på Rydboholm och begravdes i Stockholms gråbrödrakloster (Gillingstam, s. 677 f.). Vapen: vase (d:o, s. 787). Påståendet, att han till en början förde sin mödernesläkt Krummediges vapen (H. J. S. Kleberg i *Meddelanden från Riksheraldikerämbetet* 1934, s. 15; Raneke, s. 634; S. Rahmqvist i *Individ och historia*, 1989, s. 258, not 56; densamme, *Sätesgård och gods*, 1996, s. 192) är oriktigt (Gillingstam, s. 126 med not 48). - Gifte sig något av åren 1452 (SMP 1, sp. 394) -1460 (Gillingstam, s. 673) med *Birgitta Gustavsdr* (SMP 1, sp. 396, och 2, sp. 555), som ärvt Rydboholm och jord i Lagunda och Trögds hd, Uppland (Lundholm, a. a., s. 32) samt dog i barnsäng 1472 på Rydboholm och begravdes i Östra Ryds kyrka (Gillingstam, s. 670); dödsfallet inträffade före 5.9 (d:o, s. 675). Hon var dotter (perg 2.1 1461 i Skoklostersaml., RA; Rääf, Ydre, 1, s. 269) till riddaren och riksrådet Gustav Sture (ÄSF 1, s. 205; SMP 2, sp. 554 f.; Raneke, s. 451) och Birgitta Stensdr (Bielke; E 1, s. 357; SMP 1, sp. 392; Raneke, s. 12). - Johan Cristiernsson gav senast 1474 (Gillingstam, s. 675) Frössvik i Östra Ryds sn, Danderyds skplg, Uppland, som morgongåva (d:o, s. 679) till *Birgitta Tordsdr* (SMP 1, sp. 399 f.), som var född omkr. 1456 (Gillingstam, s. 675) och senast 1493 (d:o, s. 679 t.) gifte om sig med riddaren och riksrådet Erik Ottesson (Björnram från Västergötland; ÄSF 1, s. 21 f.; SMP 1, sp. 742; Raneke, s. 263) på Smedby i Österåkers sn, Åkers skplg, Uppland, vilken sannolikt dog 1495 (Gillingstam, s. 681). Birgitta Tordsdr, vilken som änka hade Penningby i Länna, Uppland, som sätesgård (d:o, s. 681) och levde ännu 1520 (d:o, s. 683), var dotter (Chron. gen., s. 15; Brask, s. 42/43 och 71) till marsken Tord Bonde Karlsson (SBL 5, s. 322–325; E 1, s. 513; Raneke, s. 553) och Elin (Iliana) Åkesdr (Tott; ÄSF 1, s. 276; SMP 1, sp. 31 och 657; Raneke, s. 92).

Barn (Gillingstam, s. 678):

1. *Fyra söner*, döda före 1477 (d:o, s. 678).

1. *Cristiern Johansson*, 1478-1494, riksråd, hövitsman. Se tab. 6.

1. *Erik Johansson*, 1478, avrättad 1520, riddare, riksråd, hövitsman. Se tab. 7.

1. *Katarina* och *Margareta*, tvillingar, födda

och döda 1472 (d:o, s. 670).

2. *Anna Johansdr* (SMP 1, sp. 102). Innehade jord i Lyhundra och Vaksala hd samt i Frötuna och Länna skplg, Uppland, och i Siende hd, Västmanland (Gillingstam, s. 678). Dog 1506 och begravdes i Vadstena (d:o, s. 684). - Gift senast 1498 (d:o, s. 683) med riddaren, sedermera riksrådet och hovmästaren *Ture Jönsson* (Tre rosor; SoK, s. 105; Raneke, s. 503). Se vidare s. 93 ff.

TAB. 6

Cristiern Johansson (son till Johan Cristiernsson, tab. 5). Nämnes som omyndig 1478 (Gillingstam, s. 479) och var troligen ännu 1480 omyndig men 1482 myndig (d:o, s. 686). Blev senast 1489 riksråd, vilket han var ännu 1493 (Lundholm, a. a., s. 235), och senast 1491 hövitsman på Kalmar, vilket han var ännu 1493 och möjligen ännu 1494 (Gillingstam, s. 688 f.). Innehade jord i Lagunda, Trögds, Åsunda och Örbyhus hd samt Frötuna och Länna skplg, Uppland, och i Västmanland (d:o, s. 680) samt möjligen även i Färentuna hd, Uppland (DMS 1:7, s. 236). Dog något av åren 1494–1497 (Gillingstam, s. 689 f.). Vapen: vase (d:o, s. 789). - Gav jord i Nyvalla i Viksta sn, Norunda hd, Uppland, som morgongåva (DMS 1:3, s. 197) till *Dorotea Knutsdr* (SMP 1, sp. 600 f.), dotter (Brask, s. 95 och 143) till riksrådet, lagmannen och riddaren Knut Eskilsson (Banér; SBL 2, s. 636 ff.; E 1, s. 220; Raneke, s. 73) och Kristina Eriksdr (Örnfof; ÅSF 1, s. 315; Raneke, s. 352). Dorotea nämnes som Cristierns änka 1497 (Gillingstam, s. 690). Som hennes sätesgård nämnes 1508–1511 Skenäs i Husby sn, Östkindes hd, Östergötland (Gillingstam, s. 697), men 1518 Tofta i Adelsö sn, Färentuna hd, Uppland (HH 39, s. 597), 1521 Venngarn i S:t Olofs sn, Ärlinghundra hd, Uppland (Brev ur askan, 1996, s. 142) samt 1525 (Arv och eget, vol. 39, f. 106v och 107, RA) och 1526 (G1R 3, s. 130 och 138) Örby i Vendels sn (senare Örbyhus hd), Uppland. Avhände sig jord i Aska (perg 29.7 1518, Sturearkivet, RA), Bankekinds (d:o), Björkekinds (d:o), Bobergs (d:o; ppr 20.2 1508 och perg 8.2 1509, RA), Bråbo (perg 29.7 1518, Sturearkivet, RA; Arv och eget, vol. 39, f. 106, RA),

Gullbergs (ppr 20.2 1508, RA), Göstrings (perg 8.12 1497, Dra), Hammarkinds (perg 6.1 och 8.2 1509, RA; perg 29.7 1518, Sturearkivet, RA), Lösings (perg 8.9 1509, RA, och 29.7 1518, Sturearkivet, RA), Åkerbo (perg 29.7 1518, Sturearkivet, RA) och Östkindes (perg 5.3, 13.6 och 8.9 1509 samt 23.6 1511 och ppr 23.2 1511, RA; Arv och eget, vol. 38, p. 87, RA) hd, Östergötland, i Hölebo (ppr 23.2 1511 och perg 23.6 1511, RA), Jönåkers (ppr 20.2 1508 och vidimation perg 10.4 1525–11.4 1525 av brev 4.7 1510, RA), Rönö (perg 23.6 1511 och vidimation perg 10.4 1525–11.4 1525 av brev 4.7 1510, RA), Selebo (Brev ur askan, 1996, s. 142) och Svartlösa (ppr 23.2 1511, RA; Arv och eget, vol. 39, f. 106 v, RA) hd, Södermanland, i Trögds (HH 39, s. 597; Gillingstam, s. 701, not 326) och Ulleråkers (DMS 1:2, s. 105, 112 och 115) hd, Uppland, i Stranda hd, Småland (DMS 4:2, s. 268, 277, 281 f., 288, 290, 306 och 308), och i Östra Göinge hd, Skåne (perg 26.7 1512, RA). Dorotea var 1517 (Gillingstam, s. 696) änka efter frälsemannen Gunnar Larsson (Schack av Hornby; SMP 2, sp. 465), med vilken hon torde ha gift sig efter 23.6 1511 (perg, RA), då hon ännu uppges vara änka efter Cristiern Johansson.

Barn i angivet äktenskap (perg 28.4 1554, RA; HB 4, s. 400 f.):

Gustav Cristiernsson (SMP 2, sp. 568 f.). Nämnd möjligen redan 1491 och säkert från 1504 (Gillingstam, s. 691 med not 269) men var omyndig ännu 1509 (G1R 24, s. 464; jfr Sjödin, Arvid Siggessons brevväxling, s. 570, not 1). Hans sätesgård var Örby i Vendels sn (senare i Örbyhus hd), Uppland (DMS 1:4, s. 174). I övrigt innehade han jord i Siende, Snevringe och Åkerbo hd, Västmanland (Gillingstam, s. 693), i Göstrings hd, Östergötland (d:o, s. 692) och i Stranda hd, Småland (DMS 4:2, s. 59). Nämnes i livet senast 1513 eller möjligen 1514 (d:o, s. 693 f. med not 281). Vapen: vase (Biographica W 13, RA).

Erik Cristiernsson. Var omyndig ännu 1509 (G1R 24, s. 464; jfr Sjödin, a. a., s. 570, not 1). Dog tidigast detta år (perg 28.4 1554, RA; jfr perg 13.6 1509, RA).

Johan Cristiernsson. Var omyndig ännu 1509 (G1R 24, s. 464; jfr Sjödin, a. a., s. 570, not 1). Dog tidigast detta år (perg 28.4 1554, RA; jfr perg

13.6 1509, RA).

Birgitta Cristiernsdr. Var omyndig ännu 1509 (G1R 24, s. 464; jfr Sjödin, a. a., s. 570, not 1). Innehade jord i Bälinge (DMS 1:3, s. 95), Lyhundra (DMS 1:5, s. 93), Norunda (DMS 1:3, s. 140, 157, 171, 178 f., 182 och 189), Nardinghundra (DMS 1:4, s. 287), Trögds (Gillingstam, s. 701), Ulleråkers (DMS 1:2, s. 54, 69, 97, 105, 111 f. och 114 f.) och Örbyhus (DMS 1:4, s. 154, 157, 163, 175 och 186) hd, i Frötuna och Länna skplg (DMS 1:5, s. 87) samt i städerna Stockholm (Stockholms stads tankebok 1524–1529, ed. Larsson, s. 204 och 212; SStadsB, 2, N. f., 1, s. 296, 2, s. 135, och 3, s. 190 och 301) och Uppsala (DMS 1:2, s. 266, 286, 309 och 314), Uppland. Bodde tidigare i Stockholm men 1548 i Uppsala (SStadsB 2, N. f., 1, s. 296). Dog tidigast 1566 (Gillingstam, s. 702). Vapen: vase (perg 10.2 1538 och 24.7 1548, RA). - Gifte sig senast 1525 (Gillingstam, s. 698) med *Didrik* (SMP 1, sp. 592), som var myntmästare i Västerås 1508 (Sjödin, a. a., s. 304 och 310 f.) och i Stockholm 1525 (G1R 2, s. 109) och 1526 (G1R 3, s. 241; jfr G1R 4, s. 330) samt dog mellan 13.6 och 29.9 1527 (Gillingstam, s. 700). Deras dotter Elisabet Didriksdr blev gift med ärkebiskopen Laurentius Petri (SBL 22, s. 376–385) och svärmor till de följande ärkebiskoparna Laurentius Petri Gothus (SBL 22, s. 385 ff.), Andreas Laurentii (SBL 4, s. 661–668) och Abraham Andreae Angermannus (SBL 1, s. 24–37). - *Birgitta Cristiernsdr* gifte senast 1531 (Gillingstam, s. 701) om sig med *Mats Persson*, som var slottsfogde i Stockholm 1530–1531 (Peterzén, Studier rörande Stockholms historia under Gustav Vasa, s. 126 f.), fick häradshövdingeämbetet av Tierp, Uppland, 1530 (G1R 7, s. 174), där han var häradshövding ännu 1550 (Upplands handl. 1550:3:2, f. 1, RA), blev 1531 fogde i Tierp och Norunda (G1R 7, s. 440), där han fick en efterträdare redan 1533 (G1R 8, s. 190), blev 1532 häradshövding i Vendel och Tegelsmora, Uppland (G1R 8, s. 87), vilket han var ännu 1550 (Upplands handl. 1550:3:2, f. 3–4, RA), och 1538 i Norunda (G1R 12, s. 61), vilket han var ännu 1541 (G1R 13, s. 246), samt hade 1550 samma ämbete i Bälinge (Uppländska domböcker, 7, s. 42). Jfr LokF 1, s. 66, och 4, s. 158, samt LagS 1, s. 70 och 76 ff., och 2, s. 139. Fick 1535 (G1R 10, s. 327) som förlä-

ning (Öster-) Lövsta sn i Olands hd, Uppland, vilken han behöll till sin död (LokF 1, s. 204, och 3, s. 8). Dog något av åren 1552–1554 (Gillingstam, s. 701). Om de föregivna ättlingarna till honom se Om falska Wasaättlingar ([V. Örnberg,] Svenska ättartal, 5, 1889, s. 448–455).

Dotter. Uppges ha dött vid födelsen och i hemlighet av modern ersatts med ett främmande barn vid namn Märta (HB 4, s. 400 f.; jfr G1R 2, s. 93), sedermera gift med Gudmund Persson (Ulf af Horsnäs; SMP 2, sp. 384; E 8, s. 482; Ranke, s. 330; jfr J. Liedgren i PHT 1982, s. 7 f.).

TAB. 7

Erik Johansson (SMP 1, sp. 744; son till Johan Cristiernsson, tab. 5). Nämnes som omyndig 1478 (Gillingstam, s. 679) men som myndig 1487 (d:o, s. 703). Blev senast 1493 (B 19 c, nr 71 b, RA) häradshövding (LagS 2, s. 40) i Danderyds och Rydbo skplg, vilket han var ännu 1499 (B 31, p. 330, RA) och där han ej kan beläggas ha fått någon efterträdare före sin död (LagS 1, s. 42). Dubbades till riddare vid kung Hans' kröning i Stockholms Storkyrka 26.11 1497 (Gillingstam, s. 709). Nämnes från 1501 (d:o, s. 709 f.) bland rikets råd och män och från 1503 (d:o, s. 710) som riksråd, vilket han var ännu 1520 (d:o, s. 721). Var hövitsman på Kastelholm från 16.7 1504 till något av åren 1505–1507 (d:o, s. 714 f.). Som hans sätesgård nämnes 1493 (B 19 c, nr 71 b, RA) – 1515 (HH 39, s. 24) Rydboholm i Östra Ryds sn (senare Danderyds skplg), Uppland, men vid ett tillfälle 1515 Rävsnäs i Toresunds sn, Selebo hd, Södermanland (Gillingstam, s. 710 f.). I övrigt innehade han jord i Håbo (Gillingstam, s. 717, not 439) och Simtuna (DMS 1:8, s. 121) hd samt Stockholms stad (Gillingstam, s. 704 f.), Uppland, och i Aska (d:o, s. 710) och Hammarkinds (d:o, s. 711, not 391) hd, Östergötland. Avrättades i Stockholms blodbad 8.11 1520 (d:o, s. 721). Vapen: vase (d:o, s. 790). - Gifte sig något av åren 1492–1495 (d:o, s. 706) med *Cecilia Magnusdr* (SMP 1, sp. 554), dotter till riksrådet Magnus Karlsson (Ekaätten) och Erik Johanssons svägerskas (tab. 6) faster Sigrid Eskilsdr (Banér) enligt ÄSF 1, s. 226. Cecilia innehade jord i Olands

(DMS 1:3, s. 145) och Sjuhundra (DMS 1:5, s. 164) hd, Uppland, dog av pesten i dansk fångenskap omkr. 1522 och begravdes på S:t Nicolai kyrkogård i Köpenhamn (ÄSF 1, s. 226). - En *Martin Munk*, som avrättades för förräderi 24.11 1537 (Ahnlund i SSEÅ 1951, s. 41, not 1) och identifierats med en slottsskrivare i Stockholm *Martin Knutsson* (G. Carlsson, Från Erik Segersäll till Gustav Vasa, 1961, s. 88), uppges ha varit Gustav I: s ”oäkta eller halvbroder” (G. Carlsson i HT 1924, s. 159), varför han anses ha varit utomäktenskaplig son till Erik Johansson (Carlsson 1961, s. 88 f.).

Barn i angivet äktenskap (Gillingstam, s. 724):

Birgitta Eriksdtr. Dog ung på Rydboholm (Gillingstam, s. 724).

Gustav I, svensk konung. Född sannolikt 12.5 1496 (Edén i HT 1914, s. 244; Sjödin i Hist. studier tillägnade Sven Tunberg 1942, s. 238–241; I. Svalenius, Gustav Vasa, 1950, s. 15) och död på Stockholms slott 29.9 1560 (HH 20, s. 120 f., 157 och 162).

Margareta Eriksdtr. Innehade jord i Långhundra, Seminghundra, Sjuhundra, Sollentuna och Vallentuna hd samt Danderyds och Åkers skplg, Uppland, i Frökinds, Redvägs, Skånings och Vilske hd, Västergötland, samt i Aska hd, Östergötland (FRL 11). Dog 31.12 1536 i Reval (Gillingstam, s. 728). - Blev gift på Stockholms slott 30.3 1516 (HH 39, s. 195 f.) med *Joachim (Jacob) Bragde* (SBL 5, s. 639; E 1, s. 555; Raneke, s. 369), som avrättades i Stockholms blodbad 8.11 1520 (Gillingstam, s. 721) och som sätesgård hade Tärnö i Husby-Oppunda sn, Oppunda hd, Södermanland (Brask, s. 191). - Trolovad 10.8 1524 och gift 15.1 1525 (Gillingstam, s. 728) med greve *Johan av Hoya och Bruchhausen* (SBL 19, s. 421–424). Denne sändes 1523 från Lübeck med hjälptrupper till hertig Fredrik, sedermera Fredrik I av Danmark (HR 1477–1530, 8, 1910, s. 369), och kom sommaren 1524 till Sverige (Peder Svart, Gustav Vasas krönika, ed. Westin, s. 104; GIR 1, s. 241; jfr G. Carlsson, Från Erik Segersäll till Gustav Vasa, s. 84 f., not 2), där han förlånades med Stegeborg och dess län 00.10 1524 (GIR 1, s. 264) och var hövitsman på Viborg och Nyslott 1525 (GIR 2, s. 51) -1534 (P. Brahe d. ä:s fortsättning af Peder Svarts krönika, 1896, s. 11).

Från 1527 (SRA 1, s. 83 och 96) kan han beläggas som riksråd, vilket han var ännu 1532 (GIR 8, s. 89). 8.12 1534 utnämndes han till hertig Albrekts av Mecklenburg ståthållare i Danmark (C. Paludan-Müller, Grevens Feide, 1, 1853, s. 337). Ihjälslagen (Brahe, a. a., s. 13) vid Øksnebjerg på Fyn 11.6 1535 (HR 1531–1560, 1, 1941, s. 411, not 2).

Måns Eriksson. Dog ung av pest (Gillingstam, s. 724).

Märta Eriksdtr. Dog i dansk fångenskap i Köpenhamn omkr. 1522 (d:o, s. 725).

Johan Eriksson. Dog ung av pest (d:o, s. 724).

Emerentia Eriksdtr. Dog av pest i dansk fångenskap omkr. 1522 och begravdes på S:t Nicolai kyrkogård i Köpenhamn (d:o, s. 725).

Anna Eriksdtr. Dog ung i Vadstena kloster (d:o, s. 724), enligt obestyrt 1600-talsuppgift 1514 (ibidem, not 473).

TAB. 8

Nils Cristiernsson (son till Cristiern Nilsson, tab. 2). Nämnas som omyndig 1448 (Gillingstam, s. 245) men var myndig 12.12 1451 (perg, RA). Fungerade som munskänk vid kung Karls bröllop för Nils Sture 16.1 1457 (Gillingstam, s. 365 med not 86). Blev senast 10 mars s. ä. (d:o, s. 370) riksråd, vilket han var ännu 13.9 1463 (DChr1, s. 150), och dubbades sannolikt till riddare vid Kristian I:s kröning i Uppsala domkyrka 3.7 1457 (Gillingstam, s. 380; jfr s. 378). Blev senast 1459 hövitsman på Västerås och över Dalarna (d:o, s. 380), vilket han var ännu 1461 (d:o, s. 381) och troligen till sin död (d:o, s. 415). Ärvde efter sin far jord i Hagunda, Långhundra, Seminghundra och Sjuhundra hd samt Frötuna och Länna skplg, Uppland, i Åkers hd, Södermanland, och i Yttertjurbo hd, Västmanland (d:o, s. 246). Köpte en gård i Västerås (d:o, s. 381). Dog våren 1464 i Västerås (d:o, s. 415). Vapen: vase (d:o, s. 787). - Var gift (Chron. gen., s. 16) med sin brorson och modernekusin Erik Karlssons (tab. 4) svägerska *Birgitta Nilsdtr.*, som ärvde Frössvik i Östra Ryds sn, Danderyds skplg, Uppland (Gillingstam, s. 679), och dog senast 1475 (d:o, s. 643), dotter (d:o, s. 310 och 312) till hans halvsystem Cristina Cristiernsdtr:s sväger riksrådet, riddaren och riks-

föreståndaren Nils Jönsson (Oxenstierna; SBL 28, s. 492 ff.; E 5, s. 588; Raneke, s. 305) och Katarina Karlsdtr (Sture; PHT 1920, s. 106; Raneke, s. 340).

Barn i angivet äktenskap (Brask, s. 32):

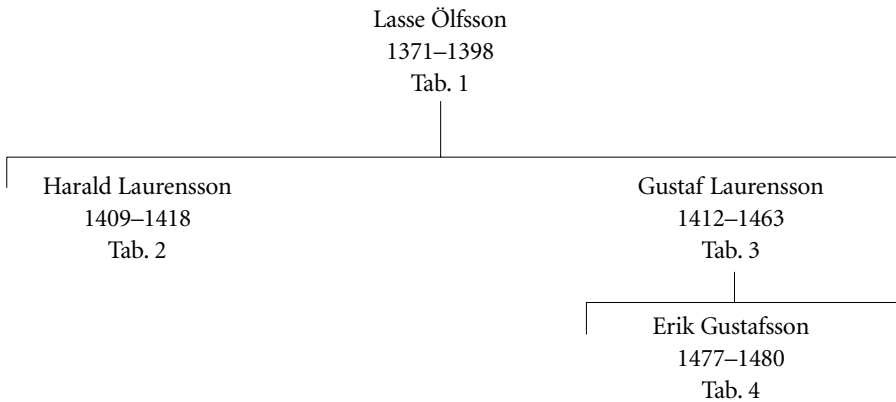
Cristiern Nilsson och *Karin Nilsdtr*, döda senast 1475, efterlämnande jord i Bro, Håbo och Seminghundra hd (Gillingstam, s. 643) samt Värmdö skplg (d:o, s. 489), Uppland, i Yttertjurbo hd, Västmanland (d:o, s. 489 och 643), samt i Dals, Göstrings och Lysings hd, Östergötland (d:o, s. 643).

Ängaätten

(Laurens Haraldssons ätt, även kallad Snedbjälke av Ed)

URSPRUNGLIGEN LÅGFRÅLSE SMÅLÄNSK SLÄKT, känd sedan 1300-talets senare hälft och utdöd på manssidan 1481, på kvinnosidan 1489 eller 1490. Den hade aldrig något släktnamn. Dess medlemmar presenterades därför tidigare med beteckningen ”snedbjälke” efter sitt vapen, med nuvarande terminologi balk (Raneke, s. 47). Släkten har också kallats ”Snedbjälke av Ed” (LagS 1, s. 326, och 2, s. 121) efter Ed i Växtorps sn, Östbo hd, som dock tillhörde en ingift kvinna (Sjögren, Slakten Trolle, s. 119), och ”Laurens Haraldssons ätt” (ÄSF 1, s. 104 f. och 468). Det här använda släktnamnet har bildats av L. O. Larsson, nedan a. a., efter Laurens Haraldssons (tab. 2) sätesgård Änga i Aringsås sn, Allbo hd, där redan hans far 1412 (SD 1604) skiftade arv med sina bröder. Det har sedan slagit igenom (Raneke, s. 47, ÄSF 1, s. 258, 265, 307, 322, 422, 429, 438, 440, 446, 468 och 496).

Litteratur: L. O. Larsson, Det medeltida Varend (1964), s. 437–442; Raneke, s. 47; H. Gilllingstam, Ängaätten (Släktforskarnas årsbok 1998, s. 289-296).

TAB. 1

Lasse Ölfsson. Nämnes i livet 1371 (DS X26) - 1398 (RPB 2904). Var åtminstone 1380-1385 (Larsson, a. a., s. 437, not 3) häradshövding i Allbo hd och blev 1389, sannolikt i samband med drottning Margaretas maktövertagande, fogde i Varend (Larsson, s. 151 och 428; B. Fritz, Hus, land och län, 2, s. 101). Innehade jord i Allbo (Larsson, s. 437) och Västbo (Härenstam, Finnveden, s. 203 med not 16). Vapen: spets nedifrån (RPB 1858; B 16, f. 94 v, RA), senare balk (RPB 2437). - Hans *hustru*, som innehade jord i Sun-

nerbo hd, Småland (Härenstam, a., a. 339), och gifte om sig med Somar Eriksson (perg 24.7 1451, RA; jfr Larsson, s. 437, not 9), var sannolikt (Härenstam, s. 339) illegitim dotter till riddaren och danska riksrådet Abraham Brodersson (SMP 1, sp. 8; SBL 1, s. 12 f.; DBL 3, s. 151; Raneke, s. 304). Hon är troligen identisk med den avlidna Ælessewe (SMP 1, sp. 669) som 1423 uppges ha varit gift med den likaledes avlidne Somar Eriksson (DMS 4:3, s. 111, och 4:4, s. 151).

Söner i angivet äktenskap (SD 1604; Härenstam, s. 203, not 16, och 339; Larsson, s. 437, not 8, och 439, not 27; Gilllingstam, s. 290; perg 6.1

1475, 6.2 1477 och 25.11 1482, RA):

*Harald Laurensso*n, 1409-1418, häradshövding. Se tab. 2.

*Gustav Laurensso*n, 1412-1463, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

*Bengt Laurensso*n, nämnd i livet 1412 (SD 1604) -23.8 1426 (perg, RA). Blev något av åren 1425-1426 fogde i Varend (Fritz, a. a., s. 101 med noterna 10 och 11). Vapen: balk (perg 31.10 1423 och 23.8 1426, RA). Litteraturuppgifterna om hans äktenskap och att han skulle ha haft en dotter är oriktiga. Se Gillingstam a. a., s. 295 f.

En uppgift (Brask, s. 35), att Harald och Gustav Laurensso skulle ha haft en syster vid namn Ingeborg, som skulle ha varit gift med en Knut Soneson på Öland och blivit mor till en Henrik Skalle och en jungfru Kirstin, som dog på Nygård, har ej kunnat verifieras ens i fråga om dessa personers existens och förefaller osannolik, eftersom Harald Laurensso enligt SD 1604 endast skiftade arv med sina bröder.

TAB. 2

Harald Laurensson (son till Lasse Ölfsson, tab. 1). Nämnes i livet 1409-1418 (SMP 3, sp. 143). Var häradshövding i Allbo hd 1409 (B 15, f. 340, RA) och 1415 (SD 2118; jfr LagS 1, s. 328, och 2, s. 121) och uppges vid den förra tidpunkten som sätesgård ha ett ej närmare lokaliserat "Sköglo". Innehade även jord i Allbo och Kinnevalds hd (SD 1369). Vapen: balk (SD 2433). - Gift senast omkring 1410 (se nedan) med *Bengta* (SMP 1, sp. 289), dotter (perg 6.1 1475, RA) till Liya Håkansson (SMP 2, sp. 612). Hon hade 1400 (B 14, p. 32, RA) fått morgongåva av häradshövdingen i Norrvidinge, Småland (LagS 1, s. 330, och 2, s. 92) Bengt Nacke, som dog tidigast 1407 (SMP 1, sp. 252). Liya Håkanssons till namnet obekanta änka måste ha gift om sig med Jon Petersson (Bååt; E 1, s. 696; SBL 7, s. 46 f.), eftersom dennes söner Peter Johansson och Nils Johansson var morbröder till Harald Laurenssons barn (HH 31, s. 117; HH 27:1 s. 157 f., not 1); jfr Gillingstam, s. 293 f.

Barn i angivet äktenskap (perg 6.1 1475, RA; SMR 506; HH 31, s. 117):

Laurens Haraldsson (SMP 3, sp. 143 f.). Född omkring 1411 (Processus ... canonizacionis. b. Katerine, s. 130). Förekommer tidigast 1434 (SMR 48). Blev riddare något av åren 1444 (Larsson, s. 439, not 24) -1450 (B 14, p. 44, RA), alltså troligen vid Karl Knutssons kröning, antingen i Uppsala 29.6 1448 eller i Trondheim 20.11 1449. Nämnes i rådsretsen tidigast 23.1 1461 (ppr, RA) och uppges uttryckligen vara riksråd 13.9 1463 (DChr1, s. 150) och ännu 1479 (Lundholm, Sten Sture, s. 234). Hade som förläning Östbo hd, Småland, "i många år" (HSH 18, s. 191) och Dals hd och Järstads sn i Göstrings hd, Östergötland, omkring 1477 (Processus... canonizacionis b. Katerine, s. 130). Hans sätesgård var Änga i Aringsås sn, Allbo hd, Småland (B 14, p. 44, RA; HH 31, s. 45). Innehade annan jord i Allbo (HH 31, s. 158, 162 och 211), Konga (HH 31, s. 190 f.; perg 19.2 1482, RA), Norrvidinge (C 36, p. 64, RA), Sunnerbo (perg 25.8 1481, RA; HH 31, s. 135 och 228), Uppvidinge (HH 31, s. 117) och Östbo (HH 31, s. 135 och 182) hd samt staden Växjö (B 14, p. 44, RA), Småland, i Gullbergs hd (perg 6.1 1475, RA) och staden Vadstena (HH 31, s. 242), Östergötland, samt i Redvägs (perg 16.12 1478, UUB) och Ås (perg 13.12 1478, UUB) hd, Västergötland. Dog barnlös (HH 31, s. 138) mellan 8.1 och 27.7 1481 (Sjögren, a. a., s. 118, not 3) och begravdes i Vadstena kloster (HH 16:1, s. 168). Vapen: balk (perg 1.4 1434 och 18.7 1446). - Gav 15.6 1444 eller 1445 jord i Allbo och Norrvidinge hd, Småland, som morgongåva till *Katarina Birgersdotter* (Sjögren, s. 118 med not 2), som levde ännu 27.7 1481 (Sjögren, s. 118 med not 4), dotter (Sjögren, s. 118, not 1) till riksrådet och riddaren Birger Trolle d. y. och sannolikt dennes enda kända hustru (Sjögren, s. 48 och 116 f.) Kristina Knutsdotter (Aspenäsätten; ÄSF 1, s. 15). Katarina innehade jord i Allbo (HH 31, s. 211) och Östbo (HH 31, s. 158 och 182) hd, Småland.

Birgitta Haraldsdotter (SMP 1, sp. 391 f., och 3, sp. 144). Nämnes tidigast 1435 (SMR 234). Innehade jord i Allbo (SMR 506; HH 31, s. 48), Kinnevalds (SMR 506; BSÄK 2:7, s. 136), Konga (SMR 506; perg 19.2 1482, UUB; HH 31, s. 51), Norrvidinge (SMR 506; L. O. Larsson, Småländsk bebyggelsehistoria, 1:4, s. 343 och 345;

perg 11.2 1513, LSB), Sunnerbo (SMR 506; perg 7.7 1456, 25.8 1481 och 14.10 1500, RA; HH 16:1, s. 168), Tjusts (SMR 771; perg 6.2 1477, 25.11 1482 och 22.9 1484 samt A 14, p. 122, RA) och Uppvidinge (SMR 506) hd samt staden Växjö (perg 25.8 1481, RA; Larsson, Det medeltida Varend, s. 376), Småland, i Bankekinds (HH 31, s. 189), Bobergs (perg 6.2 1477, RA), Bråbo (perg 14.4 1475 och 13.3 1499, RA; HH 16:1, s. 67) och Åkerbo (HH 31, s. 85) hd samt staden Vadstena (HH 31, s. 241 f.), Östergötland, och i Medelstads hd, Blekinge (SMR 506). Dog något av åren 1489 (Hyltén-Cavalliusföreningens årsbok 1958-59, s. 120; A 14, p. 122, RA) - 1490 (HH 27:1, s. 127) efter att ha donerat för gravplats i Vadstena kloster (perg 2.5 1482, RA). Vapen: balk (perg 25.8 1481, RA). - Fick 10.5 1435 (SMR 234) som morgongåva jord i Norrvidinge hd, Småland, av *Guse Nilsson* (båt), ibland nämnd som Nils Guse (Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 743) och i ett brev som "Nilss Nilsson kalladher Guse" (SMP 2, sp. 485; jfr Gillingstam i PHT 1996, s. 52). Han nämnes tidigast 1407 (SD 899) och var 1413 (SD 1755) Bengt Nilssons (Lejonansikte; ÅSF 1, s. 71; SBL 3, s. 195 ff.) fogde, sannolikt på Ståkeholm (Larsson, Det medeltida Varend, s. 440, not 32; Fritz, s. 99). Han innehade även egendom i Kinnevalds (BSÄK 2:7, s. 136), Norrvidinge (perg 11.6 1424, RA), Tjusts (SMR 771) och Uppvidingc (perg 11.6 1424, RA; SMR 1317) hd samt staden Kalmar (DMS 4:1, s. 294, 348 och 353), Småland, och i Bankekinds hd (SMR 262; B 15, f. 145, RA) och staden Söderköping (SMR 277; B 15, f. 283 v, RA), Östergötland, och drunknade 1441 på hemfärden från kung Kristofers kröning (B 15, f. 283 v, RA). - 26.7 1445 (B 14, p. 41-43, RA; tryckt i Nordén, s. 147, efter vidimention ppr, UUB) fick Birgitta Haraldsdotter morgongåva i Bråbo hd, Östergötland, och i Sunnerbo hd, Småland, av *Knut Bertilsson Grundis* (SMP 1, sp. 307; Raneke, s. 564). Knut Grundis, som han kallas i andra brev, har tidigast kunnat beläggas 1443 (HSH 36: Förteckning å perg-handlar i Säfstaholms arkiv, s. 14) och blev riddare senast 7.7 1456 (perg, RA), alltså sannolikt vid Karl Knutssons kröning i Uppsala 29.6 1448 eller i Trondheim 20.11 1449. Han innehade egendom även i Kinnevalds (Småländska archif-

vet, 2, s. 353), Norrvidinge (perg 15.6 1471, RA, och 3.4 1483, Bergshammrasaml., RA; HSH 36: Förteckning å perg-handlar i Säfstaholms arkiv, s. 18), Tjusts (A. Larsson, Vadstena klostrets äldsta jordeböcker, 1971, s. 32) samt Uppvidinge och Östra (perg 10.7 1470, RA) hd, Småland, i Bobergs och Vifolka (C 4, f. 8 v och 30, RA) samt Ydre (perg 15.6 1471, RA) hd, Östergötland, på Öland (perg 21.9 1470, RA från DRA) och i Laske hd, Västergötland (perg 17.12 1446 och 26.1 1448, RA) och dog mellan 15.6 1471 och 14.4 1475 (perg RA).

Erland Haraldsson (perg 6.1 1475, RA). Dog senast 1437 (Larsson, Det medeltida Varend, s. 438, not 13).

TAB. 3

Gustav Laurensson (son till Lasse Ölfsson, tab. 1). Nämnes i livet 1412-1463 (SMP 2, sp. 551). Var 1430 (HH 31, s. 115) -1431 (B 16, f. 311 v, RA) brodern Bengts förste kände (Fritz, s. 101 med not 11) efterträdare som fogde i Varend. Blev 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21-27) riksråd, vilket han var ännu 1446 (FMU 2658), och var hövitsman på Kalmar tillsammans med Birger Trolle d. y. 1439 – åtminstone 1440 (RK 2, s. 220 och 225; jfr Kumlien, Karl Knutssons polit. verksamhet, s. 167, not 115) samt häradshövding i Allbo hd 1441 (HH 31, s. 118; jfr LagS 1, s. 328, och 2, s. 121). Blev riddare mellan 4.7 1441 (Bring, Saml. af åtskilliga handl., 2, s. 208) och 1442 (DN 16, nr 144), alltså sannolikt vid Kristofers kröning i Uppsala 14.9 1441. Var hövitsman på Åbo från mellan 1450 (RK 2, s. 285) och 1452 (FMU 2902) till mellan 1453 (ÅboSvB, s. 445; FMU 2926) och 1457 (FMU 3025). Var ett av de riksråd som under Karl Knutssons regering flydde till Danmark och återkom därifrån efter Karls flykt till Preussen 1457 (Ericus Olai, Chronica regni i Gothorum, ed. E. Hellman och J. Öberg, 1993, s. 189). Blev mellan 7.7 1456 och omkring 20.7 1460 (perg, RA) lagman i Tiohärad, vilket han var ännu 3.3 1461 (perg, UUB; jfr LagS 1, s. 326, och 2, s. 121). Nämnes åter i rådsretsen 4.3 1460 (perg, RA) och som riksråd 1463 (FMU 3216). Hade på 1440-talet Marks hd, Västergöt-

land, som förläning (ppr 21.1 1451, RA). Innehade jord i Rönö (SMR 981 a) och Öknebo (perg 17.3 1445, RA) hd, Södermanland, och i Björkekind's hd, Östergötland (perg 17.3 1445, RA) samt pantegods i Allbo, Kinnevalds, Konga, Möre och Norrvidinge hd, Småland, i Jönåkers och Villåttinge hd, Södermanland, i Östkinds hd, Östergötland, i Listers och Medelstads hd, Blekinge, samt i Norge (DN 6, nr 496). Vapen: balk (perg 31.5 1427, 14.2 1432, 1.4 1434 och 21.10 1440, RA). Litteratur: Gillingsam, s. 291 f. - Gift senast 1439 (SMR 980) med *Margareta Olofsdotter*, dotter till härardshövdingen (LagS 1, s. 108 och 2, s. 99) Olof Haraldsson (Hjulstaätten; SMP 3, sp. 134 f.; Raneke, s. 533). Denne var 26.3 1425 (perg, RA) änklung efter först Katarina, sedan Agnes, men det är ej känt i vilkettera giftet Margareta var född.

Barn (Brask, s. 35; Larsson; Det medeltida Västern, s. 442, not 56; ppr 7.5 1482, RA; åtminstone sonen Ficke måste ha varit född i angivet äktenskap, eftersom Margareta Olofsdotter hade en bror med detta ovanliga namn enligt SMR 980):

Anna Gustavsdotter (SMP 1, sp. 101, och 2, sp. 551). Nämnas tidigast 7.2 1462 (ppr, RA) och bodde redan då på Stävlö i Åby sn, Norra Möre hd, Småland (jfr DMS 4:1, s. 260). Innehade också jord i Tjust, Småland (perg 25.11 1482 och 22.9 1484, RA), samt i Bobergs hd (perg 20.9 1491, RA) och vid Vadstena (perg 5.8 1473, Bergshammarsaml., RA) i Östergötland. Dog mellan 25.11 1482 och 16.2 1484 (perg, RA) och begravdes i Vadstena kloster (perg 16.2 1484, RA). - Hon var änka (perg 6.5 1485 och 20.9 1491, RA) efter riddaren *Knud Bengtsson* (Ulv) på Stävlö, som även innehade jord i Södra Möre och Tjust, Småland, samt i Bälunge hd, Uppland, och kan beläggas i livet 1449–1470 enligt ÄSF 1, s. 307.

Ficke Gustavsson (SMP 2, sp. 27 och 551). Nämnas tidigast 12.10 1472 (perg, RA) och var redan då riddare. Innehade jord i Norra (DMS 4:1, s. 214) och Södra (DMS 4:1, s. 79) Möre, Småland. - Nämnas ej i livet efter 12.9 1474 (Småländska archivet, 3, s. 69), då han gav sin sätesgård Lidhem i Väckelsångs sn, Konga hd, jämte jord i såväl detta hd som i Allbo, Norrvidinge och Sunnerbo, Småland, som morgongåva

till sin hustru *Anna Gustavsdotter* (SMP 2, sp. 562), som dog senast 1508, dotter till riddaren och riksrådet Gustav Olsson (Stenbock, äldre ätten) och Ingrid Bengtsdotter (Vinstorpaätten) samt omgift 1477 med lagmannen och riksrådet Arvid Knutsson (sparre över stjärna) enligt ÄSF 1, s. 258. Vapen: balk (perg 8.9 1474, RA).

Erik Gustavsson, 1477-1480, riksråd. Se tab. 4.

TAB. 4

Erik Gustavsson (son till Gustav Laurensen, tab. 3). Nämnas i livet 1477-1480 (SMP 1, sp. 743, och 2, sp. 551 f.). Var riksråd 1480 (Nordisk numismatisk årsskr. 1965, s. 32; jfr Lundholm, Sten Sture, s. 236). Innehade jord i Tjust, Småland (perg 6.2 1477, RA), i Jönåkers hd, Södermanland, i Bobergs hd, Östergötland, och i Vartofta hd, Västergötland (perg 1.2 1480 och ppr 2.2 1480, RA). Var död 7.5 1482 (ppr, RA). - Gift senast 1477 med *Ingeborg Åkesdotter* (Svarte Skåning), som dog något av åren 1477–1480, dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Svarte Åke Jönsson och Mechtild Clausdotter (Plata) samt änka efter det 1471 stupade riksrådet Staffan Bengtsson (Vinstorpaätten) enligt ÄSF 1, s. 104 f. och 265.

Barn (perg 1.2 1480, RA, Brask, s. 35):

Karin (Brask, s. 35). Erik Gustavsson ärvde senast 1.2 1480 (perg, RA) sina barn med Ingeborg Åkesdotter.

Örnsparre

SLÄKTNAMNET ÄR EN MODERN BENÄMNING PÅ DENNA HÖGFRÄLSE SLÄKT, som är känd sedan slutet av 1200-talet och ännu under 1300-talet. Dess enda kända sätesgård var Bromsten i södra Uppland.

Benämningen återgår på vapnet, som dock har något olika utformning för olika individer. Gemensam för dem alla är den kluvna skölden med en halv fläkt örn i det ena fältet, medan det andra fältets innehåll är något varierande. I stamfaderns vapen var det fyra gånger delat av tandskuror, medan det i hans söners vapen innehöll fem nedvända mantelsnitt resp. var fem gånger delat av tandskuror.

Nästan samma vapen, dock med ett spegelvänt E som bitecken i det andra fältet, vilket 1285 var delat av tandskuror (HiSig 3:53) men 1300 av två nedvända sparrar (HiSig 3:125), fördes av *Erik Östensson* (SMP 1, sp. 696). Han förekommer i brev från åren 1285 (DS 804) -1300 (DS 1321), bl a i två brev tillsammans med Jon och Philip Ingevaldsson (DS 811 och 1267). Hans änka Margareta sålde 1316 jord i Västerrekarne hd, Södermanland, varvid sönerna Folke Eriksson (SMP 2, sp. 85), Karl Eriksson och Johan Eriksson samt mågen Lars Johansson (björn) beseglade (Brev ur askan, 1996, s. 38). Åtminstone Johan Erikssons sigill innehöll emellertid 1317 (Brev ur askan, s. 43) en kluven lilja med halvorna förenade i andreakors. Hans försäljning 1327 (Brev ur askan, s. 67) av jord i Västerrekarne hd, Södermanland, klandrades 1329 (Brev ur askan, s. 73) av en Magnus Erikssons (död tidigast 1311 enligt DS 1820) son Erik Magnusson med åberopande av bördsrätt. Magnus Eriksson förde 1311 (HiSig 3:214) det nämnda liljevapnet, som även fördes av Erik Magnusson 1340 (Brev ur askan, s. 86) och 1341 (HiSig 3:530). Tillsammans med Magnus Eriksson nämnes 1308 (DS 1583) *Sigvid Östensson*, som 1300 (DS 1321) kan beläggas tillsammans med Erik Östensson och 1318 förde det nämnda liljevapnet (HiSig 3:267), men vars son Thomas Sigvidsson då förde en fjällbelagd bjälke (HiSig 3:266; Raneke, s. 196). Sannolikt var Sigvid en bror till Erik Östensson, vilket ytterligare visar vapenväxlingen inom denna släktkrets. Folke Eriksson nämnes 1328 (DS 2666) som "avunculus" till Eskil Andersson (Lejonlilja; Raneke, s. 881), vars mor hette Margareta Eriksdtr (DS 2031; jfr DS 1694) och alltså var dotter till Erik Östensson. Det är därför av intresse att Eskil Andersson och hans ättlingar ägde jord i Valde i Skäfthammars sn, Olands hd, Uppland, liksom tidigare Ingevald Thorstenssons i Bromsten änka Sigrid (DMS 1:4, s. 243 f.).

Tillsammans med Folke Eriksson och Johan Eriksson 1328 (DS 2666) och Erik Magnusson 1341 (DS 3570) förekommer *Sune Halstensson* (SMP 2, sp. 721), vars vapen var den av halv fläkt örn kluvna skölden med det andra fältet delat av dubbla tandskuror (HiSig 3:521). Han var fogde i Stockholm från mellan 1334 och 1338 till mellan 1345 och 1350 (Fritz, 2, s. 148). Samma vapen (DS 5772) fördes 1357 av den tidigast kände häradshövdingen i Österrekarne hd, Södermanland, *Laurens Sonason* (jfr LagS 1, s. 116 och 2, s. 144), troligen hans son, som var den heliga Birgittas dotter Cecilia Ulfsdtrs (Ulvåsaätten) förste make (SBL 7, s. 717 f.; ÄSF 1, s. 57, 93 f. och 303; SMP 1, sp. 542) och blev svärfar till riddaren, lagmannen och riksrådet Sten Stensson (Bielke. E 1, s. 356; Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa, s. 78 f., 89 och 101).

Litteratur: Raneke, s. 485 och 859.

TAB. 1

Ingevald Thorstensson (HiSig 3:56). Tydiligen identisk med den riddare med detta förnamn som bodde i Bromsten i Spånga sn, Sollentuna hd, Uppland (DMS 1:7, s. 317), och vars änka *Sigrid* 1299 (DS 1294) sålde jord i Olands hd, Uppland (SMP 1:4, s. 243). Eftersom både hans förnamn och herrtiteln (dominus) är relativt sällsynta, kan han sannolikt också identifieras med den herr Ingevald som 1269 (DS 541) be-seglade ett jordabyte i Östergötland. Vapen: sköld, kluven av halv fläkt örn och av ett fält, fyra gånger delat av tandskuror (HiSig 3:56).

Söner (DMS 1:7, s. 317; HiSig 3:56 och 170; belägg saknas för att de var födda i angivet äk-tenskap; för Beckmans, Matts Kättilmundsson, 1, s. 22 och 241, påstående, att Folke Jonssons av Fånöätten hustru Ramborg Ingevaldsdtr var sys-ter till nedanstående, se ÄSF 1, s. 52):

Jon Ingevaldsson, 1283-1304, riddare, lagman, riksråd. Se tab. 2.

Philip Ingevaldsson, 1285-1318, riddare, lag-man, riksråd. Se tab. 3.

TAB. 2

Jon Ingevaldsson (son till Ingevald Thorstens-son, tab. 1). Tidigast nämnd 1283 (DS 767), då han redan var riddare. Blev något av åren 1286-1295 (DS 913 och 1130) lagman i Södermanland, vilket han var ännu 1304 (DS 1428; jfr LagS 1, s. 97, och 2, s. 144). Blev senast 1298 (Westman, Svenska rådets hist., s. 136) riksråd, vilket han var ännu 1299 (Westman, a. a., s. 157). Hans sätes-gård var Bromsten i Spånga sn, Sollentuna hd, Uppland (Bolin, Stockholms uppkomst, s. 481). Innehade även jord i Seminghundra hd, Upp-land (Bolin, a. a., s. 481; DS 1562), och sannolikt även i Bälinge hd i samma landskap (se nedan). Dog sannolikt något av åren 1304-1307 (DS 1428 och 1562). Vapen: sköld, kluven av halv fläkt örn och av fält med fem nedvända mantelsnitt (HiSig 3:91). – Var gift med *Helga*, som innehade jord i Oppunda hd, Södermanland, i Örebro hd, När-ke, och i Mo hd, Småland, samt ville bli begravd i Fogdö (Vårfruberga) kloster (DS 1722), dotter

(jfr ÄSF 1, s. 108) till riddaren Harald Gud-mundsson (vingad lilja; SMP 1, sp.348, och 3, sp. 119; Raneke, s. 670). -1291 (Bolin, s. 481) var Jon Ingevaldsson gift med en *dotter* till riddaren Filip Finvidsson (Rumbyätten; ÄSF 1, s. 183f.; Raneke, s. 231).

? Barn (HiSig 3:91 och 493; DS 3676; åtmins- tone Karl Orestasons hustru född i äktenskapet med Filip Finvidssons dotter enl. E 9087):

Dotter, sannolikt arvinge till Bromsten och mor till domprosten och kungakanslern Johan Karlsson (Färla) enligt DMS 1:7, s. 317, och E 9087: brev 28.6 1955, RA (annorlunda ÄSF, s. 44 och 145). – Gift med riddaren och riksrådet *Karl Orestason* (Färla), nämnd i livet 1310-1335 (ÄSF 1, s. 145), som efter sin död uppges ha varit gift med en Helena (DS 3935), som kan vara identisk med Jon Ingevaldssons dotter.

Olof Jonsson. Kan säkert beläggas 1338 (DS 3345), då han bytte bort jord i Svartlösa hd mot jord i Åkers hd, båda Södermanland, och 1350 (DS 4592). Vapen: sköld, kluven av halv fläkt örn och av fält, delat av två tandskuror (HiSig 3:493).

Margareta Jonsdtr. Avstod 1343 (DS 3676) fä-derneärvd jord i Bälinge hd, Uppland (DMS 1:3, s. 62, 75, 83 och 96), som böter för dråp på sin make *Johan Martinsson*. Vapen: sköld, kluven av halv fläkt örn och av fält, delat av två tandskuror (B 16, f. 299, RA).

TAB. 3

Philip Ingevaldsson (son till Ingevald Thorstens-son, tab. 1). Nämnes tidigast 1285 (DS 811). Blev riddare något av åren 1285-1299 (Löfqvist, Om riddarväsen och frälse, s. 246). Efterträdde mel- lan 2.6 1304 och 5.9 1305 (DS 1428 och 1461) Jon Ingevaldsson (tab. 2) som lagman i Söder- manland (LagS 1, s. 97, och 2, s. 144), vilket han var ännu 1306 (DS 1493), och där han fick en ef- terträdare senast 1315 (DS 2041). Blev senast 1305 (DS 1472; jfr Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder, s. 100 f.) riksråd och nämnes 1308 bland hertig Eriks råd (Jäger- stad, Hovdag och råd, s. 322), men detta brevs äkthet har med rätta betvivlats av Beckman, Matts Kättilmundsson, s. 144. Blev senast 1317

(Brev ur askan, s. 40) lagman i Uppland, vilket ämbete dess föregående innehavare lämnat något av åren 1315-1316 (DS 2022 och 2055) och återfick senast 1319 (DS 2199); jfr LagS 1, s. 15. Dog 28 maj (Liber ecclesiae Vallentunensis, s. 87) tidigast 1318 (DS 2133). Innehade jord i Åkers hd, Södermanland (DS 4094). Vapen: sköld, kluven av halv fläkt örn och av fält, fem gånger delat av tandskuror (HiSig 3:170). – Var 1301 gift med en *dotter* till Birger jarls illegitime son Gregers (ÄSF 1, s. 42; Raneke s. 50).

Dotter (ÄSF, s. 100; belägg saknas för hennes möderne):

? *Margareta Philipsdtr* (HiSig 3:698). Hade patronatsrätt i Vadsbro sn i Oppunda hd, Södermanland, och levde ännu 1317 (DS 2108). Troligen identisk med den fru Margareta som 1312 ägde jord i Vartofta hd i Västergötland och då var änka efter den 1309 stupade riddaren *Magnus Cristineson* (Vinstorpaättens vapen; ÄSF 1, s. 100; Raneke, s. 847).